

เชื่อมร้อย และถักทอ

บทเรียนความสำเร็จ
ของนักถักทอชุมชน รุ่น 1
ในการสร้างกลไกพัฒนา
เยาวชนในชุมชนท้องถิ่น

คณะทำงาน

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

บทเรียนความสำเร็จของนักถักทอชุมชน รุ่นที่ 1
ในการสร้างกลไกพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น

ดำเนินการโดย	มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
ISBN	978 - 616 - 91531 - 8 - 4
พิมพ์ครั้งแรก	พฤษภาคม 2557
ราคา	220 บาท
สงวนลิขสิทธิ์	โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : “หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว” มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ชั้น 1 อาคารไทยพาณิชย์ปาร์ค พลาก้า อีสท์ 19 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0 - 2937 - 9901 - 7 โทรสาร 0 - 937 - 9900
ที่ปรึกษา	นางปิยาภรณ์ มั่นตะจิตตร นายทรงพล เจตนาวณิชย์
บรรณาธิการ	นางสุทิน ศิรินคร นางสาวนวลทิพย์ ชูศรีโฉม นางรัตนา กิติกร
จัดทำเนื้อหา ออกแบบ และควบคุมการผลิต	บริษัท คิดค้นคว้า จำกัด 57/357 หมู่ 1 ต.บางบัวทอง อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110 โทรศัพท์ 0 - 2270 - 1350 e-mail : kidkonkwa@gmail.com
พิมพ์ที่	บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด

คำนำ

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

การพัฒนาเยาวชนจิตอาสาเพื่อปลูกจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง (Active citizen) คือ เป้าหมายหลักในการพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ให้ใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถและศักยภาพภายในตน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้เพื่อปรับทัศนคติและมุมมองใหม่ต่อการพัฒนาเยาวชนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เปลี่ยนจากเยาวชนที่เป็น “ภาระ” ให้กลายเป็น “พลัง” ของชุมชนท้องถิ่นและสังคมไทย โดยเน้นแนวทางการทำงานที่เปิดโอกาสและพื้นที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ให้เยาวชน “ร่วมคิด-ร่วมทำ-ร่วมตัดสินใจ-ร่วมรับผิดชอบ” โดยมีผู้ใหญ่ทำหน้าที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนหรือเป็น “พี่เลี้ยง” ให้คำปรึกษา แนะนำหลักคิดและแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการดำเนิน “โครงการชุมชน (Community Project)” ที่เน้น “พื้นที่เป็นตัวตั้ง” และเป็นโจทย์ร่วมของชุมชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสและพื้นที่สร้างสรรค์ให้เยาวชนได้ “สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง” จนเกิดการรวมตัวของเยาวชนเป็น “เครือข่ายแกนนำเยาวชน” เพื่อสร้างระบบพี่เลี้ยง สานสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้องในชุมชน และสืบทอดภาวะผู้นำที่แท้จริง มีคุณธรรม จริยธรรมจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อยกระดับการเรียนรู้และสร้างการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ร่วมกับมูลนิธิสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สนับสนุนให้ อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ดำเนินโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : “หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว” ระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี คือตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2556 - 31 ธันวาคม 2558 โดยมีเป้าหมายหลักคือพัฒนาทีมงานของบุคลากรท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ประกอบด้วย นายก และปลัด อปท. ทำหน้าที่สนับสนุน เอื้ออำนวย กำกับดูแล เป็นขวัญและกำลังใจให้เจ้าหน้าที่ อปท. ที่ดูแลรับผิดชอบด้านพัฒนาเยาวชนโดยตรง อย่างน้อยจำนวน 3 - 5 ท่าน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชน นักการศึกษา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และตำแหน่งอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย อาทิเช่น หัวหน้าสำนักงานปลัด อบต. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข บุคลากร อธิการ ฯลฯ มีบทบาทเป็น “นักถักทอชุมชน” ทำหน้าที่ประสาน เชื่อมร้อย ถักทอ และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและผู้คนในชุมชนในการทำงานพัฒนาชุมชน เพื่อผลักดันให้เกิด “กลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน” ในการสนับสนุนกิจกรรม/โครงการ/โครงการเยาวชน ในลักษณะ “จิตอาสาเพื่อชุมชน”

ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และยกระดับพัฒนาคุณภาพของเด็กเยาวชน/แกนนำเยาวชน/สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล และพี่เลี้ยงแกนนำเยาวชน อันนำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำที่แท้จริง มีคุณธรรม จริยธรรม และหลอมรวมกันเป็นพลังท้องถิ่นในรูปแบบของ **“เครือข่ายแกนนำเยาวชนระดับตำบล”**

หลักสูตรนักถักทอชุมชน เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่นักถักทอชุมชนต้องผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ ที่เน้นการเรียนรู้บนฐานงานจริง (on the job training) จำนวน 10 ครั้งต่อปี ด้วยความสมัครใจของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต. ที่ต้องมุ่งมั่นตั้งใจและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ให้เป็นพลังของท้องถิ่นและมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง นับว่าเป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของรัฐบาลท้องถิ่น ดังนั้น อบต. ควรให้การสนับสนุนด้านแผนงานงบประมาณและเวลาของทีมนักถักทอชุมชนในการเข้าพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับชุมชน และการขับเคลื่อนกลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน เดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละ 3 วันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการทำงาน โดยสถาบัน สรช. ทำหน้าที่เป็น **“วิทยากรกระบวนการ”** เพื่อให้หลักคิด วิธีการและเครื่องมือที่ช่วยให้ทีมนักถักทอชุมชนสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม **“ปรับทัศนคติ เปลี่ยนวิถีคิด วิธีการทำงานและสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน”** มองเห็นคุณค่าของการทำงานด้วยการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 หลักมนุษยสัมพันธ์ หลักการคิดวิเคราะห์ภาคี หลักการจัดการความรู้ หลักการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมสันตนาการ ฯลฯ จนเกิดการขับเคลื่อน **“กลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน”** ทั้ง 4 กลไก ได้แก่ 1) กลไกเพื่อพัฒนาเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์ (ก่อน-หลังคลอด)/คุณแม่วัยใส 2) กลไกเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยและอนุบาล 3) กลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในระบบ และ 4) กลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนนอกระบบ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย และสามารถดึงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายพ่อแม่ ผู้ปกครองให้หันกลับมามีส่วนร่วมในการดูแลเอาใจใส่ต่อการเลี้ยงดูบุตรหลานของตนเองร่วมกับชุมชน และเป็นการจัดการทุนทางสังคมทั้งภายในและภายนอกชุมชนให้เกิดการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ครัวภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ (ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน) พี่เลี้ยงแกนนำเยาวชน สภาเด็กและเยาวชนตำบลและภาคีเครือข่ายวิทยากรภายนอกชุมชน ฯลฯ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการ **ฟื้นฟูระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชน เพื่อยกระดับการทำงานด้านพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง**

“เชื่อมร้อยและถักทอ” จึงเป็นการถอดบทเรียนความสำเร็จจากบุคคลตัวอย่างของทีมนักถักทอชุมชน รุ่นที่ 1 ในพื้นที่เป้าหมายนำร่องปีที่ 1 จำนวน 13 ตำบล ได้แก่ 1) อบต.หนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี 2) อบต.ดอนมะสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี 3) อบต.วัดดาว อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 4) อบต.ไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 5) ทต.ไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 6) อบต.หนองขาม อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี 7) อบต.ท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี 8) อบต.อินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี 9) อบต.ป่าจี่ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง 10) ทต.เมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ 11) อบต.หนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์

12) อบต.หนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ และ 13) อบต.เมืองสิง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้อ่านทุกท่านสามารถร่วมเรียนรู้สถานการณ์ของชุมชนท้องถิ่นในส่วนที่ 1 ตัวอย่างความสำเร็จระดับบุคคลและระดับทีมงานของ ทต./อบต. เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ด้านพัฒนาเด็กเยาวชนของทั้ง 13 ตำบลในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ตลอดจนบทเรียนจากการดำเนินงานของหลักสูตรนักถักทอชุมชนใน ส่วนที่ 4 ทั้งนี้ เพื่อจุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ ความภาคภูมิใจในความเพียรที่จะพัฒนาตน พัฒนางานและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต ภายใต้บทบาทและภารกิจของ **“นักถักทอชุมชน”** ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้โจทย์ของชุมชนด้านการพัฒนาเยาวชน เป็นหัวใจของการสร้างกระบวนการเรียนรู้และสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

มูลนิธิฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากเนื้อหาสาระในหนังสือเล่มนี้ เพื่อประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแรงบันดาลใจ ความภาคภูมิใจ และเป็นบทเรียนที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชน รุ่นใหม่พร้อมกับการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างมีส่วนร่วมสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทีมนักถักทอชุมชน รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ตลอดจนผู้อ่านทุกท่านที่สนใจ และสุดท้ายนี้ มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ขอขอบคุณทุกท่าน ทุกองค์กร และทุกภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มูลนิธิสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น (สพบ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และภาคีเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้ง 14 องค์กร ได้แก่ 1) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 2) แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น 4) สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ Thai PBS 5) มูลนิธิกองทุนไทยสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) 6) มูลนิธิรักษ์ไทย 7) มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว 8) สถาบันยุวโพธิชน มูลนิธิสัมมาชีพ 9) เครือข่ายหน้ากากเปลือย 10) เครือข่ายพุทธิกา 11) โครงการพัฒนาศักยภาพประชากรไทย โรงพยาบาลรามาริบัติ 12) มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ 13) มูลนิธิขวัญชุมชน และ 14) สถาบันรามจิตติ รวมทั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของโครงการฯ คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรนักถักทอชุมชน รองศาสตราจารย์ ปาริชาติ วลัยเสถียร และทีมวิชาการจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์/มูลนิธิพัฒนาอีสาน จังหวัดสุรินทร์ ตลอดจนผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลในพื้นที่ เป้าหมายทั้ง 13 ตำบล หรือ **“ทีมนักถักทอชุมชน”** รุ่นที่ 1 ทุกท่าน ที่เป็นบุคคล/อปท.ตัวอย่างตัวอย่างที่มีส่วนร่วมผลักดันให้เกิด **“กลไกเพื่อพัฒนาเยาวชน”** และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนจิตอาสา เพื่อชุมชน โดยมีแผนงานและสนับสนุนงบประมาณทั้งในด้านการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น อปท. และส่งเสริมการเรียนรู้สร้างสรรค์ด้านกิจกรรม/โครงการ/โครงการงานเพื่อพัฒนาเยาวชนอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การปลูกจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและในอนาคตสืบต่อไป

ก่อนจะมาเป็น “นักกักกอบชุมชน”

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ดำเนินการโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) มาตั้งแต่ปี 2551 (1 มิ.ย. 2551 - 31 ธ.ค. 2554) ภายใต้การสนับสนุนของ มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) พบว่า **บ้าน วัด โรงเรียน และ ชุมชน** ซึ่งเปรียบเสมือน “**บ้านหลอม**” เด็กเป็นอย่างไร ก็จะส่งผลต่อการหล่อหลอมความคิด นิสัย และพฤติกรรมของเด็ก ตั้งแต่เล็กจนโต

เพราะ...บ้านหลอมไม่สวยงามเหมือนแต่ก่อน

สรส. ร่วมกับ พันที่เป้าหมายของโครงการทั้ง 4 ภาค ทำเวทีประชาคม พบว่า พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันแทบไม่แตกต่างกันเลย ทั้งความใจร้อน นอกดึก ตื่นสาย ติดโทรศัพท์ ติดเกม ไม่ช่วยงานบ้าน ไม่ชอบเรียนหนังสือ ไม่ทำการบ้าน หนีเรียน ก้าวร้าว มั่วสุม ติดเหล้า ติดยา ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย ฯลฯ **สาเหตุของพฤติกรรมเหล่านี้** เบื้องต้นมาจาก **ครอบครัว** คือเด็กส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูจากจากปู่ย่าตายาย เพราะพ่อแม่ต้องไปทำงานในเมือง จึงขาดความอบอุ่น ขณะเดียวกันพ่อแม่ผู้ปกครองก็มุ่งทำมาหากิน ไม่มีเวลาดูแล เอาใจใส่ อบรมสั่งสอน ลูกหลาน ถึงแม้ทุกคนจะบอกว่ารักลูก แต่พ่อแม่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็เลี้ยงลูกไม่เป็น ขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงลูกในแต่ละช่วงวัยที่เหมาะสม รวมถึงพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ได้ทำหน้าที่เป็น **“ครูคนแรก”** ในการสอน **“วิชาชีวิต”** ให้กับลูก **วัด** ซึ่งเป็นแหล่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญให้กับชุมชนในอดีตก็กลับอ่อนล้าไปมาก ไม่สามารถสอนธรรมะให้น่าสนใจ และเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้โดยเฉพาะกับเด็ก เยาวชน **โรงเรียนและครู** ไม่สามารถจัดการศึกษาที่สร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทำให้เด็กไม่มี **“เป้าหมายในการเรียน”** ไม่มีความสุขในการเรียน เนื่องจากวิธีการสอนของครูไม่สนุก ทำให้เด็กขาดความสนใจในการเรียน

หนีเรียน อีกทั้งการเรียนรู้อื่นส่วนใหญ่มีแต่เนื้อหาวิชาการ แต่ขาดการสอนทักษะชีวิต วิชาชุมชน และวิชาชีพ ขาดคุณธรรม ขาดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม **คนในชุมชน** ก็เป็นตัวอย่างไม่ได้ดีกับเด็กในหลายๆ เรื่อง เช่น ต้มสุรา เสพยาเสพติด เล่นการพนัน ทะเลาะเบาะแว้ง แล้งน้ำใจ ฯลฯ **ผู้นำชุมชน** ทั้งท้องถิ่นและท้องถิ่นไม่เห็นความสำคัญในเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้ความสนใจแต่เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งสร้างฐานเสียงได้ง่าย นอกจากนี้ ยังมีกระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม ที่ผ่านเข้ามาทาง **สื่อ** เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ มือถือ ฯลฯ เมื่อเด็กไม่รู้เท่าทัน ขาดภูมิคุ้มกันจากครอบครัวและชุมชน ทำให้เด็กใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หลงตามแฟชั่น หลงลิ้มวัฒนธรรมที่ตึงาม ละทิ้งค่านิยมแห่งความพอเพียง รักสบาย ขาดความอดทน และความเพียร จึงถูกชักจูงไปสู่ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้ง่าย

แนวทางและรูปแบบกิจกรรมในการพัฒนาเด็ก เยาวชนที่เป็นอยู่ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรม ด้านกีฬา การเข้าค่ายคุณธรรม ค่ายยาเสพติด การแสดงของเด็กในโอกาสต่างๆ ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้ ทำแล้วจบเป็นครั้ง ๆ ไป ทำให้ขาดความต่อเนื่อง รวมถึงเด็กและเยาวชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรม ขาดการยกระดับกิจกรรมให้เป็นการเรียนรู้ และต่อเนื่องเชื่อมโยงไปถึงการพัฒนานิสัยเด็กอย่างแท้จริง คนทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่มีอยู่บ้างในชุมชนยังขาดความรู้ ทักษะ ในการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายให้กับเด็ก และที่สำคัญคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กยังมองเด็กแบบแยกส่วน ไม่มองเด็กตั้งแต่ต้นจนปลาย

ปัญหาเหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากชุมชนขาดการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของปัญหา และขาดเครื่องมือ วิธีการในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ของบ้าน วัด โรงเรียนที่เคยมีมาในอดีตก็หายไป ทำให้ขาดกระบวนการชุมชนในการหล่อหลอมเด็ก ขาดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ชุมชนจึงไม่ได้มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กตลอดสายตั้งแต่เล็กจนโต เมื่อระบบความสัมพันธ์ของชุมชนและกระบวนการหล่อหลอมเด็ก ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคมไม่ได้ช่วยสร้าง **“เจตคติ ความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ดี”** ให้กับเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้นก็กลายเป็นพลเมืองที่ไม่มีคุณภาพ ขาดจิตสำนึกเพื่อสังคม และสาเหตุเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหามาบ้างลง มีแต่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น

ต้อง...เชื่อมร้อย ถักทอทุกทางสังคมเพื่อสร้างบ้านหลอมที่ดี

การทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนในชุมชน ต้องทำผ่านความร่วมมือของชุมชน และภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน โดยกระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นปัญหา เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชน และตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ต้องลุกขึ้นมาจัดการดูแล และแก้ไขปัญหาหลากหลายของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สรส. ได้ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่เป้าหมาย ในการดำเนินงานระยะที่ 1) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเด็ก ผู้ปกครอง โรงเรียน วัด กศน. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล (รพ.สต.) ผู้รู้ในชุมชน ฯลฯ พัฒนากลไกการจัดการเรื่องเด็กและเยาวชน ครอบครัว ในรูปแบบของ **“โรงเรียนครอบครัว”** โดยการปรับจาก **“การทำกิจกรรม”** ให้เป็น **“การจัดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง”** และการให้ทุกฝ่ายในชุมชนมีส่วนร่วมกันในการพัฒนาหลากหลายในชุมชนมากขึ้น เพราะเด็กจะเติบโตได้ดีมีคุณภาพ

อยู่ที่ “**เบ้าหลอมที่ดี**” ดังนั้น จึงต้องพัฒนาที่เบ้าหลอม คือ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ผู้ใหญ่ใจดี เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย “**ครอบครัวและชุมชนเป็นสุข**”

แนวคิดของโรงเรียนครอบครัวเป็นการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่อง ภายใต้การดำเนินงานของกลไกโรงเรียนครอบครัว ได้เกิดกระบวนการถักทอทุนทางสังคมทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่เพื่อเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเด็ก เยาวชน อย่างต่อเนื่องจนส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของเยาวชน ครอบครัว และชุมชน อย่างเห็นได้ชัด ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นกับ **โรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอย** ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี **โรงเรียนครอบครัวตำบลมหาไถไทย** อำเภอเมืองจังหวัดอ่างทอง และ **โรงเรียนครอบครัวตำบลหนองอียอ** อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

คนเชื่อมร้อยถักทอ... ต้องเป็นคนในชุมชน

เพราะ อปท. คือ “**รัฐบาลท้องถิ่น**”

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นภารกิจโดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในฐานะที่เป็น “**รัฐบาลท้องถิ่น**” จุดแข็งของ อปท. คือ มีนโยบาย มีงบประมาณ มีคนทำงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง เช่น นักพัฒนาชุมชน หัวหน้าส่วนการศึกษา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ฯลฯ ซึ่งทุกตำแหน่งต้องทำงานเชื่อมร้อยเกื้อกูล ทั้งบทบาทหน้าที่และวิธีการทำงาน ภายใต้การสนับสนุนของผู้บริหาร อปท. (นายก/ปลัด) แต่ที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ใน อปท. ส่วนใหญ่ทำงานไม่เชื่อมร้อยกันเป็นทีม และไม่ลงไปคลุกคลีกับชาวบ้าน จึงทำให้เกิดความห่างเหินจนกลายเป็น “**จุดอ่อน**” ที่ไม่สามารถดึงชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้มากเท่าที่ควร และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดแนวคิด หลักการ และเครื่องมือ ที่เพียงพอในการทำงานกับชุมชน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง สรส. มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาครไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และสถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จึงได้ร่วมกันถอดบทเรียนประสบการณ์ทำงานของ สรส. มาพัฒนาเป็น “**หลักสูตร**” เพื่อพัฒนาทีมงาน อปท. ให้เป็นนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนากลไกในการดูแลเด็ก เยาวชน และครอบครัว ให้กับ อปท. ที่มีความสนใจในการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชน และต้องการพัฒนาเด็ก เยาวชน ให้เป็นพลังสำคัญในการร่วมพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

นักเชื่อมร้อย ถักทอ...เป็นใครได้บ้าง

กลุ่มเป้าหมาย หรือเจ้าหน้าที่ทีมงานของ อปท. ที่เข้าร่วมหลักสูตร และได้รับการเรียกขานว่า “**นักถักทอชุมชน**” ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ นักวิชาการศึกษา นักพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือเจ้าหน้าที่ที่ผู้บริหารมอบหมาย ซึ่งควรจะเป็นตำแหน่งงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน ภายใต้การกำกับติดตาม ประเมินผล โดย หัวหน้าสำนักงานปลัด หรือปลัด อปท. และ นายก อปท.

เรียนแล้ว...จะได้อะไร

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเข้าร่วมหลักสูตรฯ มี 2 ระดับ คือ ระดับ อปท. และระดับชุมชน

ระดับ อปท. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายใน อปท. มีการปรับทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีความรู้ความสามารถ ทำงานตามบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองให้เกิดผลงานที่ดี สามารถทำงานเป็นทีม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสุขกับการทำงาน และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับชีวิตส่วนตัวและการทำงานให้เกิดประสิทธิผล นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ประสบการณ์จากการเข้าร่วมหลักสูตรมาสร้างนโยบายและแผนงานที่ดีด้านเด็กและเยาวชน หรือด้านอื่น ๆ

ระดับชุมชน เจ้าหน้าที่ที่สามารถดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยสร้างให้เกิดกลไกการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กเยาวชนที่มีความต่อเนื่อง และมีความสามารถในการจัดการทุนทางสังคมในพื้นที่และนอกพื้นที่

กระบวนการเรียนรู้

“**เรียนรู้บนการทำงาน**” โดยใช้ “**การทำโครงการ**” เป็นเครื่องมือในการบูรณาการระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การตั้งเจตจำนงโดยพื้นที่ การพบกลุ่มเดือนละครั้ง ครั้งละ 2 - 3 วัน หมุนเวียนไปตามพื้นที่ของเครือข่าย เพื่อเรียนรู้จากพื้นที่จริง พร้อมทั้งรับฟังแนวคิด ทฤษฎี เครื่องมือ ก่อนนำกลับไปใช้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ของตน แล้วกลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลจากการปฏิบัติ เติมเต็มแนวคิด ทฤษฎี เครื่องมือ เพิ่มเติม จนโครงการแล้วเสร็จและตอบเจตจำนงของพื้นที่

เนื้อหาของ หลักสูตร

เนื้อหาของหลักสูตร เน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ (Competencies) ในการพัฒนาตนเองไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ดังนั้น หลักสูตรจึงได้ถูกออกแบบให้เป็นการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติงาน (On the job training) โดยครอบคลุมเนื้อหาที่สำคัญ เช่น คุณค่าของการทำงาน หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มนุษย์สัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม สันทนการ ชุมชนท้องถิ่นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง สถานการณ์ปัญหาเด็ก เยาวชน ครอบครัวในชุมชน ทุนทางสังคม (ในชุมชนและนอกชุมชน) กลยุทธ์ในการพัฒนา การวิเคราะห์ภาคีและการสร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนาโลกเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน การคิด เขียน และบริหารโครงการ การติดตามและประเมินผลโครงการ การถอดความรู้และบทเรียนจากการดำเนินโครงการ และเทคนิคการนำเสนอผลงาน เป็นต้น

ผลที่เกิด...จากการเชื่อมร้อยถักทอ

ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : “หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว” (ระหว่าง 1 มกราคม ถึง ธันวาคม 2556) พบว่า อปท. ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมหลักสูตร ทั้งในระดับเจ้าหน้าที่ องค์กร และชุมชน ตามศักยภาพ และปัจจัยเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่ (ซึ่งจะได้กล่าวในส่วนต่อไป)

แม้ว่าหลักสูตรสำหรับนักถักทอชุมชนจะสิ้นสุดลงแล้วก็ตาม ที่มนักถักทอชุมชนก็ไม่ได้หยุดการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาชุมชน ไปพร้อม ๆ กัน นักถักทอชุมชนในทุกพื้นที่กำลังก่อร่างสร้างงานของพวกเขาอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องต่อไปในฐานะ **“คนของรัฐบาลท้องถิ่น”**

สรส. ขอขอบคุณทุกท่าน ทุกองค์กร ทุกภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมกับหลักสูตร ในการสนับสนุนให้เกิด **“การปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนนำไปสู่การพัฒนาตัวเอง พัฒนางาน และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรม”** และขอให้กำลังใจกับทุกท่านในการสร้างสรรค์บทเรียนที่มีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ

สารบัญ

	หน้า
ก่อนจะมาเป็น “นักถักทอชุมชน”	5
เมื่อนักถักทอชุมชน “เชื่อมร้อย” ชุมชนหนองสาหร่าย	12
สร้าง “พื้นที่สร้างสรรค์” แนวคิดพัฒนาเยาวชน อบต.หนองอียอ	24
ตลาดนัดครอบครัว สร้างสัมพันธ์ชุมชน	40
ความรู้ “เปลี่ยน” คน กระบวนการเปลี่ยน “วิถีคิด”	52
อินทร์บุรี “ตำบลรักการอ่าน”	68
สร้างคน...เพื่อสร้างชาติ	80
พัฒนาคน พัฒนางาน สร้างการมีส่วนร่วม แนวคิดของประเสริฐ สุขจิต	86
เรียนรู้...เพื่อขยายผล	92
ปรับตัว เปลี่ยนทัศนคติ “แนวคิด” พัฒนาคนทำงาน	98
ทำด้วย “ใจ”	104
เมื่อนักถักทอชุมชน ต้อง “จัดการ” อารมณ์ตนเอง	110
ชีวิต...ที่ต้องก้าวเดิน	120
เราต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับชุมชน	126
ความสำเร็จ ความก้าวหน้า สิ่งที่บรรลุเป้าหมาย	130
ทำเนียบนักถักทอชุมชน	135

การทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนในชุมชน
ต้องผ่านความร่วมมือของชุมชน และภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน
โดยกระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นปัญหา เห็นความสำคัญของการพัฒนา
เด็กและเยาวชน และตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ต้องลุกขึ้นมา
จัดการดูแลและแก้ไขปัญหาลูกหลานของตัวเองอย่างต่อเนื่อง

เมื่อนักตกทอดชุมชน “เชื่อมร้อย” ชุมชนหนองสาหร่าย

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

เมื่อ “กระบวนการเรียนการสอน” ในห้องเรียน
 ไม่สามารถตอบโจทย์ “ทักษะชีวิต” ให้กับเด็กในชุมชนได้
 ผู้ใหญ่ใจดีในชุมชนบ้านห้วยมาลอยจึงนำรูปแบบ
 “โรงเรียนครอบครัว” ที่ สรส. ให้คำแนะนำ มาใช้เป็นกลไก
 ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีเป้าหมายเพื่อ “เปิดพื้นที่” ให้
 เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ในชุมชนได้ทำกิจกรรมพัฒนาบุตรหลาน
 ร่วมกัน แต่ในส่วนของนักกิจกรรมชุมชนเองยังมองว่า ผลที่เกิดขึ้น
 ยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่สมบูรณ์
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ จึงได้ชักชวน
 “แกนนำเยาวชนหนองสาหร่าย” ให้เข้ามามีส่วนร่วม
 ในการออกแบบกิจกรรม ร่วมทำงานกับผู้ใหญ่ ส่งผลให้
 มีการขยายแนวคิดและรูปแบบกิจกรรมของโรงเรียนครอบครัว
 ร่วมกันของคนทั้งตำบลในที่สุด

“เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มักถูกเลี้ยงแบบตามใจไปวันๆ เท่านั้น
 ชอบนอนตื่นสาย ไม่จัดเก็บที่นอนให้เรียบร้อย ไม่ยอมช่วยงานบ้าน
 แต่กลับชอบจับกลุ่มคุยหรือ ชิงมอเตอร์ไซด์ตามถนนหลวง กลายเป็น
 เด็กเกเร ก้าวร้าว เอาแต่ใจ อารมณ์ร้อน ขาดความรับผิดชอบ
 มีพฤติกรรมเสี่ยง เรียนไม่จบ ติดเพื่อน ติดเกม ติดมือถือ ลักขโมย
 ทะเลาะวิวาท และเด็กผู้หญิงจำนวนมากเริ่มท้องในวัยเรียนเพิ่มขึ้น
 ข้ำร้ายยังพบอีกว่า พ่อ แม่ ผู้ปกครองหลายคน ไม่ได้ใส่ใจและให้ความสำคัญ
 ต่อการพัฒนาเด็กเล็กเลย”

เตียง ชมชื่น

พรสันต์ อยู่เย็น นายกองค้การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย เปิดประเด็นถึงสถานการณ์ปัญหาของเด็กเยาวชนในพื้นที่

“อาจเป็นเพราะพ่อแม่ ผู้ปกครอง ขาดความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงผลักรากการดูแลบุตรหลานให้กับครูที่โรงเรียน” นายกพรสันต์สรุป

เมื่อ “กระบวนการเรียนการสอน” ในห้องเรียน ไม่สามารถตอบโจทย์ “ทักษะชีวิต” ให้กับเด็กในชุมชนได้ ประกอบกับยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ต้องการ “สร้าง” ให้เด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรีมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 11 ประการ ด้วยการจัดทำ “โครงการเยาวชนคนดีศรีสุพรรณ” เต็มทุกพื้นที่ของจังหวัดสุพรรณบุรี

หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการพัฒนาเด็กและเยาวชนของจังหวัด จึงต้องเพียรพยายามคิดค้นหารูปแบบ และวิธีการที่จะพัฒนาเด็ก ๆ ในชุมชนของตนเองหลากหลายวิธี

บ้างก็จัดอบรม บ้างก็จัดค่ายเยาวชน แต่ส่วนใหญ่ ก็ยังไม่ไปถึง “เป้าหมาย” ที่ตั้งไว้ เนื่องจากกระบวนการค่าย มักมี “ผู้รู้” ไปบรรยาย มิได้เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงของเด็ก ๆ โดยตรง

การเข้าไปทำงาน “หนุนเสริม” กระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเข้มข้นของ “สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข” หรือ สรส. ในพื้นที่ตำบลหนองสาหร่าย ร่วมกับการนำรูปแบบที่เรียกว่า “โรงเรียนครอบครัว” ไปทดลองใช้เพื่อ “เปิดพื้นที่” ให้เด็ก เยาวชน

และผู้ใหญ่ในชุมชนมีโอกาสได้ทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุตรหลานร่วมกัน

“โรงเรียนครอบครัว” มิได้เป็น “สถานที่” หรือ อาคารใหญ่โต แต่เป็นการ “จำลอง” ภาพของโรงเรียน มาไว้ในชุมชน อาจจะเป็นสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เช่น โรงเรียน วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต) อบต. หรือแม้แต่ลานโล่ง เรือกสวนไร่นาของคนในชุมชนที่พร้อมจะ “เปิด” ให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันของ “ครอบครัว”

มีพ่อ แม่ ปู่ ตา ย่า ยาย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ใหญ่ใจดี ทั้งในและนอกหมู่บ้านเป็น “ครู” ที่ทำหน้าที่ “ถ่ายทอด” ความรู้ โดยมีบุตรหลานของตน อันเป็นเด็ก ๆ ในชุมชน เป็น “ผู้เรียนรู้”

“กระบวนการเรียนรู้” ก็มีได้มาจากปากของผู้ใหญ่ เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังมีเด็ก ๆ ซึ่งเป็น “ผู้รับความรู้” ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบ **ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินกิจกรรม**

แต่กระบวนการทั้งหมด “ความยาก” ไม่ได้อยู่ที่การออกแบบการเรียนรู้ให้แก่เด็กเท่านั้น หากอยู่ที่การ “ประสาน” ความร่วมมือของทุก ๆ ภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการทำงาน

ไม่ว่าจะมีความยากเพียงใด แต่ตำบลหนองสาหร่าย ก็ไม่เคยสิ้นคนดี เพราะ “เตียง ชมชื่น” ผู้ที่เป็นทั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย และเป็นเกษตรกรโดยแท้ ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอย ก็ขันอาสาออกมาทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมประสานให้คนในชุมชนลุกขึ้นมาพร้อม “สร้าง” โรงเรียนครอบครัวร่วมกัน

“การเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเช่นนี้ ทำให้ทุกคนเริ่มรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ เกิดเป็น “พลังร่วม” ในการพัฒนาชุมชนหนองสาหร่ายต่อไป”

สร้างโรงเรียนด้วย “กลไก” ชุมชน

การเดินทางประสานงานสิบทิศของครูเตียงได้ก่อให้เกิด “คณะกรรมการโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอย” ขึ้น ซึ่งประกอบด้วย **อดุลย์ คงใจดี** ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 **มีชัย ศิลปรัตน์** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยม้าลอย **ครูปรานี และครูละมัย บั้นไฉ** จากโรงเรียนบ้านห้วยม้าลอยเข้ามาเป็นวิทยากรนำเด็กทำสันตนาการ

นอกจากนี้ยังมี **ครูน้อย บานไม่รู้โรย** ที่แม้จะไม่ใช่คนในพื้นที่ แต่ก็เป็นผู้ใหญ่ใจดีเข้ามาช่วยสอนการแสดง **พระอธิการประเสริฐ สิริปัญโญ** เจ้าอาวาสวัดห้วยม้าลอย อนุเคราะห์ทั้งเรื่องสถานที่ และงบประมาณสนับสนุนการทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือแม้แต่ **สมนึก พลเสน** เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขอาวุโสของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยม้าลอย (รพ.สต.) ก็ยังเข้ามาร่วมประชุมชี้แนะให้แนวทางในทุก ๆ กิจกรรมอย่างมีเคียดขาด พร้อมทั้งยังสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ รพ.สต. คนอื่น ๆ ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมอยู่เสมอเช่นเดียวกัน เรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น แม้แต่แกนนำผู้ปกครองอย่าง **พัชรินทร์ วงษ์สุวรรณ และวาริน ชมชื่น** ต่างก็เข้ามาสืบบทบาทในฐานะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรมเด็กและคนในชุมชน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมของโรงเรียน

ขณะที่ อบต.หนองสาหร่ายเอง ในฐานะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ ก็เริ่มเข้ามาหนุนเสริมชุมชนด้วยกำลังคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะ รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ รวมทั้งอาหาร อาหารว่าง น้ำดื่ม การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งการประสานงาน การจัดประชุม โดยเฉพาะบุคลากรท้องถิ่นที่เข้ามาส่งเสริมกิจกรรมทั้งหลายนั้น มีทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายกิจการสภา และฝ่ายประจำ

ซึ่งการมีส่วนร่วมของบุคคลจากทุกภาคส่วนเช่นนี้ ทำให้ทุกคนมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ก่อเกิดเป็น “พลังร่วม” เพื่อพัฒนาชุมชนหนองสาหร่ายสืบต่อไป

ให้ “กลไก” ออกแบบกิจกรรม

การออกแบบกิจกรรม จะมีทั้งเด็ก และผู้ปกครอง มาออกแบบร่วมกัน โดยทิ้งน้ำหนักไปที่การ “เพิ่มทักษะ” ให้เด็กได้ลงมือทำ ได้เรียนรู้วิชาชีพ วิชาชีวิต วิชาชุมชน และวิชาการ ร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครอง และคนในชุมชน ในลักษณะของการเรียนรู้นอกห้องเรียน ผ่านกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตต่าง ๆ ซึ่งจัดขึ้นตามโอกาสและเทศกาลที่เหมาะสม อาทิ การพาพ่อแม่ ลูก เรียนรู้เรื่องการทำนา กิจกรรมปลูกต้นไม้ในวันพ่อหรือวันแม่ กิจกรรมเดิน วิ่ง ปั่น สร้างการเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น

สวัสดิ์ กันจรัตน์

“การทำงานชุมชนไม่อาจแยกส่วนได้ เพราะทุกเรื่องเกี่ยวโยงกันเปรียบเสมือนระบบในร่างกายที่ทุกส่วนล้วนมีความสำคัญเท่ากัน แต่ระบบราชการที่ถูกบล็อกถูกล้อมให้การดำเนินงานถูกแยกเป็นส่วน ต่างคนต่างทำมานาน แต่การทำงานกับชาวบ้าน เราในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถแยกส่วนได้ ต้องทำงานเป็นทีม และคนทำงานต้องมี “พลัง” ที่จะทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง”

ผ่านไป 2 ปี “โรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอย” ก็ประสบความสำเร็จ ทั้งจากการสร้างพื้นที่ให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของพ่อแม่ ผู้ปกครอง บุตรหลาน เกิดเป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน สังคม อีกทั้งยังพบว่าเด็กมีความกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่เหมาะสมตามวัย ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชนหมู่ที่ 4 ส่งผลให้พื้นที่แห่งนี้กลายเป็นพื้นที่ “ต้นแบบ” ชุมชนเข้มแข็งของตำบลหนองสาหร่ายที่หลายหมู่บ้าน อาทิ หมู่ 2 และหมู่ 8 ต้องการนำไปขยายผลเพื่อพัฒนาชุมชนของตนต่อไป

เป็นนัก “ถักทอ” ชุมชน

อย่างไรก็ตาม ขณะที่กิจกรรมโรงเรียนครอบครัวหมู่ที่ 4 ยังคงดำเนินอยู่นั้น บุคลากรใน อบต.ทุกคนต่างต้องการเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะและแนวทางการจัดการด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัวอย่างเป็นระบบ อยู่มาวัน สวัสดิ์ กันจรัตน์ ปลัด อบต.หนองสาหร่าย หนึ่งในผู้ที่มีส่วนริเริ่มและร่วมกันพัฒนาโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอย ร่วมกับ สรส. และแกนนำหมู่ที่ 4 มาตั้งแต่ต้น

เห็นว่ากิจกรรมโรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอยเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ และเมื่อเกิด “หลักสูตรนักถักทอชุมชน” ขึ้น ปลัดจึงเสนอให้ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร โดยจัดส่งเจ้าหน้าที่ขององค์กรเข้ารับการอบรมในหลักสูตรนักถักทอชุมชน

“ผมคิดว่าการทำงานจริงในชุมชนนั้น เราไม่อาจแยกส่วนได้ เพราะทุก ๆ เรื่องล้วนมีความเกี่ยวโยงกัน ทั้งสิ้น เปรียบเสมือนสรีระต่าง ๆ ในร่างกาย หรือแม้แต่จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ทุกอย่างล้วนทำหน้าที่สัมพันธ์และเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แต่ระบบราชการที่ถูกบล็อกถูกล้อมให้การดำเนินงานของตำแหน่งต่าง ๆ ถูกแยกส่วนออกจากกัน ต่างคนต่างทำเฉพาะหน้าที่ที่กำหนดมาเท่านั้น การพัฒนาต่าง ๆ จึงเป็นไปอย่างล่าช้า”

สวัสดิ์กล่าวต่อว่า แต่การทำงานกับชาวบ้านและคนในท้องถิ่น เราไม่อาจแยกส่วนได้ ยิ่งหากต้องการความสำเร็จของงาน “ทีมงาน” จึงเป็นสิ่งจำเป็น คนทำงานเองก็จำเป็นต้องมี “พลังร่วม” ที่จะทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เราทำงานราชการมากกว่า 13 ปี ยังไม่เคยเจอรูปแบบหรือหลักสูตรการเรียนรู้ใดถูกใจและเหมาะสมที่จะนำมาช่วยแก้ไขปัญหาได้ดีเลย จนกระทั่งวันนี้ได้ประสบผลจากการได้เรียนรู้ และร่วมงานกับ สรส. ในโครงการ

โรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยม้าลอยหมู่ที่ 4 จึงเห็นว่าการทำงานชุมชนท้องถิ่นในมุมมองของ สรส. และมูลนิธิสยามกัมมาจลเดินมาถูกทางแล้ว และตรงใจมาก จึงปรึกษากับนายก อบต. ซึ่งท่านก็เห็นด้วยและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของเราได้เข้ารับการอบรมรวม 3 คน

การตัดสินใจของผู้บริหาร อบต. ครั้งนี้ ถือเป็นโอกาสดีที่ทำให้ วรินทร์ กรุดเพชร “ยัณห์” นักพัฒนาชุมชน พร้อมด้วย ลัดดาวัลย์ แสงสง่า นักวิชาการศึกษา และชนัญฐิณี กานต์ ชัยวันดี บุคลากร ได้เข้าร่วมอบรมใน “หลักสูตรนักกักตอชุมชน” ภายใต้โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักกักตอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัวของสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ที่สนับสนุนโดยมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

จัดทัพผู้ สรรหา “ต้นกล้า” แกนนำ

ภายใต้การอบรมที่เมื่อนักกักตอชุมชนจากตำบลหนองสาหร่ายได้เรียนรู้ในหลายๆ เรื่อง ทั้งเรื่องของการประสานงาน การคิดและวิเคราะห์ “ทุนทางสังคม” ของชุมชน เทคนิคการออกแบบกิจกรรม ซึ่งความรู้และทักษะเหล่านั้น ต้องถูกดึงออกมาใช้สำหรับการทำโครงการก่อนจบหลักสูตร

ประการแรกที่ทีมนักกักตอชุมชนหนองสาหร่ายเห็นคือ เรื่องของการจัดทัพ หรือจัดทำระบบฐานข้อมูล “ผู้รู้” ในชุมชน เนื่องจากการทำกิจกรรมที่ผ่านมา อบต.

มัก “ฉายเดี่ยว” คือ คิดเอง ทำเอง ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกในทีมจึงวางระบบฐานข้อมูล “ผู้รู้” ทั้งจากการเชิญชวน การประสานงานโดยตรง การรับสมัครผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเกษตร ด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

และเมื่อได้ “ผู้รู้” ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย การสรรหา “ผู้เรียนรู้” จึงเป็นภารกิจต่อไป

นี่จึงเป็นที่มาของ “โครงการพัฒนาแกนนำเด็กและเยาวชน” เพื่อให้กลุ่มเด็กแกนนำทำหน้าที่ประสานงานเด็กกลุ่มอื่นๆ เพราะเชื่อว่า “คนวัยใกล้กันน่าจะคุยกันรู้เรื่องดีกว่า”

โดยกิจกรรมแรกคือ “ค่ายละครเด็ก” ที่มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กกล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก โดยมี นิษา บุญโพธิ์ทอง หรือ “ครูจ๊อบ” จากเครือข่ายละคร “หน้าากาเปลือย” เข้ามาเป็นวิทยากร

หลังจบค่ายละครก็เกิด ค่ายภาวะผู้นำ 20 วัน และค่าย 10 วัน ตามลำดับอย่างต่อเนื่อง โดยมีวิทยากรจาก “สถาบันยุวโพธิชน” เป็นกำลังหลัก คราวนี้ นักกักตอชุมชนเข้าไปมีบทบาทมากขึ้น เช่น การกำหนดเป้าหมายว่าหลังจากจบค่ายแล้ว เยาวชนต้องมีความสามารถในการประสานงาน และนำร่องๆ ทำกิจกรรมได้

ค่าย...เปลี่ยนคน

จรินทร์ ยอดปรางค์ “เบสท์” อายุ 18 ปี แกนนำเยาวชนหมู่ที่ 2 ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองสาหร่าย เล่าว่า ตอนนั้นเรียนอยู่ชั้น ม.5 ลุง (นายก อบต.) มาชวนให้เข้าค่ายละคร จึงอยากลองดู เพราะอยากได้ความรู้เรื่องการออกเสียงที่ถูกต้องเพื่อไปประยุกต์ใช้กับการร้องเพลง หลังจบค่ายละครเบสท์และเพื่อนๆ มีโอกาสสร้างละคร 1 เรื่อง ไปแสดงในเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งได้รับคำชมจากผู้ใหญ่ในชุมชนมาก รู้สึกภูมิใจ หลังจากนั้นก็มีผู้ใหญ่ใจดีชวนเข้าค่ายภาวะผู้นำ 20 วัน ที่อาศรมวงษ์สนธิเบสท์กับเพื่อน 5 คนจึงตัดสินใจเข้าร่วมทันที

“ค่ายนี้เป็นเรื่องการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำ ยอมรับว่าเมื่อก่อนผมเป็นคนใจร้อนและก้าวร้าว แต่ค่ายนี้สอนเรื่องคุณธรรมและศีลธรรม ทำให้ผมรู้จักอยู่กับตัวเอง ได้ทบทวน ได้เรียนรู้ภายในจิตใจของตัวเอง การหยุดคิดก่อนทำ การสงบนิ่ง การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การเปิดใจกว้าง เรียนรู้จุดดี ปรับปรุงจุดด้อย จนรู้สึกหัวใจเย็นลง และได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเอง รู้จักรับผิดชอบตัวเองมากขึ้น ตลอด 20 วันที่ผมต้องใช้ชีวิตอดทนอยู่ให้ได้โดยไม่มีพ่อแม่มาทำกับข้าวให้กิน หรือเคี้ยวข้าวให้เราตื่น ให้เราอาบน้ำ เราจึงต้องจัดการตัวเอง”

เบสท์เล่าต่อว่า หลังกลับมาจากค่าย 20 วัน เขาได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปมาก คิดเป็นผู้ใหญ่ขึ้น เริ่มเห็นว่าการทำงานเพื่อส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเมื่อก่อนไม่ได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันเลย

และการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเบสท์คือ เขาคิดจัดค่ายเพื่อให้เพื่อนเยาวชนในชุมชนหนองสาหร่ายได้รับการพัฒนาศักยภาพเช่นเดียวกับเขา

เบสท์ไม่เพียงแค่ว่า เขานำความฝันไปเล่าให้เพื่อนๆ นักกิจกรรมฟัง...และเพื่อนๆ นักกิจกรรมก็ทำฝันของเบสท์ให้เป็นความจริง

“ค่ายภาวะผู้นำ 10 วัน” จึงเกิดขึ้นที่บ้านห้วยม้าลอย โดยมีกลุ่มเยาวชนจากตำบลหนองอียอ จังหวัดสุรินทร์

“ค่ายนี้สอนเรื่องคุณธรรมและศีลธรรม ทำให้ผมรู้จักอยู่กับตัวเอง ได้ทบทวน ได้เรียนรู้ภายในจิตใจของตัวเอง การหยุดคิดก่อนทำ การสงบนิ่ง การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การเปิดใจกว้าง เรียนรู้จุดดี ปรับปรุงจุดด้อย จนรู้สึกหัวใจเย็นลง และได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต รู้จักรับผิดชอบตัวเองมากขึ้น”

เข้าร่วมด้วย และค่ายนี้เองที่ดึง “ภาวะความเป็นผู้นำ” ของเบสท์ออกมาให้เป็นที่ประจักษ์ เริ่มตั้งแต่การประสานงานระหว่างผู้นำในชุมชนกับวิทยากรจากสถาบันยุวโพธิชน ประสานงานเรื่องสถานที่ ที่พัก และชักชวนเพื่อนๆ ในหนองสาหร่ายเข้ามาเรียนรู้ เพราะอยากให้เยาวชนเป็น “แกนนำ” อย่างแท้จริง ซึ่งผลจากค่ายนี้ทำให้ อบต.หนองสาหร่ายได้แกนนำเยาวชนเข้ามาช่วยสานต่อกิจกรรมพัฒนาเยาวชนเพิ่มขึ้นถึง 14 คน

นอกจากจะได้ “แกนนำเยาวชน” เพิ่มขึ้นแล้วยังเกิดเครือข่ายเยาวชนจาก 2 พื้นที่คือ หนองสาหร่าย และหนองอียอ ร่วมกันจัดทำ Facebook ชื่อ “แกนนำเยาวชนหนองอียอ” เพื่อใช้สื่อสารกันระหว่างเยาวชน 2 พื้นที่

อรรถพร ทองงาม (กลาง)

อรรถพร ทองงาม “เปียร์” อายุ 17 ปี แกนนำเยาวชนหมู่ที่ 2 ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เล่าว่าปกติเขามักถูกมองว่าเป็นเด็กกลุ่มเสี่ยง จึงถูกชวนให้มาเข้าค่ายนี้ ยอมรับเลยว่าเมื่อก่อนเขาเป็นคนเห็นแก่ตัวมาก ไม่ชอบบอกรใคร ค่ายนี้ทำให้เขาได้เรียนรู้เรื่องกฎระเบียบ และเริ่มรู้สึกห่วงใยเพื่อนมากขึ้น เพราะในค่ายพี่ๆ จะสอนให้เราเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักดูแลซึ่งกันและกัน ได้เรียนรู้ความต้องการของตนเอง ทำให้คิดได้ว่า อยากเรียนต่อด้านไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะได้มีงานที่มั่นคง และยังมีใจคิดอยากช่วยเหลืองานในชุมชนมากขึ้น เช่นชวนเพื่อนๆ มาช่วยกันตัดหญ้าริมถนนส่งให้โรงงานผลิตปุ๋ย ซึ่งดีกว่าการเผาทำลาย เพราะจะส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน และมลภาวะต่อชุมชนด้วย

อนาวร ธรรมโลก “ต๋อง” อายุ 17 ปี แกนนำเยาวชนหมู่ที่ 8 จากเด็กที่ไม่สนใจอะไรเลยและขี้อายมาก ๆ แต่เมื่อต้องผ่านค่ายภาวะผู้นำ พบว่า ตัวเองมีความกระตือรือร้นมากขึ้น กล่าวพูดถึงที่อยู่ใจออกมา

โรงเรียนครอบครัว “พื้นที่ทำงาน” ของแกนนำเยาวชน

เมื่อกิจกรรมพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนขับเคลื่อนไป กระทั่งเห็นความเปลี่ยนแปลงของเยาวชนหลายคน ทำให้ “นักถักทอชุมชน” มีแนวคิดที่จะ “ต่อยอด” ความสำเร็จของ “โรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยมัลลอย” ให้ขยายผลออกไปทุก ๆ หมู่บ้านในตำบลหนองสาหร่าย

จึงทำหน้าที่ “ประสาน” แกนนำเยาวชนทั้ง 14 คนให้เข้าไปมีส่วนร่วมกับเครือข่ายผู้ใหญ่ใจดี โรงเรียนครอบครัวบ้านห้วยมัลลอย ทั้งครูเพียง คุณหอมสมนึก ครูน้อย อปต.หนองสาหร่าย ฯลฯ ร่วมกัน “ออกแบบฐานกิจกรรมการเรียนรู้” ใน “ค่ายซัมเมอร์แคมป์” ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2557 หลังการหารือร่วมกันในเบื้องต้นเกิดเป็นฐานการเรียนรู้ 5 ฐาน ประกอบด้วย

1. ฐานการเรียนรู้ไอที มีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิมาเป็นวิทยากรให้ความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์ และการซ่อมบำรุงรักษาคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. ฐานการเรียนรู้ด้านศิลปะและวาดภาพ มีครูจากวิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรีและค่ายลูกเสืออัครคุณวิทย์มาเป็นวิทยากร

3. ฐานการเรียนรู้ด้านดนตรีและกีฬา มีครูโรงเรียนในชุมชน เยาวชนรุ่นพี่ที่เล่นดนตรีได้ และแกนนำเยาวชนเป็นวิทยากร

4. ฐานการเรียนรู้ด้านอาชีพ มีปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนเป็นวิทยากรสอนเรื่องการประกอบอาชีพ เช่น การจักสาน และการประกอบอาหารท้องถิ่นจากวัตถุดิบในชุมชน การทำสบู่จากโปรตีนไข่ใหม่

5. ฐานการเรียนรู้ด้านนาฏศิลป์ มีครูปราณี ปั่นไฉ โรงเรียนบ้านห้วยมัลลอย เป็นวิทยากรหลัก

นอกจากนี้ยังมีฐานการเรียนรู้เรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่นำรูปแบบการจัดกิจกรรมที่โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง เข้ามาให้คำแนะนำด้วย

ครั้งนี้ “นักถักทอชุมชน” เปิดโอกาสให้เยาวชนแกนนำ 14 คนเข้ามาสัมผัสบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนา

เยาวชนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการเข้ามาร่วมออกแบบกิจกรรม และจัดทีมเข้าประจำฐาน

“ถักทอ” ครู-ผู้ปกครองร่วมพัฒนาเด็กปฐมวัย

เมื่อคิดจะพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก เนื่องจาก อบต.หนองสาหร่ายประสบปัญหาผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่นต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทีมนักถักทอชุมชนจึง “เปลี่ยน” แนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ โดยดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการจากผู้ใหญ่ใจดีเข้ามาบริหารจัดการ ส่งครูผู้ดูแลเด็กไปฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติม เพื่อเรียกศรัทธาและความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองให้นำบุตรหลานกลับเข้ามาเรียนในพื้นที่ ทั้งนี้การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กจะเน้นไปที่พัฒนาการเด็ก 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

“เราพาครูศูนย์เด็กเล็กทั้ง 4 คนไปเรียนรู้หลักสูตรการอบรมการพัฒนาการเด็ก และกิจกรรมดนตรีเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กกับ รศ.พญ.นิชรา เรืองดารกานนท์ โครงการพัฒนาศักยภาพประชากรไทย โรงพยาบาลรามธิบดี ที่เทศบาลตำบลไผ่กองดิน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับกลุ่มมะขามป้อมที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม และกิจกรรมส่งเสริมภาวะผู้นำฝึกการรู้เท่าทันตนเองกับสถาบันยุวโพธิชนที่เขาใหญ่ และเชิญคุณหมอมจาก รพ.สต.มาให้ความรู้เรื่องโภชนาการ หลังจากนั้นให้เข้ามาร่วมกันคิดออกแบบฐานการเรียนรู้ ซึ่งครูศูนย์เองก็จะเชิญผู้ปกครองของเด็กเล็กมาร่วมกันออกแบบด้วย”

ยัณห์เล่าว่า สำหรับฐานการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเด็ก 4 ด้าน ประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ด้านร่างกายและโภชนาการ ที่สอนเรื่องกล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ พร้อมกับบอกว่าการให้เด็กช่วยแม่หนีบผ้าจะช่วยพัฒนาข้อและนิ้วอย่างไร หรือการวิ่งของเด็กที่พ่อแม่มักห้าม

ไม่ให้ลูกวิ่งเล่นขึ้นลงบันไดนั้น แท้จริงคือการฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ทำให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง และจะส่งผลดีต่อสมองของเด็กอย่างไร ส่วนเรื่องโภชนาการได้ความร่วมมือจาก รพ.สต.เข้ามาให้ความรู้เรื่องอาหารการกิน เช่น ผลเสียของขนมขบเคี้ยวและน้ำอัดลม เป็นต้น

ฐานการเรียนรู้ด้านอารมณ์และจิตใจ กิจกรรมนี้เป็นการนำเด็ก ๆ และผู้ปกครองออกพื้นที่ เพื่อเรียนรู้พัฒนาการของเด็กว่ามีความรู้สึกและมีอารมณ์อย่างไร หรือมีการแสดงออกอย่างไรกับสถานที่ใหม่ ๆ ส่วนอีก 2 ฐานคือ ฐานการเรียนรู้ด้านสังคม และฐานการเรียนรู้ด้านสติปัญญา มีแผนจะจัดขึ้นเร็ว ๆ นี้ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนรู้แต่ละฐานแล้ว ทีมนักถักทอชุมชนก็จะช่วยกันถอดบทเรียนทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

ยัณห์บอกว่า การประเมินผลการจัดกิจกรรมนี้พบว่าผู้ปกครองเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองในการดูแลบุตรหลานมากขึ้น และสนใจเรียนรู้มากขึ้น ส่งผลให้ปัจจุบันมีเด็กเข้ามาเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่า 40 คน จากเดิมมีไม่ถึง 10 คน และยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทีมนักถักทอชุมชนคิด “ต่อยอด” ดึงครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและพ่อแม่ผู้ปกครองกลุ่มนี้เข้ามาเป็นวิทยากรแกนนำร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กเล็กให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองรุ่นใหม่ต่อไป ขณะที่ครูศูนย์

“การ “พัฒนาคน” ที่ได้ผลสูงสุดคือการให้ “การศึกษา” เด็กและเยาวชนควรเรียนรู้ชุมชน เรียนรู้ถึงรากเหง้าของตนเอง เพราะเมื่อเขาเติบโตขึ้นจะได้เป็นคนที่มีรักถิ่น รักชุมชน ฉะนั้นเราจึงต้อง “บ่มเพาะ” ต้นกล้านี้ให้แข็งแรงขึ้นมาเป็นนายหมู่ เป็นแกนนำ เพื่อส่งต่อความรู้ไปสู่รุ่นน้อง และขยายผลไปยังชุมชนอื่นๆ ต่อไป”

พัฒนาเด็กเล็กเองก็ได้เตรียมบรรจุโครงการพัฒนาเด็กปฐมวัยเข้าสู่แผนการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นกิจกรรมหลักของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 แห่ง ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมอาจปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยจะจัดกิจกรรมตั้งแต่เริ่มเปิดภาคเรียนเพื่อให้มีระยะเวลาติดตามและประเมินผลได้ดียิ่งขึ้น

กิจกรรมนี้บทบาทของนักถักทอชุมชนคือ “กระตุ้น” ให้ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น พร้อมกับชี้แนะเชื่อมโยงให้ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองเห็นถึง “ประโยชน์” ร่วมกันของการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กเล็ก ถือเป็น การ “ถักทอ” แผนการพัฒนาเด็กเล็ก การจัดกิจกรรม และผู้เกี่ยวข้องได้กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน

ความเปลี่ยนแปลง...ของชุมชน หนองสาหร่าย

1 ปีที่ทีมนักถักทอชุมชนเข้าไป “ขับเคลื่อน” การพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบลหนองสาหร่าย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมากมาย โดยเฉพาะในส่วนของ

เด็กและเยาวชน ที่เด็ก ๆ มีจิตอาสาออกมาช่วยงานชุมชนมากขึ้น โดยไม่ต้องสั่งหรือบังคับ เมื่อรู้ว่าหมู่บ้านไหนจัดงานอะไรก็จะอาสาเข้ามาช่วยงานเต็มที่ ในส่วนชุมชนก็พบว่าผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชนปรับเปลี่ยนทัศนคติหันมาให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น

พรสันต์ อยู่เย็น นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย บอกว่า การ “พัฒนาคน” ที่ได้ผลสูงสุดคือการให้ “การศึกษา” เด็กและเยาวชนควรเรียนรู้ชุมชน เรียนรู้รากเหง้าของตนเอง เพราะเมื่อเขาเติบโตขึ้นจะได้เป็นคนที่มีรักถิ่น รักชุมชน ฉะนั้นเราจึงต้อง “บ่มเพาะ” ต้นกล้านี้ให้แข็งแรงขึ้นมาเป็นนายหมู่ เป็นแกนนำ เพื่อส่งต่อความรู้ไปสู่รุ่นน้อง และขยายผลไปยังชุมชนอื่นต่อไป

“เราไม่สามารถบอกให้ใครเปลี่ยนแปลงได้ แต่เราจะต้องไปสร้างและไป “จุดประกาย” ให้เขาเก็บเกี่ยว เอาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไป “กระตุ้น” ให้เขาได้คิดเอง เมื่อเขาเห็นภาพ เขาก็มี “ใจ” อยากทำสิ่งดี ๆ เพื่อตนเองและชุมชน ผมคิดว่านี่แหละคือ “หน้าที่” ของนักถักทอชุมชน”

เมื่อวิธีคิด วิธีการเปลี่ยน!!!

1 ปีผ่านไป หลังการอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนเสร็จสิ้นลง เจ้าหน้าที่ อบรม ทั้ง 3 คน ถูกขนานนามใหม่ ให้เป็น “นักถักทอชุมชน” ตำบลหนองสาหร่าย คำๆ นี้กินความหมายลึกซึ้ง และแสดงให้เห็นภาพคนทำงาน ที่ “เชื่อมร้อย” ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

วรินทร์ กรุดพิเชษฐ์

วรินทร์ กรุดพิเชษฐ์ “ยัณฑ์” นักพัฒนาชุมชน เล่าว่า หลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้เขาสนใจ “คุณค่า” ของผู้ร่วมงานมากขึ้น ยอมรับว่าเมื่อก่อนไม่เคยให้ความสำคัญกับความคิดของคนอื่นเลย ชอบทำงานคนเดียว คิดว่าเป็นงานของเรา เราคิดเอง แล้วสั่งให้คนอื่นทำ ไม่เคยมองคนรอบข้างว่าเขาคิดอย่างไร แต่เมื่อได้เรียนรู้ก็เริ่มเปลี่ยนทัศนคติใหม่ หันมาให้ความสำคัญกับทุกคนที่เกี่ยวข้อง เปลี่ยนวิธีการคิดใหม่ รับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น รู้จักการทำงานเป็นทีม รู้จักวิเคราะห์คนที่จะมาร่วมงาน และสามารถทำงานได้อย่างมีระบบมากขึ้น คิดได้ว่าเมื่อทุกคนมีความสำคัญ จะส่งผลให้เกิดความรักความสามัคคี และภูมิใจกับผลงานที่ทำร่วมกัน งานที่ทำจึงไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่งอีกต่อไป

“นอกจากได้เรียนรู้กระบวนการจัดการความรู้แล้วยังนำเรื่องหลักการทรงงานมาใช้ในการทำงานด้วย เช่น การทำอย่างพอดี ทำเล็ก ๆ แต่ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง และการทำงานอย่างมีความสุข เพราะหากเราทำงานแบบไม่มีความสุขแล้วใครจะมาทุกข์กับเรา จึงต้องทำตัวเองให้มีความสุข และการไม่ติดตำราเพราะได้เรียนรู้แล้วว่าการทำงานกับชาวบ้านต้องไม่ยึดติดเรื่องระเบียบราชการหรือเอาหลักวิชาการมาพูดคุยกับชาวบ้าน แต่ต้องสร้าง “ใจ” ให้เขาอยากทำ และต้องทำง่าย ๆ สนุก ๆ แต่ได้เรียนรู้ การทำงานกับชุมชนมีทั้งเด็กและชาวบ้าน ฉะนั้นเราต้องรู้จักประยุกต์กิจกรรมให้เข้ากับคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งขึ้นอยู่กับเทคนิคของแต่ละคนที่แตกต่างกัน”

ชญัฐศิกานต์ ชัยวันดี

ชญัฐศิกานต์ ชัยวันดี “ปู้” บุคลากร เล่าว่า การเข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ไปพร้อมๆ กับงานประจำค่อนข้างเป็นภาระหนัก แต่หลักสูตรให้ความรู้ที่ดีมาก เวลาเรียนจึงรู้สึกสนุกกว่าการทำงานประจำมาก อาจเป็นเพราะเรามีใจชอบงานชุมชนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่เมื่อต้องทำทั้งสองอย่างพร้อมกัน จึงต้องเปลี่ยนแนวคิดการทำงานใหม่ นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้ เช่น การเรียนรู้เรื่องการอยู่ร่วมกัน ทำให้เราเข้าใจคนอื่น มีมุมมอง มีวิธีการคิดวิเคราะห์มากขึ้น ได้ทักษะการสื่อสาร จากเมื่อก่อนพูดโนที่สาธารณะไม่ได้เลย แต่เมื่ออบรมไปได้ระยะหนึ่งได้ลงพื้นที่ชุมชน ทำให้เรากล้ามากขึ้น นอกจากนี้ยังนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้กับการทำงานด้วย โดยเฉพาะเรื่องของการประหยัด หลักสูตรนี้ทำให้เราคิดอะไรได้มากขึ้น ขึ้นอยู่กับว่าใครจะคิดได้มากได้น้อยเท่านั้น

ลัดดาวัลย์ แสงสง่า

ลัดดาวัลย์ แสงสง่า “หนู” นักวิชาการศึกษา เล่าว่า ตอนแรกไม่รู้เลยว่าต้องเข้าอบรม ถูกเลือกจากตำแหน่งงานที่ทำอยู่ มารู้ตัวอีกทีก็วันปฐมนิเทศแล้ว แต่เมื่อได้มาอบรมแล้ว ทำให้ได้เรียนรู้อะไรใหม่ๆ ที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตได้ ยอมรับว่าเมื่อก่อนจะสนใจเฉพาะเรื่องที่ชอบเท่านั้น อันไหนไม่ชอบก็จะไม่ทำ หลักสูตรนี้ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้เราเห็นประโยชน์ของส่วนรวม เห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม เป็น “ตัวกลาง” เชื่อมคนทำงานให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ขับเคลื่อนงานไปพร้อมกัน

สร้าง “พื้นที่สร้างสรรค์” แนวคิดพัฒนาเยาวชน อบต.หนองอียอ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์

อบต.หนองอ้อย ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเด็กเยาวชน
กระบวนการพัฒนาเยาวชนช่วงแรกของ อบต. จึงมีรูปแบบ
“ทำกิจกรรมเพื่อกิจกรรม” แต่เมื่อได้รับ “ความรู้” จาก
หลักสูตรนักศึกษากิจกรรมจึงเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ใหม่
เป็น “การทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้” ด้วยการตั้งครู โรงเรียน
เด็กทั้งในและนอกระบบเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนาตำบล
ผ่านโครงการ “โรงเรียนครอบครัว” รั้วของชุมชน
ที่ผู้ใหญ่ เด็ก เยาวชน และคนทั้งตำบลมีส่วนร่วม

“...ภาพเด็ก ๆ ออกมาขับรถซึ่งไปซึ่งมาในเวลาเรียน บ้างก็รวมตัวกัน
อยู่ตามร้านค้า ยิ่งเวลาที่ อบต.จัดงาน ไม่ว่าจะงานอะไรก็ตาม เด็กก็ตีกันจน
งานเราเสียไปด้วย เสียงสะท้อนของผู้ปกครองก็ไม่ค่อยดี บอกว่าลูกเขาดี
เราก็กลับมาคิดว่า เอ๊ะ!...ทำไมเด็กของเราเป็นอย่างนี้”

นี่คือจุดเริ่มต้นของแนวคิดและภารกิจการพัฒนาเด็กและเยาวชนของ
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อย อําเภอสนม จังหวัดสุรินทร์

ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาเด็กเยาวชนที่รุนแรงขึ้นทุกขณะ ช่วงปี
2552 - 2553 เหล่าเจ้าหน้าที่ อบต.หนองอ้อยในขณะนั้น ซึ่งประกอบไปด้วย
สมเกียรติ สาระ หัวหน้าสำนักงานปลัด ดาราวัลย์ จันทา นักวิชาการศึกษา
ชนันทกานต์ ชนะทะเล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จุฬาลักษณ์
อินทร์แป้น ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน รวมถึง วีระศักดิ์
แสงสุข ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ พยายามหาทางแก้ไขภายใต้บทบาท

“ข้าราชการของแผ่นดิน” ซึ่งการจัดกิจกรรมในช่วงนั้น เกิดจากความต้องการ “สร้างพื้นที่สร้างสรรค์” เพื่อดึงเยาวชนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงมาทำกิจกรรมร่วมกัน เน้นไปที่กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ให้เยาวชนได้เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ผู้อื่น และรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน

“กิจกรรมแรกเริ่มที่ห้องประชุม อบต.หนองอียอ เป็นกิจกรรมสันตนาการ เพื่อให้เยาวชนรู้จักคุ้นเคยกัน ให้มากขึ้น เนื่องจากเยาวชนยุคใหม่ไม่ค่อยรู้จักกัน ปัญหาการติดกันก็มาก กระบวนการในช่วงนั้นมีวิทยากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มาช่วยบ้าง ดชด.บ้าง เน้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เด็กเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่เท่านั้น” สมเกียรติ เล่า

แต่กิจกรรมทั้งหมดที่คิดและทำ เป็นการ “ฆ่าเวลา” เพื่อให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

จากกิจกรรมเพื่อกิจกรรม สู่ออกกำลังกายเพื่อการเรียนรู้

แต่อย่างไรก็ตามการจัด “กิจกรรมเพื่อกิจกรรม” ในช่วงแรกที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีเวลาทำกิจกรรมด้านบวก กลับส่งผลให้เด็ก ๆ เกิดการรวมตัวกันมากขึ้น ดาราวัลย์ จันทา นักวิชาการศึกษา เล่าว่า เมื่อการรวมตัวของเด็ก เยาวชนเริ่มเป็นรูปเป็นร่าง รูปแบบการพัฒนาเยาวชนที่เดิมเป็นแค่ “การทำกิจกรรมเพื่อกิจกรรม” ก็เริ่มเปลี่ยนไปเป็น “การทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้” แทน

“ช่วงนั้นจัดกิจกรรมขึ้นเกือบทุกสัปดาห์ ซึ่งแต่ละ

กิจกรรมก็จะผลัดเปลี่ยนไปมาให้ซ้ำ เช่น อาทิตย์นี้พากันทำความสะอาดหมู่บ้าน อาทิตย์หน้าพาเข้าวัดถวายภัตตาหารพระสงฆ์ บางครั้งให้รุ่นพี่แกนนำเยาวชนนำน้องทำสันตนาการอยู่ที่ อบต.บ้าง วัดบ้าง เมื่อเยาวชนเริ่มมีความเข้มแข็ง คิดเองเป็น อบต.จึงเริ่มให้เยาวชนในหมู่บ้านทำโครงการเล็กๆ เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม เพื่อให้เยาวชนได้ “เรียนรู้” จากการลงมือทำ ซึ่งโครงการก็มีทั้งการเลี้ยงปลา ปลูก เลี้ยงกบ เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ สัปดาห์ไหนไม่มีกิจกรรม น้อง ๆ ก็จะรวมกลุ่มกันไปทำงานเกษตรของแต่ละหมู่บ้าน บางสัปดาห์ก็พาเด็กไปแลกเปลี่ยนไปดูงานของเพื่อนต่างหมู่บ้าน”

ทีมเจ้าหน้าที่จากหนองอียอดดำเนินกิจกรรมดังกล่าวอยู่ราว 5 - 6 เดือน จนกระทั่งเยาวชนในพื้นที่ที่ไม่มีเวลาไปทำเรื่องไร้สาระ ผลที่เกิดขึ้นนอกจากเด็ก ๆ จะมีพื้นที่ทำเรื่องราวดี ๆ เกิดความรัก ความสามัคคีในกลุ่มแล้ว ในปากของชุมชนเองก็มีเสียงสะท้อนจากผู้ปกครองและครูในโรงเรียนว่า เด็ก ๆ ตั้งใจเรียนมากขึ้น หนีเรียนลดลง ส่วนผู้ปกครองก็ชื่นใจที่ลูกเชื่อฟัง เข้าใจพ่อแม่ รู้จักหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความเคารพพ่อแม่มากขึ้น ครอบครัวก็ใกล้ชิดสนิทสนมกันยิ่งขึ้น

ขณะที่กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชนของเจ้าหน้าที่ อบต.หนองอียอกำลังดำเนินอยู่นั้น สมเกียรติมีโอกาสรู้จักกับสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข หรือ สรส. ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 1 ที่สนับสนุนโดยมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ที่เน้นการสร้าง “แกนนำเยาวชน” ให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

สรส. โดยอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชช์ แนะนำให้ สมเกียรติเข้าร่วมโครงการฯ พร้อมกับเสนอว่าให้ส่งเยาวชน ในตำบลหนองอียอเข้าอบรมใน “ค่ายพัฒนาศักยภาพ แก่นนำ” ที่จังหวัดขอนแก่น ที่สถาบันยุวโพธิชนเป็น วิทยากรกระบวนการ

เริ่มต้น “พัฒนา” แก่นนำเยาวชน

การได้รู้จักกับ สรส. เป็นเสมือนการมาที่ “ถูกที่ ถูกเวลา” เนื่องจากขณะนั้นกิจกรรมที่กลุ่มเยาวชน หนองอียอทำอยู่ แม้จะเป็นการพัฒนาให้เด็กเติบโตขึ้น เป็นคนดี คนเก่งในชุมชน แต่ภายใต้กระบวนการ ทำงานยังขาดการเติมเต็มเรื่องของทักษะความเป็น ผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากจะส่งไม้ต่อให้คนรุ่นใหม่ เข้ามาดูแลชุมชน เยาวชนกลุ่มนี้ต้องได้รับการพัฒนา ทักษะที่เพิ่มขึ้น

สมเกียรติจึงส่งเยาวชนจากหนองอียอ เข้าร่วม กิจกรรมการพัฒนาเยาวชนแก่นนำที่สถาบันยุวโพธิชน 90 คน โดยใช้เวลาในการฝึกอบรม 3 วัน

และค่ายนี้เองทำให้ อบต.หนองอียอ เริ่มเห็น “แวว” ของเด็กบางคนที่มีภายนอกจะเป็นเด็กเกเร แต่เมื่อได้ เข้ามาทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ กลับมีแววของการเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบโดดเด่นขึ้นมา

“แววของ “เชียว” หรือ สุริยา ดวงศรี โดดเด่นมาก ทั้งๆ ที่เขาเป็นเด็กเกเรมาก่อน แต่พอมาทำกิจกรรม เขาก็เริ่มเห็น “คุณค่า” ของตัวเอง เริ่มปรับเปลี่ยน พฤติกรรม” สมเกียรติกล่าว

“เมื่อก่อนผมเกเรมาก ตีกับเขาไปทั่ว ดีแบบไม่มี เหตุผลด้วย” เชียวเพิ่มเติมถึงลักษณะนิสัยของตัวเอง พร้อมกับให้เหตุผลถึงการเข้ามาอยู่ในกลุ่มเยาวชน หนองอียอว่า

“ตอนนั้นเพิ่งกลับมาอยู่บ้าน ไม่มีอะไรทำ เป็นจังหวะ ที่ อบต.เริ่มเข้ามากระตุ้นเด็กให้ทำกิจกรรม ที่สมเกียรติ เข้ามาชวน ผมก็เลยไปเข้าร่วม..ก็รู้สึกว่ามันดี ได้เจอ

“แววของสุริยา ดวงศรี หรือ “เชียว” จะโดดเด่นมาก ทั้งๆ ที่เขาเป็นเด็กเกเรมาก่อน แต่พอมาทำกิจกรรม เขาก็เริ่มเห็น “คุณค่า” ของตัวเอง เริ่มปรับเปลี่ยน พฤติกรรม เราเลยให้เขาเป็นผู้ประสานงานเด็กและ เยาวชนในตำบล ให้เขาไปชักชวนเพื่อนๆ มาเป็นแก่นนำ เยาวชนของแต่ละหมู่บ้านๆ ละ 2 คน เวลาทำกิจกรรม อะไรเราก็จะประสานงานผ่านแก่นนำเยาวชนกลุ่มนี้

เพื่อนๆ น้องๆ มีส่วนช่วยงานด้านเด็กเยาวชนของ อบต. ทำให้เราเห็นคุณค่าของตัวเองมากขึ้น...”

จากคุณสมบัติดังกล่าว สมเกียรติจึงแต่งตั้งให้เชียว เป็น “ผู้ประสานงานเด็กและเยาวชนในตำบล” รับผิดชอบ ด้านการประชาสัมพันธ์ และประสานงานเพื่อนๆ แต่ละ หมู่บ้านมาเป็นแกน

“เมื่อก่อนตำบลหนองอียอยังไม่มีประธานสภาเด็ก และเยาวชน ผมจึงมีหน้าที่ตระเวนไปพูดคุยทำความเข้าใจ กับเพื่อนๆ น้องๆ จนได้แก่นนำมา 10 หมู่บ้านจาก 11 หมู่บ้าน โดยผมได้รับเลือกให้เป็นประธานสภาเด็กและ เยาวชนตำบลหนองอียอรุ่นแรก จากนั้นเวลาจะทำกิจกรรม อะไร พวกเราในกลุ่มสภาเด็กฯ ก็จะมาระดมความเห็น และ เสนอเรื่องไปยัง อบต.เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ”

เชียวเล่าว่า กิจกรรมแรกที่คิดร่วมกันคือการสร้าง **“ความสามัคคี”** ในชุมชน ซึ่งออกมาในรูปแบบของแผนการ

ดำเนินงาน 4 เดือน โดยแผนการทำงานจะมีการกำหนดกิจกรรมว่าในแต่ละเดือนจะทำกิจกรรมอะไรกันบ้าง

“กิจกรรมทั้งหมดจะมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้าง ความสามัคคี พอน้องๆ ทำไป น้องๆ ก็เริ่มเก่งขึ้น กล้าพูด กล้านำเสนอ กล้าแสดงความคิดเห็น กิจกรรม หลังๆ จึงเริ่มมีเป้าหมายอื่นเพิ่มเข้ามาคือ การพัฒนา ความรู้ทางวิชาการและจิตใจ”

ร่วมหลักสูตรนักถักทอฯ พัฒนาทักษะ ทิมงาน

ดูเหมือนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ตำบล หนองอียอจะเดินมาถูกทาง โดยเฉพาะเรื่องของการ “เปิดพื้นที่” ให้เด็ก ๆ ได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน “เปิดโอกาส” ให้เด็กได้คิด และผู้ใหญ่ทำหน้าที่ “แนะนำและสนับสนุน” แต่สมเกียรติในฐานะหัวหน้าสำนักงานปลัดฯ กลับมองว่า การพัฒนาที่ต้องการความ “ยั่งยืน” จำเป็นต้องสร้าง “ทีมทำงาน” ที่มีคุณภาพให้เกิดขึ้นในองค์กร

เมื่อ สรส.มีหลักสูตรนักถักทอชุมชน ภายใต้ โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา เจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง อบต. และ เทศบาลให้มีทักษะความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การประสานงานเครือข่ายในชุมชน จึงชักชวนดาราวัลย์ จันทา นักวิชาการศึกษา ชนชั้นที่กานต์ ชนะทะเล เจ้าหน้าที่ วิเคราะห์นโยบายและแผน จุฬาลักษณ์ อินทร์แป้น

ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และ วีระศักดิ์ แสงสุข ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ เข้าร่วมอบรมหลักสูตร นักถักทอชุมชน โดยคาดหวังว่า หลังผ่านการอบรม ทุกคนจะสามารถผลิตเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนกันรับผิดชอบ งานพัฒนาเยาวชนร่วมกันได้สมกับคำว่า “ทีมงาน คุณภาพ”

“ที่ผ่านมาการพัฒนาเยาวชนเราทำกันเอง เรา ไม่รู้ว่าถูกหรือผิด พอไปอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้เราได้เรียนรู้ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะเรื่องการ พัฒนากลไกการทำงานในชุมชน ซึ่งก็เป็นเป้าหมายที่ เราต้องการ...และในช่วงท้ายๆ ของโครงการที่มีการ นิเทศติดตามการดำเนินงาน อาจารย์ทรงพล ลงพื้นที่ ให้คำแนะนำด้วยตนเอง ยิ่งทำให้พวกเรามีแนวทางการ ทำงานชัดเจน” ดาราวัลย์กล่าว

และ “ความชัดเจน” ก็ปรากฏชัดออกมา เมื่อถึง คราวต้องทำโครงการ...ซึ่งเป็นกระบวนการสุดท้ายของ การอบรม

“ข้อมูล” ปัจจัยสำคัญของการพัฒนา ชุมชน

เมื่อต้องทำโครงการ สิ่งทีมนักถักทอชุมชน อบต. หนองอียอต้องทำคือการหา “ข้อมูล” เนื่องจากตาม คำแนะนำของอาจารย์ทรงพลชี้ให้เห็นว่า “ข้อมูล” เป็น ปัจจัยสำคัญของการทำกิจกรรมต่างๆ ในโครงการ

และเพื่อให้เห็นข้อบ่งชี้ถึงสถานการณ์เด็กและ เยาวชนที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด ทีมนักถักทอชุมชน อบต.

หนองอียอจึงต้องหาข้อมูลให้รอบด้าน ด้วยการจัดทำแบบสอบถามส่งไปยังครัวเรือนต่าง ๆ ในตำบล แต่เมื่อนำคำตอบกลับมาสังเคราะห์พบว่า บางคำถามไม่มีการตอบหรือตอบไม่ครบ พวกเขาจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ ด้วยการลงไปสอบถามข้อมูลด้วยตัวเอง

ดาราวัลย์ เล่าต่อว่า นอกจากแบบสอบถามจากภาคครัวเรือนเพื่อให้เห็นพฤติกรรมของเยาวชนเมื่ออยู่กับครอบครัวแล้ว ทีมยังลงไปพูดคุยกับผู้บริหารและครูในโรงเรียน 4 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนหนองอียอวิทยา โรงเรียนบ้านหนองอียอ โรงเรียนบ้านโนนเซียง และโรงเรียนบ้านอาเลา เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กในสถานศึกษา และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น **ไปพูดคุยกับ รพ.สต.หนองอียอ** เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ อารมณ์ ความเสี่ยงเรื่องการตั้งครรภ์ ยาเสพติด และภัยคุกคามอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับข้อมูลในเชิงกว้าง โดยขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ตำรวจขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน เพื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กเยาวชน และขอข้อมูลจาก กศน. เพื่อให้ทราบถึงสถานะทางการศึกษา กรณีเด็กในพื้นที่ไม่ศึกษาต่อในระบบว่ามีการศึกษาต่อในลักษณะใด รวมถึงขอให้ กศน. ช่วยออกแบบการเรียนรู้ด้านอาชีพ และนำเด็ก กศน. เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาศักยภาพในโครงการโรงเรียนครอบครัวตำบลหนองอียอด้วย **โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกแบ่งเป็นช่วงอายุ กลุ่มปัญหา กลุ่มเพศ** เพื่อนำไปวางแผนการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป

.....

เมื่อก่อนยอมรับว่าการเก็บข้อมูลของเรายังไม่เป็นระบบ ไม่รอบด้าน ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่มาจากการทำประชาคมหมู่บ้านเท่านั้น ไม่เคยลงไปหาข้อมูลมากขนาดนี้มาก่อน ที่สำคัญคือไม่มีการเชื่อมโยงไปถึงภาคีเครือข่ายที่หลากหลายมากขนาดนี้ การเก็บข้อมูลของเรายังพาเราไปรู้จักเพื่อนร่วมงานที่ต่อมากลายเป็นภาคีเครือข่ายการทำงานชุมชนร่วมกัน

.....

*“ตั้งแต่ทำงานมา ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่เราได้ข้อมูลเชิงลึกและกว้างจริง ๆ ถามว่ายากไหมก็ยากนะ และเหนื่อยตรงที่เราต้องพยายามเปิดใจผู้ปกครองของน้อง ๆ เพราะบางคนไม่เข้าใจว่าทำไมเราต้องถามลึก เราต้องตอบเขาให้ได้ว่าข้อมูลที่ได้รับจะนำไปใช้ประโยชน์อะไร แล้วเขาจะได้ประโยชน์อะไรกลับมา **เมื่อก่อนยอมรับว่าการเก็บข้อมูลของเรายังไม่เป็นระบบ ไม่รอบด้าน ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่มาจากการทำประชาคมหมู่บ้านเท่านั้น ไม่เคยลงไปหาข้อมูลมากขนาดนี้มาก่อน ที่สำคัญคือไม่มีการเชื่อมโยงไปถึงภาคีเครือข่ายที่หลากหลายมากขนาดนี้ การเก็บข้อมูลของเรายังพาเราไปรู้จักเพื่อนร่วมงานที่ต่อมากลายเป็นภาคีเครือข่ายการทำงานในชุมชนร่วมกัน** เช่น ผู้ปกครอง ครูในโรงเรียน และครู กศน. เป็นต้น”*

ข้อมูลทั้งเชิงลึกเชิงกว้างทำให้ทีมนักถักทอชุมชนเห็นปัญหาเด็กและเยาวชนในชุมชนคือ ติดโทรศัพท์ ติดเพื่อน มั่วสุม มีรักในวัยเรียน สูบบุหรี่ ส่วนการทะเลาะวิวาทยังหลงเหลืออยู่บ้างเวลามีงานสำคัญต่าง ๆ

โรงเรียนครอบครัว “พื้นที่” เรียนรู้งอง ชุมชนหนองอ้อย

เมื่อเห็น “ปัญหา” ชัด “ข้อมูล” พร้อม ทีมนักถักทอ ชุมชน อบต.หนองอ้อยจึงวางรูปแบบกิจกรรมโดยยึดแนวทางของโรงเรียนครอบครัวที่ได้รับคำแนะนำจาก ทีม สรส. เนื่องจากกิจกรรมในโรงเรียนครอบครัวคือ การสร้าง “การเรียนรู้ร่วมกัน” ระหว่างเด็กเยาวชนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง มี “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เป็นโจทย์ในการเรียนรู้ โดยโจทย์ถูกโยนไปที่ฝ่ายแกนนำเยาวชนทั้ง 11 หมู่บ้าน ให้ไปหารือกันในหมู่บ้านว่า แต่ละหมู่บ้านมีภูมิปัญญาอะไรที่น่าสนใจบ้าง ครูภูมิปัญญาเป็นใคร แล้วให้สรุปสิ่งที่เยาวชนต้องการเรียนรู้

งานนี้ “แกนนำเยาวชน” ทั้ง 11 หมู่บ้านผันตัวเองมาเป็นทีมชวนคิด ชวนคุย ชวนสืบค้นภูมิปัญญาในหมู่บ้าน ซึ่งการมีเครือข่ายเยาวชน 11 หมู่บ้านนับเป็น “ฐานทุน” สำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมอื่นๆในชุมชนได้เป็นอย่างดี

จุฬาลักษณ์ เล่าว่า หลังจากตั้งโจทย์ไปให้เด็กคิดกันเองว่า สิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้คืออะไร พบว่าเยาวชนเสนอสิ่งที่อยากเรียนมาหลายอย่างมาก เช่น หมู่ 3 แต่เดิม

ชาวบ้านที่นี้นิยมทำขนมเงินแบบโบราณ แต่ช่วงหลังมีการพัฒนาไปใช้เครื่องบีบเส้นกันหมดแล้ว น้อง ๆ บอกว่าอยากเรียนรู้วิธีการทำขนมเงินแบบโบราณ พอได้ยินก็รู้สึกคาดไม่ถึง เพราะเป็นการเรียนรู้ที่ยากมาก ๆ ไหนจะต้องตำแป้ง หมักแป้ง และบีบเส้นอีก เรียกว่าว่าจะได้ขนมเงินหนึ่งจับต้องใช้เวลาอย่างมาก แต่เมื่อเป็นสิ่งที่น้อง ๆ อยากเรียนรู้ เราก็ต้องหนุนเสริมเต็มที่

“ความคิดที่น้อง ๆ นำเสนอออกมาอย่างหลากหลาย ทำให้เราเริ่มคิดได้ว่าอะไรที่เป็นเรื่องพื้น ๆ ธรรมดา ๆ พวกเขาไม่ยอมทำ รู้สึกดีใจที่น้อง ๆ คิดอยากจะทำ เรียนรู้ สิ่งที่กำลังจะเลือนหายไปจากชุมชน”

จุฬาลักษณ์ เล่าต่อว่า ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น้อง ๆ ช่วยกันคิด ได้แก่ การทำขนมตาลกระทงใบตองสมุนไพร ต้มข้าไก่ น้ำหมักสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว โม่บายจากหลอด ลาบหมู การเป่าแคน ข้าวต้มมัด การสานเปล เหล่านี้เป็นสิ่งที่เด็กเยาวชนเห็นอยู่ว่าในชุมชนของเขามีองค์ความรู้ และมีผู้รู้พร้อมจะถ่ายทอดให้กับเยาวชน เราจึงนำมาจัดอยู่ในหมวดหมู่วิชาเลือก กอปรกับช่วงนั้นตำบลหนองอ้อยกำลังมีงานบุญประเพณี มีการประกวดขบวนพิธีที่ต้องมีการจับผ้าจับผ้า พวกผู้ใหญ่ซึ่งเป็นคณะกรรมการเด็กและเยาวชนจึงนำความรู้

เรื่อง “การจับจีบผ้าและการทำบายศรี” เพิ่มเติมลงไป ในหลักสูตรโรงเรียนครอบครัว เนื่องจากองค์ความรู้ทั้งสอง อย่างจะถูกนำมาใช้เสมอเมื่อมีงานบุญประเพณีของชุมชน ผู้ใหญ่จึงเข้ามามีบทบาทช่วยกำหนดให้สองวิชาหลังอยู่ใน หมวดหมู่ของวิชาบังคับที่เยาวชนทุกหมู่บ้านต้องเรียนรู้ เพื่อมาช่วยกันจัดตั้งขบวนบุญประเพณี ส่วนหลักสูตร อื่นๆ ให้ถือเป็นวิชาเลือกแทน ดังนั้นหลักสูตรต่างๆ ที่ เยาวชนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริง จึงล้วนสอดคล้อง อยู่กับวิถีชีวิตของเขาและชุมชนอย่างแยกไม่ออก

ดึงภาคีเครือข่ายร่วมทำ “หลักสูตร” โรงเรียนครอบครัว

อย่างไรก็ตามเพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ตอบโจทย์ ที่ตั้งไว้ ทีมนักถักทอชุมชนจึง “เชื่อมประสาน” ครู ภูมิปัญญาทุกหมู่บ้านและครูในโรงเรียน 4 แห่งมาทำ “หลักสูตร” ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผล เนื้อหาหลักสูตร ขั้นตอนการทำ การประเมินผลการ เรียนรู้ทุกรายวิชา

“เมื่อถึงวันเรียนรู้ เด็กโตก็งมมือน้องเล็ก ๆ เข้ามา ร่วมเรียนรู้ ส่วนพ่อแม่ผู้ปกครองก็เข้าร่วมด้วย งานนี้ได้ทั้ง ความรู้และความสนุกสนานไปพร้อมกัน ส่วนพวกเราในฐานะเจ้าหน้าที่ อบต. ก็เข้าไปสังเกตการณ์ เสร็จงานวันนั้น ทีเดียว แกนนำในหมู่บ้านก็จะพาถอดบทเรียนตรงนั้นเลย”

“การมีภาคีเครือข่ายทำให้เราทำงานง่ายขึ้น หากวันไหนที่เจ้าหน้าที่ อบต.ไม่ว่าง ก็จะมีคนเข้ามา ช่วยทำงาน ถือเป็น การสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น ในชุมชนหนองอียออย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน”

สมเกียรติ บอกว่า ระยะเวลาหนึ่ง อบต.มีภาคีเครือข่าย เข้ามาร่วมทำงานด้านเด็กและเยาวชนมากขึ้น ทั้งครู ภูมิปัญญา โรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และเด็กเยาวชน แม้ก่อนหน้านี้เราก็เคยพาเด็กทำโครงการคล้ายๆ กันมา บ้างแล้ว แต่ความต่างคือ การมีภาคีเครือข่ายทำให้เรา ทำงานง่ายขึ้น หากวันไหนที่เจ้าหน้าที่ อบต.ไม่ว่าง ก็จะมีภาคีฯ เข้ามาช่วยทำงาน ถือเป็น การสร้างการมี ส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชนหนองอียออย่างที่ไม่เคย มีมาก่อน

ขณะนี้กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนของ เยาวชนทั้ง 11 หมู่บ้าน ผ่านไปแล้ว 3 หลักสูตร คือ 2 วิชา บังคับ และ 1 วิชาเลือก เพราะเยาวชนส่วนใหญ่ติดสอบ ปลายภาค หลังสอบเสร็จค่อยเริ่มเรียนรู้ใหม่อีกครั้ง โดย ทีมนักถักทอชุมชนมีการนัดประชุมแกนนำเยาวชนเป็น ประจำทุกเดือนอยู่แล้ว เพื่อสอบถามว่าหมู่บ้านไหนจะทำ กิจกรรมอะไร ซึ่งเป็นการวางแผนการทำงานล่วงหน้าก่อน ทุกเดือน แต่แผนนี้จะยืดหยุ่นตามความสะดวกของ เยาวชน นอกจากกิจกรรมเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนแล้ว อบต.ยังมีกิจกรรมเยาวชนในรูปแบบอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย อาทิ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอลชาย และวอลเลย์บอล หญิง หรือกิจกรรมวันสำคัญประจำปีที่ยาวชนต้องเข้าไป ร่วมจัดงานกับผู้ใหญ่เป็นประจำ

งานบุญประเพณี บทพิสูจน์ศักยภาพ เยาวชน

แม้กิจกรรมการเรียนรู้โรงเรียนครอบครัวจะเกิดขึ้นแล้วในชุมชนหนองอียอ แต่กิจกรรมค่ายพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนก็ยังคงมีความจำเป็น สมเกียรติให้เหตุผลว่า เด็กต่างจังหวัดส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบชั้น ม.6 ก็มักไปเรียนต่อนอกพื้นที่ **จึงต้องมีการสร้างแกนนำเยาวชนรุ่นน้องขึ้นมาทำงานต่อ** ทีมนักถักทอชุมชนจึงพยายาม “เชื่อมโยง” เครือข่ายโรงเรียนส่งเยาวชนในพื้นที่เข้าร่วมค่ายพัฒนาศักยภาพบ่อยครั้ง โดยมี**ครูหนูคล้าย วรวงศ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหนองอียอวิทยา** เป็นภาคีสำคัญ เพราะเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ของตำบล จึงเป็นภาคีหลักในการส่งเยาวชนร่วมค่าย

และแล้ว “ค่ายละคร” วิทยากรโดย**นิทาน บุญโพธิ์ทอง กรรมการผู้จัดการเครือข่ายหน้ากากเปลือย** ก็เกิดขึ้น สมเกียรติบอกว่า ค่ายนี้เกิดขึ้นเพราะต้องการให้เยาวชนหนองอียอพัฒนาในเรื่องของการทำงานเป็นทีม กล้าพูด กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก ทาง สรส.จึงช่วยประสานเครือข่ายหน้ากากเปลือยเข้ามาเป็นวิทยากรกระบวนการ

หลังกระบวนการเรียนรู้ในค่ายละครผ่านไป กลุ่มเยาวชนนำทักษะต่าง ๆ มาร่วมกันสร้างสรรค์เป็นการแสดงในงานประเพณีบุญบั้งไฟของตำบล อาทิ ขบวนพ็อนรำ และละครเรื่อง “มนตร์รักบุญบั้งไฟ” เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทำให้งานบุญบั้งไฟที่ผ่านมา **ครึกครื้นสนุกสนานกว่าปีไหนๆ** เพราะนอกจากเยาวชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกับคนในชุมชนจัดงานบุญประเพณีนี้แล้ว ยังนำ “ความรู้” ที่ได้รับจากค่ายละครมาแสดงให้คนในชุมชนได้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถของพวกเขา เยาวชนที่เก่งเรื่องจับผ้าจับผ้า และบาศรีต่างโชว์ฝีมือการตกแต่งขบวนรถได้อย่างสวยงาม ส่วนเยาวชนคนไหนที่พูดเก่ง พูดคล่อง ก็ผันตัวไปเป็นวิทยากรบนเวทีบ้าง วิทยากรภาคสนามบ้าง จนนำมาซึ่ง

ความปลาบปลื้มของพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นอย่างมาก

ร่องรอยความสัมพันธ์ใหม่ในชุมชน

แจลัม เกตุไสย อายุ 43 ปี ครูภูมิปัญญาสอนหลักสูตรบาศรี บอกว่า คิดไม่ถึงว่าจะได้เป็นครูของเยาวชนในหมู่บ้าน เราเป็นแค่ชวานาคคนหนึ่ง มีโอกาสไปช่วยเพื่อนบ้านทำบาศรีบ้าง แต่เมื่อได้มาสอนเยาวชน ก็รู้สึกว่าการห่างหรือช่องว่างระหว่างวัยของคนในหมู่บ้านเริ่มน้อยลง ไปไหนมาไหนเริ่มมีการทักทายกันมากขึ้น หมู่บ้านไหนจัดงาน เยาวชนเหล่านี้ก็กลายเป็นกำลังสำคัญเข้ามาช่วยงานเท่าที่จะทำได้ ทั้งงานบ้าน งานวัดก็ไม่เกี่ยง ทำให้คนในหมู่บ้านรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เห็นลูกหลานอาสาเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวม

อดิสร เกตุไสย “บอมบ์” ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอ เล่าว่า หลังจากพี่เขียวและพี่สมเกียรติชักชวนให้เข้าค่ายละคร งานบุญบั้งไฟที่ผ่านมาคือพื้นที่แรกที่แกนนำเยาวชนจากทุกหมู่บ้านร่วมกันคิดกิจกรรมในงาน ประกอบด้วย กลุ่มพ็อนรำ กลุ่มทำอาหาร และกลุ่มละคร “มนตร์รักบุญบั้งไฟ” โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อสอดแทรกความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุญบั้งไฟ เป็นการกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงบุญประเพณีของท้องถิ่น เป็นการนำความรู้จากค่ายละครมาใช้อย่างเต็มความสามารถ แดมยังสร้างความสัมพันธ์ของเยาวชน 11 หมู่บ้านให้แน่นแฟ้นขึ้นอีกด้วย

“เมื่อวันเด็กที่ผ่านมา พวกเรานำผลงานที่ได้เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาชุมชน เช่น จับผ้าจับผ้า ทำขนม จัดอาหาร มาโชว์ในกิจกรรมถนนคนเดิน ผู้ใหญ่ก็มาช่วยกัน เป็นวันที่เด็กเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด และสนุกที่สุด”

ไม่มี “ค่าย” สุดท้ายสำหรับหนองอียอ

หลังจากค่ายละคร ก็มีค่ายพัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชน 20 วันต่อ หลายครั้งที่เยาวชนหนองอียอได้รับโอกาสให้เข้าไปเรียนรู้ สิ่งที่ได้รับไม่เพียงแต่เฉพาะเยาวชนที่เข้าร่วมค่ายเท่านั้น แต่ “แกนนำ” ที่กลับมา ยังนำเทคนิคกระบวนการมา “สานต่อ” ให้เยาวชนรุ่นน้องทั้งในพื้นที่ตำบลหนองอียอและพื้นที่ใกล้เคียงได้เรียนรู้ เป็นการสานต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่จบสิ้น

“พวกเราได้เทคนิคกระบวนการต่าง ๆ มาใช้พัฒนาเยาวชนด้วยตัวเอง หรือบางครั้ง อบรม. เมืองลิงจัดกิจกรรม

ผมและน้อง ๆ แกนนำก็ไปทำสันตนากรให้ ถือว่าเราได้พัฒนาตัวเองไปด้วยในตัว” เขียวบอกเล่าถึงการทำงาน

วันนี้ “กระบวนการ” สร้างการมีส่วนร่วมของคนทุกเพศทุกวัยในชุมชนหนองอียอปรากฏผลให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน “กระบวนการ” สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กเยาวชนด้วยกันเองให้เกิดความแน่นแฟ้นก็เริ่มเกิดผลเป็นที่ประจักษ์ผ่านกิจกรรม “กีฬาสามสัมพันธ์” ที่จัดแข่งขันฟุตบอลชายและวอลเลย์บอลหญิงในลักษณะ “ลีกการแข่งขัน” ทำให้ทุกวันตั้งแต่เช้าจรดเย็น เยาวชนหนองอียอไม่มีเวลาคิดทำเรื่องไร้สาระใด ๆ อีกเลย นอกจากการเรียนรู้และกีฬา...

การเรียนรู้...เปลี่ยนคน

สำหรับเขียวแม้วันนี้เขาจะเปิดทางให้รุ่นน้องอย่าง “บอมบ์” อติศร เกตุไสย์ ขึ้นมาทำงานในตำแหน่งประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองอียอแล้วก็ตาม แต่เขียวก็ยังมิบทบาทสำคัญในการพัฒนาแกนนำเยาวชนรุ่นใหม่อยู่ไม่น้อย ตลอดระยะเวลา 6 ปีที่เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาตนเองและเพื่อนเยาวชน เขียวกล่าวพูดได้เต็มหัวใจว่าวันนี้ “วัยรุ่น” ในพื้นที่หนองอียอเปลี่ยนไปมาก

เขียวบอกว่า เมื่อก่อนเด็กบ้านเราใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ ตามประสาเด็กบ้านนอกไม่ค่อยเรียนหนังสือ ขี้บรเล่น กินเหล้า แต่พอเรามีกิจกรรมให้เขารวมกลุ่มกันทำ เสาร์อาทิตย์ก็จัดกิจกรรมกีฬา สิ่งที่เราได้มากที่สุดจากกิจกรรมกีฬา คือ “จิตใจ” เพราะความที่เป็นวัยรุ่นเวลาเล่นฟุตบอลจึงมักใช้อารมณ์เป็นหลัก เล่นแรง ไม่ยอมกันหลัง ๆ ก็ใช้วิธีการถอบทเรียนมาช่วย หลังแข่งบอลเสร็จก็ชวนน้อง ๆ มานั่งคุยกันว่า วันนี้ที่เพื่อนคนนี้มีอารมณ์เพราะอะไร แพ้เพราะอะไร ทำไมบางคนโทษเพื่อน เปิดโอกาสให้เขาได้คุยกันอย่างถูกผู้ชาย เมื่อทุกคนได้พูดได้คุยก็เหมือนได้ระบายความในใจออกมาทุกอย่างก็จบ วันหลังเขาก็มีสติ มีความอ่อนโยนลง ใช้กีฬาเป็น “เครื่องมือ” ให้เขาค่อย ๆ เปลี่ยนความคิด เปลี่ยนอารมณ์

ตนเอง ที่สำคัญเมื่อพวกเขาได้รู้จักกัน ได้ทำงานด้วยกัน เขาก็เลิกตีกันไปเอง

“ตลอดระยะเวลา 6 ปีที่เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาตนเองและเพื่อนเยาวชน เจียวก้าวไปได้เต็มหัวใจว่าวันนี้ “วัยรุ่น” ในพื้นที่หนองอียอเปลี่ยนไปมาก”

“ผมคิดว่าช่วงที่เด็กเปลี่ยนไปมาก ๆ น่าจะเป็นหลังจากเข้าค่ายผู้นำ 20 วันของสถาบันยุวโพธิชน และค่ายละครของเครือข่ายหน้าากาเปเลื่อย เพราะมีการนำเรื่องการทำงานเป็นทีมมาใช้ ส่วนค่ายละครเมื่อกลับมาก็เห็นชัดว่าพวกเขากล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าพูด กล้าคิด กล้านำเสนอ เมื่อเห็นผลที่เกิดขึ้น เราก็อยากขยายผลต่อไปยังหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งที่ผ่านมาเราทำกิจกรรมในตำบลมาแล้วระยะหนึ่ง จึงอยากหาประสบการณ์เพิ่มด้วยการไปจัดกิจกรรมให้กับตำบลอื่น ๆ บ้าง ถ้ามีโอกาส” เขียวบอก

ครูหนูคล้าย เล่าว่า หลังจากที่ทำบลหนองอียอจัดกิจกรรมให้เยาวชนทั้งในและนอกระบบทำด้วยกันเกือบทุกสัปดาห์พบว่า เยาวชนมีความสามัคคีกันมากขึ้น ถ้าเป็นเด็กในโรงเรียนก็พูดคุยกัทยากัน บรรยากาศในโรงเรียนก็เปลี่ยนไป ปัญหาทะเลาะวิวาทลดลง ส่วนเด็กนอกระบบเมื่อก่อนเวลากลุ่มวัยรุ่นผู้ชายขับรถผ่านหน้าโรงเรียนก็จะแซวตลอด เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่พอเขารู้จักกันหมดตอนนี้พฤติกรรมนี้ไม่มีให้เห็นอีกแล้ว

“กิจกรรมของโรงเรียนที่ผ่านมา นักเรียนกลุ่มนี้เข้ามาช่วยครูทำงาน จากเมื่อก่อนเวลามีงานโรงเรียนครูต้องทำทุกอย่าง ตั้งแต่เวทีไปจนถึงกิจกรรม แต่เดี๋ยวนี้

มีแกนนำเยาวชนที่ผ่านกระบวนการค่ายมาช่วยคิดกิจกรรม เป็นพิธีกร เป็นทีมทำงานร่วมกับครู ทำให้ครูมีเวลาไปดูแลเรื่องวิชาการมากขึ้น”

“พี่สอนน้อง” กระบวนการสร้างแกนนำจากรุ่นสู่รุ่น

สมเด็จพระติเล่าอีกว่า สำหรับแผนงานในระยะอันใกล้คือ ต้องการนำเด็กเยาวชนแกนนำไปเข้าค่ายร่วมกับเยาวชนในพื้นที่อื่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของเด็กต่างชุมชน ให้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนความคิด และเพื่อเปิดโลกทัศน์มุมมองความคิดจากเพื่อนที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งได้มีการหารือกันเบื้องต้นแล้วระหว่าง อบต.หนองสนิทและ อบต.เมืองสิง ส่วนแผนระยะยาวคือ อบต.หนองอียอต้องการพัฒนากิจกรรมเด็กและเยาวชนต่าง ๆ ผ่านกระบวนการ “พี่สอนน้อง” เพื่อยึดโยงความสัมพันธ์ของคนสองรุ่นไว้ด้วยกัน ด้วยการให้รุ่นพี่ที่เคยผ่านกระบวนการค่ายเป็นผู้ถ่ายทอดสู่รุ่นน้องที่จะต้องเติบโตขึ้นมาแทนรุ่นพี่ที่กำลังจะก้าวออกไปสู่โลกภายนอกต่อไป

สามารถ ครองสัตย์ นายก อบต.หนองอียอ บอกว่า แม้ช่วงที่นักถักทอชุมชนเริ่มต้นทำกิจกรรมพัฒนาเยาวชน จะเป็นช่วงที่ตนว่างเว้นจากตำแหน่ง แต่ก็ติดตามการทำงานของ อบต.อยู่ตลอด พบว่าทีมนักถักทอชุมชนและทีมบริหารชุดเก่าให้การสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี รู้สึกดีใจที่ได้เห็นเยาวชนรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม ทำให้ปัญหาต่าง ๆ เบบางลง กระทั่งเมื่อตนกลับมารับตำแหน่งอีกครั้งเมื่อต้นปี 2557 จึงคิดที่จะ

จากเดิมเวลาเราลงพื้นที่ทำประชาคม เยาวชนมักไม่สนใจงานของ อบต.เลย แต่หลังๆ เวลามีการทำประชาคม เยาวชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย หรือถ้ามีกิจกรรมในตำบลเยาวชนก็จะให้ความร่วมมือดีขึ้น เช่น งานวันเด็ก งานประเพณีต่างๆ พวกเขาจะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

สานต่อกิจกรรมเด็กและเยาวชนโดยจะสนับสนุนส่งเสริมทุกอย่างเท่าที่จะทำได้

“ผมเตรียมงบประมาณประจำปีไว้แล้ว ซึ่งผมมั่นใจที่มันักักทอชุมชนที่นี้เขาเริ่มต้นไว้ดีแล้ว สิ่งที่ผมอยากเห็นในอนาคตคือ อยากให้เด็กหนองอียอเป็นคนมีระเบียบ มีคุณธรรม อยากให้เขารวมกลุ่มกันไม่แตกแยก อยากส่งเสริมเรื่องอาชีพและการศึกษา เมื่อเขาเติบโตขึ้นไปหรือมีครอบครัวไปแล้วจะได้มีงาน มีอนาคต และไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด”

สุวัฒน์ ยิ้มดี ปลัด อบต.หนองอียอ ที่ทำงานคลุกคลีอยู่กับ อบต.หนองอียอมานานกว่า 15 ปี บอกว่าที่ผ่านมา อบต.หนองอียอมีแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่บ้าง แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรนักักทอชุมชนก็พบว่ากิจกรรมและโครงการต่างๆ มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมขึ้น โดยเฉพาะการทำงานของเจ้าหน้าที่ พวกเขามีแนวความคิดใหม่ๆ ในการพัฒนา

มากขึ้น กว้างขึ้น เข้าใจชุมชนลึกซึ้งมากขึ้น ส่งผลให้การทำงานลื่นไหลเกิดประโยชน์กับชุมชนมากขึ้น

“จากเดิมเวลาเราลงพื้นที่ทำประชาคม เยาวชนมักไม่สนใจงานของ อบต.เลย แต่หลังๆ เวลามีการทำประชาคม เยาวชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย หรือถ้ามีกิจกรรมในตำบลเยาวชนก็จะให้ความร่วมมือดีขึ้น เช่น งานวันเด็ก งานประเพณีต่างๆ พวกเขาจะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งจัดสถานที่ จัดขบวนกิจกรรม ฯลฯ ที่สำคัญงานพัฒนาเยาวชนยังทำให้ อบต.สามารถ “เชื่อมโยง” ภารกิจอื่นๆ เข้าด้วยกันง่ายขึ้น เช่น รพ.สต.ที่ดูแลเรื่องสุขภาพคนตั้งแต่อยู่ในครรภ์ (ก่อนและหลังคลอด) จนถึงสูงอายุ ตอนนั้นก็มีการกลุ่มเยาวชนจิตอาสาไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ทำให้เราทำงานง่ายขึ้น และเป็นองค์รวมมากขึ้น”

และนี่คือ “บทสรุป” การทำงานของที่มนักักทอชุมชน อบต.หนองอียอที่ “ักทอ” ทุกภาคส่วนในชุมชนให้เข้ามาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาตำบลหนองอียอได้ทั้งองคาพยพ

“ทีมงานคุณภาพ” สร้างได้ไม่ยาก

เพราะต้องการสร้าง “ทีมงานคุณภาพ” ให้เข้ามาช่วยกันขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน สมเกียรติ สาระ ในฐานะหัวหน้าสำนักงานปลัด จึงนำพาทีมงานอีก 4 คนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรนักกักตักชุมชน นำ “ความรู้” ที่ได้รับจากหลักสูตรมาปรับใช้ทั้งการทำงานในองค์กรและการทำงานกับชุมชน 1 ปีผ่านไป “ทีมงานคุณภาพ” ของ อบต.หนองอ้อยก็เกิดขึ้น

สมเกียรติ สาระ

สมเกียรติ สาระ หัวหน้าสำนักงานปลัด เล่าว่า ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรที่เรานำมามานำมาใช้มากที่สุดคือ “หลักการทรงงานของในหลวง” โดยเฉพาะเรื่อง “การระเบิดจากข้างใน” ทำให้รู้ว่าเวลาเราเข้าไปทำกิจกรรมกับชุมชนและเยาวชน เราต้องค้นหาความต้องการที่แท้จริงของเขาให้เจอ เราต้องไม่เป็นคนที่กำหนดกิจกรรมหรือวิธีการต่างๆ ให้เขา เพราะเราเองก็เคยได้บทรเรียนมาแล้วเมื่อปี 2553 ที่เราพยายามคิดกิจกรรมต่างๆ ให้เขาทำ เห็นได้ชัดเลยว่าหากกิจกรรมไหนเขาไม่ชอบ เขาก็จะหยุด จึงนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ โดยตอนนี้เราจะให้เด็กเขาคิดเองทำเอง ผลคือกิจกรรมนั้นๆ เดินต่อไปได้ด้วยดี

นอกจากนี้ยังมีเรื่องการประสานงาน และการวิเคราะห์ภาคีเครือข่ายที่ต้องทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย โดยมีชุมชนท้องถิ่นเป็นเป้าหมาย ที่ผ่านมามีเวลาเราจะจัดกิจกรรมอะไร เราก็แค่เชิญเขามาร่วมงาน โดยไม่มีการชี้แจงทำความเข้าใจให้เขาเห็นถึง “ประโยชน์ร่วม” เหมือนกับที่เราเป็นเจ้าภาพหลักอยู่คนเดียว แต่พอเราเปลี่ยนวิธีคิด วิธีทำงานใหม่ ทำให้เราได้ภาคีเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบมากขึ้น

“เราเองก็ปรับวิธีทำงานใหม่ด้วยเช่นกัน ทำให้เครียดน้อยลง เมื่อก่อนจะเครียดกับงานมากเกินไปจนเกิดทุกข์ เพราะเราเน้นที่ปริมาณมากกว่าคุณภาพมากเกินไป ส่วนน้อยๆ ในทีมนี้ก็ถักทอชุมชนก็รู้สึกว่าการงานเข้าหากันเป็นทีมมากขึ้น และที่สำคัญคือทุกคนสามารถทำงานแทนกันได้ เมื่อก่อนเวลาลงชุมชนไปประชุมชาวบ้านก็มีแต่ผมคนเดียวที่จะต้องพูด เดี่ยวนี้มีน้องๆ ทั้งดาราวัลย์และจุฬาลักษณ์เข้ามาช่วยตรงนี้ ผมก็เหนื่อยน้อยลง สามารถปลีกตัวไปทำงานชุมชนอย่างอื่นได้อีกเยอะ เพราะ อบต.มีงานมาก ทุกคนจึงต้องช่วยกันทำงาน”

ชนันท์กานต์ ชนะทะเล

ชนันท์กานต์ ชนะทะเล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน บอกว่าการเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เราได้ “เครื่องมือ” การทำงานหลายอย่าง ที่เห็นชัดที่สุดคือ “การสื่อสาร” ที่นำมาใช้กับลูกที่อยู่ในวัยรุ่น ใช้เหตุผลพูดคุยกับลูก ทำให้สุขภาพจิตของเราดีขึ้นเมื่อก่อนเป็นคนคิดมาก เวลาทะเลาะกับลูกจะยิ่งทุกข์ เวลาทำงานก็คิดเรื่องลูกผสมปนเปกันไปหมด ยิ่งเราเป็นคนปิดตัวเอง ชอบคิดไปเองคนเดียว คิดลบ ไม่ยุ่งกับใคร เวลามีปัญหาที่ยิ่งทุกข์หนัก แต่พอได้ “เปิดใจ” ได้พูดคุยกับพี่ๆ เพื่อนๆ ในทีม ทุกข์ก็เริ่มน้อยลง เมื่อความคิดไม่จดจ่อกับเรื่องส่วนตัว ปัญหาที่เริ่มคลี่คลาย เริ่มมองเห็นว่าปัญหามีอยู่มากมายในสังคม ที่เคยคิดว่าเราแย่แล้ว ยังมีคนที่แย่กว่า เดียวนี้เริ่มคิดถึงใจเขาใจเรา เขาก็เหนื่อย เราก็เหนื่อย บรรยากาศในการทำงานจึงดีขึ้นตามลำดับ

พอได้ “เปิดใจ” พูดคุยกับพี่ๆ เพื่อนๆ ในทีม ทุกข์ก็เริ่มน้อยลง เมื่อความคิดไม่จดจ่อกับเรื่องส่วนตัว ปัญหาที่เริ่มคลี่คลาย... เดียวนี้เริ่มคิดถึงใจเขาใจเรา เขาก็เหนื่อย เราก็เหนื่อย บรรยากาศในการทำงานจึงดีขึ้นตามลำดับ

จุฬาลักษณ์ อินแป็น

จุฬาลักษณ์ อินทร์แป็น ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน เล่าว่า ตอนแรกที่ถูกชวนเข้าร่วมทีมก็คิดว่าเราทำงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายและแผน ไม่น่าจะเกี่ยวกับเด็กเยาวชน แต่ในความเป็นจริงแล้วมันเกี่ยวกันเต็มๆ เพราะเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า เมื่อคิดได้ “ทัศนคติ” เปลี่ยนเลย ทำให้เราเริ่มคิดวางแผนได้ไกลว่า เด็กวันนี้เขาคิดเห็นอย่างไร มีทัศนคติอย่างไร มีรากฐานมาอย่างไร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของเรามาก

“เมื่อก่อนสนใจแต่ตัวเอง อัดตาสง อารมณ์เสียง่าย แต่หลักสูตรนี้สอนให้เราเรียนรู้ว่าการทำงานแบบเดิม ไม่ได้เป็นผลดีกับตัวเองและผู้อื่นเลย ก็เริ่มรู้จักปล่อยวาง เข้าใจตัวเองมากขึ้น ยอมรับผู้อื่นและเข้าใจผู้อื่น ความสุขจากการทำงานก็เกิด”

การทำงานของเรตอนนี้อยู่ในช่วงที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ซึ่งเป็นงานที่ทำทายนมาก แต่ถ้าเราทำงานด้วยความรู้สึกอยากทำจริง ๆ แม้จะเหนื่อยล้าแค่ไหน เราก็จะมีความสุขกับสิ่งที่ทำ การที่เราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ถือเป็น “ต้นทุนของชีวิต”

คาราวัลย์ จันทกา

คาราวัลย์ จันทกา นักวิชาการศึกษา เล่าว่า “ความรู้” ที่ได้รับจากหลักสูตรนักถักทอชุมชนมีความหลากหลายมาก ทั้งความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต การทำงาน และการลงชุมชน ยิ่งเรียนก็ยิ่งทำให้เราอยากเรียนรู้มากขึ้นเรื่อยๆ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่คาดไม่ถึง บางเรื่องเรารู้ก็จริงแต่เราไม่เคยนำมาใช้ หรือบางเรื่องเป็นสิ่งที่เราไม่รู้มาก่อน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วความรู้ของเราก็มีอยู่แต่มันกระจัดกระจาย พอมาเข้าหลักสูตรนี้ทำให้เรามีการวางแผน วางเป้าหมาย เตรียมงานเพื่อให้การทำงานไม่สะดุด **สิ่งที่ทีมนักถักทอชุมชน อบต.หนองอ้อยนำมาใช้มากที่สุดคือเรื่องการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของชุมชน** ซึ่งเห็นได้ชัดเลยว่า ดีขึ้นมาก เราสามารถเข้าถึง “ใจ” ของคนในชุมชนได้ด้วยเทคนิคการชวนคิด ชวนคุย ทำให้งานเราบรรลุเป้าหมายได้มากขึ้น

“ถามว่าทำงานเด็กและเยาวชนเหนื่อยไหม ตอบเลย ว่าเหนื่อยมาก บางทีเสาร์อาทิตย์มีกิจกรรมเราก็ต้องมา **โอทีก็ไม่มี ที่เราคิดและทำทุกวันนี้เพราะเราทำมาแล้ว เราได้ใจเด็กมาแล้ว แล้วจะทิ้งเด็กเหล่านี้ได้ลงคอหรือ เขากำลังรอเราอยู่ สิ่งสำคัญของการทำงานเด็กและเยาวชนคือ “ใจ” เมื่อ “ใจ” เรามาแล้วจะยากง่ายก็ไม่ใช่ **ปัญหาอีกต่อไป** ยิ่งถ้าเราพาเขารอด งานเราก็รอดด้วย เพราะหากชุมชนสังคมดีขึ้น ปัญหาแน่นอนลง งานเราก็จะผ่อนคลายเป็นไปตามไปด้วย เวลาเหนื่อยๆ ทุกคนในทีมต่าง พุดคุยให้กำลังใจซึ่งกันและกันว่า การพัฒนาคนต้องใช้ **เวลา และต้องเสียสละ** ซึ่งบางครั้งอาจจะทำให้เกิดปัญหา **ครอบครัวบ้าง แต่เราต้องพยายามทำความเข้าใจ**”**

วีระศักดิ์ แสงสุข

วีระศักดิ์ แสงสุข ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ บอกว่า
แรก ๆ ที่พี่สมเกียรติมาชวนเข้าอบรมก็แอบคิดว่ามันเป็น
งานของเราหรือเปล่า แต่เมื่อหัวหน้าให้ทำก็ทำไปก่อน
พอได้เข้าอบรมแล้วทัศนคติการทำงานเปลี่ยนไปเลย
เมื่อก่อนคิดว่าแค่ทำงานของเราก็พอแล้ว ไม่จำเป็นต้อง
ไปช่วยคนอื่น พิมพ์เอกสาร ส่งแฟกซ์ รับแฟกซ์
เดินเอกสาร วันๆ ไม่พูดคุยกับใครเลย แต่พอเปลี่ยน
ความคิดวิธีทำงานใหม่ ได้มีโอกาสลงพื้นที่ ลงชุมชนกับ

พี่ ๆ มากขึ้น เริ่มเห็นว่าภารกิจขององค์กรก็คืองานของ
เราเหมือนกัน จนเดี๋ยวนี้ไม่ว่างานอะไรทำได้หมด ไม่ว่า
ใครจะให้ช่วยเหลืออะไร ตั้งแต่จัดเตรียมเอกสาร อาหาร
ประสานงาน ถ่ายรูป เก็บข้อมูล ทำได้หมด นอกจากนี้
ยังทำให้เราได้รู้จักพื้นที่มากขึ้น เราเป็นคนในพื้นที่ก็จริง
แต่เพราะไม่ค่อยพูดคุยกับใคร ชื่อผู้ใหญ่บ้านยังจำไม่ได้
แต่ตอนนี้เรากลายเป็นคนที่หลาย ๆ คนรู้จัก เราเองก็เปิดตัว
ออกไปหาคนอื่นมากขึ้น ภาพรวมของงานก็ดีขึ้น แต่ที่ดี
ที่สุดคือมีความสุขในการทำงานมากขึ้น

ตลาดนัดครอบครัว สร้างสัมพันธ์ชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ทองคำ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

เพราะอยากมี “แกนนำเยาวชน” ที่เข้มแข็งเข้ามาช่วยทำงาน
 เหมือนพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ทีมนักกักกอกชุมชน
 อบต.ไผ่ทองดินจึงคาดหวังว่า “ทักษะ” และ “ความรู้” ที่ได้รับจาก
 หลักสูตรนักกักกอกชุมชนจะช่วยให้ อบต.ไผ่ทองดินเกิด “กลไก”
 การพัฒนาเด็กเยาวชนขึ้น วันนี้แม้แวงของ “แกนนำเยาวชน”
 จะยังไม่เกิดผลเชิงประจักษ์ แต่การ “เชื่อมร้อย” คนในชุมชน
 ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของ
 ตำบลไผ่ทองดินกลับเกิดผลเป็นรูปธรรมชัดเจน

“ไผ่ทองดิน” พื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ รายล้อมไปด้วยนาข้าว และ
 ผู้คนที่โอบอ้อมอารีย์ ที่นี่นอกจากจะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร
 แล้ว ยังมีกลุ่มคนที่มีความเชี่ยวชาญด้านการทำขนมไทย อาทิ ทองหยิบ
 ทองหยอด ฝอยทอง มีกลุ่มชาวบ้านที่เชี่ยวชาญการ “ปั้นเตา” อันเป็น
 ภูมิปัญญาด้านการอนุรักษ์พลังงานชุมชน มีกลุ่มจักสานที่ผลิตงานจักสาน
 จากผักตบชวา และกลุ่มทำเกษตรอินทรีย์

ทั้งกลุ่มคนและกลุ่มอาชีพเหล่านี้ล้วนหล่อเลี้ยงชุมชนไผ่ทองดินให้
 เติบโตดังเช่นทุกวันนี้

อย่างไรก็ตาม แม้ตำบลเล็กๆ แห่งนี้จะรายล้อมไปด้วยผู้รู้และความ
 ออบอ้อม แต่คนไผ่ทองดินก็ตระหนักถึงปัญหานั้นคือการที่ชุมชนจะต้องตั้งรับ
 ในอนาคต ทั้งเรื่องของการหาอยู่หากิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการดูแลบุตร
 หลานให้เป็นการสำคัญในการดูแลชุมชนแห่งนี้ ซึ่งภายใต้การนำของ

ก่าพล จรุงกิจกุล

ก่าพล จรุงกิจกุล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ไผ่กองดิน นักการเมืองท้องถิ่นเลือดใหม่ของไผ่กองดิน
ก็พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อปกป้องบุตรหลานให้รอดพ้น
จากพิษภัยของยาเสพติดที่แม้จะไม่เคยตัวอย่างโจ่งแจ้ง แต่
ก็แทรกตัวเข้ามาในกลุ่มวัยรุ่นที่มีสภาพครอบครัวแตกแยก

นโยบายเพื่อ...เด็ก

“ปัญหาทั่ว ๆ ไปก็เป็นเรื่องเด็กก้าวร้าวที่เชื่อมโยงมา
กับปัญหายาเสพติด อบต.เคยหนุนให้มีการจัดตั้งสภาเด็ก
และเยาวชนระดับตำบลอยู่เหมือนกัน แต่ก็อยู่ได้ไม่นาน
เพราะเมื่อเด็กโตแล้วก็แยกย้ายกันไป ไม่มีการรวมตัวกัน
ต่อเนื่อง” นายก่าพลสะท้อนถึงสถานการณ์ปัญหาเด็ก
และเยาวชนในพื้นที่รับผิดชอบ

ในฐานะที่ตนเป็น “นายก อบต.ไผ่กองดิน” จึง
คิดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กไว้ค่อนข้างหลากหลาย
ทั้งการจัดค่ายยาเสพติด พาเด็กไปดูชีวิตความเป็นอยู่ของ
นักโทษในเรือนจำ เพื่อให้เห็นโทษของการเสพและขายยา
จัดกิจกรรม “**อบต.เคลื่อนที่**” เพื่อให้ความรู้แก่เยาวชนในเรื่อง
ของการป้องกันยาเสพติด พัฒนาศูนย์เด็กเล็กเพื่อ
แบ่งเบาภาระให้ผู้ปกครอง ซึ่งปัจจุบันพัฒนาไปแล้ว 2 แห่ง
ที่หมู่ 5 และหมู่ 8

“ถ้ามีโอกาสและมีงบประมาณเพียงพอ จะเปิด
ศูนย์ที่ 3 เหตุที่ผมให้ความสำคัญกับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก
เพราะมองว่าปัจจุบันพ่อแม่ผู้ปกครองเลี้ยงดูบุตรหลานกัน
ตามสภาพ เด็กอาจไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร อบต.
ในฐานะองค์กรท้องถิ่นจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนา

ศูนย์เด็กเล็ก เพื่อที่เด็ก ๆ จะได้มีพื้นที่เรียนรู้ ดีกว่าปล่อยให้
ให้เด็กอยู่บ้านเฉย ๆ”

นอกจากสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก อันเป็น
สถานที่สำคัญในการบ่มเพาะเยาวชนในพื้นที่เพื่อให้เติบโตใหญ่
อย่างมีคุณภาพแล้ว ยังมองว่าการพัฒนาที่สำคัญคือการ
“**พัฒนาคน**” จึงได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมหลักสูตร
“**นักถักทอชุมชน**”

เสียงสะท้อนก่อนเข้าร่วมหลักสูตร นักถักทอชุมชน

กัญญาพัชญ์ บัวมี รองปลัดองค์การบริหารส่วน
ตำบลไผ่กองดิน หรือ “**รองฯ นุช**” เล่าว่า ขณะนั้นมี
หนังสือแนะนำโครงการนักถักทอชุมชนจากสถาบันเสริม
สร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ที่จัดเวทีแนะนำ
หลักสูตรที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนมะสังข์ จังหวัด
สุพรรณบุรี และนายกได้มอบหมายให้ไปร่วมรับฟังแนวคิด
ของหลักสูตรฯ เนื่องจากเห็นว่าน่าจะเป็นโครงการที่มี
ประโยชน์

“วันนั้นมีการนำตัวอย่างความสำเร็จของ “**โรงเรียน
ครอบครัว**” ในแต่ละพื้นที่มานำเสนอ เห็นว่าเป็นกิจกรรม
ที่น่าสนใจ แต่ยังคงไม่ออกว่าจะนำมาใช้กับพื้นที่ไผ่กองดิน
ได้อย่างไร...ตอนนั้นแรงบันดาลใจยังไม่เกิด คิดแค่ว่าเป็น
โครงการที่ดีเท่านั้น...”

กานต์พิชชา ทำสวน หัวหน้าสำนักงานปลัด
เสริมว่า สิ่งที่หลักสูตรช่วยเสริมคือเรื่องของ “**การทำงาน
เป็นทีม**” ซึ่งปกติที่ไผ่กองดินจะต่างคนต่างทำงาน และจะ

“เมื่อก่อนจะยึดความคิดตัวเองเป็นใหญ่ เวลาทำอะไรต้องเซตไว้หมด แต่หลังจากอบรมแล้ว เริ่มจะไม่คิดเองแล้ว ทั้งในส่วนงานที่รับผิดชอบและงานส่วนรวม พยายามให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่การคิด การทำ และการประเมินผลด้วย ที่คิดเช่นนี้เพราะคิดถึงความต้องการ เพื่อประโยชน์จะได้ตกอยู่กับชาวบ้านเต็มที่ เพราะเราเป็นข้าราชการประจำคงไม่ได้อยู่ในพื้นที่ตลอด”

ทำงานร่วมกันก็ต่อเมื่อมีวาระพิเศษเท่านั้น

นอกจาก “รองฯ นุช” ที่ถูกส่งเข้าร่วมอบรม โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัวแล้ว ยังมี กานต์พิชชา ทำสวน หัวหน้าสำนักงานปลัด สิริภัทร์ สิทธิพงษ์ นักพัฒนาชุมชน และ นิตยภัภา พรวิวัฒน์ธาดา ครูผู้ดูแลเด็ก

แม้บางคนจะเข้าอบรมด้วยความ “เต็มใจ” บางคนต้องเข้าอบรมเพราะ “ตำแหน่ง” และบทบาทการทำงาน แต่นักถักทอชุมชนทั้ง 4 ท่าน ก็เข้าร่วมทุก ๆ ครั้ง ของการอบรม

ได้ “ทักษะ” การทำงาน

รองฯ นุชเล่าว่า หลังเข้ารับการอบรมก็มีโอกาสได้ทำงานเป็นทีมมากขึ้นกับส่วนอื่น ๆ ขณะเดียวกันในระหว่างการทำงานก็ “เปิดโอกาส” ให้แต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และในท้ายสุดก็จะช่วยกันหาข้อสรุปของการทำงานร่วมกัน เป็นมติของทีม หรือ ของที่ประชุม

สำหรับ กานต์พิชชา ทำสวน “บลู” หัวหน้าสำนักงานปลัด เล่าว่า ความรู้จากการอบรม นอกจากจะ

เป็นประโยชน์กับการทำงานแล้ว ยังสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

“ที่นำไปใช้ในชีวิตส่วนตัวก็เป็นเรื่องการดูแลลูก เพราะปกติเราไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก ทั้งลูกให้อยู่กับทีวี พอได้ฟัง รศ.พญ.นิชรา เรื่องดารากานนท์ โครงการพัฒนา ศักยภาพประชากรไทย โรงพยาบาลรามาริบัติ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาเด็ก ทำให้เราเริ่มแบ่งเวลา เอานิทานมาอ่านให้ลูกฟัง...อีกอย่างคือฟังลูกมากขึ้น เพราะที่ผ่านมา ลูกจะถามว่าทำไมไม่ค่อยได้เจอกัน เราก็มีหน้าที่อธิบาย ๆ แต่ไม่เคยฟังที่ลูกพูดเลย”

รองฯ นุช ยังบอกอีกว่า การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่สุดคือ มีความยืดหยุ่นในการทำงานมากขึ้น

“เมื่อก่อนจะยึดความคิดตัวเองเป็นใหญ่ เวลาทำอะไรต้องเซตไว้หมด แต่หลังจากอบรมแล้วเริ่มจะไม่คิดเองแล้ว ทั้งในส่วนงานที่รับผิดชอบและงานส่วนรวม พยายามให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด การทำ และการประเมินผลด้วย ที่คิดเช่นนี้เพราะคิดถึงความต้องการ เพื่อประโยชน์จะได้ตกอยู่กับชาวบ้านเต็มที่ เพราะเราเป็นข้าราชการประจำคงไม่ได้อยู่ในพื้นที่ตลอด ในระยะเวลาที่เราอยู่เราจะทำอย่างไรให้ผู้นำชุมชนและแกนนำเห็นประโยชน์ร่วมกับเรา คิดและทำกิจกรรมเอง”

“วิธีที่เปลี่ยนไปของการระดมความคิดเห็นคือ “โครงการ” มิได้มาจากการคิดของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เกิดจากการประชุมร่วมกันของชุมชน โดยมีนายกฯ รองนายกฯ และปลัดเป็นที่ปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะ”

ด้าน **สิริภัทร์ สิทธิพงษ์ “โบว์”** นักพัฒนาชุมชน บอกว่า ทักษะที่เพิ่มเข้ามาคือการฟัง และการพูด ปกติเป็นคนพูดจาไม่รู้เรื่อง ก็เรียบเรียงคำพูดได้ดีขึ้น...ที่สำคัญคือ **“เริ่มจัดการกับอารมณ์ตัวเองได้”**

“เข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน เพราะเป็นนักพัฒนาชุมชนคนเดียวต้องรับผิดชอบงานพัฒนาเยาวชนอยู่แล้ว ตอนที่ได้รับเลือกก็คิดแล้วว่า **“คงได้งานมาแน่”** เพราะมันไม่ไกลตัวเท่าไร”

โบว์ เล่าย้อนไปถึงการอบรมครั้งแรกว่า ตอนนั้นรู้สึกตื่นเต้น เนื่องจากเห็นเพื่อน ๆ มาจากหลายพื้นที่ เห็นการสื่อสารต่าง ๆ ที่ค่อนข้างหลากหลายแปลกตา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้ฟังแนวคิดของโครงการก็รู้สึกชอบ เพราะในระหว่างการอบรมต้องมีการลงพื้นที่ด้วย

“จำได้ว่าตอนที่ได้ลงพื้นที่ตำบลหนองสาหร่ายที่มีการนำเสนอเรื่องโรงเรียนครอบครัว ตอนนั้นคิดว่าทำไมเขาทำได้ ทั้ง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่สุพรรณบุรีด้วยกัน

เรามีพร้อมทั้งเด็กและศูนย์ แต่เราไม่มีอะไรเลย เห็นแล้วรู้สึกตื่นเต้นมาก อยากให้เกิดแบบนี้ในชุมชนเราบ้าง”

เริ่มต้นที่การวิเคราะห์ “ทุน” ชุมชน

สิ่งที่โบว์และทีมนักถักทอชุมชนอยากให้เกิด คือสิ่งเดียวกับความคาดหวังของนายกฯ คือการร่วมกันพัฒนา **“กลไก”** การทำงานพร้อม ๆ กับร่วมกันขับเคลื่อนชุมชน และแก้ไขปัญหาเด็กเยาวชนที่กำลังอยู่ในภาวะเสี่ยง กระทั่งเมื่อการอบรมเดินทางมาถึงช่วงเวลาที่ต้องทำโครงการ **“นักถักทอชุมชน”** จึงระดมความคิดเห็นร่วมกันว่า **“โครงการ”** ที่จะใช้สำหรับการพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันของชุมชนคืออะไร

“ตอนแรกก็ยังไม่คิดไม่ออกว่าจะทำอะไร จึงใช้ทักษะความรู้ที่ได้จากการอบรม คือการจัดประชุมเพื่อระดมความเห็นจากชุมชน ครั้งแรกเชิญผู้นำทั้งตำบล ทั้งนายก อบต.

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

เจ้าหน้าที่ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ตัวแทนผู้ปกครอง ครูที่โรงเรียนวัดราชสุวรรณ ผอ.รพ.สต. มากันเกือบครบ ยกเว้นผู้ใหญ่บ้านบางคนที่ดีภาวะก็จะมอบให้รองผู้ใหญ่บ้านมาแทน เรามองว่าจุดแข็งของไผ่กองดินคือ ความร่วมมือ ความศรัทธาในผู้นำ และความเชื่อมั่นในตัวนักถักทอชุมชน นอกจากนี้ยังเชิญอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ เข้าร่วมด้วย เพื่อกำหนดโครงการ ค้นหาปัญหา และสาเหตุไปพร้อมกัน”

และแล้วการจัดประชุมครั้งแรกภายใต้ความเป็น นักถักทอชุมชนได้เปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมมาก ซึ่งที่ ผ่านมาการจัดประชุมจะออกมาในลักษณะของการ “เชิญ ประชุม” เพื่อมารับฟังนโยบาย ขณะที่รูปแบบการประชุม ประชุมเน้นการ “ออกหนังสือราชการ” เสียเป็นส่วนใหญ่

“เราพยายามดึงความรู้จากการอบรมออกมาใช้ให้ ได้มากที่สุด” รองฯ นุชกล่าว

วิธีที่เปลี่ยนไปของการระดมความคิดเห็นคือ “โครงการ” มิได้มาจากความคิดของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เกิดจากการประชุมร่วมกันของชุมชน โดยมี นายกฯ รองนายกฯ และปลัดเป็นที่ปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะ

“โปรเจกต์นี้เป็นครั้งแรกที่คิดทำงานร่วมกัน ปิดห้อง คุยกัน ตอนแรกคิดว่าจะลงพื้นที่ไหนดี จะทำอย่างไรให้ ผู้นำทุกคนรู้จักโครงการเราก่อน รู้ว่าเราจะทำอะไร ก็มา คิดวางแผนว่าเราจะไปติดต่อใคร หน่วยงานไหนบ้าง มีการ ระดมความคิดเห็นเรื่องทุนชุมชนว่าใครมีคืออะไร ตรงไหน อย่างไร มีการนำเรื่องหลักการทรงงานมาใช้ เริ่มจากจุดเล็ก ๆ แก้ปัญหา ที่จุดเล็ก ๆ ก่อน”

จุดเล็ก ๆ ที่ทีมนักถักทอชุมชนกล่าวถึงคือ “พื้นที่” ที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะใน

เรื่องของการติดต่อประสานงาน ก็พบว่าหมู่ 8 เป็นพื้นที่ที่ เหมาะสมที่สุด เนื่องจากครูเล็ก หนึ่งในทีมนักถักทอชุมชน อาศัยอยู่ที่หมู่ 8

“นอกจากจะมีครูเล็กเป็นผู้ประสานงานหลักในพื้นที่ แล้ว ในหมู่ 8 ยังมี “ผู้ช่วยจิ๊ก” นางพรสุรีย์ สิลากวิน ซึ่ง เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านที่มีจิตอาสาสูง รู้จักผู้ปกครอง รู้จัก พื้นที่มากกว่า มาช่วยอีกแรง.....พอได้ข้อสรุปจึงนำเรื่อง ไปปรึกษานายกฯ ท่านก็เห็นดีเห็นงามด้วย และรับเป็น ผู้ประสานงานให้ในบางเรื่อง”

ก่อเกิดโครงการ “ตลาดนัดครอบครัว”

หลังวิเคราะห์ “ทุนชุมชน” ทีมนักถักทอชุมชน ก็จัดประชุมเครือข่ายระดับหมู่บ้านเพื่อให้แต่ละหมู่บ้าน สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่ปัญหาที่พบในตำบล ไผ่กองดินคือ เด็กติดเกม บางคนก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ และบางคนติดยาเสพติด

“พวกเราถามชาวบ้านว่า อยากเห็นลูกหลาน เป็นอย่างไร ทุกคนก็ตอบว่าอยากให้ลูกหลานดีซึ้น วันนั้นก็ชวนคิด ชวนคุยกันหลายเรื่องเพื่อวิเคราะห์ว่า สาเหตุจริงๆ มาจากอะไร...สุดท้ายคำตอบที่ได้คือ มาจากการเลี้ยงดู ครอบครัวขาดความอบอุ่น เนื่องจาก ในระหว่างการอบรมที่ม นักถักทอชุมชนได้ไปดูงานที่ อบต.หนองสาหร่าย และเห็นว่าที่นั่นมีกิจกรรมโรงเรียน ครอบครัว ก็เลยคิดต่อว่า น่าจะทดลองทำดู เพราะ คิดว่าถ้าพ่อ แม่ ลูก อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ชีวิต น่าจะดีขึ้น เราน่าจะทำอะไรที่ย้อนไปในอดีตบ้างให้มี

กิจกรรมในครอบครัวเพื่อสร้างความสัมพันธ์ หาเวลาให้พ่อแม่ลูกมาอยู่ด้วยกัน”

จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นแผนกิจกรรมผ่านการระดมความเห็นร่วมระหว่าง “นักถักทอชุมชน” และชาวบ้านหมู่ 8 เนื่องจากตกลงร่วมกันแล้วว่า หมู่ 8 เป็นพื้นที่นำร่องเพื่อเรียนรู้การทำงานร่วมกันของคนทั้งตำบล โดยหมู่บ้านอื่นจะส่งผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาร่วมสังเกตการณ์ด้วย

ฟื้นสัมพันธ์ด้วย “แกงเลียง”

รองฯ นุชเล่าว่า ในการทำประชาคมครั้งที่ 2 ทีมได้ “เทคนิคใหม่” ในการจัดประชุม นั่นคือการจัดที่ประชุมเป็นวงกลมเพื่อให้ผู้ร่วมประชุมเห็นหน้ากัน และเริ่มต้นการพูดคุยด้วยการทำกิจกรรมสั้นทนาการ แม้ว่าทุกคนจะไม่เคยทำมาก่อนก็ตาม

สำหรับการได้มาซึ่ง “เนื้อหา” นักถักทอชุมชนทั้ง 4 คนได้แบ่ง “บทบาท” หน้าที่กันชัดเจนมาก โดยรองฯ นุชจะทำหน้าที่เป็น “คุณอำนวย” ในการนำคุณอำนวยความสะดวกด้านงบประมาณและสถานที่ และบลูทำหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนงานและงบประมาณ ส่วนโบว์น้องเล็กเป็นคนเขียนโครงการ คุณลิขิต ทำหน้าที่จัดบันทึกการประชุม และครูเล็กรับหน้าที่ประสานงาน

“ตอนประชุมเราพยายามนำเทคนิคและความรู้จากการอบรมมาใช้ค่อนข้างเยอะ เช่น เมื่อเห็นว่ามีคนมาร่วมประชุมมาก ก็แบ่งกลุ่มผู้ปกครองออกเป็นกลุ่มตามอายุของเด็กคือ เด็กเล็กอายุ 2 ขวบครึ่งถึง 5 ปี อีกกลุ่มคือเด็กโต ใช้วิธีนั่งล้อมวงชวนคุย เริ่มจากให้ผู้ปกครองแนะนำตัว สมาชิกก็คน มีปัญหาเกี่ยวกับลูกไหม และลูกมีปัญหาอะไรจนครบทุกคน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุปให้ทุกคนเห็น “ปัญหา” ร่วมกัน ซึ่งผลก็คล้าย ๆ กับเวทีระดับตำบลคือเด็กติดเกม ก้าวร้าว ไม่ช่วยงานบ้าน ไม่มีความรับผิดชอบ และเสพยาเสพติด จากนั้นก็คิดกิจกรรมว่าในครอบครัว

อยากให้มีโอกาสเกิดขึ้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว”

บลูเล่าว่า ในช่วงแรก ๆ ชาวบ้านยังคิดกิจกรรมไม่ออก ทีมนักถักทอชุมชนจึงเสนอแนวคิด “ตลาดนัดครอบครัว” โดยให้เหตุผลในที่ประชุมว่า ต้องการให้เด็กหลุดออกจากเกม หลุดออกจากกิจกรรมเดิม ๆ ให้ครอบครัวมีเวลาอยู่ร่วมกัน

“ซึ่งตอนนั้นโครงการมีแล้ว แต่กิจกรรมยังคิดไม่ออกว่าจะทำอะไร ได้แต่ถามช่วงเวลาที่จะสะดวกจากผู้ปกครอง และบอกเล่าแผนการทำงานที่วางไว้ว่าเราจะจัดกิจกรรมทุกเดือนให้พาลูกหลานมาทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการเปิดโครงการไว้อ่อน”

บลูเล่าต่อว่า ช่วงนั้นพอดีที่ทีมนักถักทอชุมชนต้องไปอบรมที่ อบต.หนองขาม เรื่องรักการอ่าน วิทยากรโดยสุดใจ พรหมเกิด ผู้จัดการแผนงานเสริมสร้างวัฒนธรรมการอ่าน และกลุ่มละครมะขามป้อม กอปรกับนึกถึงแนวคิดการทำกิจกรรมที่อาจารย์ทรงพล เคยแนะนำไว้ว่า “การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกิน และการเล่น จะดึงความมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนได้ง่าย” เท่านั้นแหละ...โอเคเดียวบรรเจิดเลยทีเดียวนำเรื่องรักการอ่านมาผนวกกับการแข่งขันทำอาหาร ซึ่งก็คือ “แกงเลียง” นั่นเอง

สาเหตุที่เลือกทำแกงเลียงเพราะเป็นอาหารพื้นบ้านทุกคนทานเป็นอยู่แล้ว แต่สมัยนี้เด็ก ๆ ไม่ค่อยรู้จัก และในชุมชนเองก็มีผักอยู่หลายชนิด ที่สำคัญแกงเลียงก็ให้ประโยชน์ต่อร่างกายมาก อย่างไรก็ตามแม้จะได้กิจกรรมแต่ขั้นตอนและกระบวนการก่อนไปสู่การทำกิจกรรมก็ไม่ใช่เรื่องง่าย คราวนี้ทีมนักถักทอชุมชนต่างร่วมกันระดมความคิด วางแผนจัดกิจกรรมอย่างเต็มที่ ทั้งค้นหาสูตรจัดหาสถานที่ อุปกรณ์ งบประมาณ ที่สำคัญคือทำอย่างไรให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด

“บลูทำหน้าที่หาสูตรอาหาร รองฯ นุชจัดการด้านสถานที่และดูแลเรื่องงบประมาณ ส่วนโบว์กับครูเล็กช่วยอำนวยความสะดวกและดูแลชาวบ้าน”

เมื่อแบ่งบทบาทหน้าที่กันลงตัว พร้อมกับได้วันทำกิจกรรม ผู้ช่วยจิกก็เดินหน้าประชาสัมพันธ์ในหมู่ 8 ชักชวนผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมทันที

และแล้วกิจกรรม “ตลาดนัดครอบครัว” ครั้งแรกของไม่กองดินก็เกิดขึ้น

ก่อนเริ่มทำกิจกรรม ความรู้เรื่องการทำสันทนการถูกดึงขึ้นมาใช้ก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองและเด็กรู้สึกผ่อนคลายและอยากมีส่วนร่วมทำกิจกรรม หลังจากนั้นจะแจกสูตรอาหารให้แต่ละทีมไปอ่านและจำส่วนผสมให้ได้ภายใน 10 นาที ขั้นตอนนี้มีไว้เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน เสริมสร้างความสามัคคีในครอบครัว และรู้จัก

การแบ่งหน้าที่ภายในเวลาที่จำกัด เมื่อจำสูตรได้ก็ให้แต่ละครอบครัวไปหยิบผักที่ใช้เป็นส่วนผสมของแกงเลียงมา และเริ่มประกอบอาหารทันที

“วันทำกิจกรรมชาวบ้านจะนำผักที่มีอยู่มาวางไว้เป็นกองกลาง อะไรที่หาไม่ได้เราก็ซื้อเติมเข้าไป เช่น ปลาทุบ พริก หอมแดง และเห็ด เป็นต้น เมื่อเลือกส่วนผสมทั้งหมดได้แล้วก็เริ่มประกอบอาหาร แต่งานนี้กว่าจะได้ก็เล่นเอาเหนื่อย เพราะทุกครอบครัวต้องใช้เตาถ่าน บางบ้านเคยใช้แต่เตาแก๊ส กว่าจะจุดไฟติดก็ใช้เวลานานเหมือนกัน”

และแล้ว “แกงเลียง” หลากสีสันก็อวดโฉมสู่สายตากรรมการ ซึ่งประกอบด้วย ผอ.รพ.สต. ที่เชิญมาให้ความรู้ด้านโภชนาการ ส่วนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ต่างๆ ก็เชิญมาร่วมเรียนรู้การทำกิจกรรมไปด้วยพร้อมกัน หลังทำกิจกรรมเสร็จก็มีการถอดบทเรียน

ผลสำเร็จจากการเปิด “ตลาดนัดครอบครัว” ครั้งแรก นำมาสู่การเปิดตลาดครั้งที่ 2 ด้วยวิธีคิดเดิมคือกิจกรรมต้องมาจาก “ทุน” ของชุมชน ทั้งเรื่องคนและงบประมาณ

ดังนั้นตลาดนัดครั้งที่ 2 จึงเป็นเรื่อง “จักสาน” ด้วยการเอาวัตถุดิบที่มีมากมายในชุมชนคือ “ผักตบชวา” ให้ผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านมาทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และวิธีการทำจักสาน

“การจัดตลาดนัดครอบครัวนี้ผู้ปกครองให้ความร่วมมืออย่างดี และคิดว่าในอนาคตจะขยายครอบคลุมไปทุกหมู่บ้าน แต่ขณะนี้ใช้หมู่ 8 เป็นแหล่งเรียนรู้การทำงานไปก่อน” รองฯ นุชกล่าว

ผู้หลักและค้ำ

“เราเป็นข้าราชการ งานจะมากจะน้อยเราก็ต้องทำให้สำเร็จ”

เพราะมี “แนวคิด” การทำงานเช่นนี้ จึงไม่แปลกที่นายกกำพล จรุงกิจกุล เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร จึงส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมอบรมหลักสูตรนักถักทอ

ชุมชน ด้วยหวังว่า “ความรู้” ที่นักถักทอชุมชนได้รับ จะช่วยพัฒนางานของ อบต.ให้แข็งแรงและยั่งยืนมากขึ้น โดยเฉพาะงานด้านเด็กเยาวชน

“อยากพัฒนาเด็กเยาวชนใน อบต.ไผ่ก่องดิน ให้มีศักยภาพ พวกเราถือว่าเด็กเยาวชนมีความสำคัญ โครงการตลาดนัดครอบครัวประเด็นหลักคือ “ส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว” เพราะหากครอบครัวเข้มแข็ง แล้วปัญหาต่างๆ ก็จะคลี่คลายลง”

.....
“วันนี้นักถักทอชุมชนทั้ง 4 คน ได้พิสูจน์ฝีมือ ให้เป็นที่ประจักษ์แล้ว ส่วนในอนาคตเขาจะทำต่อไป หรือไม่ก็อยู่ที่พวกเขา ถ้าเขาพร้อม เราก็พร้อมจะ บรรจุเป็นแผนฯ หรือนโยบายให้”
 .....

นายก้าพลบอกว่า วันนี้นักถักทอชุมชนทั้ง 4 คน ได้พิสูจน์ฝีมือให้เป็นที่ประจักษ์แล้ว ส่วนในอนาคตเขาจะทำต่อไปหรือไม่ก็อยู่ที่พวกเขา ถ้าเขาพร้อม เราก็พร้อมจะ บรรจุเป็นแผนฯ หรือนโยบายให้ เพราะดูแลวิถีกิจกรรมนี้ ไม่ได้ใช้งบประมาณมากมายเลย เพียงแต่เหนื่อยคนทำงาน เท่านั้น เพราะทุกคนต่างมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว หากทุกคนยอมเหนื่อย เราก็พร้อมสนับสนุนเต็มที่

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

วชิรวิชญ์ บัวมี ปลัด อบต.ไผ่ก่องดิน บอกว่า ปกติ การดูแลสถานการณ์เด็กและเยาวชนของ อบต.ไผ่ก่องดิน อาจไม่ได้ลงไปดูรายละเอียดของปัญหา เนื่องจาก อบต. มีภาระงานหลายด้าน และงบประมาณค่อนข้างจำกัด ดังนั้นจึงให้เป็นบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง และ อบต. จะเข้าไปสนับสนุนในบางเรื่องหากมีการร้องขอ

“เท่าที่ทราบจากการทำประชาคม เด็กค่อนข้าง ห่วงเหินจากครอบครัว ยาเสพติดก็มี ตรงนี้ถ้าจะให้ อบต. ไปช่วยแก้ไขมันยาก เพราะต้องใช้ความร่วมมือหลายฝ่าย และงบประมาณน้อย เพราะในพื้นที่ยังมีปัญหาโครงสร้าง พื้นฐานมาก ปล่อยให้เจ้าหน้าที่คิดกันเองว่าจะทำอะไร... และเวลาประชุมประชาคม ความเห็นจากผู้เกี่ยวข้องและ ชุมชนเองก็ค่อนข้างน้อย”

สำหรับหลักสูตรนักถักทอชุมชน ปลัด อบต.ไผ่ก่องดิน เล่าว่า รู้จักจากปลัด อบต.หนองสาหร่าย ที่ชักชวนเข้าร่วมประชุมกับอาจารย์ทรงพล และมีการ ฉายวิดิทัศน์ของ อบต.หนองสาหร่ายที่มีการรวมกลุ่ม เยาวชนในตำบลมาทำกิจกรรมร่วมกัน

“เลยคุยกับนางชวลี คุ่มสุวรรณ รองนายก อบต. เห็นว่าน่าสนใจ จึงนำมาเรียนนายกฯ ท่านก็ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ พร้อมกับส่งเจ้าหน้าที่ 4 คนเข้าอบรมด้วย

โดยคัดเลือกจากตำแหน่งหน้าที่การทำงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนทั้งหมด”

ในฐานะหัวหน้างานโดยตรง ปลัดวชิรวิชัยบอกว่า เขาจะทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาเป็นหลัก โดยเฉพาะเรื่องการประสานงานว่า พวกเขาควรไปประสานกับใครบ้าง และเวลามีกิจกรรมก็จะเข้าร่วมทุกครั้งเพื่อติดตามงานดูบทบาทที่นักถักทอชุมชนทำว่า ได้ผลดีมากน้อยแค่ไหน แล้วนำไปเรียนให้นายกฯ ทราบ

“ถึงตอนนี้...ดูจากการทำงานของทั้ง 4 คน ผมว่าใช้ได้เลยนะ ทั้ง 4 คนมีการพูดคุยประสานงานกันตลอดเวลา พนักงานก็สนิทสนมกันมากขึ้น เห็นได้จากการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งเริ่มมีเจ้าหน้าที่ อบต.จากหน่วยอื่น ๆ อาสาเข้าไปช่วยงานกันมากขึ้น”

ลด ละ เลิก การทำงานแบบไฟไหม้ฟาง

“การอบรมมันเปลี่ยนแปลงเราเยอะมาก” บลูบอกเล่าความรู้สึก ทั้งที่ตอนแรกคิดว่าอาจไม่ได้อะไรจากการอบรมครั้งนี้

“ตอนแรกก็เฉย ๆ ครั้งแรกที่ไปเปิดตัวก็ไม่ได้สนใจอะไรเลย ไม่เข้าใจ จง คิดแต่ว่าเมื่อไรจะพัก เมื่อไรจะเบรค ยิ่งตอนทีล้งไปดูนิทรรศการ เห็นสื่อเยาวชนเยอะมาก แต่ก็ยังคิดไม่ออกอยู่ดี พอช่วงบ่ายมีการละลายพฤติกรรมก็เริ่มสนุก แต่ก็ยังไม่เข้าใจ เริ่มเข้าใจจริง ๆ เมื่อไปดูพื้นที่หนองสาหร่าย และยิ่งเห็นภาพชัดเจนขึ้นเมื่อตอนลงพื้นที่ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี ที่นักถักทอชุมชนชักชวนเยาวชนใช้เวลาว่างมาทำศูนย์เรียนรู้ คิดอยู่ว่ายาก แต่ก็คิดว่าน่าจะทำได้”

หลังจากการอบรมสิ่งที่บลูและนักถักทอชุมชน อบต.ไผ่กองดินได้รับคือ “ทีมงาน” ซึ่งที่ผ่านมาก็จะอยู่ชายคาเดียวกัน แต่ทั้ง 4 คนก็สนิทสนมพูดคุยกันน้อยมาก

“หลักสูตร” ทำให้คนทั้ง 4 หันหน้ามาปรึกษาหารือกันมากขึ้น มีการเชื่อมประสานการทำงานกันภายใน อบต. นอกจากนั้น “ความสัมพันธ์อันดี” ยังขยายออกไปนอก อบต.

สิ่งหนึ่งที่ทำให้ความสัมพันธ์ขยายออกนอกรั้ว อบต. คือ การประสานการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะเมื่อถึงคราวต้องทำกิจกรรม “ตลาดนัดครอบครัว” ทีมนักถักทอชุมชนต่างคิดว่า “หนังสือเชิญ” อาจไม่ใช่แนวทางเดียวที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมได้อีกแล้ว

ข้อค้นพบของทีมคือการประสานงานในลักษณะผ่าน “เครือข่าย” บุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธา แต่สิ่งนี้ต้องผ่านการวิเคราะห์ “ทุนของชุมชน” ก่อน ซึ่งนักถักทอชุมชนพูดตรงกันว่า “เมื่อก่อนไม่มีการทำงานในลักษณะนี้”

นอกจากการประสานงานผ่านภาคีเครือข่ายแล้วระบบความสัมพันธ์ส่วนตัวก็ช่วยให้การเชิญประชุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

และเมื่อทุกคนมาร่วมประชุมพร้อมกัน สิ่งหนึ่งที่เปลี่ยนไปจากเดิมคือ “รูปแบบการประชุม”

จากที่เคยจัดวงประชุมแบบแถวหน้ากระดาน ก็เปลี่ยนมาเป็นวงกลมหรือ “ตัวยู” เปลี่ยนบทบาทจากผู้พูดมาเป็นผู้ตั้งคำถาม เป็นผู้ฟัง เปลี่ยนจากการนำเสนอมาเป็นผู้เก็บข้อมูล และข้อมูลที่ได้อีกซึ่งเมื่อก่อนก็คงเก็บบันทึกอยู่ในแฟ้มเท่านั้น ก็ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรม เช่นเดียวกันจากกิจกรรมที่เมื่อก่อนเคย “คิดให้” มาโดยตลอด ก็ปรับมาเป็นการ “ร่วมคิดและร่วมทำ”

และกิจกรรมที่ทำ “ร่วมกัน” ก็จะไม่เป็นกิจกรรมในลักษณะของ “ไฟไหม้ฟาง” อีกต่อไป เนื่องจากทุก ๆ กิจกรรมจะผ่านการวางแผนมาอย่างรอบคอบ โดยมีเป้าหมายปลายทางและระหว่างทางที่ชัดเจนคือ

“เด็กและเยาวชนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น”

เป้าหมายมีไว้พุ่งชน

เพียงเพราะอยากมี “แกนนำเยาวชน” เข้ามาช่วยทำกิจกรรมเหมือนพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี คือเหตุผลให้ 4 สาวจาก อบต.ไผ่กองดิน เดินหน้าเข้ารับการอบรมหลักสูตรนักกักกอกชุมชน ด้วยหวังว่า “ความรู้” ที่ได้รับจะช่วยให้พวกเธอมี “แกนนำเยาวชน” เข้ามาช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต.ไผ่กองดินให้เข้มแข็งและมีศักยภาพทัดเทียมพื้นที่อื่นๆ บ้าง วันนี้แม้สิ่งที่คิดฝันไว้จะยังไม่เกิดผล แต่ความรู้ที่ได้รับก็ทำให้ทั้ง 4 คน เปลี่ยนวิธีคิดวิธีทำงานใหม่ จนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

กัญญาพัชญ์ บัวมี

กานต์พิชชา คำสวน

กัญญาพัชญ์ บัวมี รองปลัด อบต.ไผ่กองดิน หรือ “รองฯ นุช” เล่าว่า หลักสูตรนี้ทำให้เรามีโอกาสทำงานเป็นทีมกับส่วนอื่นๆ มากขึ้น ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน รู้จักเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้เสนอความคิดเห็น ทำให้รูปแบบของงานกว้างขึ้น อะไรที่เพื่อนไม่ถนัดเราก็คอยเสริมให้ พอเริ่มทำแบบนี้เห็นได้ชัดเลยว่าความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรดีขึ้น การที่เรายอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานจะช่วยเพิ่มพลังให้เขารู้สึกมั่นใจว่าทำได้ ที่สำคัญคือการทำงานลักษณะนี้ยังช่วยแบ่งเบาภาระงานเราด้วย เพราะเราไม่ต้องลงมือทำเองทุกขั้นตอน

“เมื่อก่อนเป็นคนใจร้อนเหมือนกัน ยึดความคิดตนเองเป็นใหญ่ เวลาทำอะไรต้องเซ็ดไว้หมด แต่ตอนนี้เริ่มไม่คิดเองแล้ว ทั้งงานที่รับผิดชอบและงานส่วนรวม พยายาม

ให้เพื่อน ๆ และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การคิด การทำ และการประเมินผลด้วย ที่คิดเช่นนี้เพราะเราคิดถึง ความต่อเนื่อง เพื่อที่ประโยชน์จะได้ตกอยู่กับชาวบ้าน เต็มที่”

กานต์พิชชา คำสวน “บลู” หัวหน้าสำนักงานปลัด เล่าว่า ตอนแรกไม่อยากเข้ารับการอบรมเลย แต่ปลัด ก็ให้มา เอาใบสมัครมาให้เขียนเลย เห็นใบสมัครที่แรกก็ต่อต้านทันที “ทำไมต้องเขียนอะไรเยอะแยะมากมาย ขนาดนี้” คิดในใจว่าอบรมอะไรกัน ทำไมต้องกรอกข้อมูล มากขนาดนี้

แต่พอเริ่มอบรมจริงจังเรื่องหลักการทรงงาน ของในหลวง การคิดวิเคราะห์การทำงาน ก็เริ่มรู้สึกชอบ เพราะตรงกับงานที่ทำ แต่ที่ชอบมากที่สุดคือ “การถอดบทเรียน” ทำให้เราได้ฝึกฝนทบทวนตัวเอง ได้ถูกคิด ถ้าพูดถึงการอบรมฟังวิชาการอย่างเดียว เราก็แค่จำ แล้วก็ลืม แต่การถอดบทเรียนมันทำให้เราจำได้และสามารถนำไปปรับใช้ได้

นอกจากจะนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้กับการทำงานแล้ว บลูยังนำมาปรับใช้กับลูกด้วย

“เมื่อก่อนเวลาเห็นลูกชกก็ดูลูกทันที โดยไม่ฟังว่า เขาชกเพราะอะไร หรือบางครั้งเขาพยายามจะบอกอะไร เรา ไม่ฟังเหตุผลว่าทำไมเขาถึงไม่ทำ คิดแต่อยากให้ลูกทำ

สิริกอร์ สิกธิพงษ์

นิตยภา พรวิวัฒน์ธาดา

ตามที่เราอยากได้เท่านั้น ตอนนั้นลูกก็ชน ไม่เชื่อฟัง ไม่มีเหตุผล แต่พอได้เรียนรู้เรื่องการฟังทำให้เราหยุดคิด รู้เลยว่า...ที่ลูกไม่ฟังเราเพราะอะไร ตอนหลังก็เริ่มฟังลูกมากขึ้น ต่างคนต่างมีเหตุผลซึ่งกันและกัน ลูกก็กลายเป็นเด็กที่เชื่อฟังมากขึ้น เพราะแม่ก็ไม่อารมณ์ร้อนใส่เขา ใจเย็น มีเหตุผล และนิ่งขึ้น ถ้าจะตีลูกก็จะฟังเหตุผลและอธิบายให้ลูกฟังว่าแม่ตีลูกเพราะอะไร”

สิริกอร์ สิทธิพงษ์ “โบว์” นักพัฒนาชุมชน เล่าว่า หลักสูตรนี้ช่วยส่งเสริมการทำงานด้านเด็กและเยาวชนของเราให้เกิดผลสำเร็จมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน ชอบทุกหลักสูตรที่ได้เรียนรู้ เพราะบางเรื่องเราไม่เคยรู้ แม้เราจะอยู่ในชุมชนเราก็มองไม่เห็น แต่พอได้เรียนรู้ก็เริ่มเห็นทิศทางมากขึ้นว่าถ้าเราจะเริ่มงานพัฒนาเด็กเยาวชนในหมู่บ้านเรา ควรจะเริ่มจากตรงไหนอย่างไร

หลักสูตรนี้ทำให้เราได้เรียนรู้ว่า “การทำงานเป็นทีมสำคัญมาก” เพราะที่ผ่านมาทุกคนใน อบต. จะทำงานแยกส่วนกันหมดเลย โครงการจบก็จบไป ไม่อยากจะทำต่อยอดกับใคร เพราะเหนื่อยแล้ว และไม่มีใครมาติดตามด้วย ได้งบประมาณมาก็ทำให้เสร็จๆ ไป การที่อาจารย์ทรงพลมาคอยนิเทศติดตามงาน ทำให้เราต้องติดตามประเมินผลการทำงานไปด้วยในตัว

“ถ้าไม่มีทีมที่เข้มแข็งอย่างนี้ก็คงท้อเหมือนกัน เราไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร แต่สำหรับทีมเราแล้วเรารู้ใจกันมากขึ้น จากเดิมที่คิดเอง ทำเอง แต่งานนี้มีคนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน และยังมีกำลังใจเมื่อได้รับการตอบรับที่ดีจากชาวบ้าน แต่ก็ยังมีอีกหลายเป้าหมายที่เราต้องทำให้มันเกิดให้ได้ โดยเฉพาะแกนนำเยาวชน ซึ่งตอนนี้เราก็เริ่มเห็นแววบ้างแล้ว”

นิตยภา พรวิวัฒน์ธาดา “ครูเล็ก” เล่าว่า ต้องขอบคุณหัวหน้านักวิชาการศึกษาที่ให้โอกาสเรา เมื่อหัวหน้ามั่นใจ เชื่อมั่น เราก็ต้องทำหน้าที่ให้เต็มที่ ตอนแรกรู้สึกกังวลมาก แต่พอได้ไปครั้งแรกก็รู้สึกประทับใจ เริ่มตั้งแต่การตั้งวงสนทนาในรูปตัวยู ซึ่งเป็นรูปแบบการอบรมที่แปลกใหม่ คนก็ไม่มาก และทุกคนเป็นกันเองมาก แรกก่อนเริ่มประชุมก็มีการทำสนทนาก่อน ทำให้เรารู้สึกสนุกสนาน ส่วนความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรนี้คือ การดึงและสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง เพราะที่ผ่านมา ไม่ว่าจะทำอะไรกรรมอะไรผู้ปกครองให้ความร่วมมือน้อยมาก หลักสูตรนี้สอนให้เรารู้ว่าถ้าเราสามารถดึงพ่อแม่ผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมได้ เขาก็จะนิกรักและห่วงแหนชุมชนในที่สุด

ความรู้ “เปลี่ยน” คน กระบวนการเปลี่ยน “วิธีคิด”

เทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

แม้จะเริ่มตันจากการ “ติดลบ” แต่เมื่อถึงบทสุดท้าย
ทีมนักถักทอชุมชนเทศบาลเมืองแกก็สามารถก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค
เอา “ชนะใจ” ตนเอง เปลี่ยน “วิธีคิด” จากคนที่ “ติดลบ” มาเป็น
“คิดบวก” ได้ ทั้งยังเปลี่ยน “วิธีทำงาน” ใหม่ จากทำงานตาม “หน้าที่”
มาเป็นทำงานด้วย “ใจ” พยายามดึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
มาร่วมพัฒนาเมืองแกให้เติบโตอย่างยั่งยืน

“เพราะผมเห็นว่าชุมชนไปไกลแล้ว แต่ข้าราชการยังย่ำอยู่ที่เดิม”

นี่เป็นเหตุผลที่ทำให้ สุรศักดิ์ สิงห์หาร ปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก หรือ “ป.เซ่” จัดทีมเจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลเมืองแก เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อต้องการให้ “เจ้าหน้าที่” ในสังกัดได้พัฒนาตนเอง ก่อนลงไปทำงานร่วมกับชุมชน

“ผมทำงานกับชุมชนมานาน เห็นว่าชาวบ้านก้าวหน้าไปไกลมากแล้ว ขณะที่เราเองในฐานะคนที่ต้องหนุนเสริม และมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน...กลับตามชุมชนไม่ทัน...เมื่อเราตามไม่ทัน แล้วเราจะหนุนเสริมเขาได้อย่างไร”

ป.เซ่ เสริมว่า เมื่อดูเนื้อหา และรายละเอียดของหลักสูตรเห็นว่ามีประโยชน์ โดยเฉพาะขั้นตอนสุดท้ายที่ต้องลงมาทำโครงการร่วมกับชุมชน ซึ่งก็ตรงกับใจเราที่อยากให้เห็นอง ๆ เข้าไปเป็นจิ๊กซอว์ความสำเร็จของชุมชนลงไปฝังตัวอยู่กับกลุ่มชาวบ้านให้มากกว่าที่ทำอยู่

เมื่อตัดสินใจส่งลูกน้องเข้าอบรม ป.เช่ เลือกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับงานด้านการศึกษา โดยคนแรกมีดีกรีเป็นถึงรองปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก **เผด็จ ยิ่งยีน** อีกสามคน คือ **เนตรทราย ถิ่นถาน “ตุ้ย”** นักบริหารการศึกษา **กิตติ ขุมทอง “โต”** เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และ **ชนัญญา ศรีแก้ว “นึม”** นักพัฒนาชุมชน เข้ามาเป็นทีมนักถักทอชุมชน

จุดเริ่มต้นของ “ปัญหา”

พื้นที่เทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย 19 หมู่บ้าน มีประชากรราว 9 พันคน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำนาทำไร่เป็นอาชีพหลัก บางส่วนออกไปทำงานในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง

คนที่ยังอยู่ในพื้นที่คือเด็กและผู้สูงอายุ...

เมื่อครอบครัวไม่ครบองค์ประกอบจึงตกอยู่ในสภาพที่เรียกว่า “ครอบครัวแหงกกลาง” ที่พ่อและแม่ทิ้งลูกให้อยู่กับปู่ย่าตายายเพียงลำพัง

และเมื่อคนสองวัย สื่อสารกันคนละภาษา เด็กจึงไร้ที่พึ่ง จึงไปรวมกลุ่มกัน บ้างหนีเรียน บ้างตั้งวงดื่มเหล้า และมีไม่น้อยที่ยกพวกตีกัน

แม้ตลอดหลายปีที่ผ่านมาเทศบาลตำบลเมืองแกจะมีกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนค่อนข้างเด่นชัด เช่น จัดโครงการช่วงปิดภาคเรียนแล้วจ้างเยาวชนมาทำงาน ส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อสังคมและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการทำความสะอาดชุมชน โดยจ้าง

เป็นรายวันเพื่อนำเงินที่ได้ไปแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ รวมทั้งจัดค่ายนำเด็กหัวใจในชุมชนไปอบรมค่ายคุณธรรม นอกจากนั้นยังสนับสนุนกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชน เช่น การจัดงานลอยกระทงปลอดเหล้า เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมในช่วงที่ผ่านมาเป็นการจัด “กิจกรรมเพื่อกิจกรรม” ไม่มีเป้าหมายชัดเจนว่าต้องการพัฒนาเด็กไปในทิศทางใด

เรื่องของ “เด็ก” จึงไม่ได้รับการจัดการอย่างจริงจัง

กระทั่งปี 2556 เกิดโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2: หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ภายใต้วรรวมมือของสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) และมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สุรศักดิ์ สิงห์หาร ในฐานะปลัดเทศบาลตำบลเมืองแกเห็นว่า หลักสูตรดังกล่าวน่าจะช่วยให้การทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของเทศบาลฯ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กลัวเสียงานประจำ...เบื่อกิจกรรม สิ้นกนาการ

เผด็จ ยิ่งยีน รองปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก หนึ่งในทีมที่ถูกส่งไปอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน เล่าว่า ในองค์กรเขามีหน้าที่ดูแลเรื่องกิจกรรมและการศึกษา พอได้รับคำสั่งให้ไปอบรม เขาไม่อยากเข้าร่วมเลย เพราะไปแต่ละครั้งต้องเสียเวลาทำงานไปถึง 3 วัน และงาน

“พวกเราไปด้วยความไม่เข้าใจ เพราะนอกจากภาระงานที่หนักหน่วงแล้ว ยังมีภาระทางบ้านที่ต้องกลับไปดูแลครอบครัวอีก ยิ่งคิดก็ยิ่งหงุดหงิด แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ ทุกคนต้องจำยอมไปอบรมอย่างจำใจและให้กำลังใจกันไป”

ประจำที่ทำอยู่ก็มากมาย ที่สำคัญสิ่งที่ให้ไปเรียนรู้ก็เป็นเรื่องที่เขาทำเป็นปกติอยู่แล้ว ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด

“การทำงานเราก็อำนาจกันเป็นทีมอยู่แล้ว หลายครั้งก็เป็นการทำร่วมกับชุมชนผ่านการประชาคม เช่น งานบุญต่างๆ วันเด็ก ปีใหม่ งานประจำปีของชุมชน โดยแต่ละกิจกรรมเรามีหน้าที่ขับเคลื่อนและสนับสนุน ซึ่งเวลาทำประชาคมร่วมกับชาวบ้าน เราก็นำข้อมูลจากเวทีประชาคมมาปรับให้เข้ากับนโยบายของผู้บริหาร และกฎระเบียบของราชการ บางเดือนต้องจัดกิจกรรมสองถึงสามครั้ง ซึ่งถือว่าเยอะมาก...แต่ปลัดก็ยังจะมาบอกให้เราไปเข้าอบรมหลักสูตรนักกักตอมชุมชนอีก ในหัวตอนนั้นคิดแต่ว่า...ใครมันจะไปทำไหว”

เนตรทราย ถิ่นถาน “ตุ้ย” นักบริหารการศึกษาเล่าเสริมว่า รู้สึกเหมือนโดนบังคับ เพราะทุกคนมีงานประจำมากอยู่แล้ว และรู้สึกต่อต้านกับการตัดสินใจของปลัดมาก แต่ก็ไม่กล้าขัด เพราะท่านเป็นผู้บังคับบัญชา

“พวกเราไปด้วยความไม่เข้าใจ เพราะนอกจากภาระงานที่หนักหน่วงแล้ว ยังมีภาระทางบ้านที่ต้องกลับไปดูแลครอบครัวอีก ยิ่งคิดก็ยิ่งหงุดหงิด แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ ทุกคนต้องจำยอมไปเข้าอบรมอย่างจำใจและให้กำลังใจกันไป...แต่มาคิดอีกทีผู้ใหญ่คงมีเหตุผลที่ส่งเราไป ปลัดคงเห็นว่าเราต้องทำอะไรที่ติดลบมาแน่ๆ ไม่อย่างนั้นเขาคงไม่ลงทุนกับพวกเรา”

ไม่เฉพาะช่วงแรกที่ “นักกักตอมชุมชน” ไม่พอใจที่รู้สึกเหมือนถูกบังคับให้ไปอบรม...แต่ในระหว่างรวมอบรม ทั้งทีมก็เห็นตรงกันคือบางกระบวนการ “ไร้สาระ” โดยเฉพาะกิจกรรมสันตนาการก่อนเข้าเนื้อหา

“พวกเราค่อนข้างต่อต้านกิจกรรมนี้มาก เราโตเป็นผู้ใหญ่กันแล้ว ทำไมยังต้องมานั่งตบมือร้องเพลงแบบเด็กๆ มันเลยวียเราไปแล้ว จะอบรมอะไรก็ให้เราลงมือทำไปเลยสิ ทำไมต้องให้มาทำสันตนาการด้วย”

ตุ้ยในฐานะพี่ใหญ่เป็นคนเปิดประเด็นพร้อมกับให้เหตุผล

“ตอนนั้นคิดอยู่ตลอดเวลาอยากจะหนีกลับบ้าน ไม่อยากทำแล้วโครงการนี้” กิตติ ชุมทอง “โต” เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กล่าวเสริม

และด้วยความเบื่อหน่ายกิจกรรมสันตนาการ ทั้ง 4 คน ก็พากันเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงที่มีสันตนาการ

“รออยู่ข้างนอกจนกว่าสันตนาการจบ แล้วเราจึงเข้าไปนั่งอบรม...แต่ก็ทำไม่ได้ทุกครั้ง เพราะเกรงว่าจะทำให้ปลัดเป็นกังวล...ช่วงหลังๆ ปลัดคงคิดว่าพวกเราจะไม่เข้าอบรม เลยเข้ามากำกับกันอย่างใกล้ชิด...ซึ่งเราก็คงจะบอกปลัดว่าไม่ต้องเป็นห่วงขนาดนี้ก็ได้ พวกเรารู้ดีว่าเราทำอะไรอยู่” ตุ้ย สรุป

ดูเหมือนทั้ง 4 คนจะก่อกำแพงกันระหว่างตัวเองกับ “หลักสูตรนักกักตอมชุมชน” ขึ้นเรื่อยๆ แต่

ด้วยความรับผิดชอบต่อน้ำที่ การประคับประคองและให้กำลังใจจากผู้บริหาร ความเข้มข้นของตัวหลักสูตร ทำให้ทีมนักถักทอชุมชน เริ่มเข้าไปอยู่ในกรอบของการอบรม กล่าวคือ ร่วมตั้งแต่กิจกรรมสันตนาการ แสดงความคาดหวังก่อนเริ่มต้นกิจกรรม ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็นหลังการอบรมจบลงในแต่ละช่วง

จากช่วงแรกที่ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมสันตนาการก็ปรับมาเป็นเข้าร่วมมากขึ้น จากที่ต้องคอยหลบไมโครโฟน เวลามีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ก็สามารถแสดงทัศนคติต่อการทำงานได้ เช่นเดียวกับนักถักทอชุมชนคนอื่น ๆ

ซึ่งการเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง สุดท้ายก็กลายเป็นตัวชี้ชะตาให้พวกเขา “เปลี่ยนความคิด” เมื่อได้นำสันตนาการมาลองใช้กับงานที่พวกเขาเป็นคนจัด พบว่าสามารถใช้เป็นเครื่องมือดึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดีแบบที่ไม่เคยทำได้มาก่อน พวกเขาจึงกัดฟันสู้และตั้งใจเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ

ฉายแวว “นักถักทอชุมชน”

หาก “เป้าหมาย” ของการอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนคือ การเปลี่ยน “วิถีคิด วิถีการทำงาน” และหลังผ่านการอบรมไปแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมจะมีทักษะการทำงานมากขึ้น มีวิธีการทำงานที่เปลี่ยนไปจากเดิม

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

ทีมนักถักทอชุมชนจากเทศบาลตำบลเมืองแกลง... ก็เริ่มฉายแววให้เห็นหลังจากการอบรมผ่านไปถึงช่วงของการต้อง “วิเคราะห์” ต้นทุนของชุมชน

โตซึ่งเป็นนักวิเคราะห์นโยบายและแผน เล่าว่าก่อนหน้านี้เขาทำงานแบบไม่มีเป้าหมาย ทำผ่านไปวัน ๆ ตามคำสั่งและไม่เคยนึกว่างานที่ทำอยู่มีประโยชน์อย่างไร

“ผมมีหน้าที่ทำแผน แต่พอถึงเวลาจัดกิจกรรม มันก็ไม่ได้เป็นไปตามแผนของเรา ก็เลยมองไม่เห็นว่ามันที่เราคิดมันจะมีประโยชน์อะไร....แต่พอเข้าร่วมหลักสูตรทำให้คิดได้ว่า ที่ผ่านมาระดมความคิด ทำกิจกรรม แต่ไม่เคยคิดร่วมกับชุมชนเลย”

โตและพี่ ๆ ในทีม จึงนำแผนประชาคมที่เคยทำไปแล้ว มาตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง และพบว่าก่อนหน้านี้เทศบาลมีแผนงานที่หลากหลาย แต่เป็นงาน “เชิงรับ” รอให้เด็ก ๆ ของบประมาณสนับสนุนจากเทศบาล และแผนส่วนใหญ่ก็ให้น้ำหนักไปในเรื่องของการพัฒนาเด็กโตเท่านั้น

“แผนงานที่เห็นก็เป็นเรื่องของการสนับสนุนกิจกรรม ตามคำร้องขอ ซึ่งเป็นงานเชิงรับ แต่เราไม่มีงานเชิงรุก ในทีมจึงหารือและวิเคราะห์กันใหม่ว่า ยังมีเด็กและเยาวชนกลุ่มไหน และวัยใดที่ยังไม่เคยทำบ้าง ซึ่งก็พบว่ายังไม่มีแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่มเด็กเล็ก”

“วันนั้นได้เห็นรอยยิ้มและความสนุกสนานระหว่างคนในครอบครัว พวกเรายอมรับเลยว่ากำแพงใจที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ทำอบสมของพวกเราถูกทำลายลง”

เมื่อได้กลุ่มเป้าหมายว่าเป็น “เด็กเล็ก” นักทักทอชุมชนทั้ง 4 คนช่วยกันระดมสมองเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการทำ โดยตอนแรกได้ข้อสรุปว่าจะทำเกี่ยวกับปัญหาเด็กก้าวร้าว พุดไม่เพราะ พยายามหาสาเหตุว่าเกิดจากอะไรและแก้ไขได้อย่างไร ด้วยการเปิดเวทีระดมความคิดเห็น มีผู้ปกครอง ครูจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนักจิตวิทยาจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยนักจิตวิทยาได้แสดงความคิดเห็นว่า พฤติกรรมและอาการเหล่านั้นของเด็กไม่ใช่ปัญหารุนแรง เป็นพฤติกรรมปกติที่มักจะเกิดขึ้นตามช่วงวัย ซึ่งไม่นานอาการเหล่านั้นก็จะหายไปเอง

แต่สิ่งที่พบในที่ประชุมคือ เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แต่จะอยู่กับปู่ย่าตายาย บางครั้งทำให้เด็กไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด จึงเป็นต้นเหตุของปัญหาเด็กก้าวร้าว พุดไม่เพราะ และส่งผลไปถึงปัญหาอื่นๆ ในอนาคต

เผด็จ เล่าว่า เขาได้นำข้อมูลมาหรือกันเองภายในทีมนักทักทอชุมชนอีกครั้ง เพื่อกำหนดกิจกรรมการพัฒนา “เด็กเล็ก” โดยเริ่มต้นด้วยการวัด IQ-EQ เพราะข้อมูลจาก IQ-EQ นี้จะมีประโยชน์ต่อการนำไปส่งเสริมด้านพัฒนาการของเด็กต่อได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังทำให้ทราบว่า เด็กแต่ละคนต้องการการกระตุ้นเสริมมากน้อยเพียงใด

“เราคิดกันว่าพัฒนาการเด็กเป็นเรื่องสำคัญมาก และคนที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กได้ดีที่สุดก็คือคนที่ใกล้ชิดเด็กที่สุด เราจึงชวนครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองให้เข้ามาร่วมกิจกรรมด้วย พร้อมกับประสานแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อหารือเตรียมจัดกิจกรรมวัดระดับ IQ - EQ ของเด็ก ๆ ทันที”

เริ่มกิจกรรมด้วย “สันทนาการ”

หลังประสานงาน “ภาคี” ผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย หมออนามัย ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้ปกครอง กิจกรรมต่อจากนั้นคือ การจัดประชุมที่นักทักทอชุมชนปรับรูปแบบการประชุมใหม่ เปลี่ยนจากเดิมที่เคยเชิญชาวบ้านมารับฟังว่าเทศบาลคิดทำอะไร หรือแผนงานที่ต้องการให้ชาวบ้านร่วมมือคืออะไร มาเป็นการให้ชาวบ้านร่วมให้ข้อมูล ร่วมนำเสนอความคิดเห็น และที่สำคัญคือ กระบวนการนี้พวกเขา นำ “กิจกรรมสันทนาการ” มาใช้ เพื่อละลายพฤติกรรมทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมรู้สึกผ่อนคลายกับบรรยากาศที่จะเกิดขึ้น

ดูย เสริมว่า ที่เลือกใช้สันทนาการมาเริ่มต้น เพราะหวังให้ผู้ปกครองกับลูกหลานได้ร่วมสนุกกัน...แต่ในท้ายที่สุดกลับทำให้ทีมนักทักทอชุมชนเข้าใจว่า ทำไมก่อนเข้าสู่กิจกรรมสาระ ต้องเริ่มต้นที่สันทนาการก่อน

“สันตนาการมีอะไรมากกว่าความสนุกสนาน และไม่ว่าเราจะเป็นผู้ใหญ่แค่ไหนก็ต้องทำให้ได้ เพราะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและความสามัคคี ใช้ดึงคนให้เข้ามาร่วมทำกิจกรรม ช่วยให้คนเปิดใจ วันนั้นได้เห็นรอยยิ้มและความสนุกสนานระหว่างคนในครอบครัว พวกเขายอมรับเลยว่ากำแพงใจที่เกิดขึ้นตั้งแต่เข้าอบรมของพวกเขาถูกทำลายลง”

แต่นักถักทอชุมชนมือใหม่ก็ถูกทดสอบด้วยการนำเสนอการวัด IQ - EQ ของเด็ก ๆ ในชุมชน เผลอเล้าว่าตลอดทั้งวันการพูดคุยเป็นไปด้วยดี แต่ก็เกิดเหตุคาดไม่ถึง

“เมื่อมีการนำข้อมูลผลสำรวจการทดสอบเพื่อวัด IQ - EQ ของเด็กเล็กโดยแบ่งกลุ่มออกเป็น กลุ่มเด็กฉลาด กลุ่มเด็กไม่ฉลาด และกลุ่มเด็กสมองทึบ ซึ่งเจตนาการแบ่งกลุ่มก็เพื่อแยกกลุ่มเด็ก IQ ต่ำออกมาเพื่อจะได้ให้ความรู้ได้อย่างใกล้ชิดและเข้มข้นในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กมากกว่า ไม่ได้มีเจตนาที่ไม่ดี แต่ก็ส่งผลให้พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความไม่พอใจที่ไปบอกว่าลูกเขาโง่ และจัดอยู่ในกลุ่มเด็กไม่ฉลาด พบว่าเป็นบทเรียนสำคัญในการทำงานด้านพัฒนาการเด็กเล็กที่ควรพึงระมัดระวังอย่างยิ่ง”

ต่อประเด็นนี้ อัมภา อุดหนุน “ครูวิ” ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเมืองแก เสริมว่า หลังจากกิจกรรมวันนั้นจบลง วันรุ่งขึ้นก็เกิดเรื่องวุ่นวายแต่เช้า เนื่องจากผู้ปกครองที่มาส่งบุตรหลานต่างพากันพูดถึงผลทดสอบที่บดบังกันไปมาว่า ลูกเธอหลานฉันใครฉลาดกว่ากันไม่ยอมหยุด...

“ตอนนั้นที่เจอปัญหาเราเองก็คิดไม่ออกว่าจะแก้ปัญหาอย่างไรดี ประจวบเหมาะๆกับเป็นช่วงที่ทีมอาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ มาตรวจงานในพื้นที่พอดี เลยเข้าไปขอคำแนะนำ เราเลยกลับมาทำความเข้าใจกับผู้ปกครองอีกครั้งว่าเรื่องของพัฒนาการเด็กนั้นสามารถพัฒนากันได้ การเลี้ยงดูและการกระตุ้นจากพ่อแม่ผู้ปกครองก็มีส่วนอย่างมาก พอเราอธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจได้แล้วก็เลยใช้โอกาสนี้ชักชวนไปเลยว่าถ้าอยากส่งเสริมพัฒนาการให้ลูกหลาน ให้เขาเข้าร่วมโครงการกับเรา ปรากฏว่ามี

“เชื่่อมร้อยและถักทอ”

ผู้ปกครองให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เราจึงมาวิเคราะห์ร่วมกับนักถักทอชุมชนว่าปัญหาแท้จริงที่เกิดขึ้นกับเด็กนั้นคืออะไรกันแน่ จนได้คำตอบว่าสิ่งที่ยังขาดอยู่คือความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานให้มากขึ้นนั่นเอง”

ปัญหา...ปัญญาเกิด

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้ทำให้นักถักทอชุมชนเมืองแกเลิกล้มความตั้งใจ พวกเขาและครูวิกลับมา “ถอดบทเรียน” การทำงานร่วมกัน และได้คำตอบว่าสิ่งที่ทำมายังไม่ถูกทาง เพราะถึงแม้จะมีการหารือกันก่อนจัดกิจกรรมแล้วก็ตาม แต่พวกเขาไม่ได้เตรียมกระบวนการอย่างละเอียดกับคุณหมอ จึงไม่รู้ว่าคุณหมอจะนำเสนอเช่นนั้น เพราะหากมีการพูดคุยกันอย่างละเอียด แล้วรู้ว่าคุณหมอจะทำแบบนั้น เราคงจะหยุดไว้ได้ทัน และเสนอวิธีอื่นไป เพราะเป็นเรื่องที่อ่อนไหว จึงร่วมกันคิดต่อว่าแล้วจะดำเนินการอย่างไรที่จะเสริมสร้างพัฒนาการเด็กและเชื่อมความสัมพันธ์ในครอบครัวไปพร้อมกัน

τύยฉุกคิดถึงความรู้ที่ได้จากการอบรม คือ “ทุน” ที่ชุมชนมี

“จริง ๆ แล้วเรามี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ภายใต้การดูแลของเทศบาล แต่ก็ไม่เคยไปขอความร่วมมือและทำงานร่วมกันเลย”

ทีมนักถักทอชุมชนจึงนำสิ่งที่เกิดขึ้นไปหารือกับ **กมลรัตน์ สุขแสง “หมอเอ๋”** พยาบาลประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองแก (รพ.สต.) ซึ่งจากการหารือพบว่า หมอเอ๋เคยผ่านการทำโครงการเกี่ยวกับการสร้างเสริมพัฒนาการเด็กและเยาวชนในพื้นที่มาแล้ว

“หมอเอ๋แนะนำกิจกรรม **“กอด กิน เล่น เล่า”** ที่เคยไปทำกับหมู่บ้านอื่น เราเห็นว่าน่าสนใจเลยชวนมาเป็นวิทยากรร่วมกัน”

กมลรัตน์ บอกว่า ที่ผ่านมาระหว่างทำงานส่งเสริมพัฒนาการ IQ - EQ ของเด็กมาโดยตลอด จึงนำโครงการกอด กิน เล่น เล่า ของสถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต มาพัฒนาเป็น **“หลักสูตร”** ให้เหมาะสมกับเด็กในพื้นที่ โดยมองว่าถ้าจะส่งเสริมพัฒนาการเด็กต้องทำให้ครบถ้วน ตั้งแต่เรื่องอาหารการกินตลอดจนสายสัมพันธ์ในครอบครัว

“เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีได้ การดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กเก่งดีมีความสุขในแบบที่ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมได้ แต่ที่ผ่านมามีโอกาสได้จัดกิจกรรมเพียงครั้งคราวไม่ต่อเนื่อง จึงยังไม่เห็นผลมากนัก แต่ตอนนี้มีนักถักทอชุมชนเข้ามาเป็นทีมเดียวกัน เหมือนเราเองก็พบแสงสว่าง เพราะเขามาเติมเต็มและขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ติดตามผลอย่างใกล้ชิด โดยมีเราเป็นกำลังเสริมด้านวิชาการอยู่ข้างหลัง เป็นลักษณะการทำงานแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน”

แปร “ความรู้” เป็นกิจกรรม

มีทีม ได้คณะทำงานเพิ่ม กลุ่มเป้าหมายชัด และได้ชุดความรู้ **“กอด กิน เล่น เล่า”** มาเสริม ทำให้หนทางที่จะเดินไปสู่การสร้างเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์เด็กเล็กของเหล่านักถักทอชุมชนเริ่มเห็นชัดมากขึ้น โดยมีผู้ปกครองและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเทศบาลตำบลเมืองแกเป็นเป้าหมายในการทำกิจกรรม เพราะผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการช่วยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กเล็กโดยตรง แต่มักจะลະเลยไป ส่วนครูผู้ดูแลเด็กก็มักติดอยู่กับความเคยชินกับการสอนเด็กในเรื่องเดิม ๆ ดังนั้นการดึงครูเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมก็คาดว่าจะช่วยเพิ่มทักษะการสอนให้ครูได้ แต่เป้าหมายสูงสุดของกิจกรรมก็คือ **“การสร้างกลไกร่วม”** ในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กเล็กจากผู้ปกครอง เพื่อสร้างผู้ปกครองแกนนำ จำนวน 18 คน

นักถักทอชุมชนทั้ง 4 คน เริ่มวางแผนงานโดยอาศัยหลักการทำงานตามแบบที่ได้อบรมมา จัดแบ่งหน้าที่ตามความถนัด จากนั้นระดมความเห็นจากภายในกลุ่มนักถักทอชุมชน ครูวิ และหมอเอ๋ เพื่อ **“แปร”** ชุดความรู้ **“กอด กิน เล่น เล่า”** เป็นฐานกิจกรรม

ดูยบบอกว่า ก่อนจะถึงวันจัดกิจกรรมมีการระดมความคิดเห็นอยู่นาน กว่าจะได้รูปแบบของแต่ละฐานออกมา เช่น **ฐานกิน**ก็คิดกันว่าอาหารที่เด็กจะเติบโตแข็งแรงมีพัฒนาการที่ดีได้นั้นโภชนาการอาหารก็มีส่วน และ **ฐานเล่น**เด็กควรมีของเล่นที่เหมาะสมกับช่วงวัยน่าจะเสริมพัฒนาการได้ ซึ่งของเล่นจากภูมิปัญญาพื้นบ้านก็เป็นสิ่งที่ช่วยได้อย่างดีและไม่เปลืองเงิน ส่วนฐาน **“กอดและเล่า”** การกอดสามารถสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้เด็กได้ ผสานกับการเล่านิทานก็ช่วยเสริมสร้างทักษะและจินตนาการได้ดี

“ตั้งแต่ทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมา 10 กว่าปี ยังไม่เคยเห็นผู้ปกครองให้ความร่วมมือขนาดนี้เลย”

เมื่อถึงวันจัดกิจกรรม พ่อแม่ผู้ปกครองกว่า 30 คน มากันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาจากคำเชิญชวนของครูวิที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ได้รับทราบกันอย่างทั่วถึง **ในครั้งนี่ครูวิทำต่างจากทุกครั้ง เพราะมีการชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ของกิจกรรม ทำให้ผู้ปกครองให้ความสนใจมากกว่าทุกครั้ง**

ซึ่งความสำเร็จนี้ครูวิบอกว่า ตั้งแต่ทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมา 10 กว่าปี ยังไม่เคยเห็นผู้ปกครองให้ความร่วมมือมากขนาดนี้เลย

และเช่นเคย...เริ่มต้นกิจกรรมครั้งแรกด้วย “สันตนาการ”

จากนั้นต่อด้วยกิจกรรมฐานกิน ฐานกอดและเล่า และสุดท้ายคือฐานเล่น โดยในแต่ละฐานมีครูจาก 4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำบลเมืองแก ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองตาด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท่าวังหิน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบ้านหนองยาง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านหนองแวง มาร่วมเป็นวิทยากรและร่วมเรียนรู้เพื่อรองรับการขยายผลต่อไปในแต่ละศูนย์ฯ ด้วย

ตู่บบอกว่า ในช่วงจัดกิจกรรมสังเกตเห็นว่า ผู้ปกครองหลายคนมีความสนใจและมุ่งมั่นมาก รวมทั้งครูศูนย์ฯ ที่ประจำอยู่ตามฐานต่าง ๆ ต่างตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ที่สำคัญคือผู้ปกครองแกนนำที่คัดเลือกมา 18 คน เพื่อจะ

สร้างให้เป็นแกนนำในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปก็แข็งแรง และตั้งใจไม่แพ้ครูผู้ดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กิจกรรมครั้งที่สองเรายังคงจัดเป็นฐานกิจกรรม กิน เล่น กอดและเล่า 3 ฐานเหมือนเดิม แต่สิ่งที่ต่างไปจากครั้งแรกคือ **ให้แกนนำผู้ปกครองที่คัดเลือกมาเป็นผู้ให้ความรู้** โดยจะตกลงกันเองว่าใครจะอยู่ฐานไหน และทุก ๆ 20 นาทีจะมีการหมุนเวียนไปในทุกฐาน ซึ่งก่อนที่ จะเป็นกิจกรรมแต่ละฐาน ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้ดูแลเด็ก นักกิจกรรมชุมชน และที่ปรึกษา ต้องมาวิเคราะห์กันว่าแต่ละ ฐานจะเอาอะไรมาใช้ เช่น ฐานกิน ซึ่งส่วนใหญ่เด็กมักจะ ไม่กินผักก็มีการเสนอว่า น่าจะนำผักมาชุบแป้งทอด โดย ให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการทำด้วย เช่น **ให้เด็กได้หยิบจับผักแต่ละชนิด สังเกต ดม และชิม ทุกอย่าง สามารถเสริมสร้างทักษะให้เขาได้หมด ถ้าเขาได้ลงมือ ทำ ส่วนฐานกอดกับเล่า**นั้นเราได้เชิญปราชญ์ชาวบ้านมา ช่วยเล่านิทานปรัมปราให้เด็กฟังเพิ่มความแปลกใหม่และ สนุกสนานสลับกับผู้ปกครอง

ค่านิยมไทยสมัยก่อนปู่ย่าตายายมักคิดว่าการกอด ลูกหลานมาก ๆ จะเป็นการโอ้อวดเกินไป ทำให้เด็กเลี้ยงยาก ซึ่งความจริงแล้วการกอดลูกหลานอย่างใกล้ชิดจะเป็นการ **เสริมสร้างความมั่นคงภายในจิตใจของเด็ก ทำให้เขาเติบโตจากข้างในของเขาเอง ส่วนฐานเล่น** ผู้ปกครองก็

จะนำของที่หาได้ทั่วไปอย่างก้านกล้วย ก้านหมาก ฝานน้ำอัดลม หรือกระป๋องแป้งใช้แล้วมาประดิษฐ์เป็นของเล่นโดยไม่ต้องไปเสียเงินซื้อของแพงๆ แถมยัง**ได้ความสัมพันธ์ในครอบครัว** แต่ที่น่าห่วงคือปัจจุบันนี้ผู้ปกครองมักไปทำงานนอกบ้านไม่ค่อยมีเวลาให้ลูกหลาน จนบางทีก็หลงลืมไปว่าการเล่นกับลูกหลาน 5 - 10 นาทีก็สามารถเสริมสร้างพัฒนาการให้เด็กได้แล้ว

จนถึงขณะนี้ กิจกรรม “กอด-กิน-เล่น-เล่า” ยังคงดำเนินต่อไป โดยมีเครือข่ายผู้ปกครองจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเมืองเก่าทำหน้าที่เป็นวิทยากรประจำฐาน และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นมาเป็นวิทยากรตามความสามารถและทักษะของแต่ละคน และในส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีก 4 ศูนย์ ที่เบื้องต้นส่งเจ้าหน้าที่ร่วมกิจกรรมเพื่อเป็นการเรียนรู้ ก็กลับไปพัฒนาศูนย์ของตนเอง

“กลไกการทำงาน” สืบค้นจากภาคีเครือข่าย

วันนี้ผลของการจัดกิจกรรม “กอด-กิน-เล่น-เล่า” เริ่มขยายไปในวงกว้าง ไม่เพียงแต่เทศบาลตำบลเมืองเก่าเท่านั้นที่ได้รับ “ประโยชน์” ของกิจกรรมนี้เต็มที่ ภาคีเครือข่าย ผู้ปกครอง และคนในชุมชนต่างได้รับ “ประโยชน์” จากกิจกรรมนี้กันถ้วนหน้า

“คิดในใจว่า “ทำไมต้องเอาภาระมาที่เราทุกที”
ทั้งที่มีตั้งหลายศูนย์ฯ ตอนแรกก็ปฏิเสธแกมหยอก
ไปว่า รับงานมาเองก็ทำเองเลย
ทำไมต้องให้คนอื่นทำด้วย แต่มาถึงตอนนี้รู้สึกดีใจ
ที่ไม่ได้ปฏิเสธไปจริงๆ เพราะตั้งแต่ทำมา
ก็มีสิ่งดีๆ เข้ามาในศูนย์ฯ
และกับตัวเราเองด้วย”

กมลรัตน์ บอกว่า ที่ผ่านมายังจับทางไม่ถูกว่าการจัดกิจกรรมต้องทำอะไร เริ่มต้นแบบไหน ไปไม่ค่อยเป็น เริ่มเห็นแนวทางการทำงานชัดเจนที่สุดก็ตอนที่นักถักทอชุมชนชวนเข้ามาร่วมเป็นทีมงาน เห็นการ “**เชื่อมร้อย**” ภาคีเครือข่าย ดึงคนให้เข้ามามีส่วนร่วม ทั้งชาวบ้านและแกนนำชุมชนให้เห็นความสำคัญของการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนแล้ว คิดได้ทันทีว่า “**งานนี้สำเร็จแน่**” และที่สำคัญคือทำให้ “**ภาระงาน**” ลดลงไปมาก ขณะที่การประสานงานต่างๆ กับเทศบาลก็ง่ายขึ้น

“**จากที่เมื่อก่อนเราเป็นคนวิ่งเข้าหาเพื่อของบประมาณมาจัดกิจกรรม แต่ตอนนี้เขาเป็นคนวิ่งหาเราแทน** อาจเป็นเพราะเมื่อก่อนต่างฝ่ายต่างทำงาน

ของตนเอง แต่ตอนนี้ “ค้นพบ” แล้วว่าเราต่างก็ทำงาน โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อ “ชุมชน” ดังนั้นการผนีกกำลังย่อมดีกว่าแน่นอน”

ในส่วนของ “ครูวิ” บอกว่า ตอนแรกที่นึกถึงทอชุมชนเข้ามาชวนให้ทำกิจกรรมนี้ คิดในใจว่า “ทำไมต้องเอาภาระมาที่เราทุกที” ทั้งที่มีตั้งหลายศูนย์ฯ ตอนแรกก็ปฏิเสธแกมหยอกไปว่า รับงานมาเองก็ทำเองเลย ทำไมต้องให้คนอื่นทำด้วย แต่มาถึงตอนนี้รู้สึกดีใจที่ไม่ได้ปฏิเสธไปจริงๆ เพราะตั้งแต่ทำมาก็มีสิ่งดีๆ เข้ามาในศูนย์ฯ และกับตัวเราเองด้วย จากเมื่อก่อนคิดแค่ว่าตื่นเข้ามาสอนเด็ก เย็นก็กลับบ้านๆ ตื่นเช้าอีกวันก็มาใหม่ แต่ตอนนี้ในแต่ละวันเราได้วางแผนว่าพุงนี้จะมีพาเด็ก ๆ ทำอะไร เหมือนเราทำงานอย่างมีเป้าหมายมากขึ้น ได้มีโอกาสไปเยี่ยมบ้านเด็ก ได้พูดคุยกับผู้ปกครอง เรายังก็ได้มีตรวจภาพกลับมา อีกทั้งยังเข้าใจปัญหาแท้จริงที่เกิดขึ้นกับเด็ก

แต่ที่แถมมาคือหลักสูตรใหม่ ๆ เทคนิคการสอนกระบวนการจัดกิจกรรม อย่างหนังสือนิทานในศูนย์ฯ มีอยู่แล้วมากมาย แต่เราไม่เคยหยิบขึ้นมาใช้เลย ส่วนเด็กก็เลิกมากอ่านไม่ได้อยู่แล้ว แต่พอมีกิจกรรมนี้เกิดขึ้น ผู้ปกครองก็ผลัดเปลี่ยนกันมาหยิบยืมหนังสือนิทานไปอ่านให้ลูกหลานฟังเป็นประจำ ตอนแรกที่เริ่มจัดกิจกรรมก็แอบคิดในใจว่าเด็กไม่น่าจะสนใจกิจกรรมนี้ จึงประชาสัมพันธ์

ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพราะลำพังครูคนเดียวไม่สามารถดูแลเสริมสร้างพัฒนาการให้เด็กเกือบ 40 คน ได้สมบูรณ์ ต้องอาศัยผู้ปกครองเข้ามาช่วย ปรากฏว่าผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี บางคนถามได้เป็นประจำว่าเมื่อไหร่ครูจะเชิญผู้ปกครองมาทำกิจกรรมที่ศูนย์ฯ อีก และในบางครั้งผู้ปกครองมารับลูกหลานเราก็ไปถามไถ่พฤติกรรม ก็ได้เสียงสะท้อนกลับมาว่าลูกหลานเปลี่ยนแปลงไปมาก จากเมื่อก่อนดูแลการดูแลยายต้องไปป้อนข้าวที่หน้าโทรทัศน์ แต่เดี๋ยวนี้เปลี่ยนมาเรียกยายกินข้าว แค่นี้ก็ใจดีใจแล้ว และสำหรับผู้ปกครองแกนนำตอนนี้เราก็คอยเป็นตัวประจักษ์ว่าเขาอยากได้อะไร เราก็ปล่อยให้เขาทำเอง เรามีหน้าที่เติมเต็มสิ่งที่เขาต้องการเท่านั้น

บุญมี ประเจริญ “ยายดำ” อายุ 54 ปี แกนนำผู้ปกครอง วิทยากรประจำฐานเล่น เล่าว่า อยู่ที่บ้านยายต้องเลี้ยงหลานสามคน เพราะพ่อแม่เขาเข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ เวลาไปตลาดแต่ละครั้งหลานก็มักจะร้องงอแงให้ซื้อของเล่นให้ แต่ราคาแพงจึงไม่ค่อยได้ซื้อ หลายครั้งที่หลานงอน เพราะความไม่เข้าใจ ยายเลยมาร่วมกิจกรรม

กับผู้ปกครองคนอื่น ๆ มาช่วยกันทำของเล่นให้หลาน เดียวนี้เวลาหลานบอกว่าอยากได้รถของเล่น ยายก็ไปเก็บ กระป๋องแป้งที่หมดแล้วมาเจาะแล้วติดล้อให้หลานเล่น เขาดีใจมาก บางครั้งเห็นเขาเอาไปอวดเพื่อนด้วย ยายก็ ดีใจ บางครั้งหลานชมว่าทำไมยายเก่งจังทำของเล่นให้เขา เล่นเยาะเย้ยเลย **ความรู้สึกเหมือนเราจะรักกันมากขึ้น** ยายคิดว่าถ้าจัดกิจกรรมอีกเมื่อไหร่ยายก็จะไป เพราะ ตั้งแต่หลานมาเรียนที่ศูนย์นี้ เมื่อก่อนยายไม่เคยรู้ว่า ในหนึ่งวันหลานไปทำอะไรมาบ้าง เดียวนี้รู้หมด เพราะสนิทกับหลานมากขึ้น ทุกวันที่กลับมาจาก โรงเรียนหลานจะมาไม่ให้ฟัง ที่สำคัญยายยังได้เข้าไป มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของหลานอีกด้วย

.....
“เห็นได้ชัดเจนว่าลูกมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีขึ้น บางวันถ้าครูที่ โรงเรียนสอนอะไร เขาจะกลับบ้านมาสอนแม่บ้าง สอนพี่บ้าง หรือบางครั้งก็ไปสอนพ่อ จากที่เมื่อก่อน นั่งดูการ์ตูนอย่างเดียว ใครจะทำอะไรเขาก็ไม่สนใจ ตอนนี้เห็นว่าลูกเป็นเด็กร่าเริงขึ้นมากก็ดีใจ เพราะเด็กร่าเริงแสดงว่าเขาพร้อมจะ เรียนรู้ตลอดเวลา และถ้าศูนย์ฯ จะจัดกิจกรรมต่อไป อยากให้ นำเรื่องการทำ หรือการแสดงมาสอนจะได้ฝึก ความกล้าแสดงออกให้เด็กตั้งแต่เล็ก ๆ
 .....

คำแสน ลักขร “แม่หงา” อายุ 33 ปี แกนนำ ผู้ปกครอง วิทยากรประจำฐานกิน บอกว่า ลูกเป็นคน ไม่กินผักเลย ถ้าเจอจะเขี่ยออกทันที พยายามหลายวิธีก็ ไม่ยอมกิน พอได้มาร่วมกิจกรรมฐานกิน ก็ได้เทคนิคใหม่ ๆ ไปใช้คือการทำผักชุบแป้งทอดให้ลูกกินเหมือนขนม เขาก็ สนุกที่ได้ทำกินเองด้วย เดียวนี้ถ้าเขาเห็นแม่ทำอาหารก็จะ รีบวิ่งมาหา ถามว่าแม่ทำอะไร อยากช่วยทำ เราก็จะแบ่ง เศษผักให้เขาได้ลองหยิบจับเล็กน้อย หรือบางครั้งก็เอา กระดาษหรือหม้อที่ไม่ค่อยได้ใช้ให้ลูกเล่น เขาก็จะมองว่า แม่ทำอะไรแล้วก็ทำตาม อย่างน้อยก็ฝึกการสังเกตให้เขา เดียวนี้เห็นได้ชัดว่าลูกมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ความสัมพันธ์ ในครอบครัวก็ดีขึ้น บางวันถ้าครูที่โรงเรียนสอนอะไร เขาจะกลับบ้านมาสอนแม่บ้าง สอนพี่บ้าง หรือบางครั้ง ก็ไปสอนพ่อ จากที่เมื่อก่อนนั่งดูการ์ตูนอย่างเดียว ใครจะทำอะไรเขาก็ไม่สนใจ ตอนนี้เห็นว่าลูกเป็นเด็กร่าเริง ขึ้นมากก็ดีใจ เพราะเด็กร่าเริงแสดงว่าเขาพร้อมจะ เรียนรู้ตลอดเวลา และถ้าศูนย์ฯ จะจัดกิจกรรมต่อไป อยากให้ นำเรื่องการทำ หรือการแสดงมาสอนจะได้ฝึก ความกล้าแสดงออกให้เด็กตั้งแต่เล็ก ๆ

ยายเทียน สายเทพ อายุ 46 ปี แกนนำผู้ปกครอง
วิทยากรฐานกอดและเล่า เล่าว่า ปกติเล่านิทานให้หลาน
ฟังทุกคืนอยู่แล้ว ถ้าวันไหนไม่ได้ฟังนิทานก่อนนอนเขาจะ
ไม่ยอมนอน แต่พอมาร่วมกิจกรรมนี้ยายก็มีนิทานเรื่อง
ใหม่ ๆ ไปเล่าให้หลานฟัง มีเทคนิคใหม่ ๆ เช่น บางครั้งยาย
ก็เล่านิทานโดยใช้ตัวยายและหลานเป็นตัวละคร พอเขา
ฟังแล้วก็จินตนาการไปถึงตัวเองในนิทานแล้วก็ข้า ๆ แต่ถัก
พูดถึง 3 ฐานกิจกรรม ยายชอบทั้งหมด ยายว่ามันควบคู่
กันไปหมด เพราะเวลาที่เราร่วมเล่นด้วยกัน กินด้วยกัน เราก็
มีความสุข แล้วเวลาเล่าเราก็กอดเขาไปด้วย เดี่ยวนี้ยายมี
เทคนิคใหม่เพราะหลานจะห่วนเล่น กินข้าวช้า ยายจึงเล่า
นิทานให้ฟังตอนกินข้าว บางครั้งก็เล่านิทานผัก บางครั้งก็
เล่านิทานท้องร้องเสียงดัง เพราะเด็กไม่ยอมกินข้าว เขาก็
จะกลัวแล้วก็รีบกิน ไม่อมข้าวแล้ว

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

เบื้องหลัง “ความสำเร็จ”

1 ปีของความพยายามเรียนรู้ของทีมนักถักทอ
ชุมชน คงไม่สามารถมองข้ามคนสำคัญอย่าง “ป.เช”
ที่มีส่วน “ซง เชียร์ ช้อน ช่วย เชื่อม” ให้ทีมนักถักทอ
ชุมชน “ก้าวข้าม” ปัญหาอุปสรรคต่างๆ กลายเป็น
“ทีมทำงาน” ที่เข้มแข็งของเทศบาลตำบลเมืองแกได้
ในที่สุด

ป.เช บอกว่า อย่างที่รู้กันดีว่าทั้ง 4 คนเริ่มต้นด้วย
“อคติ” ตอนแรกก็กลัวว่าเขาจะหลุดเหมือนกัน แต่ตอนนี้
เห็นแล้วว่าเขา “ก้าวผ่าน” กำแพงในใจตัวเองไปได้ ส่วน
หนึ่งมาจากการ “เปิดใจ” ของเขา และส่วนหนึ่งมาจาก
“ชุดความรู้” ที่ได้รับจากการอบรม เห็นได้ชัดว่าวันนี้
พวกเขาได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น

“ตอนแรกก็กลัวว่าเขาจะหลุดเหมือนกัน แต่ตอนนี้เห็นแล้วว่าเขา “ก้าวผ่าน” กำแพงในใจตัวเองไปได้ ส่วนหนึ่งมาจาก การ “เปิดใจ” ของเขา และส่วนหนึ่งมาจาก “ชุดความรู้” ที่ได้รับการอบรม เห็นได้ชัดว่าวันนี้พวกเขาได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น”

“ผมบอกพวกเขาตลอดเวลาว่าถึงเขาจะลำบากแค่ไหน แต่ถ้าเขาไม่ออกไปรบ ก็เป็นได้แค่ช่างตีมีดเท่านั้น เขาต้องออกไปสู้ ออกไปรบ ได้บาดแผลกลับมาถือเป็นเรื่องปกติ เดี่ยวใส่ยาก็หาย”

ป.เช่ ยังบอกด้วยว่า เมื่อก่อนค่อนข้าง “จู้” กำกับการทำงานของนักถักทอชุมชนมาก แต่วันนี้ ป.เช่มีบทบาทน้อยลง เพราะเขามีชุดวิชามากขึ้น เราก็ต้องปล่อยให้เขาทำงานไป เราทำงานกับลูกน้องโดยยึดหลัก 5 ข. คือ ขง เชียร์ ที่ยังคงทำอยู่เสมอมา เพราะกำลังใจสำคัญที่สุด ซ้อน จะทำแค่ช่วงแรก เพราะกลัวเขาจะหลุด แต่ตอนนี้ไม่ทำแล้ว ส่วน ช่วยกับเชื่อม จะน้อยลง เพราะเขาก้าวไปไกลแล้ว พวกเขาเริ่มกลมกลืนกับชุมชนมากขึ้น เราจะไม่ไปแทรกแซงงานเขามากนัก แต่จะจัดให้มีการประชุมทุกวันจันทร์ให้เขามานำเสนองาน รายงานผล และแก้ปัญหา ร่วมกัน

“ถ้าถามถึงความรู้สึกตอนนี้ บอกได้เลยว่าภูมิใจกับพวกเขามาก เพราะพวกเขามาจากการติดลบ แต่วันนี้พวกเขาสามารถทำให้ชาวบ้านได้งาน ได้ประโยชน์จากคุณค่าที่เกิดจากมือของพวกเขาที่ “ร้อยเรียง” ทูน ปัญหา คน และชุมชนเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นกิจกรรมได้ วันนี้เห็นชัดว่าเด็กมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองเปลี่ยนแปลง ผมว่านั่นแหละคือรางวัลที่พวกเขาได้รับแล้ว”

ทั้งหมดทั้งมวลที่เกิดขึ้นคือ การทำลายกำแพง “อคติ” ของนักถักทอชุมชนทั้ง 4 คน เมื่อบวกกับเจตนาารมณ์อันงดงามของผู้บริหารอย่าง “ป.เช่” และตัวหลักสูตร “นักถักทอชุมชน” ทำให้ประโยชน์ที่ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพูดว่า “เราเดินมาถูกทางแล้ว” ไม่เกินความจริงมากนัก

เมื่อ “ดอกไม้” ในใจพลิบาน

แม้จุดเริ่มต้นของทีมนักกักตวจุมน ชน ทต.เมืองแกจะไม่สวยงามเหมือนทีมอื่นๆ แต่เมื่อพวกเขา “เปิดใจ” พร้อมรับ “ความรู้” ที่มีในหลักสูตร ความสวยงามงดงามที่อยู่ในตัวของนักกักตวจุมนทีมนี้ก็เริ่ม “เปล่งประกาย” กลายเป็น “พลังบวก” ให้พวกเขาหันมาทำงาน “กักตจ” และ “เชื่อมร้อย” ทุกภาคส่วน ในชุมชนตำบลเมืองแกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนได้ในที่สุด

เผด็จ ยิ่งยืน

กิตติ ชุมทอง

เผด็จ ยิ่งยืน รองปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก พิษณุสุดในทีม เล่าว่า เขามีหน้าที่เป็นคนอำนวยความสะดวกในการเชิญน้องๆ ในทีมมาหารือกัน เพราะบางที่ต่างฝ่ายต่างวุ่นกับหน้าที่ประจำวัน จนลืมให้ความสำคัญกับงานตรงนี้ไป ผลที่ตามมาคืองานไม่เดินหน้า

ตอนแรกก็ต่อต้าน คิดว่างานประจำที่ทำอยู่ ทุกวันมีค่ามากกว่า ทำไมต้องมาอบรม แต่เมื่อเวลาผ่านไปได้เข้าใจว่าถ้าเราทำได้ ประโยชน์โดยตรงจะเกิดกับตัวเราเองและชุมชนบ้านเกิดของเราทั้งสิ้น ก่อนหน้าที่จะมาอบรม ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเลย อาจารย์ทรงพลก็ชอบโยนไมค์ให้ตอบคำถาม ไม่รู้ทำไม่ถึงไมค์ที่โรเหมือนความคิดกับไมค์สวนทางกันทุกที กว่าจะเฉยแต่ละประโยคได้ต้องเรียบเรียงอยู่นาน แต่เดี๋ยวนี้จับไมค์ก็เหมือนจับมือ พูดได้สบายไร้กังวล

นอกจากนี้ยังนำ “หลักการทรงงานของในหลวง” มาใช้ในการทำงานประจำด้วย เช่น การทำงานตามลำดับขั้นช่วยให้งานเรามีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อก่อนเป็นคนที่ไม่เคยลำดับความสำคัญของงานเลยว่าอะไรสำคัญ อะไรควรทำก่อนหลัง และอีกข้อที่นำมาใช้คือ “ภูมิสังคม” ที่นำมาใช้กับงานนักกักตวจุมนด้วยการนำจุดแข็งของการเป็นคนในพื้นที่เข้าไปประสานงานขอความร่วมมือจากชุมชนได้อย่างเป็นกันเอง ทำให้งานราบรื่นขึ้น

กิตติ ชุมทอง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน เล่าว่า ในทีมนักกักตวจุมนเขาได้รับบทบาทเรื่องการทำรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน เก็บประเด็นในวงประชุม สรุปใจความสำคัญ แล้วมาเสนอในการประชุมครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินงานที่อาจจะตกหล่นในบางประเด็น

“ความรู้ที่ได้จากการอบรมช่วยให้ผมทำหน้าที่นี้ได้ อย่างมีคุณภาพ หน้าที่ของผมคือนำแผนจากผู้บริหารมาจัดกลุ่มและเข้าสู่กระบวนการทำงาน แล้วกลับไปนำเสนอผู้บริหาร แต่เมื่อได้มาอบรมหลักสูตรนักกักตวจุมน ได้เรียนรู้หลักการทรงงานก็นำกลับมาใช้ในงานประจำ คือ การทำงานตามลำดับขั้น ตอนนี้อยู่ที่เข้าเวลามาทำงานอันดับแรกที่ทำคือวางแผนก่อนว่างานไหนสำคัญ และงานไหนต้องเสร็จก่อน แต่ที่เป็นข้อภูมิใจที่สุดคือเรื่องความกล้าของตัวเองในการเสนอความคิดเห็นที่เห็นต่างกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา จากเมื่อก่อนใครว่าไงก็ว่าตามกัน”

เนตรทราย ถิ่นถาวร

เนตรทราย ถิ่นถาวร นักบริหารการศึกษา เล่าว่า เธอมีหน้าที่ดูแลงานด้านการศึกษาด้านในชุมชนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนบทบาทนักถักทอชุมชนจะทำหน้าที่ประสานงาน จัดฐานความรู้ หาปราชญ์ชาวบ้าน เชิญครูในโรงเรียน รวมถึงจัดสรรงบประมาณมาจัดกิจกรรม

“ที่ผ่านมาเป็นคนวิตกกังวล ไม่กล้าเผชิญกับสิ่งใหม่ๆ กลัวจะมีปัญหา กลัวทำแล้วไม่ถูกใจนาย กลัวสิ่งที่จะตามมาทั้งหมด จึงไม่ค่อยกล้าที่จะเสนอความคิดหรือตัดสินใจ แต่เมื่อเข้าอบรม ความกลัวหายไปหมด อาจเป็นเพราะได้มาเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม กับเพื่อนร่วมงาน ได้รับความเป็นกันเอง เราจึงกล้าที่จะเสนอความคิดมากขึ้น เมื่อก่อนเวลาลงชุมชนก็สวมหัวโขนตำแหน่งข้าราชการลงไป มีมาตตินิดหน่อย พูดแต่

เรื่องวิชาการ ส่งงานแล้วก็ไป ตอนนี้เพิ่งมาเข้าใจว่า นั่นเป็นเหตุผลที่ทำให้เราไม่ได้ใจชาวบ้าน เดียวนี้ถอดหัวโขนทิ้ง เข้าไปหาชาวบ้านแบบลูกหลาน อาศัยความเป็นกันเองดึงให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จนตอนนี้มีแฟนคลับหลายคน”

ส่วนหลักการทรงงานของในหลวงที่น้อมนำมาใช้ในชีวิตประจำวันคือ **“การทำงานอย่างมีความสุข”** พยายามคิดถึงผลดีที่จะเกิดขึ้น นึกถึงคนที่เขาจะได้รับประโยชน์ ทำให้เรามีกำลังใจเพิ่มขึ้น อีกข้อที่เฝ้าประจำคือ **“ความอดทนอดกลั้น”** เพราะงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับ ผู้ปกครองเด็กที่ต่างคนต่างที่มา กว่าจะคุยกันรู้เรื่องกว่าเขาจะยอมรับความคิดเห็นและกันได้ ต้องใช้เวลานานพอสมควร และที่สำคัญต้องใช้ความอดทนมากด้วย

อินทร์บุรี “ตำบลรักการอ่าน”

องค์การบริหารส่วนตำบลอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

เพราะเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และต้องการให้อินเทอร์เน็ต เป็น “ตำบลรักการอ่าน” ทีมนักศึกษากลุ่มชุมชน อบต.อินทร์บุรี จึง “เชื่อมประสาน” ภาคีภายใน ภายนอกร่วมคิดกิจกรรม “เยาวชนคนชอบอ่าน” โดยเริ่มต้นทำจากจุดเล็กๆ คือที่ โรงเรียนอินทร์บุรี และโรงเรียนศรีวิณีวิทยาคม ภายใต้การทำงาน อย่างมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษากลุ่มชุมชนและภาคีเครือข่าย ก่อให้เกิด “กลไก” การพัฒนาเด็กและเยาวชน เกิด “อาสาสมัคร รักการอ่าน” และเกิด “โมเดล” ตำบลรักการอ่าน ที่จะขยายผลไปสู่โรงเรียน และหมู่บ้านอื่นต่อไปในอนาคต

ประเทศไทยมีคลังหนังสือมากมายอยู่ตามหอสมุดแห่งชาติและ หอสมุดทั่วไป รอให้คนเข้ามาเก็บเกี่ยวความรู้ และประสบการณ์จากการอ่าน

แต่ผลสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ การศึกษาตามอัธยาศัย หรือ กศน. กลับพบว่า “คนไทยอ่านหนังสือปีละ 8 บรรทัด” ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับวิกฤต เมื่อเทียบกับประเทศสิงคโปร์ และเวียดนามที่มีคนอ่านหนังสือมากถึง 60 เล่ม/คน/ปี

สิ่งนี้สะท้อนให้เห็น “วัฒนธรรมการอ่าน” อันเป็นตัวชี้วัดด้านการ “ไม่รู้ไม่รู้เรียน” ของคนในสังคม แม้ว่าโลกยุคใหม่จะทำให้คนเข้าถึง “ตัวอักษร” มากขึ้น แต่เทคโนโลยีอันทันสมัยเหล่านั้นก็ไม่ทำให้ตัวเลข “การอ่าน” เพิ่มขึ้น แต่อย่างใด

จริงๆ แล้วเกิดอะไรขึ้น!

คำถามนี้... อาจถูกละเลย หากมิได้เป็นผู้ที่สนใจ จะเข้ามาพัฒนา แต่สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล อินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มองว่านี่คือ “ภารกิจ” ลำดับต้นๆ ในฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เด็กยุคใหม่ใกล้ชิด “สื่อ” มากกว่าพ่อแม่

“เดี๋ยวนี้เด็กเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วมาก บางอย่างดูแล้วก็เลียนแบบ เช่น การใส่เสื้อสายเดี่ยว เขียนคิ้ว ทาปากไปเรียนหนังสือ เด็กเล็กระดับอนุบาลบางคนใช้มือถือ ที่แปลกก็คือ ครูก็ปล่อยปละละเลย”

ศรัศรินทร์ สุวรรณสัมพันธ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอินทร์บุรี สะท้อนสถานการณ์เด็กวัยรุ่นในพื้นที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งวิเคราะห์ว่า อาจเป็นเพราะเด็กไม่มีทางเสื่อ ไม่มีคนคอยค้ำค้ำ เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่

“เพราะพ่อแม่ต้องทำงานหาเงินเลี้ยงลูก เด็กจึงใช้เวลาอยู่กับสื่อมากกว่าพ่อแม่ ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครองก็ห่างเหินกันมากขึ้น ผู้ใหญ่ไม่ทันเด็ก” นายก อบต.อินทร์บุรี กล่าวสรุป

เมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้ สิ่งที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายพึงกระทำคือ

การมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ “ส่วนการศึกษา” เข้าไปรับผิดชอบการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

“จะพัฒนาคนอื่น...เราต้องพัฒนาเจ้าหน้าที่ของเราก่อน... ผมจึงให้ความสำคัญกับการศึกษา เพราะต้องการให้เจ้าหน้าที่หันมาดูแลเรื่องนี้อย่างจริงจัง...เพื่อที่จะทำให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนมีคุณภาพมากที่สุด”

“คุณภาพ” ที่นายก อบต. ศรัศรินทร์พูดถึงคือการให้ความสำคัญกับ EQ เนื่องจากเด็กยังขาดทิศทางการใช้ชีวิต ส่วน IQ นั้น เมื่อเด็กรู้จักรับผิดชอบชีวิต ใฝ่รู้ และรักการเรียนรู้ก็จะตามมาภายหลัง

“เนื่องจากเด็กบางคนอาจเรียนได้พอประมาณ แต่จะทำอย่างไรให้เด็กเหล่านี้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ดูแลครอบครัวได้ ไม่เกร ไม่ติดยา”

แทรกคุณธรรมจริยธรรมคู่วิชาการ

เมื่อต้องพัฒนา EQ หรือ การทำให้เด็กในชุมชน **“ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ดูแลครอบครัวได้ ไม่เกร ไม่ติดยา”** บทบาทสำคัญของคนที่จะมาทำหน้าที่นี้คือ **“ครูพี่เลี้ยง”** ที่ต้อง

ประดับประดาให้เด็กเป็นคนดี มีคุณภาพ

นโยบายด้านการศึกษาของ อบต.อินทร์บุรีคือการ “แทรก” วิชาหน้าที่ศีลธรรม หรือใช้คุณธรรมจริยธรรม ควบคู่วิชาการ... ซึ่งแนวทางนี้ อบต.เชื่อว่าจะเป็นการสร้าง ความภาคภูมิใจให้ผู้ปกครองที่ตัดสินใจนำบุตรหลานมา ฝากไว้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

“การพัฒนาเด็กจะประสบผลสำเร็จได้เราจำเป็นต้อง พัฒนาบุคลากรคือครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อน ซึ่งในสังกัด อบต.อินทร์บุรี มีครูผู้ดูแลเด็ก 7 คน จาก 3 แห่ง คือศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดโบสถ์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียน อนุบาลอินทร์บุรี และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดประดุก ตอนนี้งานครูอาสาพัฒนากีฬาที่จบปริญญาตรีด้านพลศึกษา โดยตรงเพิ่มอีก 2 คน หมุนเวียนไปสอนแต่ละโรงเรียนตาม ตารางที่วางไว้โดยไม่เน้นด้านพลະแต่ให้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม การครองตน และการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง เหมาะสมให้เด็ก ๆ แทน ปรากฏว่าหลังจากผลัดเปลี่ยนครู ไปอบรมอย่างสม่ำเสมอแล้วกลับมาพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก มีผู้ปกครองสนใจนำเด็กก่อนวัยเรียนมาฝากมากขึ้น ทำให้ มียอดรวมของเด็กทั้ง 3 แห่ง ร่วม 160 คน แยกเป็น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดโบสถ์ 85 คน ศูนย์พัฒนา เด็กเล็กโรงเรียนอนุบาลอินทร์บุรี 50 คน และศูนย์พัฒนา เด็กเล็กโรงเรียนวัดประดุก 25 คน”

สกล มาระโรจน์ ปลัด อบต.อินทร์บุรี บอกว่า อีกโจทย์ที่สำคัญไม่แพ้กันคือการพัฒนาให้เยาวชนในพื้นที่ มีนิสัย “รักการอ่าน” ประเด็นนี้เกิดขึ้นหลังจากที่ อบต. อินทร์บุรีได้รับมอบ “หอสมุดแห่งชาติอินทร์บุรี” มาจาก กรมศิลปากรเมื่อ 3 ปีที่แล้ว แต่เมื่อรับมาแล้วไม่ได้ให้ งบประมาณมาด้วย อบต.จึงต้องแบกรับค่าใช้จ่ายสูงถึง ปีละกว่า 400,000 บาท สำหรับดูแลรักษาสถานที่ หนังสือ ตลอดจนค่าตอบแทนให้กับบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน

“เพราะเป็นหอสมุดที่อยู่คู่อินทร์บุรีมานานจึงไม่ สามารถอดทิ้งได้ หาก อบต.ไม่รับไว้ดูแล ทางกรมศิลป์ จะนำหนังสือที่อยู่ในหอสมุดทั้งหมดออกไปไว้ที่หอสมุด แห่งชาติจังหวัดสุพรรณบุรี จะเหลือแค่อาคารสถานที่ร้าง ไว้ในพื้นที่ อบต.จึงพยายามหาแนวร่วมเพื่อทำให้คนเห็น คุณค่าของหนังสือและอยากอ่าน หากในภาพรวมต้อง ยอมรับว่าคนในพื้นที่ยังไม่กระตือรือร้นมาใช้บริการมากนัก ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ ยกเว้นพระภิกษุสามเณร ที่เข้ามา ค้นคว้าและยืมหนังสือบ้าง หรือบางครั้งทางเรือนจำจังหวัด ก็มายืมหนังสือให้นักโทษอ่านครั้งละ 300 - 400 เล่ม สาเหตุของการไม่ได้รับความนิยม อาจเป็นเพราะหนังสือ ค่อนข้างเก่า ไม่มีหนังสือใหม่เข้ามา ยกเว้นหนังสือพิมพ์ ประกอบกับคนรุ่นใหม่มีแหล่งข้อมูลที่สามารถค้นคว้าได้ มากขึ้น โดยเฉพาะในโลกไซเบอร์”

ความหวังอยู่ที่ “บักกักกอชุมชน”

ปัญหา “คนไม่ใช่หอสมุดแห่งชาติ” มีได้คาใจ เฉพาะปลัด อบต. เท่านั้น หากยังเป็นปัญหาที่ **สุพลสิทธิ์ ตระกูลปาน “แสม”** หัวหน้าส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อบต.อินทร์บุรี พยายามหาแนวทางที่จะทำให้ คนในชุมชนหันมาสนใจหอสมุดแห่งชาติมากขึ้น

กระทั่งโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักกักกอชุมชน เพื่อพัฒนา เด็ก เยาวชน และครอบครัว สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) มีหนังสือคู่มือแนะนำหลักสูตรที่มีหน่วยการเรียนรู้ว่าด้วย “กระบวนการทำงานกับชุมชน”

ปลัด อบต.อินทร์บุรี เห็นว่าหลักสูตรดังกล่าวน่าจะช่วยให้บุคลากรด้านการศึกษา มีทักษะการทำงานมากขึ้น จึงตัดสินใจส่ง **สุพลสิทธิ์ ตระกูลปาน** เข้าอบรมหลักสูตรนักกักกอชุมชน เพราะเป็นความหวังหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาหอสมุดและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นงานในกำกับของฝ่ายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยให้ **จุฑาทิพย์ ศรีผิว** รองนายก อบต.อินทร์บุรี เป็นตัวแทนนายก อบต. ไปร่วมเรียนรู้ด้วย โดยนายก อบต.จะทำหน้าที่ “หนุนเสริม” การทำงานของนักกักกอชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

“ยะแลงไ้” กิจกรรมซ้อมมือบักกักกอชุมชน

ในระหว่างการอบรมหลักสูตรนักกักกอชุมชน **สุพลสิทธิ์ ตระกูลปาน** หรือ “แสม” กำลังทำโครงการ “ยะแลงไ้” ร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนตำบลอินทร์บุรี ดังนั้นโครงการดังกล่าวจึงกลายเป็นกิจกรรมที่แสมใช้ฝึกทักษะและความรู้ที่ได้จากการอบรมไปทดลองปฏิบัติ

“ความรู้ที่นำมาใช้คือเรื่องของการวิเคราะห์ “ทุน” หรือ สิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน และการประสานงาน เหตุผล

“เชื่อมร้อยและกักกอ”

การลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้านด้วยความจริงใจ
ให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง ทำให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจ
และกระตือรือร้นที่จะเข้ามาร่วมกิจกรรมมากขึ้น

ที่ทำให้โครงการนี้เพราะพื้นที่อินทร์บุรีมีขยะในปริมาณมาก รถเก็บขยะก็มีไม่พอ เราจึงเห็นว่าในพื้นที่ที่มีมีสถานเด็กและเยาวชน จึงประสานงานไปยัง **พายุพงษ์อินทร์** ประธานอาสาสมัครพัฒนาสังคม จังหวัดสิงห์บุรี พร้อมกับเสนอความเห็นว่ายากให้กลุ่มเด็กมาช่วยกันระดมความคิดเห็น เรื่องการจัดการขยะ...โดยให้สภาเด็กฯ เป็นผู้ทำโครงการ.. และ อบต.มีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณ”

อย่างไรก็ตาม นอกจากการ “ประสานภาคี” คือ สภาเด็กฯ มาร่วมแก้ปัญหาของชุมชนแล้ว แสมยังมีส่วนในการประชาสัมพันธ์โครงการขยะแลกไข่ แต่เป็นการทำงานผ่านผู้นำชุมชนให้ช่วยประกาศเสียงตามสาย ซึ่งไม่ได้ผลมากนัก มีคนร่วมกิจกรรมน้อยมาก

แต่หลังจากนั้นอีก 1 เดือน มีการจัดกิจกรรมขยะแลกไข่ครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงที่แสมเข้าอบรมหลักสูตรนักกักกอชุมชนได้ระยะหนึ่งแล้ว แสมจึงดึง “ความรู้” เรื่องหลักการสร้างมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น และหลักการประสานงานมาใช้ พร้อมกับลงพื้นที่ไปบอกกล่าวชาวบ้านด้วยตนเอง บางส่วนใช้การประสานงานกับโรงเรียนมัธยม และผ่านผู้นำชุมชน

“ปรากฏว่าผลตอบรับดีกว่าครั้งแรก ดูจากปริมาณไข่ที่เตรียมไว้ ครั้งแรกเหลือมากกว่าครั้งที่ 2 อย่างเห็นได้ชัด

เพราะการลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้านด้วยความจริงใจ ให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง ทำให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจ และกระตือรือร้นที่จะเข้ามาร่วมกิจกรรมมากขึ้น ส่วนเด็กและเยาวชนจากสภาเด็กฯ ที่มาร่วมโครงการ ก็ต้องทำการบ้านล่วงหน้า ทั้งเช็คราคาขายะ ราคาไข่ เพื่อให้การแลกเปลี่ยนเกิดความสมดุลมากที่สุด”

พัฒนาเยาวชน “รักการอ่าน”

“หลังจากผ่านการอบรมอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง พบว่า นักกักตอชุมชนสามารถนำความรู้มาใช้ในการทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ” สกล มาละโรจน์ ปลัด อบต. อินทร์บุรี กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ ทั้ง 2 คน

“เห็นความเปลี่ยนแปลงในการทำงานอย่างชัดเจน ทั้งด้านแนวคิดที่เชื่อมโยงกันได้ดีขึ้น เช่น มีการผลักดันครูผู้ดูแลเด็ก 7 คนที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาให้ตื่นตัวเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน จากเดิมแค่ดูว่าครูเป็นคนดีคอยดูแลให้เด็กปลอดภัยจนกลับถึงบ้านก็เพียงพอแล้ว ซึ่งในตอนนี้อยู่ดูแลกันไม่ได้ ต้องพัฒนาไปข้างหน้า ให้เด็กเรียนรู้อย่างสนุก มีความสุข และเกิดพัฒนาการที่สมวัย และนอกจากนี้ยังเห็นความพยายามในการปรับปรุงหอสมุดแห่งชาติอินทร์บุรี โดยหาภาคีที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมทำงานมากขึ้น”

อย่างไรก็ตามในหลักสูตรนักกักตอชุมชน เมื่อเข้ารับการอบรมได้ระยะหนึ่งแล้ว มีข้อกำหนดไว้ว่าให้นักกักตอชุมชนแต่ละพื้นที่ช่วยกันทำโครงการพัฒนาศักยภาพเด็ก

และเยาวชน 1 โครงการ แสมซึ่งยังไม่ถึงแนวคิดที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีลักษณะนิสัย “รักการอ่าน”

“มองไปที่กิจกรรมรักการอ่าน เพราะเคยทำแล้วไม่ได้ผล จึงนำเรื่องนี้ไปหารืออาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข ในฐานะวิทยากรหลักของหลักสูตร อาจารย์แนะนำให้ลองคิดจาก “ทุนเดิม” ในชุมชนก่อนว่าเรามีจุดเด่นอะไร และอาจารย์ก็อาสาที่จะประสานงานวิทยากรจากแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน เพื่อมาร่วมพูดคุยและหารือถึงแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่”

แสมบอกว่า การพูดคุยครั้งแรกทำให้รู้ทิศทางการทำงาน และเห็นว่า “ทุน” ซึ่งหมายถึงจุดเด่น และสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนที่อาจารย์ทรงพลแนะนำ คืออะไร

“ทุนในที่นี้หมายถึงผู้เชี่ยวชาญและผู้มีความรู้ด้านการอ่าน ก็นึกถึง อาจารย์สำเร็จ อึ้งพานิช ครูชำนาญการพิเศษ (หมวดภาษาไทย) โรงเรียนอินทร์บุรี และนอกจากครูสำเร็จ เรายังประสานงานไปยังภาคีอื่น ๆ เช่น โรงเรียนในสังกัด อบต. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ข้าราชการบำนาญที่เชี่ยวชาญด้านภาษา รวมทั้งวัด...ซึ่งทั้งหมดล้วนเกี่ยวข้องกับหนังสือ และเรื่องการอ่าน”

เมื่อ “กักตอ” จนเกิดเป็น “คณะกรรมการดำเนินงาน” ทีมทำงานจึงช่วยกันระดมความคิดเห็นเพื่อหา “กลุ่มเป้าหมาย” เข้ามาร่วมทำกิจกรรม

แสมเล่าว่า ตอนนั้นระดมความคิดกันอยู่นานเหมือนกัน อบต.อยากได้เด็กประถมศึกษา แต่ที่วิทยากรเห็นว่าเด็กประถมยังเล็กเกินไป ความรับผิดชอบต่อโครงการอาจยังไม่มี พร้อมเสนอว่าน่าจะเป็นเด็กชั้น ม.2

เพราะเด็กกลุ่มนี้ยังอยู่ในโรงเรียนอีกหลายปี สามารถส่งสมประสงค์ และถ่ายทอดให้รุ่นน้องได้ ขณะที่เด็กม.3 เมื่อเรียนจบแล้วส่วนหนึ่งอาจไปเรียนต่อที่อื่น ทำให้การทำโครงการไม่ต่อเนื่อง

เมื่อได้ข้อสรุปว่ากลุ่มเป้าหมายคือเด็กนักเรียนชั้นม.2 คณะทำงานจึงเปิดรับสมัครนักเรียน โดยมีเด็กนักเรียนจากโรงเรียนอินทร์บุรีสมัครเข้าร่วมกิจกรรม 27 คน โรงเรียนศรีวิณีวิทยาคม 10 คน ส่วนคณะทำงานหลักมีประมาณ 20 คน คือเจ้าหน้าที่ อบต.จำนวนหนึ่ง ที่เหลือเป็นครูผู้ดูแล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 7 คน รวมทั้ง อาจารย์นิภา บุญยัง จากโรงเรียนศรีวิณีวิทยาคม อาจารย์สำเร็จ อึ้งพานิช ครูชำนาญการพิเศษ (หมวดภาษาไทย) และอาจารย์ผจญ นกข้อง ผู้อำนวยการโรงเรียนอินทร์บุรี

และแล้วโครงการส่งเสริมเยาวชนคนชอบอ่าน ประจำปี 2556 จึงเกิดขึ้น โดยมีภาคีภายในภายนอกเข้ามาช่วยกันทำงาน ทั้งโรงเรียนอินทร์บุรี โรงเรียนศรีวิณีวิทยาคม วิทยาลัยการอาชีพอินทร์บุรี กศน. อินทร์บุรี สรส. มูลนิธิสยามกัมมาจล และระพีพรรณ พัฒนาเวช หรือ “แต้ว” วิทยากรอิสระในเครือข่ายแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน เข้ามาช่วยเป็นวิทยากร

จัด ปะ อัก ปีบ...กิจกรรมพัฒนาเด็กแกนนำ

ระพีพรรณ พัฒนาเวช “พีแต้ว” วิทยากรด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เล่าว่า การทำให้คนรัก “การอ่าน” คือคนอ่านต้องเบิกบาน สนุก และน่ารื่นรมย์ ไม่ใช่ให้เด็กคิดว่าการอ่านเป็นยาขม เพราะฉะนั้นกิจกรรมช่วงแรก ๆ จึงเน้นให้เด็กทำงานศิลปะและมาอ่าน อ่านแล้วมาทำงานศิลปะ โดยวางแผนจัดกิจกรรมเยาวชนคนชอบอ่านไว้ 3 ครั้ง คือ ศิลปะ เทคนิคการจับหนังสือและการเล่านิทาน การทำหนังสือทำมือ

“เหตุที่เลือกศิลปะไว้เป็นอันดับแรก เพราะงานศิลปะคือการลงมือทำ ที่ทำให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย ใกล้เคียงกันมากขึ้น พอเด็ก ๆ มีความรู้สึกนี้แล้ว เราบอกให้เด็กทำอะไรก็ง่ายขึ้น เราไม่อยากจะตบตีให้เด็กมุ่งแต่อ่านหนังสือ

อย่างเดียว สังเกตได้ว่าช่วงที่เด็กทำศิลปะพวกเขาจะเงียบมาก หลังพักเที่ยงทุกคนก็รีบกลับเข้ามา ไม่มีใครอดออดเลย ทุกคนลงมือทำอย่างตั้งใจกันมาก”

สำหรับงานศิลปะแรกๆ ที่ให้เด็กทำคือ **กิจกรรมขีดปะ ฉีก ปั้น** โดยกิจกรรมนี้จะฝึกให้เด็กรู้จักการวางแผนทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มจากการเลือกวัสดุอุปกรณ์ เลือกตัวแม่พิมพ์ที่จะต้องมาพิมพ์มาชุด วิธีการปั้นว่าปั้นอย่างไรให้สวยงาม ไม่ขาด จากนั้นก็นำมาทำเป็นรูปร่าง เพื่อให้เป็นภาพ นี่คือ **“กระบวนการคิด”** อย่างเป็นระบบนั่นเอง

จากนั้นก็ถึงขั้นตอนการอ่าน วิทยากรจะให้เด็กอ่านหนังสือก่อน เมื่ออ่านจบแล้วให้เด็กดึงตัวละครที่ชอบมาวาดภาพ ลงสี ขั้นตอนสุดท้ายคือการให้เด็กอ่านชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับการอ่านหนังสือ และหลังเสร็จกิจกรรมก็ให้เด็ก ๆ เลือกหนังสือไปอ่านที่บ้าน โดยไม่บอกว่าครั้งหน้าต้องออกมาเล่าให้เพื่อนฟัง

“เพราะถ้าเรากำหนดโจทย์เด็กก็จะไม่อยากรู้อยากเห็นไปอ่าน แต่หากหนังสือที่เขาอ่านมันสนุก เขาก็ต้องอยากกลับมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง เป็นการส่งเสริมการอ่านทางตรง แต่ใช้วิธีอ้อม ๆ ให้เขาออกมาเล่า เมื่อคนฟัง ๆ แล้วรู้สึกสนุกก็อยากอ่านบ้าง ถือเป็นการส่งต่อการอ่านไปเรื่อย ๆ”

“การอ่าน...คนอ่านต้องเบิกบาน สนุก และนำรื่นรมย์ ไม่ใช่ให้เด็กคิดว่าการอ่านเป็นยาขม”

“ได้ยินเด็ก ๆ คอยกันว่ากรอบรมสนุก ไม่น่าเบื่อ วิทยากรให้เด็กได้ลงมือฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะการเล่านิทาน ด้วยหนังสือทำมือ ที่ไม่ใช่แค่การวาดรูป ชูดล่าย หรือตัดปะ แต่เป็นการให้เยาวชนได้ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหา และเห็นได้ชัดเจนว่าเด็กเกิด **“ความเปลี่ยนแปลง”** ไม่ใช่แค่ความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงอุปนิสัยกล้าแสดงออก มีภาวะความเป็นผู้นำสูง และมีจิตอาสา สังเกตได้จากการที่เด็กทั้ง 27 คน มีการเกาะกลุ่มกัน เมื่อทราบว่าครูจัดกิจกรรมต่างๆ ก็จะอาสาช่วยหรือเข้าร่วมงานตลอด” วิชาวดี ศิริภาพ หรือ “ครูน้ำ” จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดโบสถ์ ที่มีโอกาสเข้าร่วมเรียนรู้ในโครงการส่งเสริมเยาวชนคนชอบอ่าน อธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก

การเรียนรู้ที่มากกว่า “การอ่าน”

พิมพ์ชนก ตาลละอุประ “มันท์” นักเรียนชั้น ม.2/6 โรงเรียนอินทร์บุรี ในฐานะประธานโครงการส่งเสริมเยาวชนคนชอบอ่าน ประจำปี 2556 บอกถึงความสนใจ

“เขีอม่ร้อยและถักทอ”

ในการเข้าร่วมอบรมโครงการส่งเสริมเยาวชนคนชอบอ่าน ว่า ปกติชอบอ่านหนังสืออยู่แล้วจึงมาสมัคร ทำให้มันที่ได้เรียนรู้สิ่งแปลกใหม่เหนือความคาดหมาย กระบวนการอบรมมีทั้งการวาดภาพระบายสี การทำหนังสือนิทานทำมือ โดยตอนแรกวิทยากรให้หลายจากโต๊ะ หิน หรือพื้นผิว มาขีดเป็นแบบและต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ จนกลายเป็นเรื่องราว นอกจากนี้ยังมีการแนะนำเทคนิคการจับหนังสือและการเล่านิทานให้เพื่อนฟัง ทำให้อ่านได้คล่องขึ้น

“กิจกรรมนี้นอกจากน้อง ๆ จะได้รับความสนุกสนานแล้ว น้อง ๆ ยังได้เรียนรู้ทักษะการออกเสียงพูดตามพี่ๆ และการเล่นคำไปพร้อมกัน”

“ตอนนี้วางแผนร่วมกับเพื่อน ๆ ว่าจะทำกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับมาสู่รุ่นน้อง เช่น ช่วยจับหนังสือให้น้อง ๆ อ่าน จัดกิจกรรมนันทนาการให้น้องทำลาย-ตัดปะกิจกรรมวาดภาพระบายสี ให้น้อง ๆ ได้ใช้จินตนาการก่อนวาด และกิจกรรมที่จัดขึ้นสุด ๆ ร้อน ๆ คือการเล่านิทาน

ให้น้องวัย 3 ขวบ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดโบสถ์ฟัง โดยแบ่งเป็นทีม ๆ ละ 5 - 6 คน ซึ่งโรงเรียนอินทร์บุรีแบ่งเป็น 5 ทีม โรงเรียนศรีวินิตวิทยาคม 2 ทีม โดยนิทานที่นำไปเล่ามี 2 เรื่องคือ คุณเงาใจดีกับกระดุก กระดัก กระด็อก กระดัก เมื่อเล่าจบแล้วสังเกตเห็นว่าน้อง ๆ ชอบกันมาก กิจกรรมนี้นอกจากน้อง ๆ จะได้รับความสนุกสนานแล้ว น้อง ๆ ยังได้เรียนรู้ทักษะการออกเสียงพูดตามพี่ๆ และการเล่นคำไปพร้อมกัน”

พันธกานต์ มาลา “พีท” นักเรียนชั้น ม.2/6 โรงเรียนอินทร์บุรี รองประธานโครงการเยาวชนคนชอบอ่าน เล่าเสริมว่า นอกจากการไปเล่านิทานให้น้อง ๆ ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดโบสถ์ฟังแล้ว พวกเราอาจขยายไปที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดประศุกในโอกาสต่อไปด้วย และกิจกรรมที่ทำนอกจากเล่านิทาน ก็อาจมีวาดภาพระบายสี เล่นเกม และร้องเพลงให้น้องฟัง เพราะคนที่เข้าร่วมอบรมส่วนหนึ่งไม่ได้ชอบอ่านหนังสือ อาจชอบวาดรูประบายสี หรือบางคนก็มาตามเพื่อน แต่การอบรมครั้งนี้ทำให้พีทได้รับความรู้และทักษะเพิ่มขึ้นหลายด้าน

“โดยส่วนตัวผมชอบอ่านหนังสือวรรณกรรมและ
ความรู้ทั่วไป ชอบหนังสือมากกว่าอ่านจากสื่ออินเทอร์เน็ต
เพราะพกพาสะดวก ไปที่ไหนก็หยิบขึ้นมาอ่านได้ทันที
การเข้าอบรมในโครงการนี้นอกจากจะได้ความรู้เรื่องการ
อ่านหนังสือแล้ว ยังได้เพื่อนใหม่หลายคน มีความมั่นใจ
กล้าที่จะแสดงออกมากขึ้น”

ครู-เด็กเล็ก “สื่อสาร” กับผู้ปกครองมากขึ้น

วิภาวดี ศิริภาพ “ครูน้ำ” ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
โรงเรียนวัดโบสถ์ ที่มีโอกาสเข้าร่วมเรียนรู้ในโครงการ
ส่งเสริมเยาวชนคนชอบอ่าน เล่าว่า ครูทั้ง 7 คน จากศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง ที่เข้าอบรมครั้งนี้ไม่เพียงแต่ได้เพื่อน
ได้รู้จักผู้รู้ รู้จักวิทยากร ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอ่านแล้ว
ยังได้แรงบันดาลใจและเทคนิคใหม่ๆ ในการทำงาน
ที่นำมาปฏิบัติแล้วได้ผลเกินคาด เช่น เมื่อผู้ปกครอง
มารับส่งลูก ครูก็เข้าไปพูดคุยเรื่องพัฒนาการของเด็ก
แนะนำผู้ปกครองให้เล่นนิทานหรือพูดคุยกับลูกบ้าง

เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ในครอบครัว และสร้างความ
ไว้วางใจให้กับเด็ก ขณะเดียวกันก็ยังมีการถ่ายทอด
ข้อมูลระหว่างครูกับผู้ปกครองมากขึ้น ส่งผลให้การ
ทำงานมีประสิทธิภาพ แม้จะดูเหมือนว่าครูมีภาระงาน
เพิ่มขึ้น แต่ครูกลับรู้สึกสนุกที่ได้ทำกิจกรรมสัมพันธ์กับ
ผู้ปกครอง

สำหรับกิจกรรมที่กลุ่มนักเรียนช่วยกันคิด “ต่อยอด”
ด้วยการไปเล่นนิทานให้ห้อง ๆ ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียน
วัดโบสถ์ฟังนั้น น้อง ๆ ชอบมาก ปกติเด็กเล็ก 3 ขวบ
ชอบฟังนิทานซ้ำ ๆ อยู่แล้ว แต่ถ้าซ้ำบ่อยเกินไป เด็กก็เบื่อ
พอถึงเวลาที่ผู้ปกครองมารับกลับบ้าน เด็กหลายคน
ไม่ยอมกลับ จะอยู่ฟังนิทานต่อ ครูต้องบอกให้กลับบ้านก่อน
เดี๋ยวพุงนี้พู่ ๆ จะมาเล่าให้ฟังใหม่ ส่วนนักเรียนที่ไปเล่า
นิทาน ครูรู้สึกได้เลยว่าพวกเขามีความกระตือรือร้นและ
ตั้งใจกันมาก เล่นนิทานได้น่าสนใจ ครูช่วยแนะนำเพียง
เล็กน้อย เช่น ระดับการชูหนังสือ เพื่อให้เด็กมองเห็น
ทั่วถึงเท่านั้น

โรงเรียนพร้อมหนุนเด็กอ่านหนังสือดีที่

สมจิต หวังกลุ่มกลาง รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนอินทร์บุรี บอกว่า สาเหตุที่โรงเรียนตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะสนใจตั้งแต่ชื่อโครงการแล้ว ต้องยอมรับว่าการจัดการศึกษาของทั่วโลกจะเน้นส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน แต่ประเทศไทยยังห่างไกลจากเป้าหมายนี้มาก เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกาที่มีการกำหนดว่าปีหนึ่งๆ เด็กต้องอ่านหนังสือกี่หน้า แต่ของเรายังไม่ได้มีการกำหนดขนาดนั้น ทั้งที่ทุกคนรู้ว่า การอ่านทำให้คนมีความรู้มากขึ้น

“เมื่อผู้ใหญ่ไม่เป็นตัวอย่างที่ดี เด็กไทยส่วนใหญ่จึงไม่มีนิสัยรักการอ่าน ที่ผ่านมารโรงเรียนได้ให้กลุ่มสาระภาษาไทยจัดกิจกรรมเข้าค่ายรักการอ่าน และพานักเรียนไปทัศนศึกษาดูสถานศึกษาที่จัดโครงการรักการอ่านแล้วประสบความสำเร็จ (Best of the Best) อาทิ โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย ปทุมธานี ที่มีการกำหนดโปรแกรมว่าเดือนหนึ่ง เด็กต้องอ่านหนังสือให้ได้กี่หน้า พอกลับจากดูงาน ก็รู้สึกว่านักเรียนสนใจอ่านหนังสือมากขึ้น และเมื่อมีกิจกรรมนี้เข้ามาฝ่ายบริหารจึงพยายามจัดงบประมาณสนับสนุนเต็มที่”

ความพยายามต่อยอดของโรงเรียนและนักเรียนในการสร้างนิสัยรักการอ่าน ด้วยการทำหนังสือนิทานและเล่าให้เด็กเล็กฟัง นับเป็นรูปธรรมความสำเร็จที่นักถักทอชุมชน อบต.อินทร์บุรีได้ทวนเมล็ดพันธุ์ไว้ แม้จะเป็นเพียงก้าวแรกในจุดเล็กๆ และต้องใช้เวลาในการบ่มเพาะ แต่หากขยายผลได้ ย่อมหมายถึงจำนวนคนในตำบลอินทร์บุรีจะมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งทำดีที่สุด อบต.อินทร์บุรีก็จะกลายเป็น “ตำบลรักการอ่าน” ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ใช้ “ชุมชน” เสริมงานนักถักทอชุมชน

วันนี้หลักสูตรนักถักทอชุมชนจบลงแล้ว แต่ “องค์ความรู้” ที่นักถักทอชุมชน อบต.อินทร์บุรีได้รับกำลังผลิตออกผล ด้วยการ “ถักทอ” ภาคีเครือข่ายภายใน ภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอินทร์บุรีอย่างเต็มกำลัง

สุพลสิทธิ์ ตระกูลปาน

จุฑาทิพย์ ศรีผิว

สุพลสิทธิ์ ตระกูลปาน “แสม” หัวหน้าส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อบต.อินทร์บุรี เล่าว่า เมื่อผู้บริหารตัดสินใจส่งเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ผมก็ต้องทำให้ดีที่สุด และเมื่อเข้ารับการอบรม มีวิทยากรมาช่วยแนะนำวิธีทำงาน ทำให้สามารถนำความรู้ต่างๆ จากการอบรมมาทำงานได้หลากหลายมากขึ้น เพราะเมื่อก่อนเวลาจัดกิจกรรมให้ชุมชนแต่ละครั้งมักใช้ “คำสั่ง” โดยหน้าที่ถึงผู้นำท้องถิ่น พร้อมกับจัดของขวัญเล็กๆ น้อยๆ ให้ผู้มาร่วมกิจกรรมด้วย เพราะกลัวชาวบ้านจะไม่มาถ้าเราไม่มีสิ่งตอบแทนให้ แต่หลังจากเข้าร่วมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้ได้เรียนรู้หลายอย่าง โดยเฉพาะการ “ประสานงาน” ที่อาจารย์ทรงพลแนะนำว่าอาจต้องอาศัยผู้มีบารมีในชุมชนเป็นตัวเชื่อม เช่น ดึงผู้ทรงคุณวุฒิของหมู่บ้าน หรือโรงเรียนมาเป็นกรรมการร่วม

จุฑาทิพย์ ศรีผิว รองนายก อบต.อินทร์บุรี เล่าว่า ตอนแรกไม่คิดว่าจะได้เข้าร่วมในหลักสูตรนี้ เพราะ อบต.ส่งชื่อครูอาสาพัฒนาไป แต่ครูติดงานสอน เราจึงต้องไปแทน พอรู้ว่าต้องเข้าอบรมถึง 10 ครั้งต่อเนื่องกัน ก็คิดหนักอยู่เหมือนกัน แต่คิดว่าจะพยายามเข้าร่วมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หลังการอบรมแต่ละครั้งก็จะกลับมาเล่าให้ปลัด และนายก อบต.ฟังว่าเราได้เรียนรู้เรื่องอะไร และความรู้ที่ได้มาน่าจะนำมาต่อยอดกับงานได้อย่างไร พยายามบอกเล่าให้ท่านรู้ตลอด

ในส่วนของการทักษะความรู้ที่ได้จากการอบรม ทำให้เรามี “ลูกล่อลูกชน” กับพนักงานในองค์กรเพิ่มขึ้น เช่น การขอความร่วมมือจากพนักงาน ต้องดูความพร้อม และความสามารถควบคู่กัน เรียกได้ว่ามีการคิดวิเคราะห์มากกว่าเดิม เมื่อก่อนจะใช้วิธีเอ่ยปากขอโดยไม่ได้มองบริบทอื่นๆ หากมีปัญหาต้องดูแลงานหลายด้านพร้อมกัน ก็จะพยายามจัดสรรความสำคัญ หรือให้คนที่ว่างดำเนินการแทน นอกจากนี้ยังนำไปใช้ในครอบครัวได้อีกด้วย เช่น มีเหตุผล ใจเย็น ฟังเสียงลูกมากขึ้น

สร้างคน...เพื่อสร้างชาติ

องค์กรบริหารส่วนตำบลวัดดาว อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี

“การสร้างคน สำคัญกว่าการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพราะถ้าคนดี โครงสร้างพื้นฐานก็จะดีตามไปด้วย แต่ถ้าเราไปให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานก่อน คนก็จะลำบาก เพราะความต้องการของคนไม่มีที่สิ้นสุด ยิ่งคนคิดไม่เป็น ไม่มีเหตุผล ไม่มีจริยธรรม ก็จะทำให้เกิดโทษ จึงทำให้บ้านเมืองวุ่นวายอยู่ทุกวันนี้ การคิดเป็น การมีความรู้ มีคุณธรรม จึงต้องมาก่อน”

นี่คือที่มาของ “แนวคิด” นโยบายการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมของ ประทิว รัตมี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดดาว อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่วางรากฐานการพัฒนาชุมชนแห่งนี้มานานกว่า 12 ปี

สร้างคน...สร้างชุมชน

12 ปีของการพัฒนาชุมชนวัดดาว นายกรัฐมนตรีให้ความสำคัญกับการ “สร้างคน” มาโดยตลอด แม้กระทั่งในงานบุญประเพณี หรืองานต่าง ๆ ที่ อบต.เข้าไปมีส่วนร่วม โดยไม่ใช้ “เงิน” เป็นตัวตั้ง แต่จะพยายาม “ดึงการมีส่วนร่วม” ของคนในชุมชนออกมาให้มากที่สุด นายก อบต.จะเก่งหรือไม่เก่งไม่สำคัญ ที่สำคัญคือ “ชุมชน” ต้องอยู่ได้ด้วยตัวเอง

“การสร้างคนไม่ใช่แค่ไปบอกแล้วเขาคิดเองได้ ต้องมีกระบวนการให้เขาลุกขึ้นมาคิด ลุกขึ้นมาทำด้วยตัวเอง ต้องกระจายความเก่งลงไปให้รากหญ้า ต้องพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน”

และแนวทางการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งยั่งยืนที่นายกประทีพใช้อยู่เป็นประจำคือ การให้คนในชุมชนบริหารจัดการงานต่างๆ ด้วยตนเอง โดย อบต. จะจัดสรรงบประมาณให้ส่วนหนึ่งเท่านั้น เช่น งานวันเด็กที่ผ่านมา อบต. มีงบให้ 20,000 บาท ให้ชาวบ้านไปบริหารจัดการเอง ซึ่งเขาก็ไปประชาสัมพันธ์ให้คนในหมู่บ้านมาช่วยกันระดมทุนจนได้งบประมาณร่วมแสนบาทมาจัดงาน และเมื่อคิดจะทำงานให้ตีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของก็เกิดขึ้น และการ “ร่วมคิด ร่วมทำ” ก็ตามมาในที่สุด

“ผมพยายามจะทำให้เกิดงานขึ้นทุกหมู่บ้าน เพื่อกระจายความเข้มแข็งสู่รากหญ้า ต้องหัดให้เขาเป็นเจ้าของ หัดให้เขารู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ”

พัฒนาเด็ก...เพื่อพัฒนาชาติ

เมื่อกระจายความเข้มแข็งลงสู่ชุมชนได้แล้ว ความหวังต่อไปของนายกประทีพคือ การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติ

นายกประทีพบอกว่า ประเทศไทยขณะนี้ถูกมองเมื่อด้านความคิดจนคนรุ่นนี้อาจไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ทัน แต่เราจะปล่อยให้มันเป็นแบบนี้ต่อไปหรือ คำตอบคือ “ไม่” ดังนั้นวิธีแก้คือ ต้องมองไปถึงอนาคตของประเทศซึ่งก็คือเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตขึ้นในอนาคตนั่นเอง

“การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ผมคิดไว้จะสำเร็จหรือไม่ ผมไม่รู้ แต่คนเราต้องมีความหวัง เราต้องทำให้เต็มที่ เพราะถ้าไม่มีมีความหวัง...ก็คงไม่เหลืออะไร”

นายกประทีพเล่าว่า ช่วงปีแรกๆ ที่เข้ามาทำงานนี้ อบต. ตั้งงบประมาณสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้ค่อนข้างมาก ปีละ 2-3 แสนบาท ตอนนั้นมีแต่เงิน ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เราก็ทำไปเรื่อยๆ ถูกบ้างผิดบ้าง ภาศึหลักที่หามาได้ก็เป็นหน่วยงานราชการ โครงการที่ทำก็ทำแบบผิวเผิน ทำแล้วจบเป็นโครงการไป ไม่มีความต่อเนื่อง

เมื่อรู้ว่า มี “หลักสูตรนักกักตอชุมชน” จึงไม่รีรอที่จะส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม เพราะคิดว่า ต้องพยายามสร้างเครือข่ายและคนที่มีความสามารถในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มากที่สุด

“จริง ๆ ผมหาหลักสูตรแบบนี้มานานแล้ว ยิ่งผมเคยทำงานร่วมกับ อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มาก่อน เมื่อ สรส. มาชวนให้เข้าร่วมโครงการ จึงตัดสินใจส่งบุคลากรใน อบต. เข้าร่วมทันที เพราะคิดว่าหลักสูตรนักกักตอชุมชนจะมีประโยชน์มากต่อการแปลงนโยบายไปสู่ความเป็นจริง โดยเฉพาะนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ต้องมีคนที่เป็นไม้ เป็นมือ มาช่วยปฏิบัติงาน”

เลือกคนในพื้นที่...

เมื่อตัดสินใจว่าจะส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรม... คำถามต่อมาคือ...แล้วคน ๆ นั้นคือใคร...

นายกประทีพเล่าว่า สิ่งแรกที่คิดคือเราต้องมองคนในพื้นที่ก่อน เพราะหากเลือกคนนอกพื้นที่ โอกาสที่เขาจะโยกย้ายก็มีสูง แต่ถ้าเป็นคนในพื้นที่ ชุมชนแห่งนี้ถือว่าเป็นบ้านเกิดของเขา พ่อแม่พี่น้องเพื่อนฝูงเขาอยู่ตรงนี้ เราต้องปลุกกระตุ้นให้เขามีหัวใจรักบ้านเกิด มีสำนึกในการทำงานเพื่อชุมชน เพราะสุดท้ายสิ่งที่เขาทำก็เพื่อ

ตัวเขาและครอบครัวทั้งสิ้น การคัดเลือกเจ้าหน้าที่เข้ารับกร
อบรม เราเลยไม่ดูตำแหน่ง แม้บางคนจะเป็นลูกจ้างชั่วคราว
ก็ตาม ขอให้เป็นคนในพื้นที่เท่านั้นเป็นพอ

แต่ก็มีคำถามตามมาว่า แล้วไม่กลัวลูกจ้างชั่วคราว
ลาออกหรือย้ายไปที่อื่นหรือ นายกรัฐมนตรีบอกว่า ไม่กลัว
งานเดี๋ยวนี้หายาก และเรามักบอกลูกน้องเสมอ ๆ ว่า **“คุณ
ต้องทำตัวให้องค์กรเสพติดคุณ”** ถ้าองค์กรขาดคุณไปจะ
ต้องลงแดง หากทำได้คุณก็มีโอกาสทำงานไปเรื่อย ๆ มัน
อยู่ที่ตัวคุณเอง เมื่อทุกคนเห็นความสามารถ ใคร ๆ ก็อยาก
จะรับคุณในตำแหน่งที่ดีกว่า เงินเดือนที่ดีกว่า แต่คุณต้อง
ฝึกฝนตัวเองด้วย เพราะเราให้โอกาสแล้ว เราไม่ได้ให้คุณ
ทำงานหนักหรือเหนื่อยขึ้น แต่มันคือ **“โอกาส”** ที่ใคร
หลาย ๆ คนไม่ได้ ต้องมองโลกในแง่บวก อย่ามองโลกใน
แง่ลบ

นี่คือที่มาของทีมนักถักทอชุมชน **อบต.วัดดาว**
ที่ประกอบด้วย **วาสีญา จานสีบสี** ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา
นภสร โลกวิจิตร เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
และ **นราภรณ์ ศรีดี** ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ

ตามงานติด...ตามติดงาน

ในฐานะผู้บริหาร เมื่อส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมกลับมา
ก็ให้ทำงานทันที โดยให้หลักการจัดการความรู้ หรือ KM
ที่ อบต.วัดดาวมี **“ทุนเดิม”** อยู่แล้วจากการทำงานร่วมกับ

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้ (สคส.) และ สรช. ด้วยการ
จัดวงประชุมหลังการทำงาน หรือที่เรียกว่า AAR (After
Action Review) มีนายกประทีพเป็นผู้คอยชี้ให้นักถักทอ
ชุมชนเห็นว่า ทำไมต้องทำแบบนี้ ทำแล้วได้อะไร พยายาม
ให้ความรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์ให้เต็มที่

แม้จะติดตามงานอย่างใกล้ชิด แต่บางครั้งงานที่
ออกมาก็ยังไม่บรรลุผลตามที่ตั้งไว้

**“บางทีเขาก็ยังไม่ได้ตั้งใจผมนะ บางเรื่องเรามอง
ว่ามันง่าย แต่ทำไมเขาทำกันไม่ได้สักที อาจเป็นเพราะว่า
เรามีประสบการณ์มากกว่า รู้ว่างานเป็นอย่างไร ต้องทำ
อะไรบ้าง ต้องติดต่อใคร ทรัพยากรเป็นยังไง แต่เรา
อยากให้เขาเก่ง บางครั้งเลยใจร้อนไปหน่อย ไม่อยาก
ให้เขาเหมือนหัวจักรรถไฟ ที่ขบวนตามไม่ทัน”**

ทั้งนี้นายกประทีพเอง ยังบอกด้วยว่า อยากจะปั้น
ทีมนักถักทอชุมชนให้เป็นตัวอย่าง **“คนทำงาน”** โดยเฉพาะ
ด้านเด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มจะเป็นปัญหามากขึ้น
ทุกขณะ

**“อยากให้คนทำงานรู้จักก้าวให้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลงของสังคม รู้จักหาแนวคิด วิธีการทำงาน
ใหม่ ๆ ที่สำคัญคือต้องทำหน้าที่สร้างความตระหนักให้
คนทั่วไปได้รับรู้และเข้ามาทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
จึงจะทำให้เกิดประโยชน์กับสังคม ไม่อยากให้คน
ทำงานคิดว่างานหนักเป็นภาระ แต่อยากให้มองว่าเป็น
ประโยชน์ต่อตัวเองและคนอื่น ๆ ด้วย ไม่ใช่ทำงานแค่
ให้ผ่าน ๆ ไป แบบนั้นมันก็ดูไร้ประโยชน์”**

นอกจากจะถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีอยู่ให้กับนักถักทอชุมชนแล้ว บทบาทหนึ่งที่สำคัญของนายกประทีพคือการพานักถักทอชุมชนเข้าไปแนะนำทำความรู้จักกับภาคีต่าง ๆ เพื่อให้การขับเคลื่อนงานของเจ้าหน้าที่กับการสนับสนุนงานไปในทิศทางเดียวกัน จนทำให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริง

ทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องมี “ใจรัก”

ด้วยการติดตามงานอย่างใกล้ชิด ทำให้นายกประทีพเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของนักถักทอชุมชนว่า ทั้ง 3 คนเกิดความตระหนักว่าต้องทำเพื่อชุมชน มีความคิดความกล้าแสดงออกมากขึ้น เช่น การคิดกิจกรรม การนำต้นทนาการ การลงพื้นที่ชุมชน ตามโรงเรียน หรือโรงพยาบาลชุมชน หรือการเข้าไปเชื่อมร้อยทุนชุมชนประสานงานกับครู ทำให้เกิดโครงการเตรียมความพร้อมให้เด็กสอบ O-Net และ A-Net โดยการสนับสนุนของ อบต. กับโรงเรียน จากเดิมที่ อบต.ยังทำงานไม่เชื่อมร้อยกับชุมชน มีแต่จะดึงเด็กในโรงเรียนมาทำกิจกรรมเท่านั้น

แต่ด้วยระยะเวลาการอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนในเวลาสั้น ๆ ทำให้นายกประทีพมองว่าคนที่ผ่านหลักสูตรมาแล้วจะเก่งยาก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเก่งไม่ได้ และเสียดายถ้าโครงการนี้จะไม่ทำอีก เพราะจะทำให้อีกหลายคนเสียโอกาส

“การทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน คนทำงานต้องใจรักว่าหาความรู้ เพราะเขาไม่ได้จบมาด้านนี้โดยตรง ต้องพยายามฝึกฝน ที่สำคัญที่สุดคือ ต้องมี “ใจ” รักในการทำงาน ซึ่งผมจะบอกกับทีมงานเสมอว่า อยากให้ทำงานแล้วมีความสุข เพราะชีวิตส่วนใหญ่จนถึงอายุ 60 ปี จะอยู่กับการทำงาน ถ้าคุณทำงานแล้วทะเลาะกันทุกวัน เครียดกันทุกวัน ถือว่าชีวิตล้มเหลว สมมติว่าถ้าคุณได้เงินเดือนเยอะมาก แต่ไม่มีความสุขกับการทำงานเลยก็ไม่ดี เพราะบางครั้งความสุขก็ไม่ได้อยู่ที่เงินอย่างเดียว”

นอกจากความเปลี่ยนแปลงของนักถักทอชุมชนที่เข้ามาเป็นมือ เป็นไม้ของนายกประทีพ และ อบต.วัดดาว จะมีแนวโน้มไปในทางที่ดีมากแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดถึงความเปลี่ยนแปลงคือ “ชุมชน” เพราะจากการลงพื้นที่ของนักถักทอชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งวิธีการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำเป็นแผนงานประจำปี ทำให้ชาวบ้านหลาย ๆ คน ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้เรื่องนโยบาย และมีส่วนร่วมกับการจัดกิจกรรมของชุมชนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เห็นว่า ระยะเวลาทำงานที่ต่อเนื่องสามารถเปลี่ยนนโยบายที่เป็นเพียง “นามธรรม” ให้กลายเป็น “รูปธรรม” ที่ชาวบ้านมองเห็นและมีส่วนร่วมได้

สร้างสังคม “คิดเป็น มีจิตสาธารณะ”

เมื่อ “สร้างคน” ในองค์กรให้มี “ใจรัก” ในการทำงาน และ “สร้างชุมชน” ให้เข้มาาร่วมคิด ร่วมทำงาน เพื่อชุมชนได้แล้ว การสร้าง “ศูนย์เรียนรู้” ให้ชาวนา รู้จักลดต้นทุนการผลิต และมีอาชีพเสริม ด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ คือเป้าหมายต่อไปที่นายกประทีพต้องการสร้างให้เกิดขึ้นในชุมชนวัดดาว

นายกประทีพบอกว่า ทุกวันนี้เราฟุ้งเฟ้อ ใช้เงินสุรุ่ยสุร่ายกันมาก ประเทศไทยอาจจะแก้เรื่องนี้ไปอีกชั่วอายุคน เราจึงต้องสร้างเด็กตั้งแต่ววันนี้ ไม่อย่างนั้นเราจะเป็เมืองขึ้นทางปัญญา เพราะทุกวันนี้เราก็เหมือนส่งส่วยให้ต่างประเทศ หากเงินได้เท่าไรก็เหมือนส่งออกนอกหมด ถ้าเราไม่มีปัญญา เราก็จะทำอะไรไม่ได้เลย ถ้าเป็นแบบนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ประเทศไทยคงต้องแห่วงเพราะถูกต่างชาติซื้อที่ดินไปเรื่อย ๆ คนไทยคงต้องไปเป็นกรรมกรเป็นแรงงานให้กับนายทุนต่างชาติที่เข้มาเอาผลประโยชน์ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกวัน

“ผมอยากเห็นประเทศไทยเป็นมหาอำนาจ เพราะเรามีพร้อมทุกอย่าง ทั้งอาหาร ผลไม้ กินกันจนเหลือทิ้ง ภัยธรรมชาติก็น้อยมาก แต่มันยังเป็นไปไม่ได้ในตอนนี เราจึงต้องช่วยกันสร้าง ช่วยกันทำให้เด็กและเยาวชนคิดเป็น มีจิตสาธารณะ อย่าเห็นแก่ตัว เพราะคนที่เข้มาารับผิดชอบชาติบ้านเมืองในอนาคตต้องเป็นคนแบบนี้ เราจะขึ้นสวรรค์หรือตกนรกก็อยู่ที่ว่าเราจะร่วมกันสร้าง ร่วมกันสอนเยาวชนตั้งแต่ตอนนี้หรือเปล่า ถ้าเราสอนเขาตั้งแต่ตอนนี้ พอเราปลดระวางเป็นคนแก่ เราก็อยู่ในสังคมที่มีความสุข แต่ถ้าเราปล่อยปละละเลยเขา เราก็เหมือนตกนรก”

และนี่คือความฝันของนายกประทีพ รัตมี ที่มีต่อแผ่นดินเกิด!!!

พัฒนาคณ พัฒนางาน สร้างการมีส่วนร่วม แนวคิดของประเสริฐ สุขจิต

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

กว่า 20 ปีของการเป็นลูกจ้างเอกชน และตำแหน่งสุดท้ายที่ได้รับ คือผู้จัดการโรงงานอุตสาหกรรม ดูเหมือนว่าชีวิตในเมืองใหญ่ ของ “นายกระเสริฐ สุขจิต” กำลังไปได้สวย ทั้งผลงานและ รายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ก็ต้องมาถึง “จุดเปลี่ยน” สำคัญในชีวิต จากผู้จัดการโรงงานมาเป็น “นายก อบต.เมืองสิงห์” ในวันนี้

จุดเปลี่ยนของชีวิต

นายกระเสริฐ เล่าว่า เพราะอยากกลับมาใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว ในผืนแผ่นดินเกิด ทำให้เขาต้องละทิ้งหน้าที่การงานและรายได้ที่มั่นคง กลับมาเริ่มต้นชีวิตการทำงานใหม่ด้วยใจรัก นั่นคือการเป็น “ครู” ให้ความรู้ ที่ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ และเป็นวิทยากรพิเศษในวาระต่างๆ จนมีลูกศิษย์หลายรุ่น หลายวัย ให้ความเคารพนับถือ

หลังจากกลับมาทำงานที่บ้านเกิดได้ไม่กี่ปี สถานการณ์การเมือง ในชุมชนเริ่มเกิดการแข่งขันสูงขึ้น คนในชุมชนต่างมองหานักการเมือง “เลือดใหม่” เข้ามาช่วยดูแลท้องถิ่น นายกระเสริฐได้รับการเสนอชื่อให้ ลงเลือกตั้งหลายครั้ง แต่เขาก็ปฏิเสธมาโดยตลอด

แม้ตั้งใจแน่วแน่ว่าจะไม่เล่นการเมือง แต่ด้วยกระแสคนรอบข้างที่ยังคงสนับสนุนอยู่ ทำให้เขาเริ่ม “จุกคิด” ว่าน่าจะถึงเวลาที่เขาจะต้องเข้ามารับใช้ชุมชนบ้านเกิดเสียที เพราะเราเองก็มีความฝันว่า “อยากให้ถิ่นเกิดมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น” คิดว่าเป็นโอกาสดีที่จะได้ตอบแทนชุมชน จึงตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งนายก อบต.เมืองสิง

ความรู้สึกในขณะนั้นคือ “กังวล” ว่าเราจะทำได้ไหม เพราะงานเดิมเราก็มักและอยากทำอยู่ แล้วยังต้องมาเสี่ยงลงเลือกตั้งเป็น “นักการเมืองไส้แห้ง” เงินทุนก็มีไม่มากพอที่จะไปสู้กับคู่แข่งทางการเมืองคนอื่น ถ้าจะให้เทียบคือคนอื่นมีทุนร้อยบาท แต่เรามีอยู่บาทเดียว มีเพียง “ความมั่นใจ” เท่านั้น เพราะที่ผ่านมาเวลาชุมชนมีเทศกาลงานบุญ ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ เราเข้าร่วมตลอด ทำให้เราเป็นที่รู้จักของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนคิดว่า “ผมน่าจะเป็นที่พึ่งที่ดีได้”

.....

*“ผมไม่เคยมีความคิดที่จะลงเล่นการเมือง
เคยคิดว่าเราจะเป็นอะไรก็ได้ ทำอาชีพอะไรก็ได้
ที่ไม่ต้องรบกวนคนอื่น เพราะยังมีคนอีกหลายคน
ที่ทำได้แบบไม่หวังผล”*

.....

“พัฒนาคน” เพื่อ “พัฒนางาน”

เมื่อตั้งใจเดินทางมารับใช้บ้านเกิด ช่วงเดือนตุลาคม 2556 ที่ผ่านมา นายกประเสริฐก็ได้รับตำแหน่งนายก อบต.เมืองสิงแบบไม่คาดฝัน ด้วยนโยบาย “ร่วมคิด ร่วมทำ โปร่งใส ตรวจสอบได้” แต่เส้นทางการเมืองไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ อุดมการณ์และความสามารถที่มี ทำให้นายก อบต.คนใหม่เรียนรู้ที่จะปรับตัว ไม่สร้างความรู้สึกย่อท้อให้กับตนเอง “พยายามพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส” หาแนวทางแก้ปัญหาให้ชุมชน เพื่อพิสูจน์การทำงานของตน

นายกประเสริฐเล่าว่า ในภารกิจของการเป็นนายก ผันแรกที่อยากให้เกิดขึ้นคือการ “ร่วมคิด ร่วมทำ” ของคนในชุมชน เหมือนครั้งอดีตที่ได้เห็นผู้คนทำมาหากินตามวิถีชีวิตชนบท กินอยู่อย่างเรียบง่าย คนมีความเอื้อเพื่อเอื้อแก่ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าร่วมงานบุญวัฒนธรรมประเพณีไม่ได้ขาด แต่ปัจจุบันสภาพเหล่านี้เริ่มจางหาย ไม่เว้นแม้แต่ภาพหน่วยงานราชการต่างๆ ที่คนในสังคมมักมองว่า เจ้าหน้าที่รัฐยังทำงานแยกส่วน ต่างคนต่างทำ ทั้งๆ ที่ทำงานกันภายใต้ประชาชนแต่ไม่เคยทำงาน “เชื่อมร้อย” กับชุมชนเลย

นายกประเสริฐ เล่าต่อว่า การพัฒนาองค์กรเป็นเหมือนจุดเริ่มต้นของการพัฒนาไปสู่เป้าหมายใหญ่ เราต้องเริ่มทำจากจุดเล็ก ๆ ก่อน การที่องค์กรจะพัฒนาไปได้นั้นเราต้อง “พัฒนาคน” เพื่อไป “พัฒนางาน” ไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเหมือนที่ผ่านมา

เพียงไม่ถึงปีที่เราเข้ารับตำแหน่งเราส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมเพิ่มทักษะหลายครั้ง

.....
“ผมมองว่าไม่ว่าเราจะมีต้นทุนหรือโครงสร้างที่ดีขนาดไหน แต่ถ้าบุคลากรไม่มีคุณภาพ ทัศนคติ ความรับผิดชอบ ทัศนคติอาสา การรักษาสິงที่ดีๆ ย่อมไม่สามารถทำได้อย่างแน่นอน”
 .....

หลักสูตรนักกักตอมชุมชน

“เติมเต็มแนวคิด” การทำงาน

นายกประเสริฐ เล่าต่อว่า นอกจากการพัฒนาคนแล้ว ยังมีนโยบายสำคัญที่เขาได้ประกาศไว้ชัดเจนต่อที่ประชุมสภา อบต.คือ “การพัฒนาศักยภาพของสภาเด็กและเยาวชน” เพราะตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมาเขาเห็นว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป วัยรุ่นในหมู่บ้านชอบยกพวกไปตีกับวัยรุ่นหมู่บ้านอื่น บางครั้งก็ตีกันเอง ผู้ใหญ่เองก็ไม่ได้สั่งสอนหรือลงโทษเด็กจริงจัง แต่ช่วง 10 ปีหลังสภาพความรุนแรงในหมู่บ้านเริ่มน้อยลง เพราะกลุ่มหัวใจรุ่นเก่าก็เริ่มมีอายุ มีครอบครัวไปหมด แต่เด็กรุ่นใหม่ก็ยังมีพฤติกรรมเลียนแบบที่น่าเป็นห่วงอยู่ เช่น ปัญหายาเสพติด ท้องก่อนวัยอันควร รวมถึงปัญหาเด็กว่างงาน เมื่อมีโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักกักตอมชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว เข้ามาจึงตัดสินใจเข้าร่วมทันที

นายกประเสริฐ เล่าว่า หลังดำรงตำแหน่งได้ 2 เดือนก็มีโครงการนี้เข้ามา คิดว่าหากส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปอบรมน่าจะดี “เครื่องมือ” การทำงานใหม่มาใช้พัฒนาศักยภาพคนทำงานมากขึ้น จึงเข้ามาร่วมเรียนรู้หลักการการทำงานจากโครงการฯ ไปพร้อมกับผลักดันที่มหนักักตอมชุมชนอย่างเต็มกำลัง ด้วยเชื่อว่าโครงการนี้จะเข้ามาช่วย “เติมเต็มแนวคิด” การทำงานด้านเด็กและเยาวชนได้ และปรับโครงสร้างสภาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองสิงห์ให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง

.....
“ผมไม่ลังเลใจที่จะส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม เพราะถ้ามองในสายตาของคนที่ไม่เห็นประโยชน์ ก็อาจจะมองว่าต้องใช้เงินมาก แต่ถ้าเห็นคุณค่า ก็จะได้แนวทางในการพัฒนาเด็ก พัฒนาชุมชน คู่บ่ากับการลงทุนที่ต้องการเข้าไปพัฒนาคน และชุมชนให้ดีขึ้น”
 .....

“ผมนึกถึงอดีตเมื่อ 30 ปีก่อน ตอนที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ประธานสภาเด็กและเยาวชน ผมฝันอยากให้เด็กมีโอกาสรวมกลุ่มทำกิจกรรมกันอย่างเข้มแข็ง แต่ตอนนี้ผมก็ยังมีหวังว่ากลุ่มเด็กที่จะสร้างขึ้นใหม่จะมีความเข้มแข็งทั้งโครงสร้างและบุคคล คือ เด็กสามารถคิดวางแผนทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง สามารถเขียนโครงการที่มาจากความต้องการของพวกเขา และมานำเสนอต่อ สภา อบต. เป็นภาพที่สภาเด็กและเยาวชนทำงานเคียงคู่ไปกับสภา อบต.ได้

ซึ่งผมก็พร้อมที่จะตั้งงบประมาณสนับสนุนให้เต็มที่ ผมเห็นเยาวชนในตำบลเมืองสิงห์มีศักยภาพพอสมควร แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการเปิดช่องหรือเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก พอเห็นโครงการนี้ก็เหมือนเห็น “ช่องทาง” ที่จะทำให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความสนใจ

หนุนเสริม-ช่วยเหลือ...นักถักทอชุมชน

นายกประเสริฐ เล่าต่อว่า เมื่อเห็นประโยชน์ของโครงการ การคัดเลือกเจ้าหน้าที่เข้าอบรมจึงต้องดูว่า “บทบาท” หน้าที่ใดใน อบต.ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับพัฒนาเด็กและเยาวชนบ้าง เห็นว่ามี 3 กลุ่มคือ นักพัฒนาชุมชน นักวิชาการศึกษา และครูผู้ดูแล (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) จึงดึงเข้ามาร่วมทีม “นักถักทอชุมชน”

แต่เพราะนักถักทอชุมชนทั้ง 3 คนล้วนเป็นคนนอกพื้นที่ และยังขาดทักษะการทำงานกับชุมชน ช่วงแรกของโครงการฯ นายกประเสริฐจึงต้องเข้ามามีบทบาทสนับสนุนงบประมาณและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และในฐานะที่เป็น “คนในพื้นที่” จึงเข้ามาช่วยประสานความเข้าใจ แนะนำนักถักทอชุมชนให้คนในชุมชนได้รู้จัก อีกทั้งยังให้คำแนะนำการหาภาคีเครือข่ายทั้งภายในภายนอก รวมถึงทำแผนลงพื้นที่ให้นักถักทอชุมชนทั้ง 18 หมู่บ้านด้วย เพราะการเป็นนักถักทอชุมชนต้องรู้จักความหลากหลาย และจุดอ่อนจุดแข็งของชุมชน ต้องรู้ว่าเด็กในแต่ละชุมชนมีความต้องการอย่างไร ต้องใส่ใจคอยติดตามและประเมินผลการทำงานของนักถักทอ

ชุมชนเป็นระยะๆ อีกด้วย เรียกได้ว่า “ทำงานเกินตำแหน่ง” นายก อบต.เลยทีเดียวน

“ผมเห็นว่า บางครั้งน้องๆ ทีมนักถักทอชุมชน เขาก็รู้สึกท้อแท้บ้างเหมือนกัน ผมก็คอยให้กำลังใจว่า งานที่ทำเป็นงานที่ได้บุญ ได้ช่วยคนหรือเด็กที่กำลังตกเหวให้ขึ้นมาจากจุดนั้นได้ถือเป็นเรื่องดี ผมบอกน้องๆ เสมอว่า ผมขอเป็นนักถักทอชุมชนด้วย หากมีอะไรติดขัดขอให้ออก ให้เข้ามาพูดคุยกัน ช่วยกันแก้ปัญหา แต่ช่วงหลังก็เห็นว่าน้องๆ ทำงานได้ดีขึ้น และมีกำลังใจทำงานมากขึ้น” นายกประเสริฐกล่าว

สร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชน

นายกประเสริฐ เล่าต่อว่า นอกจากการสนับสนุนงบประมาณเรื่องการพัฒนาศักยภาพ “แกนนำเยาวชน” แล้ว เขายังมีแผนที่จะ “พัฒนาผู้ใหญ่” ให้เห็นประโยชน์ต่องานที่ทำด้วย

“ผมพยายามบอกนักถักทอชุมชนและเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ใน อบต.เสมอว่า ไม่อยากให้ทำงานตามคำสั่งหรือนโยบายของนักการเมือง แต่อยากให้ทำด้วยใจอาสา เสียสละ ไม่ว่าผมจะได้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งอีกหรือไม่ก็ตาม แต่งานต้องเดินหน้าต่อไป โดยเฉพาะข้าราชการที่เป็นคนต่างพื้นที่ สุดท้ายก็ต้องโยกย้ายไปที่อื่น แต่ระหว่างที่ยังอยู่กับผม ผมคิดว่าจะทำอย่างไรให้เจ้าหน้าที่ได้ลงไปสร้างกระบวนการในชุมชน ให้ชุมชนเกิดความตระหนักว่า ปัญหาต่างๆ ในชุมชนเป็นเรื่อง

ที่ทุกคนในชุมชนต้องเข้ามาช่วยกันแก้ไข *ไม่ควรผลักรถ* ภาระให้กับหน่วยงานใดๆ *ไม่เช่นนั้นความยั่งยืนในชุมชนจะเกิดขึ้นไม่ได้*

คงไม่แปลกหากคน ๆ หนึ่ง จะมีอุดมการณ์เป็นของตัวเอง แต่ถ้าพูดถึงอุดมการณ์เพื่อส่วนรวมแล้ว คงจะหาได้ไม่ถนัด ซึ่งนายกประเสริฐเป็นคนหนึ่งที่ยืนยันว่าเขาจะให้ความสำคัญกับกระบวนการ **“สร้างการมีส่วนร่วม”** ให้เกิดขึ้นในชุมชนให้ได้ เพราะกระบวนการนี้ถือเป็น **“หัวใจ”** สำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งหน้าที่ของท้องถิ่นคือการเข้าไปสร้างกิจกรรม สร้างกระบวนการดังกล่าวให้เกิดขึ้นผ่านบุคคลที่เรียกว่า **“นักถักทอชุมชน”**

“การพัฒนาชุมชนของไทยที่ล้มเหลวอยู่ทุกวันนี้ เพราะหน่วยงานรัฐเป็นผู้ไปจัด ไปสร้างให้ชุมชนทั้งสิ้น ปัญหาคือคนของรัฐซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่นอกชุมชนไม่สามารถรู้สึกถึงปัญหาของชุมชนได้ดีเท่ากับคนในชุมชน ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏลงไปส่งเสริมอาชีพ เราก็ให้อย่างเดียว แต่พอเราถอนตัวกลับ อาชีพต่างๆ ก็หายตามไปด้วย รุ่นแล้วรุ่นเล่า ปีแล้วปีเล่า บประมาณที่เราทุ่มเทลงไปชุมชนก็สูญเปล่า ทำไมเราไม่ไปสร้าง **“กระบวนการ” ให้คนในชุมชนรู้จักแก้ปัญหาของเขา เขาจะได้รู้วิธีการแก้ปัญหาของเขาได้ดีกว่า เพียงแต่ที่ผ่านมามี **“ตัวเชื่อม”** ที่จะไปช่วย **“ระดมความคิด”** ของคนในชุมชนมาสร้างกิจกรรม สร้างกระบวนการ เหมือนกับนักถักทอชุมชนเท่านั้น”**

วันนี้แม้ว่าการอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนจะจบลงแล้ว แต่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นใน

ชุมชนเมืองถึงหลายอย่าง...

นายกประเสริฐในฐานะนายก อบต.บอกว่าการทำงานกับนักถักทอชุมชนทำให้เขาเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ของคนในชุมชนมากขึ้น ทำให้เขาสามารถขับเคลื่อนงานได้ง่ายขึ้นตามไปด้วย ส่วนนักถักทอชุมชนนอกจากจะได้ **“เครื่องมือ”** ในการทำงานแล้ว ทุกคนยังพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า พวกเขามี **“ความสุข”** ในการทำงานมากขึ้น สำหรับชุมชนก็เข้ามา **“ร่วมคิด ร่วมทำ”** จากเดิมพอพูดถึงปัญหาเด็กและเยาวชน ทุกคนจะไม่ค่อยสนใจ และมองว่าเด็กมีปัญหา ก็ไม่อยากเข้าไปยุ่ง แต่ตอนนี้คนในชุมชนต่างมีเป้าหมายเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชน ร่วมกันมากขึ้น

เมื่อ **“ไฟ”** ของการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเมืองลุกจุดขึ้น จึงเป็นโจทย์ท้าทายให้นายก อบต. และทีมนักถักทอชุมชน **“สานต่อ”** เพื่อให้เกิดความ **“ยั่งยืน”** ขึ้นในชุมชน ด้วยการเดินหน้าจัดทำ **“โครงการครู ก.”** คือการคัดเลือกแกนนำในแต่ละหมู่บ้าน 5 - 10 คน (ชุดแรก) เข้าอบรมการฝึกวิเคราะห์ชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถวางแผนพัฒนาชุมชนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น รวมถึงเป็นวิทยากรหลักคอยให้ความรู้กับคนในชุมชน และแกนนำชุมชนรุ่นต่อไป (ครู ข. และ ครู ค.) ให้มาเรียนรู้การทำแผนชุมชน ผ่านการวิเคราะห์ชุมชนของพวกเขาเอง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาใช้เป็น **“ข้อมูลเชิงลึก”** เพื่อใช้พัฒนาชุมชนต่อไป ส่งผลให้ตำบลเมืองสิงห์เป็นตำบลแรกและตำบลเดียวที่มี **“แผนพัฒนาตำบล”** เป็นของตัวเองในเร็ว ๆ นี้

เรียนรู้...เพื่อขยายผล

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าจ้าว อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

“การทำกิจกรรมเพื่อชุมชน แม้จะเหนื่อย แต่ก็มีความสุขที่ได้ทำ
 ยิ่งพี่ ป.เปิดไฟเขียวให้พวกเราทำกิจกรรมเต็มที่
 เสียสละทั้งเงินส่วนตัวและเวลามากดูแล
 มากลุกคลีกับพวกเราตลอดเวลา
 ยิ่งทำให้เราอยากทำงานออกมาให้ดีที่สุด”

จักรี อุเทศกานนท์ “อัน” แกนนำเยาวชน ตำบลมหาไถย
 บอกเล่าความรู้สึกที่มีต่อ ปลัด อบต.ป่าจัว ศิรินาท ศุภบุญ หรือ “พี่ ป.”
 ของเด็ก ๆ

ด้วยภาพฝันที่อยากเห็นครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง และเยาวชน
 มีจิตสำนึกที่ดี ปลัดศิรินาทจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ปรับวิธีการทำงาน...สู่การบริหารจัดการที่ดี

ปลัดศิรินาท เล่าว่า เธอเพิ่งย้ายมาทำหน้าที่ปลัด อบต.ป่าจัว อำเภอเมือง
 จังหวัดอ่างทอง ได้ปีกว่า ๆ แต่พื้นที่ อบต.ป่าจัวแปลกกว่าที่อื่น เพราะ
 ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลป่าจัว และตำบลมหาไถย ซึ่งทั้งสองพื้นที่
 นี้มีความแตกต่างกันชัดเจน ตำบลมหาไถยมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท

แต่ตำบลป่าจ้าวเป็นชุมชนกึ่งเมือง การเข้าไปทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจึงทำได้ยาก ด้วยเหตุนี้ อบต.จึงต้องเปลี่ยน “แนวคิด” และวิธีการทำงานใหม่ จากการทำงาน “เชิงรับ” เป็นการทำงาน “เชิงรุก” แทน เมื่อคิดปรับเปลี่ยนวิธีทำงานใหม่ และเพื่อให้งาน ที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงต้องวิเคราะห์ชุมชนร่วมกับ ผู้นำชุมชนทั้ง 2 ตำบล ทำให้เห็นปัญหาและ “ทุนเดิม” ของ ชุมชนเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ตำบลมหาธาตุไทย ดำเนินโครงการ “โรงเรียนครอบครัว” ซึ่งได้รับความ ร่วมแรงร่วมใจจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี ขณะที่การทำ กิจกรรมเด็กและเยาวชนในตำบลป่าจ้าวกลับทำได้ยาก เพราะติดข้อจำกัดเรื่องบริบทชุมชนกึ่งเมือง คนในชุมชน ต่างคนต่างอยู่ กอปรกับเธอเพิ่งมารับตำแหน่งได้ไม่นาน ยังรู้จักพื้นที่ไม่ดีพอ น่าจะใช้เวลาเรียนรู้ชุมชนให้ดีกว่าก่อนแล้ว ค่อยวางแผนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนใหม่

“โชคดีที่ช่วงนั้นมีหลักสูตรนักถักทอชุมชนเข้ามาพอดี และหลักสูตรนี้ก็ให้แนวคิดเรื่องการทำงานพัฒนาเด็กและ เยาวชนด้วย เห็นว่า “เป้าหมาย” ตรงกัน จึงส่งเจ้าหน้าที่ อบต.เข้ารับการอบรม 3 คน”

วางคนให้ถูกที่...ก็คุ้มค่าผลงาน

แม้จะตัดสินใจส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรม แต่การ คิดเลือกทีม “นักถักทอชุมชน” ทั้ง 3 คนก็ทำได้ไม่ยากนัก เพราะแต่ละคนต่างก็มีภาระงานเป็นของตนเอง การส่งคน เข้าอบรมถือเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น เราในฐานะผู้บริหาร ก็ต้อง “เปิดโอกาส” ให้ลูกน้องได้คิดตัดสินใจด้วยเช่นกัน

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

“การคัดเลือกคนเข้าอบรมหลักสูตรนี้ นอกจากจะดูบทบาทหน้าที่ในงานประจำแล้ว เรายังเปิดโอกาสให้ลูกน้องเลือกด้วยความสมัครใจ ด้วย ซึ่งก่อนส่งไปร่วมอบรมเราจะพูดคุยกับเขาก่อน ชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จะนำมาใช้ในการทำงาน หลังจากนั้นก็จะดู “ต้นทุน” ของแต่ละคน ว่าเขามี “ทุนเดิม” อะไรอยู่บ้าง”

ปลัดศิรินาทเล่าต่อว่า เหตุผลที่คัดเลือก 3 คนนี้ เข้ามาทำงาน เพราะเรามองแล้วว่าทั้ง 3 ส่วนนี้มีหน้าที่ ต้องขับเคลื่อนงานเด็กและเยาวชน ที่สำคัญคือทั้ง 3 คน เคยร่วมงานกับสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชน เป็นสุข (สรส.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มาก่อน คิดว่าน่าจะ “ต่อยอด” ได้ไม่ยาก

สำหรับทีมนักถักทอชุมชน อบต.ป่าจ้าวประกอบด้วย ทิพมารถ ชงขุนทด “น้อย” เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน เหตุผลที่เลือกน้อยเพราะเป็นงานที่เขาต้องทำ อยู่แล้ว ส่วน วิฐาภา โอฬารวัตร “เป็ล” ผู้ช่วยธุรการ ส่วนการศึกษา เป็นคนที่มีความสามารถเรื่องจิตวิทยา ชุมชนและยังเป็นคนในพื้นที่ จึงน่าจะสานต่องานได้ไม่ยาก และคนสุดท้ายคือ อรุณรัตน์ นักดนตรี “รัตน์” รองปลัด อบต. แต่เนื่องจากรองปลัดเติบโตมาจากสายการเงิน ไม่ค่อยมีความถนัดเรื่องชุมชนมาก่อน เรารู้ว่าช่วงแรก ๆ รองปลัดเขาฝึนความรู้สึกตัวเองมาก ๆ ที่ต้องเข้ารับการอบรม แต่เราก็ใช้วิธี “ชวนคิดชวนคุย” และคอย “ให้กำลังใจ”

ซึ่งกันและกันก่อน ให้เขาคิดว่านี่คือ “โอกาส” ที่ดีที่เขาจะสามารถเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากชุมชน นำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับการทำงานในอนาคต เพราะภายหน้าเขาก็ต้องขึ้นมาเป็นปลัดอยู่แล้ว ดังนั้นการเรียนรู้ชุมชนให้ครอบคลุมทุกด้านจึงเป็นเรื่องจำเป็น

เรียนรู้...โรงเรียนครอบครัว

เมื่อสร้าง “แรงจูงใจ” ให้ทีมนักถักทอชุมชนได้แล้ว ก็ถึงเวลาของการปฏิบัติจริง...

ปลัดศิรินาท เล่าต่อว่า เดิมที อบต.ป่าจ๋าวมีแผนเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว แต่ยังขาดการจัดการ เมื่อนักถักทอชุมชนเข้ารับการอบรมจึงนำมาสู่การลงมือทำ โชคดีที่ อบต.ป่าจ๋าว มีตำบลมหาดไทยทำกิจกรรมเด็กและเยาวชนเป็นทุนเดิม ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีหลักสูตรนักถักทอชุมชน อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ได้เข้ามาทำงานร่วมกับ สมนึก บำรุงญาติ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมหาดไทย ในรูปแบบ

“โรงเรียนครอบครัว” อยู่แล้ว อาจารย์ทรงพลเลยชี้แนะให้ทีมนักถักทอชุมชนเข้าไป “ถอดบทเรียน” การทำงานของโรงเรียนครอบครัวที่ตำบลมหาดไทย เพื่อเรียนรู้วิธีทำงานก่อนจะนำไปขยายผลต่อที่ตำบลป่าจ๋าว

“โรงเรียนครอบครัว ประกอบด้วย 2 ห้องเรียนคือ “ห้องเรียนพ่อแม่” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นพ่อแม่มือใหม่ โดยเริ่มตั้งแต่ตั้งครรภ์ไปจนถึงอายุ 3 ปี และ “ห้องเรียนแกนนำ” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน เมื่อได้รับคำแนะนำ ทีมนักถักทอชุมชนทุกคนรวมทั้งตัวเราด้วยก็ลงไปคลุกคลีและร่วมเรียนรู้การทำกิจกรรมในพื้นที่ทุกชั้นตอน”

ถือเป็นเรื่องที่ “ท้อทาย” มาก เพราะนอกจากจะต้องเรียนรู้วิธีการทำงานในทุกชั้นตอนแล้ว ทีมนักถักทอชุมชนยังต้องนำเทคนิคความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนครอบครัวตำบลมหาดไทยและความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรนักถักทอชุมชนมา “เชื่อมร้อย” ให้เป็น “องค์ความรู้” ของตนเองเพื่อไปขยายผลต่อที่ตำบลป่าจ๋าว

พัฒนาคน พัฒนายาวชน เพื่อพัฒนางาน

วันนี้การอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชนจบลงแล้ว แม้จะไม่สามารถวัดผลได้ร้อยละเปอร์เซ็นต์ แต่โดยภาพรวมแล้วหลักสูตรนี้ก่อให้เกิด “ผลดี” กับ อบต.ป่าจั่วเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวนักถักทอชุมชน จากช่วงแรกที่ไม่ค่อยอยากเข้าร่วมโครงการ ไม่อยากทำงานด้านเด็กและเยาวชน หลังๆ ทั้ง 3 คนมี “ใจ” อยากทำมากขึ้น มีการลงพื้นที่บ่อยครั้ง เพราะการทำงานกับเด็กและเยาวชนไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องเสียสละวันหยุด และทุกคนต่างมีครอบครัว ถ้าเสียสละตรงนี้ไม่ได้ก็จะทำงานต่อไม่ได้ยาก

ไม่เว้นแม้แต่ครอบครัวเราที่ลูกสาวมักจะถามเสมอว่า **“ทำไมแม่ต้องมาทำงานวันหยุดด้วย”**

เราก็ตอบไปว่า **“งานที่ทำคือการเข้าไปช่วยสังคมที่ลูกกำลังจะเข้าไปอยู่ให้ดีขึ้น”**

แม้จะเหน็ดเหนื่อยและต้องเสียสละความสุขส่วนตัว แต่ปลัดศิรินาทก็ไม่ท้อ เธอบอกว่า **“รู้สึกมีความสุข”** ที่ได้ทำงานกับเด็ก ๆ เหมือนเราได้เรียนรู้พฤติกรรมของเด็ก ๆ แต่ละคน อีกทั้งยังสามารถนำมาปรับใช้กับครอบครัวและในหน้าที่การงานต่อไปในอนาคต

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

.....
การทำงานกับเด็กและเยาวชนไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องเสียสละวันหยุด และทุกคนต่างมีครอบครัว ถ้าเสียสละตรงนี้ไม่ได้ก็จะทำงานต่อได้ยาก ลูกสาวมักจะถามเสมอว่า **“ทำไมแม่ต้องทำงานในวันหยุดด้วย”** เราก็ตอบไปว่า **“งานที่ทำคือการเข้าไปช่วยสังคมที่ลูกกำลังจะเข้าไปอยู่ให้ดีขึ้น”**
.....

“ทำงานกับเด็กต้อง **“ให้เด็กคิด”** การฝึกให้เด็กคิดเองทำเอง งานที่ทำมักจะออกมาดี เพราะเกิดจากความต้องการของเด็กจริงๆ ที่สำคัญการทำเช่นนี้ทำให้เราทำงานเบาลงด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น โครงการปลูกข้าวโพด ก็เป็นโครงการที่เด็ก ๆ คิดอยากทำเอง เพราะพวกเขาเห็นประโยชน์ของข้าวโพดที่ใช้ได้ทุกส่วน ฝักให้โรงเรียนใช้เป็นอาหารแก่น้อง ๆ ในโรงเรียน บางส่วนที่เหลือก็จะนำมาขายเพื่อนำเงินมาใช้ทำกิจกรรมต่อไป ส่วนใบนำมาทำสิ่งประดิษฐ์ ต้นนำมาแปรรูปเป็นอาหารสัตว์ได้ โดยทุกส่วนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หมด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กและเยาวชนจะได้ฝึกคิดระหว่างการเขียนโครงการไปด้วย”

เรียนรู้...เพื่อยายผล

หลังเรียนรู้และร่วมทำงานในหลักสูตรโรงเรียนครอบครัวกับ รพ.สต.มหาตไทยแล้ว ก็ถึงเวลาของการ “ขยายผล” ปลัดศิรินาทบอกว่า แผนที่คิดไว้ในการลงไปทำในพื้นที่ตำบลป่าจ๋วนั้น เธอจะเลือกทำในหมู่บ้านที่มีความพร้อมก่อน โดยดูจาก “ต้นทุน” ของชุมชน เช่น มีผู้ใหญ่ใจดี ผู้นำชุมชน ผู้ช่วย อสม. ฯลฯ อยู่หรือไม่ เพราะคิดว่ากรที่เราเลือกคนที่มี “จิตอาสา” เข้ามาร่วมงานด้วย โอกาสประสบความสำเร็จก็มีสูง ซึ่งกิจกรรมแรกที่จะเริ่มทำคือ Summer Camp ที่จะจัดขึ้นในช่วงปิดเทอม ด้วยการดึงเด็ก ๆ จากสองพื้นที่คือตำบลป่าจ๋วนและตำบลมหาตไทยให้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อฝึก “กระบวนการคิด” และ “สร้างความสัมพันธ์” ให้เกิดขึ้นระหว่าง 2 พื้นที่

จะเห็นได้ว่าการเข้ามาของหลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนของ อบต.ป่าจ๋วนเริ่มมีรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น มี “แกนนำเยาวชน” แถว 2 แถว 3 เข้ามาช่วยทำงาน โดยอนาคตอยากให้เด็กมาช่วยคิดแผนด้วย เพื่อ อบต.จะได้จัดสรรงบประมาณได้ตามความต้องการของเด็กจริงๆ แต่ที่ได้ยิ่งกว่านั้นคือ อบต.ได้ “บุคลากร” ที่มีคุณภาพมาช่วยขับเคลื่อนการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ปรับตัว เปลี่ยนทัศนคติ “แนวคิด” พัฒนาคณะทำงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลคอนมะสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

หากจะพูดถึง “คนของราชภัฏ” คงไม่ยากที่จะหา “คนเก่ง ผลงานดี” แต่ก็ไม่ง่ายที่จะหาคนทำงานอย่าง “มีใจ” เพราะด้วยภาระงานมากมาย ที่กองอยู่ตรงหน้า อาจทำให้หลายคนไม่ได้ใส่ใจกับทุกรายละเอียด หรือให้ความสำคัญกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเต็มที่ แต่สำหรับ “ป.แจจ” ชมพูนุช เปรมบำรุง ตลอดระยะเวลา 14 ปีของการเป็นข้าราชการประจำ แม้เส้นทางการทำงานจะวรุ้ระ เต็มไปด้วยขวากหนาม เธอก็ไม่ย่อท้อ กุ่บเททำงานอย่างสุดกำลังความสามารถ เพื่อสั่งสมประสบการณ์และความรู้ที่ได้ นำกลับมาใช้เป็น “พลัง” ในการทำงานเพื่อชุมชนตลอดมา

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ย้อนหลังไป 20 ปี หลังจบการศึกษาวุฒิปริญญาตรีด้านนิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปลัดแจจเริ่มต้นชีวิตการทำงานด้วยการเป็นลูกจ้างภาคเอกชน ถือเป็นสถานที่ป่มเพาะองค์ความรู้เรื่องการทำงานให้กับเธอ โดยเฉพาะงานด้านเอกสาร 5 ปีผ่านไป ปลัดแจจตัดสินใจเข้าสู่อาชีพราชการเพื่อความมั่นคงของชีวิต และเพื่อทำตามความหวังของมารดา ปลัดแจจเล่าว่า เธอสอบบรรจุในตำแหน่งปลัดได้เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2543 วันแรกของชีวิตข้าราชการต้องไปอยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญที่ อบต. ดินแดง อำเภอบึง จังหวัดศรีสะเกษ ตอนนั้นคิดมากอยู่เหมือนกัน นอกจาก

ต้องทิ้งงานดี ๆ ที่มีรายได้หลักหมื่น มารับเงินเดือนไม่กี่พันบาท ยังต้องมาเจอกับความไม่พร้อมทั้งบุคลากร และสถานที่ ทำให้รู้สึกเริ่มท้อแท้ แต่ด้วยความมุ่งมั่นและมองเห็นโอกาสที่จะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จึงเริ่มเรียนรู้งานด้วยตัวเอง นำความรู้ด้านเอกสาร การพิมพ์งานจากงานเดิมมาใช้พิมพ์ข้อบัญญัติ ถือเป็นงานแรกที่ต้องทำแม้ไม่เคยรู้จักมาก่อน พร้อมกับเริ่มเข้าไปขอความช่วยเหลือจากปลัดเทศบาลและนายอำเภอให้ช่วยแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงให้ รวมถึงได้มีโอกาสเรียนรู้งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้งอยู่ในวัดปะอาง อำเภอไพรบึงเป็นครั้งแรก ซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ให้การอุปการะ ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา และเป็น “ต้นแบบ” การทำงานแบบ “ใส่ใจ” ของเธอตั้งแต่นั้นมา

2 ปีกว่าของการทำงานที่นี่ ปลัดแจ้งได้เรียนรู้งานพัฒนาเชิงโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้เธอมีต้นแบบและแรงบันดาลใจในการทำงานมากขึ้น

ช่วงจังหวะ...ชีวิต

ปลัดแจ้งเล่าต่อว่า หลังจากทำงานอยู่ที่ อบต.ดินแดง ได้ 2 ปีก็ขอย้ายมาอยู่ที่ อบต.ดอนคา อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี แต่เนื่องจากพื้นที่ตำบลดอนคากว้างใหญ่ มีพื้นที่อยู่ในความดูแลถึง 18 หมู่บ้าน ในฐานะที่เป็นข้าราชการท้องถิ่นจึงต้องลงไปดูแลทั้งเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน และงานส่งเสริมอาชีพ อย่างเต็มความสามารถ

“ถ้าเราอยากพัฒนาเด็ก พัฒนาอาชีพ หรืออยากพัฒนาพื้นที่ที่เราทำงานอยู่ เราก็ต้องลงมือทำ”

กอบปรัก อบต.ดอนคามีสูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลายแห่ง แต่ขณะนั้น อบต.ไม่ได้ตั้งงบประมาณไว้ จึงต้องเข้ามาช่วยดำเนินการจัดตั้งงบประมาณของ อบต. และดำเนินการของงบประมาณจัดสรรไปพร้อมกัน ทำให้ได้เรียนรู้งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม

อยู่ที่ อบต.ดอนคา ได้ 3 ปี ชีวิตการทำงานก็เริ่มเข้าที่เข้าทาง แต่ด้วยปัจจัยแวดล้อมในการใช้ชีวิต และเห็นช่องทางที่จะได้ทำงานใกล้บ้านเกิดมากขึ้น จึงขอย้ายไปอยู่ที่ อบต.ดอนตาล อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ได้เพียง 6 เดือน ด้วยจังหวะชีวิต ปลัดแจ้งเห็นโอกาสที่จะกลับไปทำงานที่จังหวัดนครนายกบ้านเกิด จึงขอย้ายไปอยู่ อบต.บึงศาล อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก พร้อมกับเริ่มทำงานหลาย ๆ ด้าน ทั้งงานโครงสร้างพื้นฐาน งานด้านเด็ก เยาวชน และผู้พิการอย่างจริงจัง ซึ่งบางเรื่องก็ไม่ประสบความสำเร็จตามที่หวังไว้ เพราะติดเงื่อนไขเรื่องการใช้งบประมาณ แต่เพราะยังมี “ความฝัน” อยากทำงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หลังจากทำงานใกล้บ้านได้เพียง 2 ปี เธอจึงตัดสินใจย้ายกลับไป ที่ อบต.ดอนตาล ตามคำชักชวนของนายฯ ในเวลานั้น

“การที่เราจะย้ายหรือเปลี่ยนที่ทำงานบ่อยๆ เราต้องมั่นใจว่าตัวเราเป็นคนมีคุณค่า หรือไม่เราก็พยายามสร้างคุณค่าให้ตัวเอง ถ้าเราอยากพัฒนาเด็ก พัฒนาอาชีพ หรืออยากพัฒนา พื้นที่ที่เราทำงานอยู่ เราก็ต้องลงมือทำ ที่ดอนมะสังข์ก็มีหลายๆ อย่าง คิดว่าน่าจะจะได้ทำงานที่สนุกมากขึ้น และได้เปิดโอกาสให้ตัวเองได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้พัฒนาตัวเอง ยิ่งถ้าเราผ่านงานหนักๆ ได้ ย่อมแสดงถึงศักยภาพที่มีในตัวเรา”

เพราะอยาก “เดินตามฝัน” และอยากทำงานรูปแบบใหม่ๆ ปลัดแจ้ตัดสินใจย้ายงานอีกครั้ง เมื่อรู้ว่า อบต.ดอนมะสังข์ที่อยู่ใกล้ๆ กับ อบต.ดอนตาล กำลังหา “คนมีใจ” มาร่วมทำงาน แม้รู้ว่าต้องเจองานหนัก แต่เธอก็เต็มใจย้ายมาเพียงเพราะว่าอยากทำงานที่ทำให้ทนายมากชิ้นเท่านั้น

เดินหน้าทำงานเพื่อเด็กและเยาวชน

ปลัดแจ้เล่าต่อว่า จำได้เลยว่ามาเริ่มงานที่ อบต.ดอนมะสังข์วันแรกคือวันที่ 8 มีนาคม 2556 พร้อมกับร่วมขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน ซึ่งเป็นนโยบายหลักของอดีตนายก อบต. ด้วยเชื่อว่าเด็กในวันนี้ คือผู้ใหญ่ในวันหน้า ถ้าพัฒนาเด็กให้ดี ให้ฉลาดได้ ทุกอย่างก็จะพัฒนาได้หมด ซึ่งปลัดแจ้เองก็เชื่อว่าการพัฒนาถ้าจะให้เกิดผลดี ต้องเริ่มที่เด็ก แม้กระทั่งการสร้างเสริมสุขภาพก็ต้องเริ่มทำตั้งแต่ทารกในครรภ์ นโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงเดินไปพร้อมกับการเกิดขึ้นของโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น

(4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานเชิงรุกของ อบต.ดอนมะสังข์อยู่พอดี จึงเสมือนเป็น “โอกาส” ให้ปลัดแจ้ได้ทำงานพัฒนาศักยภาพคนดังที่ฝันไว้

“ช่วงแรกของการดำรงตำแหน่งปลัด อบต.ดอนมะสังข์ เราให้ความสนใจการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนของ อบต. มาก เพราะยังไม่เคยเห็นบรรยากาศที่มีนักพัฒนาชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ อบต. เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก ๆ อย่างต่อเนื่องและน่าสนใจแบบนี้ ไม่ว่าจะเป็นการหลอมรวมใจของเยาวชนด้วยวิถีทางพุทธ การปลูกจิตสำนึกรักตัวเอง สังคม สิ่งแวดล้อม การสร้างเสริมทักษะชีวิต และความบันเทิง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ทำให้เราได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัสและร่วมเรียนรู้ไปกับทีมนักถักทอชุมชนตลอดเวลา”

เติมเต็มนักถักทอชุมชน

สำหรับชีวิตการทำงานที่ อบต.ดอนมะสังข์ นอกจากปลัดแจ้จะต้องดำเนินการตามนโยบายนายก อบต. ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะนโยบายด้านเด็กและ

“ต้องเริ่มทำงานจากจุดเล็กๆ เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ก่อนจะขยายเป็นจุดใหญ่ โดยเริ่มจากให้เด็กได้รู้จักวางแผนเป้าหมายในชีวิต เพราะเชื่อว่าถ้าเขามีเป้าหมายที่ดีก็จะมีอนาคตที่ดีตามไปด้วย ซึ่งความฝันของคนทำงานคือส่งเสริมให้เด็กใช้ความรู้ความสามารถที่มีทำงานเลี้ยงชีพ แล้วนำความรู้ความสามารถกลับมาพัฒนาชุมชนต่อไป”

เยาวชนที่เดินหน้าอย่างเด่นชัดแล้ว ด้วยบทบาทการเป็น ปลัดที่มองเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงเข้าไปช่วยทีมนักถักทอชุมชน ขับเคลื่อนงานอย่างเต็มรูปแบบ

“การทำงานเรื่องเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องยาก เพราะต้องใช้เวลาที่ไม่ใช่เวลาทำงาน ทั้งช่วงเย็น วันหยุด เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดราชการ ฉะนั้นคนทำงานด้านนี้ ต้องเป็นคนที่มีใจและมีความเสียสละมาก ถือเป็นเรื่อง น่ายินดีมากที่มีคนทำงานเช่นนี้ ด้วยเหตุนี้เมื่อทีม นักถักทอชุมชนต้องการให้เราช่วยอะไร เราจึงสนับสนุน เต็มที่ ทั้งเรื่องเวลา วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ หรือ บุคลากร โดยเราพยายามหนุนให้พนักงานทุกฝ่ายใน อบต.เข้าไปเป็นทีมทำงานร่วมกับนักถักทอชุมชนด้วย ทุกครั้ง เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเชื่อว่า

การทำงานที่ดีต้องทำเป็นทีม ซึ่งที่ผ่านมาก็ได้รับความ ร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ อบต.เป็นอย่างดี เห็นได้ว่าเวลา มีงานอะไรทุกคนจะเข้ามาร่วมทำงานด้วยความสนุกสนาน หากช่วงไหนเว้นว่างไปหน่อย ก็จะมีคำถามว่าเมื่อไร จะมีการจัดงานอีก ถือเป็นการสร้างความสุขในการทำงาน ได้ทางหนึ่ง”

สานสัมพันธ์ชุมชน

ผลที่เกิดขึ้นนอกจากจะเห็นเด็กที่ “ไฝ่ดี” มารวม ตัวทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ด้วยจิตสาธารณะ ไม่เห็นเห เข้าหาอบายมุข มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พร้อมจะทำกิจกรรมดีๆ เพื่อชุมชนสังคมแล้ว ยังได้ เห็นผู้ใหญ่ “ใส่ใจ” กับปัญหาเด็กและเยาวชนในชุมชน

มากขึ้น ทั้ง อบต. ภาศิเครือข่าย คนในชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมถึงองค์กรภายนอกที่เข้ามาสนับสนุนกำลังทำงานเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ส่วนตัวเธอเองก็เกิด “ความภาคภูมิใจ” ว่าสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนดีขึ้น ที่สำคัญคือสามารถ “สานฝัน” ที่อยากเห็นข้าราชการกับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ เป็นผลจากความมุ่งมั่นทำงานอย่างเสียสละร่วมกับคณะทำงาน โดยไม่เน้นการใช้งบประมาณมากมาย ด้วยแรงบันดาลใจที่ว่า...

“ต้องเริ่มทำงานจากจุดเล็กๆ เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ก่อนจะขยายเป็นจุดใหญ่ โดยเริ่มจากให้เด็กได้รู้จักวางแผนเป้าหมายในชีวิต เพราะเชื่อว่าถ้าเรามีเป้าหมายที่ดีก็จะมีอนาคตที่ดีตามไปด้วย ซึ่งความฝันของคนทำงานคือส่งเสริมให้เด็กใช้ความรู้ความสามารถที่มีทำงานเลี้ยงชีพ แล้วนำความรู้ความสามารถกลับมาพัฒนาชุมชนต่อไป”

ตลอดระยะเวลา 1 ปีของการทำงานในฐานะนักถักทอชุมชนเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ว่า หากคนทำงานรู้จักปรับตัว เปลี่ยนทัศนคติเพื่อเรียนรู้กับสถานการณ์ที่ผ่านเข้ามา และนำมาปรับใช้ป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและสังคม จะทำให้งานทุกงาน เงินทุกบาทถูกใช้ไปอย่างคุ้มค่า เปรียบเหมือนได้ทั้งคนและงานคุณภาพไปพร้อมกัน

ทำด้วย “ใจ”

เทศบาลตำบลไผ่ทองดิน อำเภอบางปลาบู้ จังหวัดสุพรรณบุรี

คงไม่่ง่ายนักสำหรับบทบาทการเป็น “ข้าราชการประจำระดับสูง”
ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ และ
การประสานงานระหว่าง 3 ภาคส่วนที่มีความสำคัญ คือ
ฝ่ายบริหาร ฝ่ายงานประจำ และประชาชน ยิ่งเมื่อต้องเจอกับ
เบื้องานที่มีรายละเอียดแตกต่างกันด้วยแล้ว การทำงานแบบ
“ใส่ใจ” เท่านั้น จึงจะนำพาเราให้นั่งอยู่ในใจของผู้อื่นได้

พัศกร อุ่นอ่อน ปลัดเทศบาลตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า
จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นตัวอย่างของ “ข้าราชการประจำ” ที่มีแนวทางการ
ทำงานแบบ “บูรณาการ” สอดรับได้กับทั้งสามภาคส่วน ด้วยการเล็งเห็น
ความสำคัญของการพัฒนาเด็ก เยาวชน ครอบครัว พร้อมกับการประสาน
สร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ขององค์กรในตำแหน่งต่าง ๆ ที่เห็นว่ามี
เกี่ยวข้อง ทั้งผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม หัวหน้าฝ่าย
อำนวยการ นักพัฒนาชุมชน และนักวิชาการศึกษา ให้เข้ารับการอบรมเป็น
“ทีมนักถักทอชุมชน” ภายใต้หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก
เยาวชน และครอบครัว ด้วยหวังว่าความรู้ที่ได้รับจะช่วยพัฒนาศักยภาพ
คนทำงานให้สามารถเข้าไปสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน จนเกิดเป็น
“ความร่วมมือมือ” ให้ทั้งสามภาคส่วนได้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

เส้นทางสู่งานพัฒนาชุมชน

แต่กว่าจะมาถึงวันนี้ ปลัดพัศกรต้องสั่งสมประสบการณ์ในสายงานท้องถิ่น จนมีพื้นฐานด้านการพัฒนาชุมชนหลายปี จนกระทั่งสอบบรรจุเป็นปลัดอำเภอประจำอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี ลพบุรี และนครปฐม แต่ทำได้ไม่นานก็เริ่มรู้ว่าสายงานนี้น่าจะไม่เหมาะกับตนเอง เพราะสนใจงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นมากกว่า จึงตัดสินใจย้ายมาดำรงตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จนถึงปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลา 10 ปี ปลัดพัศกรพยายามเปลี่ยนนโยบายด้านต่าง ๆ จากส่วนกลางมาเป็นแผนการทำงาน ของท้องถิ่น แต่ยังไม่เห็นแผนงานของท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมชัดเจน มีเพียงการส่งเสริมและป้องกัน ร่วมกับองค์กรท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน เป็นครั้งคราวเท่านั้น

แต่ในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมาเทศบาลตำบลไผ่กองดิน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จึงเริ่มเห็นความสำคัญของการพัฒนา

เด็กและเยาวชนมากขึ้น ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลประชากรในตำบล พบว่า เด็กและเยาวชนกว่า 500 คน เริ่มมีพฤติกรรมเลียนแบบสังคมเมือง ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม จนละเลยวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงแสดงออกในทางที่ไม่เหมาะสมไม่ควรมากขึ้น เทศบาลจึงคิดแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

ปลัดพัศกรเล่าว่า ที่ผ่านมามเทศบาลตำบลไผ่กองดิน มีการจัดกิจกรรมเพื่อเด็กและเยาวชนหลายครั้ง แต่ยังไม่เป็นกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง จัดเป็นครั้ง ๆ ก็จบไป เช่น ค่ายต้านภัยยาเสพติด ค่ายอบรมมารยาทไทย จัดงานบวชบรรพชาสามเณร หรือจัดงานวันเด็ก เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อไม่นานนี้เทศบาลได้จัดทำโครงการเทศบาลเคลื่อนที่ในวันเสาร์ โดยให้เด็กมาวาดภาพประกวดในหัวข้อประชาธิปไตย พบว่าเด็กหลายคนมีความคิดสร้างสรรค์ดีมาก จึงอยากจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนที่หลากหลายและครอบคลุมยิ่งขึ้น ทั้งสังคม ศิลปะ เพื่อให้เด็กได้เข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนไปพร้อมกัน

ก่อเกิด “บักถักทอชุมชน”

เมื่อมี “แนวคิด” จะพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนให้เกิดความต่อเนื่อง การหาเพื่อนร่วมทางก็เกิดขึ้น

“ต้นปี 2556 เพื่อน ๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นชักชวนให้เข้าไปฟังการแนะนำโครงการของสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ร่วมกับมูลนิธิสยามกัมมาจล ในโครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 : หลักสูตรนักถักทอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว รู้สึกสนใจ จึงนำมาหารือกับนายกเทศมนตรีซึ่งท่านก็เห็นด้วย จนเกิดเป็นที่มนักถักทอชุมชนเทศบาลตำบลไผ่กองดินในวันนี้”

ปลัดพัทธกรเล่าต่อว่า ตอนส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมนั้นเราไม่ได้บังคับ แต่จะใช้วิธีสร้างความเข้าใจมากกว่า เพราะเจ้าหน้าที่เทศบาลส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องการพัฒนาชุมชน จึงไม่มีเครื่องมือ เครื่องมือ หรือชุดความคิดในการทำงานชุมชน คิดว่าการอบรมครั้งนี้ น่าจะช่วยให้ที่มนักถักทอชุมชนได้ “เครื่องมือ” มาใช้ใน

การทำงานมากขึ้น โดยเฉพาะการทำงานด้านเด็กและเยาวชน แต่ที่สำคัญคือเชื่อว่าสิ่งที่ได้รับจากหลักสูตรนี้จะช่วย “กระตุ้น” การทำงานให้คนทำงานสนุกมากขึ้น

“ความคาดหวังตอนนั้นคืออยากให้ที่มนักถักทอชุมชนเข้าไปรวมกลุ่มกับคนในชุมชนเข้าไปเป็นแนวมองหากคนที่เด่นๆ ในชุมชนมาเป็น “แกนนำ” ทำโครงการเสนอต่อเทศบาลเพื่อให้เทศบาลจัดสรรงบประมาณและบุคลากรเข้าไปช่วยทำงาน ทำให้โครงการมีความต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำแล้วทิ้งเหมือนที่ผ่านมา”

เมื่อทีมทำงานพร้อม ความรู้พร้อม ปลัดพัทธกรและที่มนักถักทอชุมชนจึงเริ่มวางแผนการทำงานเชิงลึกมากขึ้น

ดึงชุมชนร่วมพัฒนาเด็ก

ด้วยอุดมการณ์การทำงานแบบ “ใส่ใจ” นี้เอง ทำให้ปลัดพัศกรและทีมนักถักทอชุมชนมองเห็นว่าการจัดกิจกรรมให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จที่ดีและยั่งยืนได้ ฉะนั้นทุกภาคส่วนในชุมชนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมกันแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง เพราะปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงเร็วมาก เด็กและผู้ใหญ่ต้องพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปพร้อม ๆ กัน

และด้วยเป้าหมายการทำงานที่ไม่ได้มุ่งไปที่เด็กและเยาวชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมุ่งมั่นสร้างความเข้าใจให้คนในชุมชนทั้งบ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ “ตระหนัก” ถึงการมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรหลาน ถือเป็นภารกิจ “กระตุ้น” ให้คนทำงานเห็นความสำคัญของการทำงานเพื่อท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

ปลัดพัศกร เล่าต่อว่า ในฐานะผู้บริหารองค์กรฝ่ายข้าราชการประจำ เราต้องเข้าไปช่วยทีมนักถักทอชุมชนหลายอย่าง ตั้งแต่ร่วมประชุมกับคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน หาแนวทางการดำเนินงานพร้อมให้คำปรึกษา แนะนำแก่นักถักทอชุมชนในเรื่องกระบวนการหรือการดำเนินโครงการ ทั้งยังมีการติดตาม

“เราไม่อยากให้เด็กรวมกลุ่มกันตามถนน ไปทำกิจกรรมเสี่ยงต่างๆ อยากให้เด็กได้มีโอกาสคิด และทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ จนเกิดเป็นเครือข่ายเด็ก และเยาวชนที่สามารถเสนอโครงการมาที่เทศบาลได้ แต่ที่ผ่านมามีการดึงเด็กเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมนั้นทำได้ยาก เพราะผู้ปกครองเองก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องการรวมกลุ่มเด็กมาทำกิจกรรมสร้างสรรค์ กลัวว่าลูกจะไปทำสิ่งไม่ดี ส่วนคนทำงานเองก็ต้องไม่รอให้ผู้บริหารสั่งจึงจะทำ หากเห็นปัญหาต้องรีบลงไปดู ไปหาทางแก้ไขให้ทันก่วงที เพราะโดยหน้าที่ เราทำงานเพื่อประชาชนอยู่แล้ว”

การทำงานเป็นระยะ ๆ ด้วยวิธีการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งการติดตามงานแบบนี้เมื่อก่อนไม่ค่อยทำกัน แม้จะเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่เดี๋ยวนี้ผู้เข้าอบรมไม่ว่า ที่ไหนก็ต้องทำรายงานความคืบหน้าหรือผลที่ได้จากการอบรมมานำเสนอด้วย เพราะถือว่าใช้งบประมาณของรัฐ จึงต้องใช้อย่างคุ้มค่า และยังเป็นความรับผิดชอบติดตามงานของผู้ที่อนุมัติให้เข้าร่วมโครงการด้วย

คิครอบด้าน **สู่ความสำเร็จ**

1 ปีที่ทีมนักถักทอชุมชนของเทศบาลตำบลไผ่กองดินได้เข้าร่วมหลักสูตรนี้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างเข้มข้นในทุก ๆ เดือน ทำให้มีโอกาสลงพื้นที่เดินหน้าทำงานจนสามารถทำให้เกิดกระบวนการทำงานที่มองเห็น **“ประโยชน์ร่วมของชุมชน”** โครงการยูวแพทย์แผนไทยจึงเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ **“ทุน”** ในท้องถิ่นของทีมนักถักทอชุมชน โดยอาศัยองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมหลักสูตร การศึกษาดูงานจากสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งโครงการนี้ได้รับเสียงตอบรับเป็นอย่างดีจากคนในชุมชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นการ **“สร้างการมีส่วนร่วม”** ให้เกิดขึ้นในชุมชนอย่างไม่เคยมีมาก่อน

โครงการยูวแพทย์แผนไทยถือเป็นโครงการแรกที่เทศบาลตำบลไผ่กองดินจัดขึ้นต่อเนื่อง ด้วยหวังว่าโครงการนี้จะก่อให้เกิดกลุ่ม **“แกนนำเยาวชนต้นแบบ”** ที่เข้มแข็ง และสามารถขยายผลต่อยอดไปสู่โครงการอื่น ๆ ต่อไป

ด้วยการทำงานอย่างทุ่มเท คลุกคลี ใส่ใจ ใช้ **ความรู้ความสามารถในการพัฒนาชุมชน** มาช่วยเป็นที่เลี้ยงให้ทีมนักถักทอชุมชนอย่างใกล้ชิด ถือได้ว่า **ปลัดพัศกร อุณอ่อน** เป็นอีกหนึ่ง **“กลไก”** ที่ช่วยขับเคลื่อนการทำงานของนักถักทอชุมชนเทศบาลตำบลไผ่กองดิน จนเกิดเป็นโครงการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนไผ่กองดินได้ในที่สุด

เมื่อนักดักทอชุมชน ต้อง “จัดการ” อารมณ์ตนเอง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนิม อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

“เพราะเป็นคนจริงจังกับการทำงานมาก
 หากงานที่ทำไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ก็จะเครียด
 ส่งผลให้คนรอบข้างเครียดไปด้วย ทำงานไม่มีความสุข
 คนรอบข้างก็ไม่มีความสุข
 ตอนนั้นคิดแต่ว่าเราจะจัดการกับคนอื่นอย่างไร
 ไม่เคยย้อนกลับมามองตัวเองเลย มองแต่ว่าคนอื่นมีปัญหา
 ยิ่งได้รับเชิญไปเป็นวิทยากร ไปนำเสนองานบ่อยครั้ง
 ก็ยิ่งคิดว่าตัวเองเก่ง ตัวเองแน่ คนภายนอกให้การยอมรับดีมาก
 แต่ทำไมคนในองค์กรเราถึงจัดการไม่ได้”

คือคำบอกเล่าของ จินตนา แก้วกล้า “จิน” หัวหน้าสำนักงาน
 ปลัด อบต.หนองสนธิ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ หนึ่งใน
 “นักถักทอชุมชน” ที่พยายามหาวิธีจัดการกับ “อารมณ์” ตนเอง จนในที่สุด
 เธอก็สามารถทำได้ ส่งผลให้เธอทำงานในองค์กรได้อย่างมีความสุขมากขึ้น

เปลี่ยนแนวคิดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็น พัฒนาการศึกษา

จินเล่าว่า เธอย้ายมาทำงานที่ อบต.หนองสนธิได้ 5 ปีแล้ว และ
 ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนมาโดยตลอด นอกจากนี้เธอยังได้มี
 โอกาสร่วมงานกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ทำให้เธอมีภาคีเครือข่ายการทำงานด้านสุขภาพมากขึ้นตามไปด้วย และผลงานที่ทำกับ สสส.ช่วยให้คนในชุมชนมีสุขภาพดีขึ้น ทำให้นายก **อบต.สมจิตร นามสว่าง** เริ่มมองเห็นแนวทางการพัฒนาชุมชนหนองสนิท ในปี 2553 - 2554 นายก อบต.จึงเปลี่ยนแนวคิดการทำงาน ของ อบต.ใหม่ จากเดิมที่เคยเน้นการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมาให้มีความสำคัญกับเรื่องการศึกษา แทน โดยเน้นไปที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อน กระทั่งปี 2556 นายกสมจิตรกลับมาดำรงตำแหน่งนายก อบต.อีกครั้ง **“นโยบาย”** เรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างครบวงจรของตำบลหนองสนิทจึงเกิดขึ้น

“ช่วงนั้นหลักสูตร **“นักถักทอชุมชน”** เข้ามาพอดี เราเองเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่ดีและมีประโยชน์ จึงตอบรับไว้ก่อน เพราะเห็นว่าเป็นโอกาสสำคัญ ถ้าไม่รีบคว้าไว้ก็น่าเสียดาย ตอบรับไปโดยที่ยังไม่ได้รายงานผู้บริหารเลย เมื่อเข้าไปขออนุญาต ท่านก็สนับสนุนเต็มที่ เพราะเห็นว่า

เป็นการอบรมที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเด็กและเยาวชน น่าจะช่วยให้การทำงานด้านเด็กและเยาวชนของตำบลหนองสนิทเกิดผลสัมฤทธิ์มากขึ้น”

เมื่อได้ไฟเขียวจากนายก อบต. แล้ว ต่อมาก็ต้องหาทีมทำงาน จินเล่าว่า ตอนแรกทีมทำงานมี 3 คนคือเรา นักวิชาการการศึกษา และนักพัฒนาชุมชน แต่ทำไปได้ระยะหนึ่งก็ต้องเปลี่ยนทีมทำงานใหม่ เนื่องจากนักพัฒนาชุมชนย้าย ก็ดึงนักวิชาการเกษตรเข้าร่วม แต่ก็ยังไม่ได้ เราก็ต้องมองหาทีมทำงานใหม่ คิดได้ว่าที่นี่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ น่าจะตรงกับหลักสูตรนี้ จึงดึงแอนนา ฉิมงาม “ครูชัย” เข้ามาร่วมทีม การทำงานจึงค่อยลงตัวในที่สุด

การเปลี่ยนทีมทำงานบ่อยๆ เราเองก็เครียด กลัวว่าจะทำงานไม่ได้ตามที่อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ คาดหวังไว้ โชคดีที่อาจารย์และทีมงานให้กำลังใจ อาจารย์จะบอกว่าไม่เป็นไร ได้เท่าไรก็เท่านั้น ค่อยเป็นค่อยไป ค่อยๆ เรียนรู้เอาว่าทำไมถึงไม่ได้ ทำให้เราเริ่มคลายกังวลลง เมื่อทีมลงตัวเราก็พยายามพูดคุยกับทีมงานมากขึ้นถามเขาบ่อยๆ ว่า มีปัญหาข้อสงสัยอะไรไหม หรือต้องการให้เราช่วยอะไร ทำให้การทำงานของทีมเริ่มดีขึ้น เกิดความชอบมากขึ้นเรื่อยๆ และที่สำคัญเริ่มมีกำลังใจมากขึ้น

“ถามว่าเสียใจไหมที่ต้องเปลี่ยนทีมทำงานบ่อยๆ ก็เสียใจนะ เพราะในฐานะหัวหน้าทีมเราไม่สามารถทำให้เพื่อนร่วมทีมคิดแบบเดียวกับเราได้ ก็ต้องปล่อยเขาไป เพราะวันนี้เขาอาจจะยังไม่เห็นประโยชน์ของหลักสูตรนี้ก็ได้”

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

ปรับตัว...ปรับใจ

จินเล่าต่อว่า ก่อนเข้าร่วมหลักสูตรนี้ เธอพอมีพื้นฐานเรื่องการคิดวิเคราะห์ข้อมูลอยู่บ้าง แต่สิ่งที่ขาดคือการทำงานอย่างมีความสุข ด้วยความที่เป็นคนใจร้อน คิดอะไรก็พูดออกไปทันที จริงจังกับงานมาก ถ้างานไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ จะเครียด ทำให้คนรอบข้างเครียดตามไปด้วย ยิ่งได้รับตำแหน่งใหม่เป็นหัวหน้าสำนักงานปลัดฯ ก็ยิ่งกดดันและเครียดมากขึ้น ตอนนั้นคิดแต่เราจะจัดการกับคนอื่นอย่างไร แต่ไม่เคยย้อนกลับมามองตัวเองเลย มองแต่ว่าคนอื่นมีปัญหาตลอด คิดว่าตัวเองเก่ง ตัวเองแน่ ยิ่งทำงานกับ สสส.มา 3 ปี ก็ยิ่ง “ตัวพอง” เพราะได้รับเชิญไปเป็นวิทยากร ไปนำเสนองานอยู่เสมอๆ ตอนนั้นคิดแต่จะทำไมคนอื่นข้างนอกยอมรับเรา แต่ทำไมคนในองค์กรเราถึงจัดการไม่ได้

.....

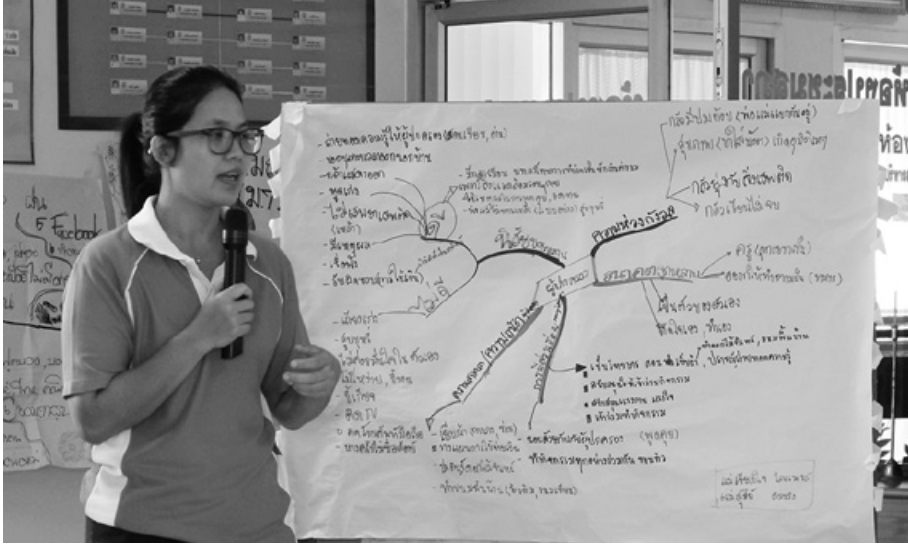
*“คิดตลอดเวลาว่าเราทำงานกับชุมชน
ไม่เคยมีปัญหาเลย ทำได้ดีด้วยซ้ำ
สามารถคุยกับชาวบ้านได้ แต่พอมาทำกับทีม
ถ้าไม่มีปัญหามากเหลือเกิน ซึ่งพอได้เข้าร่วมอบรม
หลักสูตรนักกักตักชุมชน ทำให้เราย้อนคิดได้ว่า
อาจเป็นเพราะเราทำงานแบบเก่งคนเดียว
ใจร้อน รอคอยคนอื่นไม่ได้
ทำให้เราไม่สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้”*

.....

เมื่อรู้ตัว เราก็พยายามคิดหาทางแก้ไข ทั้งอ่านหนังสือธรรมะ เริ่มจัดการกับความโกรธ ความเครียดของตนเอง แต่พอกลับเข้าไปอยู่ในงานก็เป็นเหมือนเดิมอีก แก้เท่าไรก็ไม่หาย จนวันหนึ่งในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ที่ต้องเรียนรู้เรื่องงาน ชีวิต และการเรียนรู้ อาจารย์ทรงพลบอกว่า “โลก โกรธ หลง” มันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ถ้าเราเข้าใจธรรมชาติ เราก็จะวางจิตวางใจได้ถูก มองอะไรให้เห็นตามที่เป็นอยู่ เราก็พยายามฝึกฝนตัวเอง

“แต่กว่าจะฝึกได้ก็ยาก สิ่งเหล่านี้เป็นนามธรรม ถ้าไม่ฝึกก็จะไม่รู้จริงๆ ว่าเป็นอย่างไร เช่น เราเห็นลูกน้องหรือผู้ร่วมงานแสดงอาการที่เราไม่ชอบ เราต้องเริ่มนับหนึ่งถึงสิบในใจ หรือไม่ก็เดินออกจากตรงนั้นไปก่อน แล้วพยายามทำความเข้าใจถึงเหตุและผลว่าทำไมเขาแสดงออกมาแบบนั้น ค่อยๆ ฝึกด้วยการพยายามเข้าใจเขา ทำให้เริ่มปล่อยวางได้มากขึ้น พยายามฝึกฝนตนเองบ่อยๆ ใช้ความไม่เป็นทางการพูดคุยกับเขา ทล่ายก่าแพงตัวเองออกไป ซึ่งตอนนี้คิดว่าสามารถทล่ายก่าแพงของตนเองได้บ้าง สามารถตอบตนเองได้ว่า **“ความสุข”** อยู่ไม่ไกลเลย แค่เราทำงานให้เต็มที่ สนุกให้เต็มที่ และเต็มที่กับทุกสิ่ง เพียงแค่นี้ก็ทำให้เรามีความสุขแล้ว”

และด้วยความพยายามปรับเปลี่ยนตนเอง ส่งผลให้วันนี้เพื่อนร่วมงานกล้าเข้ามาคุย กล้าพูดเล่นกับเธอมากขึ้น เช่น หัวหน้าแต่งชุดนี้สวยนะ หัวหน้าต้องไปเอาแว่นออก ใส่คอนแทคเลนส์ดีกว่า ซึ่งแต่ก่อนจะไม่มีใครกล้าพูดแบบนี้กับเธอเลย ส่งผลให้บรรยากาศในการทำงานดีขึ้น

ตั้งคณะอนุกรรมการด้านเด็กครบทุกช่วงวัย ดึงภาคีในชุมชน...ร่วมพัฒนาเด็ก

เมื่อทีมพร้อม ใจพร้อม แผนการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนก็เกิดขึ้น จินเล่าว่า หลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้ทีมนักถักทอฯ เริ่มมองเห็น “เจ้าภาพ” ที่จะเข้ามาช่วยขับเคลื่อนเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น จึงเสนอให้มีการปรับโครงสร้างคณะกรรมการระดับตำบลใหม่ จากเดิมที่เป็นการแต่งตั้งตามโครงสร้างก็เป็นการดึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจริงๆ มาเป็นคณะกรรมการแทน พร้อมจัด “เวที” ทบทวนข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชน และวางเป้าหมายการทำงานร่วมกัน โดยได้ข้อสรุปว่าควรมีการตั้งคณะอนุกรรมการเด็กและเยาวชนเพิ่มอีก 3 คณะ จากเดิมที่เคยมีแต่คณะอนุกรรมการเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษานั้นคือ คณะอนุกรรมการเด็กในครรภ์ (แม่ตั้งครรภ์และคุณแม่วัยใส) คณะอนุกรรมการเด็กปฐมวัย และคณะอนุกรรมการเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนตำบลหนองสนธิครอบคลุมเด็กทุกช่วงวัย

“บางกลุ่มอาจจะทำได้น้อย บางกลุ่มอาจจะทำได้มาก แต่เราก็อยากให้เกิดกิจกรรมสำหรับเด็กทั้ง 4 กลุ่มเร็ว ๆ แต่ก็ต้องคิดถึงทีมงานด้วยว่าเขาพร้อมไหม โดยต้องพยายามทำให้เขารู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ต้องวางใจให้เขาทำ ให้เขาได้เรียนรู้เหมือนเรา”

เมื่อทุกอย่างพร้อม การ “ถักทอ” ภาคีเครือข่ายในชุมชนก็เริ่มขึ้น

จินเล่าว่า ด้วยความที่หลักสูตรนักถักทอชุมชนมี “กระบวนการเรียนรู้” ที่หลากหลาย เราสามารถดึงความรู้ต่างๆ มาใช้ได้ตามช่วงเวลาได้เป็นอย่างดี และเมื่อถึงเวลาต้องลงมือดึงภาคีเครือข่ายให้เข้าร่วมพัฒนาเด็กและเยาวชน สิ่งที่เราได้นำมาใช้กับการทำงานในครั้งนี้คือเรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์ การมองภาพรวม ทำให้ทีมงานเห็นภาพรวมของงานเด็กและเยาวชนชัดขึ้น โดยได้รับคำชี้แนะจากอาจารย์ทรงพลว่าอย่ามองแยกส่วนปัญหาทุกปัญหาต่างผูกโยงกันในทุกๆ เรื่อง ต้องมองเห็นภาพรวมให้มากที่สุด เช่น การทำงานเด็กต้องเริ่มจากตรงไหน มีใครเกี่ยวข้องบ้าง ให้วิเคราะห์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการใช้ประโยชน์จากภาคีเครือข่าย และที่สำคัญคือการพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องมองให้ครอบคลุมทั้งระบบ ตั้งแต่เด็กที่อยู่ในท้อง เด็กปฐมวัย เด็กในวัยเรียน และเด็กนอกระบบ โชคดีที่เราเคยทำงานด้านนี้มาก่อน ทำให้คิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานได้เร็วขึ้น มองทะลุว่างานเด็กกลุ่มไหนใครเป็นเจ้าภาพ เช่น เด็กที่อยู่ในท้องกลุ่มที่น้ำจะเป็นเจ้าภาพคือกลุ่มงานอนามัยแม่และเด็ก เด็กปฐมวัยเจ้าภาพคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มเด็กในระบบ อบต.ทำอยู่แต่ยังไม่มีความต่อเนื่อง ส่วนเด็กนอกระบบก็มองเห็นเจ้าภาพอยู่ เพียงแต่ว่าตอนนี้เรายังไม่ได้เข้าไปขับเคลื่อนแบบจริงๆ จังๆ เท่านั้น

“เมื่อมองเห็นว่าเจ้าภาพการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีใครบ้าง ตอนนี่เราเริ่มมีการพูดคุยกับภาคีเครือข่ายกัน บ้างแล้วว่าจะมีแผนการทำงานอย่างไร เช่น กลุ่มคุณแม่ ้วยใส เจ้าภาพคือกลุ่มงานอนามัยแม่และเด็ก เขาก็มองว่า จะทำเรื่องข้อมูลโดยสำรวจว่ามีแม่ตั้งครรภ์อายุเท่าไร แบบไหน อยู่กับใคร ไปฝากครรภ์ครบไหม และจัดทีม อาสาสมัครลงไปเยี่ยมเพื่อให้คำปรึกษา ซึ่งนอกจากนี้ก็ยัง มีการให้ความรู้เรื่องอาหาร การเลี้ยงดูลูก ฯลฯ ซึ่งมีคุณหมอ และนักวิชาการจาก รพ.สต.เข้ามาช่วย เป็นต้น”

นอกจากนี้ยังใช้หลัก “จัดการก่อนเรียน” คือเราจะจัดให้มีการพูดคุยกันก่อนทุกครั้งว่า การจัดงาน ต้องเตรียมอะไรบ้าง ส่วนการทำงานกับคณะกรรมการ ก็ต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ว่าทำแล้วจะเกิดผลอะไร เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเต็มที่ เดิมเราจะพูดคนเดียว บอกว่าเขาต้องทำแบบนี้ เห็นด้วยไหม ทำให้บางคนเบื่อกว่าไม่สนใจฟัง แต่พอปรับเปลี่ยนให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น เรามีหน้าที่สรุปความคิดเห็น เชื่อมคำพูดของทุกคน และเติมความคิดเห็นของเราไป ทำให้เขารู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เห็นชัดเลยว่าบรรยากาศในวงพูดคุย เปลี่ยนไป แต่ละคนไม่เครียด และสนุกกับการได้เสนอความคิดเห็นมาก

ยกตัวอย่างเช่น การวางแผนกิจกรรมเด็กและเยาวชน เราเชิญทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ในชุมชน และเจ้าหน้าที่ อบต.มาประชุมร่วมกัน ชี้แจงว่า อบต.จะมีการทำโครงการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พร้อมแบ่งหน้าที่การทำงานให้ผู้ใหญ่ในชุมชนช่วยในเรื่องความสัมพันธ์กับเด็ก การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ส่วนเจ้าหน้าที่ อบต.ทำหน้าที่ เป็นพี่เลี้ยงในทุกหมู่บ้าน สังเกตการณ์ เก็บภาพ เก็บรายละเอียด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ อบต.ได้เรียนรู้ข้อมูลชุมชนของตนไปในตัว

.....

“เราอยู่ในท้องถิ่น เป็นคนของท้องถิ่น ถ้าเราไม่รู้จักพื้นที่แล้วใครจะรู้ โครงการนี้ “เปิดโอกาส” ให้เจ้าหน้าที่ อบต. ได้ลงไปปฏิสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน เพราะบางคน เพิ่งย้ายมายังจำผู้นำไม่ได้ ไม่รู้จักพื้นที่ ถือเป็นจุดอ่อน แม้บางคนจะไม่ได้ทำงานเกี่ยวกับชุมชน แต่ก็ต้องรู้จักชุมชนให้มากที่สุด ด้วยแนวคิดการทำงานเช่นนี้ ทำให้ อบต.หนองสนิม มีจุดแข็งเรื่อง “ทีมงาน” ดังจะเห็นได้จาก วันเสาร์อาทิตย์ หากมีการจัดกิจกรรมใด เจ้าหน้าที่ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรไปในที่สุด ส่วนคนที่ไม่ให้ความร่วมมือ หรือไม่สนใจ ก็จะไม่โดนกันออกจากกลุ่ม ทำให้เขาต้องปรับตัวเข้าหาเพื่อนและองค์กรในที่สุด”

.....

ใช้ “ทุนเดิม” พัฒนากิจกรรมเด็กและเยาวชน

และแล้วโจทย์ยากก็มาถึง เมื่อถึงคราวที่ทีม นักถักทอชุมชนต้องลงมือ “ถักทอ” เด็ก เยาวชน และ คนในชุมชนเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ เด็กและเยาวชนในตำบลหนองสนธิ

จึงจึงใช้กิจกรรมแรลลี่ชุมชนเป็นฐาน เนื่องจากเป็น “ทุนเดิม” ที่มีอยู่แล้ว เริ่มต้นจากการนำกิจกรรมจักรยาน แรลลี่ที่เคยทำมาก่อน มาปรับแผนใหม่ โดยขอคำปรึกษา จากอาจารย์ทรงพล ซึ่งอาจารย์ก็แนะนำขั้นตอนการทำงานว่าควรเริ่มต้นจากอะไร เช่น ก่อนเริ่มกิจกรรม ควรมีการละลายพฤติกรรมเด็กก่อนหรือไม่ หรือควรให้ เด็ก ๆ เห็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ก่อนหรือไม่อย่างไร พอได้รับคำแนะนำเราก็กลับมาปรับรายละเอียดการทำงานใหม่ทันที

เริ่มต้นด้วยการเชิญ “แกนนำทุกหมู่บ้าน” มา ชวนคิดชวนคุยเกี่ยวกับปัญหาเด็กและเยาวชนในตำบล หนองสนธิ โดยนำข้อมูลจากโรงเรียนต่างๆ ในตำบล มาเป็นฐานในการพูดคุย พร้อมกับโยนคำถามไปว่า พวกเขาอยากเห็นเด็กและเยาวชนหนองสนธิเป็นอย่างไร ใหม่ พวกเขารู้สึกห่วงกังวลกับเด็กและเยาวชนเหล่านี้ อย่งไร และจะแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร พร้อมกับใช้คำถาม แบบ “ห้าทาย” ไปว่า หรือจะรอให้ปัญหามันเกิดขึ้น

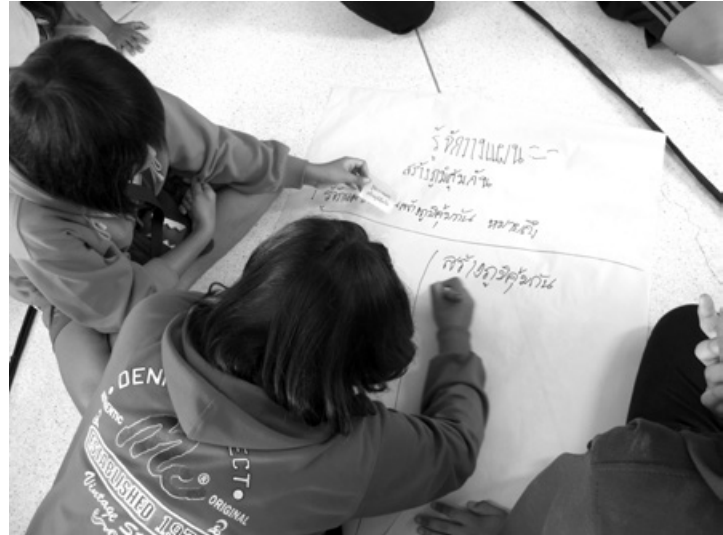
มากกว่านี้ พอได้ยินอย่างนี้แกนนำชุมชนทุกคนต่าง พร้อมใจกันบอกว่า “อยากแก้ปัญหา” เมื่อได้ใจจาก แกนนำชุมชนแล้ว การดำเนินงานก็เริ่มขึ้น

“เราบอกให้แกนนำชุมชนทุกคนช่วยกันคัดเลือก “แกนนำเยาวชน” มาก่อน โดย อบต.จะทำหนังสือแจ้ง ไปยังผู้ปกครอง แต่ให้แกนนำชุมชนช่วยไปประชาสัมพันธ์ โครงการต่อ ผลปรากฏว่ารอบแรกมีแกนนำเยาวชนจาก ทุกหมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมมากถึง 50 คน”

เมื่อได้ “แกนนำเยาวชน” แล้ว ทีมนักถักทอชุมชน ก็จัดวงพูดคุยขึ้นที่โรงเรียนหนองสนธิวิทยา โดยมี สมเกียรติ สาระ หัวหน้าสำนักงานปลัดตำบลหนองอียอ และ “เชียว” สุริยา ดวงศรี เข้ามาช่วยทำเวทีด้วย ซึ่ง กิจกรรมวันนั้นจะเน้นให้เด็ก ๆ ได้รู้จักตนเอง รู้จักเพื่อนๆ ในตำบลเท่านั้น ส่วนกิจกรรมครั้งที่ 2 ให้เด็ก ๆ คิด วิเคราะห์เรื่องการใช้ชีวิตของตนเอง ตั้งเป้าหมายชีวิต วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค อุปนิสัย รวมถึงความถนัดว่า เขาเก่งอะไร

การจัดกิจกรรมทั้ง 2 ครั้งที่ผ่านมาทำให้เห็น “จุดอ่อน” ของตัวเองในเรื่องสันตนาการ ซึ่งเราก็รู้ตัว อยู่ว่าไม่เก่งด้านนี้ แต่ก็พยายามเรียนรู้ให้มากขึ้น

หลังกิจกรรมครั้งที่ 2 เสร็จสิ้นลง “แผนจัด กิจกรรม” ก็เกิดขึ้นอีกครั้ง แต่ครั้งนี้เงินให้แกนนำเยาวชน คิดแผนเองว่าจะพาน้อง ๆ ไปเรียนรู้อะไรบ้าง แต่โชคไม่ดี เป็นช่วงเลือกตั้งพอดี (ต.ค. - พ.ย. 56) ด้วยภาระหน้าที่

ทำให้การทำกิจกรรมกับเด็ก ๆ ต้องหยุดไปช่วงหนึ่ง เมื่อการเลือกตั้งผ่านไป กิจกรรมครั้งที่ 3 ก็เกิดขึ้น แต่กลับมีเด็กเข้าร่วมน้อยมาก ทีมทำงานจึงประเมินผลร่วมกันพบว่า สาเหตุมาจากขาดการประชาสัมพันธ์ การทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่องทำให้เด็กขาดความกระตือรือร้น และทีมทำงานไม่สามารถบริหารจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“เห็นผลประเมินแล้วรู้ทันทีว่า เราไม่ได้ทำตามที่อาจารย์ทรงพลบอกเรื่องการวางแผนการทำงานที่ควรจะต้องเป็นตารางการทำงานให้ละเอียดชัดเจน เพื่อให้รู้ว่าในแต่ละช่วงเวลามีงานอะไรที่ต้องทำบ้าง เพื่อที่งานจะได้ไม่ต้องกระจุกตัวอยู่ช่วงใดช่วงหนึ่ง และที่สำคัญคือจะได้ไม่กระทบกับงานประจำที่มีอยู่ด้วย”

เรื่องการวางแผนการทำงาน ควรจะลงเป็นตารางการทำงานให้ละเอียดชัดเจน เพื่อให้รู้ว่าในแต่ละช่วงเวลา มีงานอะไรที่ต้องทำบ้าง เพื่อที่งานจะได้ไม่ต้องกระจุกตัวอยู่ช่วงใดช่วงหนึ่ง และที่สำคัญคือจะได้ไม่กระทบกับงานประจำด้วย”

เดินหน้าจัด “กิจกรรมเรียนรู้ชุมชน”

อย่างไรก็ตามแม้การจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 จะไม่ประสบความสำเร็จ แต่เงินและทีมงานก็ไม่ท้อ เดินหน้าจัดประชุมคณะอนุกรรมการเด็กในกลุ่มวัยต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในตำบลหนองสนธิ โดยให้แต่ละคนคิดรูปแบบกิจกรรมมานำเสนอ จนมาลงตัวที่ “กิจกรรมเรียนรู้ชุมชน” โดยอบต.จะสนับสนุนงบประมาณให้หมู่บ้านละ 500 บาท ส่วนวัสดุอุปกรณ์ให้แต่ละหมู่บ้านไปบริหารจัดการเอง โดยมีโจทย์ว่า ต้องเป็นวัตถุประสงค์ในพื้นที่และต้องไม่ซ้ำ และที่สำคัญคือต้องมีผู้ใหญ่ในชุมชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้วย โดยมีเจ้าหน้าที่ อบต.เข้ามาทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงอีกต่อหนึ่ง

สำหรับกิจกรรมเรียนรู้ชุมชนที่ผู้ใหญ่ในชุมชนร่วมกันคิดขึ้นนั้นจะเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ในหมู่บ้านของตนเอง เช่น หมู่ 1 เรียนรู้การทำไม้กวาดก้านมะพร้าว หมู่ 3 ขนมันจีน และว่าว หมู่ 6 ขนมห่างยก หมู่ 7 จักสาน หมู่ 8 สานเปล หมู่ 9 สานส้ม และหมู่ 10 ทำบ่วงด้กหนู เป็นต้น โดยท้ายที่สุดเราวางแผนไว้ว่าจะนำผลงานของ

เด็ก ๆ ทั้ง 10 หมู่บ้านมาจัดนิทรรศการในวันเด็กแห่งชาติ โดยให้เด็ก ๆ คิดนำเสนอรูปแบบนิทรรศการด้วยตนเอง ทีมนักถักทอชุมชน เพียงแค่แนะนำเท่านั้นว่าในนิทรรศการควรมีข้อมูลอะไรบ้าง

“วันงานจริง ๆ พบว่าเด็ก ๆ เขาจัดกิจกรรมกันได้สนุกมาก บางหมู่บ้านก็ทำเป็นซุ้มเล่นเกม บางหมู่บ้านก็มีผลิตภัณฑ์มาขายด้วย ถือเป็นครั้งแรกที่คิดว่าได้ที่ตำบลหนองสนนทีมักทอจัดกิจกรรมวันเด็กร่วมกันทั้งตำบล เป็นภาพบรรยากาศที่คนในชุมชนไม่เคยเห็นมาก่อน และเท่าที่ได้พูดคุยกับเด็ก ๆ ส่วนใหญ่บอกว่าสนุกมาก พี่จัดอีกนะ เราเดินไปที่ไหนก็มีแต่คนทักทาย รู้สึกดีใจมาก”

หลังจัด “กิจกรรมเรียนรู้ชุมชน” เสร็จสิ้นลงก็ถึงเวลา “ถอดบทเรียน” ว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง เมื่อถึงขั้นตอนนี้รู้เลยว่าพวกเขายังมี “จุดอ่อน” เรื่องการสรุปบทเรียนมาก พวกเขาจึงไม่มีพื้นฐานเรื่องการโยนคำถามที่ดี เก็บประเด็นไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถสรุปว่าสิ่งที่เด็ก ๆ ได้เรียนรู้นั้นมีคุณค่าอะไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมทำขนม ก็จะได้ข้อสรุปเรื่องการทำขนมเท่านั้น ไม่ได้มีการโยนคำถามไปถึงเรื่องความอดทน การมีส่วนร่วม ความพยายาม หรือความรู้ด้านอื่นๆ เลยซึ่งน่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามมองเห็นว่าคนในชุมชนหันมาสนใจเด็กและเยาวชนมากขึ้น

“ทีมนักถักทอชุมชนตำบลหนองสนน ทยอยผล
“สร้างทีมทำงาน” ขึ้นในองค์กร จากเดิมที่ต่างคน
ต่างคิดต่างทำ ไม่มีใครกล้าก้าวล่วงงานคนอื่น
ตอนนั้นก็กลายเป็นว่าทุกคน “พูดคุย” กันมากขึ้น
มีการ “บูรณาการ” และ “วางแผน” การทำงานร่วมกัน
ปรึกษาหารือกันว่าจะนำงานของแต่ละคน
ไปแทรกตรงไหนอย่างไร
ไม่ทำงานแยกส่วนเหมือนแต่ก่อน “

วงแค่ว่า “คิดเป็น”

วันนี้กระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลหนองสนนเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นแล้วด้วยฝีมือการ “ถักทอ” ของทีมทำงาน

แต่หากถามว่าเป้าหมายการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลหนองสนนคืออะไร จินบอกว่าเป็นการทำให้เด็ก “คิดเป็น” รู้ผิด ชอบ ชั่วดี แค่นี้ก็เพียงพอแล้ว เพราะถ้าพูดถึงคำว่า “ทักษะชีวิต” เราคิดว่ามันเป็นคำใหญ่ เราแค่อยากให้เขาคิดเป็น ขอแค่เวลาเขาอยู่นอกบ้าน อยู่ลับตาเราแล้วเขาสามารถคิดได้เองว่าอะไรควรไม่ควร อะไรถูกอะไรผิด หากเขาคิดได้ คิดเป็น เราเชื่อว่าอนาคตภายหน้าเขาต้องเอาตัวรอดได้แน่ และการสอนให้เด็ก “คิดเป็น” เราก็ต้องเริ่มปลูกฝังเขาตั้งแต่เล็ก จึงคิดว่าแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนของตำบลหนองสนนที่คิดทำให้ครบทั้ง 4 ช่วงวัยนั้นมาถูกทางแล้ว

และในอนาคตแผนงานด้านเด็กและเยาวชนของ ตำบลหนองสนิทจะเดินด้วย “ข้อมูล” เป็นหลัก เมื่อได้ ข้อมูลแล้วจึงจะนำมาแปลงเป็นกิจกรรมต่อไป โดยมี นักถักทอชุมชนและภาคีเครือข่ายในชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อน การทำงาน

“ในอนาคต อบต.หนองสนิทคงไม่คิดเองทำเอง อีกแล้ว แต่จะเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น ดึงทุก ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาระดมสมอง กำหนดทิศทาง และ ตั้งเป้าหมายการทำงานร่วมกัน และเมื่อเสร็จแล้วก็ต้องมีการประเมินผล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนางานไป พร้อมทั้งตำบล”

วันนี้ดูเหมือนว่าภาระหน้าที่ของ “นักถักทอ ชุมชน” ของเธอจะผลิดอกออกผลเป็นรูปธรรมชัดเจน แต่เธอยังมีสิ่งที่ยากทำเพื่อให้ตำบลหนองสนิทพัฒนา ยิ่งขึ้น นั่นคือ การทำ “วิสัยทัศน์ อบต.หนองสนิท” โดย จัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตำบลหนองสนิท ชักชวนคนในชุมชนมานั่งคิดนั่งคุยว่าพวกเขา “อยากเห็น” ตำบลหนองสนิทเป็นแบบไหน ร่วมคิดวางแผนการ ทำงาน และหาวิธีแก้ปัญหาไปพร้อมกัน โดยครอบคลุม ทุกส่วนทั้งเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ สุขภาพ เศรษฐกิจ การเกษตร ประเพณี วัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งถ้าทำได้จริง คิดว่าจะเกิดผลดีกับชุมชนเป็นอย่างมาก

ชีวิต...ที่ต้องก้าวเดิน

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์

**“ตอนเรียนจบใหม่ๆ ไฟแรงมาก อุดมการณ์ก็สูง
ต่อต้านงานราชการสุดๆ เพราะไม่ชอบอะไรที่เชื่องช้า
ซับซ้อนยุ่งเหยิง ไม่ชอบทำงานแบบเช้าชามเย็นชาม”**

คำบอกเล่าของ **นันทา ศรีกัลป์ “จุ่ม”** นักพัฒนาชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองสิงห์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ ที่มีต่ออาชีพข้าราชการในอดีต

จุ่มเล่าว่า หลังเรียนจบเธอจึงมุ่งมั่นทำงานเอกชนที่กรุงเทพฯ ได้ 2 ปี หน้าที่การงานกำลังไปได้ดี ก็ต้องตัดสินใจทิ้งความก้าวหน้า หยุดยั้งอุดมการณ์ที่เคยมี เนื่องจากตั้งครรรค์ สามีก็รับราชการอยู่ภาคใต้ คุณแม่ที่อยู่สุรินทร์ก็สุขภาพไม่ค่อยดี ถ้ายังทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ ค่าใช้จ่ายต้องเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว จึงลาออกจากราชการกลับมาอยู่ที่จังหวัดสุรินทร์

แม้จะมีอุดมการณ์มากแค่ไหน แต่ต้องทิ้งอุดมการณ์ไว้ก่อน เพราะครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่สุด หลังกลับมาอยู่บ้านได้ไม่นาน ก็ไปเป็นครูที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมใกล้บ้าน ซึ่งเป็นศูนย์รวมเด็กมีปัญหาที่พ่อแม่โยนให้วัดเป็นคนจัดการ และนี่คือจุดเริ่มต้นที่ทำให้เธอให้ความสนใจกับปัญหาเด็กและเยาวชน

ก้าวสู่อาชีพ “ครู”

จุ่มเล่าว่า จำได้ว่าช่วงที่เข้าไปเป็นครูใหม่ๆ โดนเด็กแกล้งทุกวัน หมามุ่ยบ้าง ตึกแกบ้าง แกล้งเสริจเนร ก็จะพากันหัวเราะเยาะเรา พร้อมกับพูดว่า “สงสัยพรุ่งนี้ครูคงไม่มาแล้วมั้ง” แรกๆ เราก็ท้อ ร้องไห้ไม่รู้กี่ครั้ง แต่ก็พยายามอดทนเอาชนะใจลูกศิษย์ให้ได้ พยายามคิดมุกกลับไป เพราะเขาเป็นเด็กเขาถึงทำแบบนี้ หากเราปล่อยไปโดยไม่หาทางแก้ไข แล้วโตขึ้นพวกเขาจะเป็นอย่างไร เริ่มมองเห็นว่าปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อคิดได้ก็ “ปรับตัวใหม่” วางตัวเป็นกันเองกับเด็ก พูดกับเด็กว่ามีปัญหาอะไรก็ให้มาปรึกษา จากนั้นเด็กๆ ก็เริ่มยอมรับเรามากขึ้น ไม่เพียงแต่การปรับเปลี่ยนวิธีการวางตัวเท่านั้น แต่ยังเปลี่ยนวิธีการสอนใหม่ไม่มุ่งวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ยังสอนให้เด็กได้เรียนรู้ “วิชาชีวิต” ด้วยเช่นกัน

“สอนอยู่เกือบสองปี ได้ข้อคิดเกี่ยวกับเด็กเยอะมาก ได้เรียนรู้ว่าที่จริงแล้วพวกเขาไม่ได้อยากทำตัวมีปัญหา แต่เพราะขาดความรักความเอาใจใส่จากครอบครัว จึงแสดงออกด้วยการทำตัวเป็นปัญหา เพื่อสร้างความสนใจ ซึ่งจริง ๆ แล้วพวกเขาแค่อยากให้มีคนรักเท่านั้น”

พยายามคิดมุกกลับไป
เพราะเขาเป็นเด็กเขาถึงทำแบบนี้
หากเราปล่อยไปโดยไม่หาทางแก้ไข
แล้วโตขึ้นพวกเขาจะเป็นอย่างไร

“เชื่อมร้อยและถักทอ”

“ราชการ” อาชีพที่หนีไม่พ้น

เมื่อครูและเด็กเริ่มเข้าใจกันมากขึ้น ทุกอย่างดูเหมือนจะราบรื่นขึ้น แต่ “จุดเปลี่ยน” ของชีวิตก็มาถึงอีกครั้ง เมื่อจุ่มต้องตัดสินใจลาออกจากการที่กำลังเดินไปได้ด้วยดี เพราะห่วงสามีที่ทำงานอยู่บริเวณ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และอยากให้ครอบครัวได้อยู่กันพร้อมหน้า ด้วยการไปทำงานธุรการอยู่กับคณะทำงานโครงการในพระราชดำริ 3 จังหวัดนราธิวาส ช่วยเหลือชาวไทยพุทธอยู่ประมาณ 3 ปี จนเริ่มรู้สึกชีวิตอึดแล้ว จึงกลับมาอยู่ที่สุรินทร์อีกครั้ง

จุ่มเล่าต่อว่า ตลอด 3 ปีที่อยู่ที่นี่ สุขภาพจิตแย่มาก รู้สึกเบื่อและเป็นกังวลที่ต้องมานั่งลุ้นว่าคืนนี้สามีที่ออกไปปิดล้อม จะกลับมาไหม ซวนสามีย้ายหลายครั้ง ก็ไม่ได้รับการอนุมัติเสียที อีกอย่างเพราะว่าสามีเป็นทหาร ซึ่งได้ปฏิญาณตนเป็นคนของแผ่นดินไปแล้ว เขาต้องปกป้องชาติ แต่เราก็อยู่แบบนั้นต่อไปไม่ไหว จึงตัดสินใจว่าจะกลับบ้าน โชคดีที่สามีเคารพการตัดสินใจของเรา แต่ก็ติดปัญหาว่าถ้าจะย้ายกลับมาอยู่สุรินทร์ ก็ต้องมีงานรองรับ เพราะเราต้องเลี้ยงดูครอบครัว มีทางเดียวตอนนั้นคือต้องสอบบรรจุเข้ารับราชการ งานที่เราเคยประกาศไว้ว่า “ชีวิตนี้จะไม่มีวันทำเด็ดขาด” แต่ก็หนีไม่พ้น เพราะสอบบรรจุได้ที่ อบต.จอบาะ อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นพื้นที่สีแดง อิสลามร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีไทยพุทธแม้แต่คนเดียว ความรู้สึกตอนนั้นเหมือนชีวิตเรากำลังเล่นเกมอะไรสักอย่าง พลิกผันอยู่ตลอดเวลา

งานที่ อบต.จอบေးคือการเข้าไปดูแลเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ ตอนแรกๆ ที่เข้าไปชาวบ้านจะระแวงมากไม่ค่อยไว้ใจ อาจเป็นเพราะเราเป็นไทยพุทธก็ได้ เราก็พยายามแสดงให้เห็นถึงความจริงใจทั้งกับคนและงาน จนวันหนึ่งกลุ่มแม่บ้านในชุมชนแสดงการทักทายเราและจับหลังมือเราขึ้นมาหอม ซึ่งเป็นวิธีการยอมรับของคนอิสลาม ตอนนั้นจำได้ว่าดีใจมาก ลุยงานเต็มที่ ทำงานที่นี่ได้ 2 ปี เกิดเหตุการณ์ตั้งค่าหัวขำราชการไทยพุทธขึ้นทางจังหวัดจึงอนุมัติให้ย้ายกลับภูมิลำเนาได้ก่อนครบกำหนดเพื่อความปลอดภัย

เส้นทางสู่...นักถักทอชุมชน

เมื่อย้ายกลับมาบ้านเกิด ก็เริ่มงานที่ อบต.เมืองสิงห์ทันที โดยงานแรกที่ได้รับมอบหมายคือการเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน โดยเข้ามาช่วงหลังจากที่มีการปฐมนิเทศไปแล้ว จึงไม่ค่อยเข้าใจความหมายของนักถักทอชุมชนเท่าไร กอปรกับเราเองก็เพิ่งย้ายมา ภาระงานก็มากอยู่แล้ว และยังไม่เข้าใจบริบทของพื้นที่เท่าที่ควร ทำให้รู้สึกเคืองคิ้วมาก

ตอนนั้นคิดแต่ว่า

“งานประจำบนหน้าตักก็เยอะอยู่แล้ว เราจะทำไหวไหม
แถบผลก็ได้ก็ไม่รู้ว่าจะคุ้มหรือไม่”

จุ่มเล่าอีกว่า เข้าอบรมได้ระยะหนึ่ง ความคิดนั้นก็ยังไม่หมดไป โชคดีที่นายก อบต.ประเสริฐ สุขจิต ช่วยเปิดมุมมองความคิดให้ว่า การทำงานทุกอย่างไม่สามารรถเห็นผลได้ในทันทีทันใด และบางครั้งผลตอบแทนของการทำงานอาจไม่ใช่สิ่งของที่มีมูลค่า แต่เป็น “ความรู้สึกภาคภูมิใจ” ที่ได้ช่วยเหลือเด็กและเยาวชน

คำพูดนี้ “กระตุก” ให้เธอคิดและมีกำลังใจทำงานเพื่อเด็กและเยาวชนทันที

เมื่อ “คิดได้” กระบวนการอบรมต่างๆ ก็พร้อมๆ ออกมาทันที

จุ่มบอกว่า กิจกรรมแรกๆ ที่เธอจัดเพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับเด็ก ๆ เมืองสิงห์คือ กิจกรรมละลายพฤติกรรมให้เด็กรู้จักตนเอง ซึ่งได้รับการตอบรับดีมาก ทั้งเด็กและผู้ปกครองมาถามไถ่อยู่บ่อยครั้งว่าเมื่อไหร่จะจัดอีก สิ่งเหล่านี้เป็นกำลังใจให้เรามี “แรง” ทำงานเพิ่มขึ้น

ก่อนหน้านี้อาจได้รับมอบหมายงานจะลงมือทำเลย
 ไม่คิดไม่ถามใครทั้งสิ้น แต่หลังจากได้เข้าอบรมหลักสูตรนักกักทอชุมชน
 ทำให้เราได้เรียนรู้ว่าการทำงานชุมชน ต้องถามความคิดเห็นของชุมชนด้วยว่า
 “เขาอยากทำหรือไม่” ต้องให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมด้วย
 แม้จะได้แนวคิดมาแล้ว แต่เมื่อถึงเวลาลงมือจริงก็ “ตรอ้ง” เดิม
 อาจเป็นเพราะภาระงานที่มากมาย จึงใช้วิธีทำหนังสือสอบถามความคิดเห็นชาวบ้านแทน
 ไม่ได้ลงพื้นที่ไปพูดคุยด้วยตัวเอง ผลคือไม่มีสัญญาณตอบรับใดๆ กลับมาเลย

ยิ่งช่วงหลังเด็ก ๆ จะมาคอย “กระตุ้น” ให้เราจัดกิจกรรม
 อยู่เสมอ ๆ แต่ด้วยภาระงานที่มีอยู่มากมาย บวกกับ
 แนวคิดการทำงานของเราที่ว่า “ต้องทำให้ดีที่สุด” เมื่อ
 ต้องทำหลาย ๆ อย่างพร้อมกัน งานก็รวนทันที ทั้งงาน
 ประจํางานเสริมกระทบกันไปหมด

ปั้นดิน... ให้เป็นดาว

จุ่มเล่าว่า ก่อนหน้านี้อาจได้รับมอบหมายงาน
 จะลงมือทำเลย ไม่คิดไม่ถามใครทั้งสิ้น แต่หลังจาก
 ได้เข้าอบรมหลักสูตรนักกักทอชุมชนทำให้เราได้เรียนรู้
 ว่าการทำงานชุมชน ต้องถามความคิดเห็นของชุมชน
 ด้วยว่า “เขาอยากทำหรือไม่” ต้องให้ชาวบ้านเข้ามา
 มีส่วนร่วมด้วย แม้จะได้แนวคิดมาแล้ว แต่เมื่อถึงเวลา
 ลงมือจริงก็ “ตรอ้ง” เดิม อาจเป็นเพราะภาระงาน
 ที่มากมาย จึงใช้วิธีทำหนังสือสอบถามความคิดเห็น
 ชาวบ้านแทน ไม่ได้ลงพื้นที่ไปพูดคุยด้วยตัวเอง ผลคือ
 ไม่มีสัญญาณตอบรับใดๆ กลับมาเลย

ที่ผ่านมา อบต.ไม่เคยจับงานด้านเด็กและเยาวชน
 มาก่อน จึงต้องลงมือทำให้เขาเห็นก่อน โดยยึดหลักการ
 ทำงานคือ “ใช้ใจซื้อใจ”

และเมื่อถึงเวลาเริ่มต้นทำโครงการพัฒนาศักยภาพ
 แกนนำเยาวชน เพื่อ “สรรหา” แกนนำเยาวชนในพื้นที่

ตำบลเมืองสิงห์ โชคดีได้มูลนิธิการศึกษาเพื่อโลกสีเขียว
 เข้ามาช่วยจัดกระบวนการและทำสัมมนาการ หลังจบค่าย
 ก็เกิด “แกนนำเยาวชน” จำนวน 20 คนซึ่งส่วนใหญ่
 อยู่ในพื้นที่บ้านหนองเหล็กเข้ามาเป็นแกนนำ ช่วย อบต.
 ขับเคลื่อนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป

“เรามากพูดคุยกับนายกประเสริฐบ่อย ๆ ว่าอยาก
 ปั้นเด็กกลุ่มนี้ให้เป็นดาว ด้วยการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์
 ให้เด็กกลุ่มนี้ทำกิจกรรมดี ๆ ร่วมกัน รวมถึงให้พวกเขา
 เป็นผู้นำและถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนในชุมชนอื่น
 ต่อไป โดยเฉพาะเด็กนอกกระบบที่อยากให้เขาจัดการ
 กับชีวิตตนเองได้ ไม่ใช่ไขว่ไขว่ไปในทางที่เสื่อมเสีย
 ต่ออนาคต เท่านั้นที่เพียงพอแล้ว”

จุ่มเล่าต่อว่า แกนนำเยาวชน 20 คน เป็นกลุ่มที่มีความมุ่งมั่นมาก พวกเขา มักคิดวางแผนกิจกรรมที่อยากนำมาเล่าให้ฟังหลายครั้ง พอเห็นเด็ก ๆ มีความตั้งใจและอยากทำจริง ๆ ในฐานะนักถักทอชุมชนจึงทำหน้าที่ “หนุนเสริม” ของงบประมาณจาก อบต.จัดทำ “โครงการสานฝันให้น้อง สานสัมพันธ์น้องพี่บ้านหนองเหล็ก” ให้เด็กไปทำกิจกรรมร่วมกัน หลังจัดกิจกรรมเสร็จพวกเราก็พาถอดบทเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำมาใช้เป็นบทเรียนในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

คุณค่า...ที่มากกว่าประสบการณ์

การเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน นอกจากจะทำให้จุ่มเห็นพัฒนาการของเยาวชนที่เธอมีส่วนในการ “ปั้น เสริม เติม แต่ง” จนพวกเขาสามารถขึ้นมาเป็น “แกนนำเยาวชน” แกนนำของตำบลเมืองสิงห์แล้ว ตัวเธอก็เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน

หากถามว่าได้อะไรมากที่สุดจากหลักสูตรนี้ จุ่มบอกว่า “หลักการทรงงานของในหลวง” ที่เธอนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเรื่อง “การระเบิดจากข้างใน” และ “ความเพียร” แม้จะมีภาระงานมากขึ้น แต่หากต้องการให้งานออกมาดีมีคุณภาพ เราก็ต้องเพียรพยายามให้มากกว่าที่เป็นอยู่

“การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเรามี 2 ส่วนใหญ่ๆ สิ่งแรกคือ “ทัศนคติ” ในการทำงาน จากเดิมที่เป็นคนเชื่อมั่นในตัวเองสูงมาก คิดว่าสิ่งที่เราคิดทำดีและถูกต้องที่สุดแล้ว ชอบทำงานคนเดียว โดยไม่เคยถามความเห็นใครเลย แม้ทุกครั้งที่งานจะออกมาดี ก็ยังรู้สึกไม่พอใจในผลงานอยู่ดี คาดหวังทุกสิ่งสูงมาก แต่หลังจากเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ก็ได้เรียนรู้ว่า การทำงานให้มีความสุข และประสบความสำเร็จนั้น เราต้องรับฟังความคิดเห็นคนอื่นด้วย นอกจากนี้ยังได้เรื่อง “กระบวนการคิด” เพราะเมื่อก่อนค่อนข้างคิดสะเปะสะปะจะงวอนอยู่ในหัว แต่เดี๋ยวนี้คิดแบบแตกประเด็นได้เลย”

หลังจากจบหลักสูตรนักถักทอชุมชนแล้วไม่นาน ชีวิตของเธอต้องก้าวเดินต่อไป แม้ว่าจะมีปัญหาอุปสรรคที่จำเป็นต้องโยกย้ายไปทำงานที่ใหม่ เนื่องจากไม่สะดวกเรื่องการเดินทางและกำลังตั้งครรภ์ แต่เธอยังคงมุ่งมั่นตั้งใจว่าจะนำหลักคิด ทัศนคติ และวิธีการทำงานที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้กับการทำงานต่อไป

เราต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองทาม อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี

วันนี้ทุกคนในชุมชนต้องมาช่วยกันคิด ช่วยกันทำ
ไม่ใช่คิดว่าส่งเด็กไปโรงเรียนแล้ว โรงเรียนต้องรับผิดชอบ
หากทุกคนคิดอย่างนี้ การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็น “คนดี”
คงไม่สามารถทำได้

ธนิษฐ พิมพพันธ์ “เอ็กซ์” หัวหน้าสำนักงานปลัด องค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองขาม อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี บอกเล่า
ถึงจุดเริ่มต้นของแนวคิดในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในชุมชนหนองขาม

จากหนัก...กลายเป็นเบา

เพราะเป็นคนในพื้นที่ ทำให้เอ็กซ์รู้จักชุมชนและคนในพื้นที่เป็นอย่างดี
ยิ่งเมื่อต้องเข้ามาทำงานในตำแหน่งนักพัฒนาชุมชน ยิ่งทำให้เขารู้จักชุมชน
ดียิ่งขึ้น และยิ่งเขาได้รับตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานปลัด อบต.หนองขาม ที่ต้อง
ดูแลรับผิดชอบงานทั้งหมดของสำนักปลัด อบต. จึงไม่แปลกที่เอ็กซ์จะ
ได้รับมอบหมายจาก นายก อบต. บุญยัง วังเปรม ให้เข้ามาเรียนรู้หลักสูตร
นักถักทอชุมชน

เอ็กซ์ เล่าว่า เขาเข้าสู่หลักสูตรนักถักทอชุมชนพร้อมกับเพื่อนๆ อีก
2 คนคือ ธวัชชัย พรหมเปีย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน และ
โยธการ วงษ์สุวรรณ ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อนำความรู้มาใช้พัฒนาเด็ก
และเยาวชนให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น โดยตอนแรกเอ็กซ์ไม่อยากจะมาร่วม

แต่เมื่อเข้าอบรมได้ 2 ครั้งรู้เลยว่า “คิดไม่ผิด” ที่เชื่อท่านนายก เพราะทำให้เราได้กระบวนการทำงาน ได้เทคนิควิธีการพูดกับคนในชุมชน ได้เรียนรู้วิธีการกระจายงาน รวมไปถึงการสร้างเครือข่าย ทำให้ภาระหน้าที่ของตนลดน้อยลง จนมีเวลาไปคิดงานอื่นได้มากขึ้น

หลักสูตรนี้เลย เพราะช่วงนั้นเพิ่งเลื่อนตำแหน่งใหม่ ภาระงานก็เพิ่มมากขึ้น ต้องดูแลผู้ได้บังคับบัญชา รับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนเองและงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้มีข้อจำกัดเรื่องเวลา แต่เมื่อเข้าอบรมได้ 2 ครั้งรู้เลยว่า “คิดไม่ผิด” ที่เชื่อท่านนายก เพราะทำให้เราได้กระบวนการทำงาน ได้เทคนิควิธีการพูดกับคนในชุมชน ได้เรียนรู้วิธีการกระจายงาน รวมไปถึงการสร้างเครือข่าย ทำให้ภาระหน้าที่ของตนลดน้อยลง จนมีเวลาไปคิดงานอื่นได้มากขึ้น

“ก่อนหน้าที่จะเข้าอบรม การทำงานโดยตำแหน่ง แล้วเราจะรับผิดชอบและลงมือทำด้วยตัวเอง 80 เปอร์เซ็นต์ ดึงภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วย 20 เปอร์เซ็นต์ แต่หลังจากเข้าอบรมหลักสูตรนี้ก็ชักชวนชุมชนแล้วเห็นว่าเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมกับงานพัฒนาเยาวชนมากขึ้น”

แก้ปัญหากจากจุดเล็กๆ

เอ็กซ์ เล่าต่อว่า ช่วงแรกๆ ที่เข้าอบรม อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) เน้นไปที่การพัฒนา

เรื่อง “ใจ” ก่อน ตอนแรกก็ไม่คิดอะไร ก็เข้ากระบวนการไปเรื่อยๆ แต่พอมีเวลานั่งคิดก็คิดว่า “เอ๊ะ...นี่มันเป็นเรื่องการพัฒนาตัวบุคคลนี่” ซึ่งอาจารย์ทรงพลชอบพูดกับพวกเราบ่อยๆ ว่า มองงานใหม่มองหากทั้งกระดาน มองข้างต้องมองทั้งตัว นอกจากนี้อาจารย์ยังนำแง่คิดเรื่อง “หลักการทรงงาน” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาแนะนำเราด้วย เพื่อพัฒนาทักษะและวิธีการทำงานของนักถักทอชุมชนที่ไม่จำเป็นต้องลงมือทำเองทุกอย่าง แต่ให้ใช้วิธีสร้างภาคีเครือข่ายเข้ามาทำงานร่วมกัน ทำให้งานเราเบาขึ้น แล้วเราก็จะมีเวลาคิดงานใหม่ๆ ขึ้นเรื่อยๆ คิดแล้วก็ถ่ายทอดให้เครือข่ายลงมือทำ

สำหรับหลักการทรงงานที่เรานำมาใช้ในการทำงาน อยู่เสมอๆ คือ แก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ สำเร็จแล้วจึงค่อยขยายผล หากคิดทำงานใหญ่โดยไม่ได้ดูความพร้อมของตนเองและเพื่อนร่วมทีมหรือภาคีเครือข่าย ถือเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า และในที่สุดทุกคนก็จะหมดแรง เพราะมีแต่คนสั่ง คนทำมีอยู่ไม่กี่คน เช่น กิจกรรมที่ทีมนักถักทอชุมชนจะจัดให้เด็กทำ เราก็จะเริ่มจากเด็กๆ ไม่กี่คน ชักชวนให้เข้ามาร่วมทำกิจกรรมก่อน ไม่หวังปริมาณ แต่หวังคุณภาพ เมื่อได้ผลจึงจะขยายผลไปสู่ผู้ใหญ่ในชุมชนต่อไป

พัฒนา “ทักษะชีวิต” เด็กหนองจาม

เมื่อได้ทั้งความรู้และภาคีเครือข่ายเข้ามาช่วยขับเคลื่อนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนแล้ว เอ็กซ์และเพื่อน ๆ ได้ย้อนกลับมาดูข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชนของตำบลหนองจาม 11 หมู่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่เด็ก ๆ มีปัญหาติดเกมมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นเรื่องตั้งครมร์ก่อนวัยอันควร และยาเสพติด เอ็กซ์และทีมทำงานจึงคิดทำ **โครงการพัฒนาคุณภาพเด็กขึ้น** โดยประสานขอความรู้เรื่องการทำกิจกรรมและของงบประมาณจากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) พร้อมทั้งประสานขอวิทยากรจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุพรรณบุรี

เอ็กซ์เล่าว่า การจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพเด็กได้รับความร่วมมืออย่างดีจาก บ้าน วัด โรงเรียน ภาคีเครือข่ายในชุมชน โดยเฉพาะ **ชลธิชา พุทธิโกศา** เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป และพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองจาม มาร่วมกันจัดทำ **“หลักสูตร”** ในโครงการพัฒนาคุณภาพเด็ก เพื่อให้เด็กหนองจามมี **“ทักษะชีวิต”** เพิ่มขึ้น โดยดึงเด็กและเยาวชนอายุ 9 - 12 ปี จำนวน 120 คน เข้าร่วมกิจกรรม 6 สัปดาห์ อาทิ เช่น กิจกรรมเชิงวิชาการ พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง

“ผมมองว่าเด็กจะพัฒนาตนเองหรือมีชีวิตที่ดีขึ้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวเด็กเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความร่วมมือของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ต้องเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลบุตรหลานด้วย”

ภาพที่เห็นในวันนี้ เราอาจจะยังไม่ได้เห็นการพัฒนาของเด็กเด่นชัดมากนัก แต่ในชีวิตประจำวันขอเพียงแค่ให้พวกเขารู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกความเป็นพลเมือง (Active Citizen) หากทำได้เชื่อว่าจะในอนาคตพวกเขาต้องเติบโตเป็นคนคุณภาพได้อย่างแน่นอน

1 ปีของการเข้ารับการอบรมหลักสูตรนักดักทอดชุมชน เอ็กซ์บอกว่าเขาได้อะไรมากกว่าที่คิดไว้ ทั้งความรู้ทักษะในการทำงานร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานต่าง ๆ แต่ที่ได้มากที่สุดคือ **“ความสุข”** จากการทำงานที่ไม่ต้องแบกภาระไว้คนเดียว มีภาคีเครือข่ายเข้าช่วยทำงานมากขึ้น และที่สำคัญคือ ทีมนักดักทอดชุมชน เจ้าหน้าที่ อบต. พ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งทุกคนต่างร่วมแรง ร่วมใจกันขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนจนเกิดเป็น **“ภาคีเครือข่าย”** การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เข้มแข็งขึ้นในวันนี้

“ผมมองว่าหน้าที่หนึ่งของคนทำงานใน อบต. นอกจากจะทำงานตามหน้าที่แล้ว เราต้องเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับคนในชุมชนด้วย ไม่เช่นนั้นก็เหมือนกับต่างคนต่างเดิน ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน”

ความสำเร็จ ความก้าวหน้า สิ่งที่บรรลุเป้าหมาย

เกิดการเปลี่ยนแปลงที่กลุ่มเป้าหมาย (ทีมนักถักทอชุมชน นายก ปลัด)

1. นักถักทอชุมชนเกิดทักษะการใช้ชีวิต ได้แก่ เป็นคนที่รู้จักฟังคนอื่นมากขึ้น โดยเฉพาะการฟังคนใกล้ตัวซึ่งเป็นเรื่องยากอย่างยิ่ง เช่น ฟังลูก ฟังคนในครอบครัวมากขึ้น ฟังเพื่อนร่วมงานมากขึ้น รู้จักการจัดการกับอารมณ์ตัวเองทำให้เป็นคนใจเย็นและมีเหตุผลมากขึ้น เป็นคนที่ใช้จ่ายอย่างประหยัด โดยให้หลักความพอเพียงมาเป็นเครื่องมือ อีกทั้งนักถักทอชุมชนบางคนที่มีครอบครัวได้นำความรู้ไปใช้กับลูก เช่น การเลี้ยงดูแลลูกให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย

2. นักถักทอชุมชนปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการในการทำงานแบบใหม่ โดยใช้หลักการจัดการความรู้ (ก่อน - ระหว่างทำ - หลังทำ) ก่อนทำมีการปรึกษาหารือ การวางแผนร่วมกัน การแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ระหว่างทำร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คอยสังเกตและปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้เหมาะสมสถานการณ์ เมื่อทำงานหรือกิจกรรมเสร็จแล้ว มีการถอดบทเรียนหลังทำกิจกรรม และบันทึกไว้เป็นความรู้และบทเรียนในการปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป

3. นักถักทอชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานบนฐานข้อมูลมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเด็ก เยาวชน และการวิเคราะห์ทุนทางสังคมในชุมชน เช่น ทุนบุคคล ผู้รู้ ภูมิปัญญาในชุมชน ทุนด้านวัฒนธรรมประเพณี ทุนด้านสถานที่ แหล่งเรียนรู้มาเป็นฐานในการพัฒนาต่อยอดเพื่อแก้ปัญหาของเด็ก เยาวชนในชุมชนมากขึ้น ทำให้งานพัฒนามีชีวิตชีวาเพราะล้าไปกับวิถีของชุมชน

4. นักถักทอชุมชนมีเทคนิควิธีการทำงานกับชาวบ้านมากขึ้น เช่น การนำสันทนการไปทำกับชาวบ้านก่อนทำเวทีประชาคม ก่อนแจกเบี้ยผู้สูงอายุ ทำให้เกิดความเป็นกันเองระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้าน ในการทำงานกับชาวบ้าน นักถักทอชุมชนได้มีการเปลี่ยนวิธีรูปแบบการประชุม จากเดิมเป็นการสื่อสารทางเดียว เปลี่ยนเป็นการประชุมที่เน้นการมีส่วนร่วมให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน “ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมเรียนรู้ และร่วมรับผลประโยชน์” โดยการทำจากจุดเล็กไปหาจุดใหญ่ และเอาคุณภาพไปสร้างปริมาณ เป็นต้น

5. นายก และปลัดทำบทบาทหน้าที่ในการให้คำแนะนำในการทำงาน ช่วยประสานงานกับหน่วยงานในระดับนโยบาย รวมถึงการสนับสนุนเวลาและงบประมาณให้ทีมนักถักทอชุมชนทำงานในชุมชน ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทที่เอื้อให้คนทำงานได้เรียนรู้และเติบโตไปบนงานของตนเอง

เกิดกลไกการพัฒนาเด็ก เยาวชนในพื้นที่

1. คณะกรรมการพัฒนาเด็ก เยาวชน ครอบครัว ระดับตำบล/ระดับหมู่บ้าน ซึ่งมีองค์ประกอบมาจากตัวแทนหน่วยงาน ภาคี หรือบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กเยาวชนในชุมชน เช่น บ้าน วัด โรงเรียน กศน. รพ.สต. ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น แกนนำเยาวชน แกนนำผู้ปกครอง ฯลฯ

2. คณะอนุกรรมการพัฒนาเด็กตามช่วงอายุ (อยู่ในครรภ์ เด็กปฐมวัย เด็กในระบบ และเด็กนอกระบบโรงเรียน) เช่น อบต.หนองอียอ อำเภอสนม อบต.หนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ อบต.ป่าจู้ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง และ อบต.ดอนมะสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น

เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเด็ก เยาวชน ครอบครัว

และคนในชุมชนอย่างกว้างขวาง

1. กิจกรรมห้องเรียนคนท้องและคุณแม่วัยใส ชั้นที่ อบต.ป่าจู้ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง และ อบต.ดอนมะสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเฉพาะที่ อบต.ป่าจู้ มีการเชื่อมโยง กศน. และกองทุนสวัสดิการเข้ามาช่วยฟื้นฟูภาวะจิตใจ และการพัฒนาอาชีพให้กับคุณแม่วัยใส เป็นการถักทอทุนทางสังคมในพื้นที่ได้อย่างน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

2. จังหวัดสุพรรณบุรี อบต.วัดดาว อบต.ไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า อบต.หนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ และ เทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ คณะกรรมการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายใต้การประสานงานและสนับสนุนของนักถักทอชุมชน ได้ร่วมกันออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม ของบุตรหลานร่วมกับครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้วยกิจกรรม “กอด กิน เล่น เล่า” กิจกรรมอ่านหนังสือให้ลูกฟัง และกิจกรรมเล่นต่าง ๆ เป็นต้น

3. เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเด็ก เยาวชน ได้เรียนรู้สิ่งดี ๆ ในชุมชนผ่าน “หลักสูตรท้องถิ่น” ที่พัฒนาจากความร่วมมือของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เยาวชน และปราชญ์ชาวบ้าน ภายใต้การประสานงานของนักถักทอชุมชน เป็นการเรียนรู้เพื่อการปลูกฝังให้เด็กรักถิ่นฐานของตนเอง และรักอาชีพของบรรพบุรุษ ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้เรื่องจิบผ้า งานบุญบั้งไฟ ที่ ต.หนองอียอ การทำขนมพื้นบ้าน ที่ตำบลหนองสนธิ และการทำการเกษตร ที่ อบต.เมืองสิงห์ อบต.หนองอียอ อบต.ป่าจู้ อบต.ท่างาม และ โครงการยุวแพทย์แผนไทย ที่เทศบาลตำบลไผ่กองดิน เป็นต้น

4. กิจกรรมจิตอาสา เป็นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักเสียสละ มีจิตอาสา เป็นพลเมืองที่ดีของชุมชน หลาย ๆ อบต. นักถักทอชุมชนและคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมจิตอาสา เช่น การเก็บขยะในหมู่บ้าน ของ อบต.หนองอียอ การทำความสะอาดทาสีห้องน้ำของ อบต.เมืองสิงห์ และการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุของ อบต.วัดดาว เป็นต้น

5. การเชื่อมโยงทุนทางสังคมจากภายนอก เข้าไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กเยาวชนในรูปแบบของ “ค่ายการเรียนรู้ของเยาวชน” ในรูปแบบต่างๆ เช่น ค่ายกระบวนการละครเพื่อพัฒนาชุมชน ร่วมกับเครือข่ายหน้ากากเปลือย ที่ตำบลหนองอียอ และตำบลหนองสาหร่าย ค่ายพัฒนาแกนนำเยาวชน ร่วมกับสถาบันยุวโพธิชน ที่ตำบลหนองสาหร่าย ตำบลหนองอียอ ตำบลเมืองสิงห์ ตำบลหนองสนธิ ค่ายเยาวชนคนชอบอ่าน ที่ตำบลอินทร์บุรี เป็นต้น

6. เกิดการสานสัมพันธ์และเรียนรู้ร่วมกันในครอบครัว ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างเด็ก เยาวชน และผู้ปกครอง เช่น กิจกรรมตลาดนัดครอบครัว ที่ตำบลไผ่กองดิน กิจกรรมวันเด็ก ที่ตำบลหนองสาหร่าย ตำบลวัดดาว ตำบลหนองอียอ ตำบลหนองสนธิ ฯลฯ และการจัด Summer Camp ที่ ตำบลหนองสาหร่าย ตำบลป่าจ้าว และ ตำบลหนองสนธิ เป็นต้น

7. การได้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและมีความต่อเนื่องยังผลให้แกนนำเยาวชนในหลายพื้นที่ได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เป็นคนที่กล้าคิด กล้าแสดงออก และเป็นกำลังสำคัญของนักถักทอชุมชนและท้องถิ่นในการช่วยคิดช่วยจัดกิจกรรมให้กับน้องๆ ในชุมชนตามวาระโอกาสต่างๆ เช่น การจัดงานในวันเด็ก การจัด Summer camp ฯลฯ

ปัจจัย เงื่อนไข ของความสำเร็จ

หลักสูตร

1. เป้าหมายของหลักสูตร ได้วางไว้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุม ทั้งในส่วนของทีมงาน อปท. และการเกิดกลไกการจัดการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็ก เยาวชนในชุมชน

2. เนื้อหาของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการและเอื้อต่อการขับเคลื่อนโครงการของนักถักทอชุมชน ในการจัดหัวข้อการเรียนรู้ สรท.ได้วางเนื้อหาแต่ละเรื่องไว้ตามขั้นตอนที่สอดคล้องกับจังหวะในการใช้ความรู้ในการจัดการงานเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ นักถักทอชุมชนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้เหมาะสมกับงาน และเหมาะสมกับเวลา

3. กระบวนการเรียนรู้ สรท. ได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ ที่สร้างความสมดุลระหว่าง “หัว (Head) ใจ (Heart) การลงมือทำ (Hand)” ผสมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ “เล่นปนเรียน” (Play & Learn) การเรียนรู้แบบเอาผู้เรียนเป็นตัวตั้ง เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เรียนรู้จากสถานที่จริง เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรงและเริ่มจากเรื่องใกล้ตัว ทำให้นักถักทอชุมชนรู้สึกสนุกและมีความสุขในการเรียนรู้

4. การติดตาม ประเมินผล และกรณีศึกษา เป็นกระบวนการที่ช่วยนักถักทอชุมชนให้ “เห็นทางออก คลายความกังวลใจ มีแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนงานต่อ” เป็นกระบวนการที่ สรท. ติดตามไปรับรู้สภาพความเป็นจริงในพื้นที่ วิเคราะห์บริบท ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ ต่อยอดยกระดับต่อกิจกรรมในพื้นที่คิดและทำอยู่แล้ว ช่วยเสริมความรู้และเครื่องมือในการทำงาน ตามจังหวะการดำเนินงานของแต่ละพื้นที่ รวมถึงการเป็นพี่เลี้ยง ทำให้ดู จับมือทำ และการให้ลงมือทำเอง ในรูปแบบนี้นักถักทอชุมชนจึงไม่รู้สึกว่าคุณตรวจการบ้าน

ความร่วมมือของภาคี

1. ภาคีหลักในการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย (1) สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น (สพบ.) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2) มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) (3) สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา

2. ในการดำเนินงาน เป็นการเชื่อมโยงจุดเด่นของแต่ละฝ่ายมาทำงานร่วมกันโดยการแบ่งบทบาทหน้าที่ตามจุดเด่นของแต่ละฝ่าย สพบ. เป็นหน่วยงานระดับนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดความร่วมมือกับ อปท. กลุ่มเป้าหมายได้ บทบาทหน้าที่จะเน้นเรื่องการสื่อสารกับ อปท. เช่น การออกหนังสือถึง อปท. ประชาสัมพันธ์หลักสูตร มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เป็นองค์กรสนับสนุนด้านงบประมาณดำเนินโครงการ สรส. ด้านสนับสนุนวิชาการ ด้านสื่อสารและประชาสัมพันธ์ตามช่องทางสื่อสารต่างๆ เช่น เขียนข่าวหนังสือพิมพ์ นำข้อมูลความรู้ขึ้นเว็บไซต์มูลนิธิ www.scbfoundation.com Facebook คลื่นความคิด FM 95.5 ฯลฯ ด้านต่อยอดและเชื่อมร้อยเครือข่ายแกนนำเยาวชน และประสานงานหน่วยงานในระดับนโยบาย และประสานงานหน่วยงานในระดับนโยบาย เช่น การประสานงานกับ สพบ. ผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วน สรส. จุดเด่น คือ มีความรู้และประสบการณ์การทำงานกับชุมชนและ อปท. ในด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชนในชุมชน ดังนั้น บทบาทหน้าที่ คือ พัฒนาและบริหารจัดการหลักสูตร เช่น จัดกระบวนการเรียนรู้ นิเทศ ติดตาม อปท. กลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น

3. นอกจากนี้ยังมีภาคีที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน เช่น เครือข่ายหน้ากากเปลือย สถาบันยุวโพธิชน แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โครงการพัฒนาศักยภาพประชากรไทย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ได้รับการเชื่อมประสานเข้ามาหนุนพื้นที่เป้าหมายโดย สรส. และโดยทีมนักถักทอชุมชนเอง เพื่อเข้ามาเสริมศักยภาพโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เยาวชน ผู้ปกครอง ชุมชนตามจังหวัดและตามประเด็นของการขับเคลื่อนงานในพื้นที่

การสื่อสาร และประชาสัมพันธ์หลักสูตร

สรส. มีสื่อที่เป็นตัวอย่างความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมที่ใช้ในการสื่อสารทำความเข้าใจกับนายก ปลัด จึงทำให้นายกและปลัดเห็นคุณค่าและประโยชน์ของหลักสูตรได้ชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมหลักสูตร

การนำเสนอผลงานของนักถักทอชุมชน

เพื่อให้ผลงานของนักถักทอเป็นที่รับรู้ของผู้เกี่ยวข้อง และที่สำคัญเพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้นักถักทอชุมชนได้มีการถอดบทเรียนการทำงานของตนเองเป็นระยะ ๆ จัดการข้อมูลต่างๆ ให้เป็นระบบ และฝึกการนำเสนอผลงานตนเองอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ดังนั้น สรส. จึงได้กำหนดเงื่อนไขให้นักถักทอชุมชน

ทุกพื้นที่ได้นำเสนอผลงานต่อผู้บริหาร สภาสมาชิก อบต. และผู้ทรงคุณวุฒิตามจังหวัดที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้นักักทอชุมชนได้มีโอกาสฝึกฝนการนำเสนอผลงานจากประสบการณ์ตรงเป็นระยะ ๆ

สิ่งที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย และปัจจัย เงื่อนไข ที่เกี่ยวข้อง

1. พัฒนาการของนักักทอชุมชนบางคน บางพื้นที่ เมื่อเข้าร่วมหลักสูตรแล้ว ยังไม่ปรับเปลี่ยนวิธีคิด เพราะไม่ได้เข้ามาเรียนด้วยความสมัครใจตั้งแต่เริ่มต้น แต่มาเพราะถูกผู้บริหารส่งให้มาเรียน จึงไม่มีการปรับตัวและไม่คิดจะปรับตัว
2. คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชน หลายพื้นที่ยังไม่เข้มแข็ง เพราะเกิดขึ้นในระยะปลายของช่วงเวลาของหลักสูตร จึงยังมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย โดยเฉพาะในเรื่องการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน
3. แกนนำเยาวชนบางคน บางพื้นที่ ยังมีโอกาสทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพตัวเองมีความถี่น้อยเกินไป ทำให้มีประสบการณ์ไม่เพียงพอที่จะสร้างเข้มแข็งและยั่งยืนเท่าที่ควร
4. หลักสูตรยังขาดการประเมินผลอย่างเป็นระบบและรอบด้าน เนื่องจากไม่ได้มีการเก็บข้อมูลเพื่อทำ Based line ให้ชัดเจนและเป็นระบบอย่างเพียงพอ

แนวทางในการปรับปรุงและยกระดับการทำงาน

1. ปรับปรุงวิธีการประชาสัมพันธ์คุณค่าของหลักสูตรให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยใช้ตัวอย่างความสำเร็จจากรุ่น 1 มาเป็นตัวอย่างให้ กับนักักทอรุ่น 2 (นายก ปลัด และเจ้าหน้าที่ที่คาดว่าจะเข้าร่วมหลักสูตร) และควรมีการประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง หลากหลายช่องทาง เพื่อให้ได้ อบต.ที่เป็นตัวเลือกมากขึ้น เช่น การประสานผ่านท้องถิ่นจังหวัด ท้องถิ่นอำเภอ เป็นต้น
2. มีความละเอียดและเข้มงวดในการคัดสรรเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าร่วมหลักสูตร โดยให้ผู้ที่เข้าร่วมหลักสูตร ได้ตัดสินใจบนข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน และด้วยความสมัครใจ
3. ปรับหลักสูตรให้มีเวลาของการลงมือทำโครงการเร็วขึ้น เพื่อนักักทอชุมชน จะได้มีเวลามากขึ้นในการสร้างผลงาน
4. ให้ความสำคัญกับการเขียนแผนการขับเคลื่อนงานของนักักทอชุมชนมากขึ้นเพื่อประโยชน์ในการจัดการเวลาและการติดตามประเมินผลโครงการของนักักทอชุมชนเอง
5. ปรับปรุงการเก็บข้อมูลพื้นฐานของ อบต. และเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วมหลักสูตร เพื่อจัดทำ Based line และการประเมินความก้าวหน้าให้ครบถ้วนตั้งแต่เริ่มต้นของหลักสูตร

โครงการพัฒนาเยาวชนในชุมชนท้องถิ่น (4 ภาค) ระยะที่ 2 :
“หลักสูตรนักศึกษากอชุมชน เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว

ทำเนียบ นักศึกษากอชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลวัดดาว

157 ตำบลวัดดาว อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 72150

โทรศัพท์ 035 - 415 - 500, 035 - 436 - 083

นายประทีพ รัตมี นายก อบต.วัดดาว

“เราต้องมองคนในพื้นที่ก่อน เพราะหากเลือกคนนอกพื้นที่ โอกาสที่เขาจะโยกย้ายก็มีสูง แต่ถ้าเป็นคนในพื้นที่ ชุมชนแห่งนี้ถือว่าเป็นบ้านเกิดของเขา พ่อแม่พี่น้องเพื่อนฝูงเขาอยู่ตรงนี้ เราต้องปลุกกระดมให้เขามีหัวใจรักบ้านเกิด มีสำนึกในการทำงานเพื่อชุมชน”

นางสาวศรียรัตน์ หัสชู รองปลัด อบต. วัดดาว

“ในเรื่องเด็กและเยาวชนถือเป็นปัญหาสำคัญมากในพื้นที่วัดดาว ในการจะพัฒนาเด็กได้นั้นเราต้องพัฒนาตัวบุคลากรใน อบต.ก่อน จึงสนับสนุนเต็มที่ที่จะส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชน”

นางสาวนภสร โลกวิจิตร เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

“เมื่อเราเริ่มทำงานตามลำดับ ก็เห็นการบูรณาการร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ มากขึ้น รู้สึกว่าทำงานได้ง่ายขึ้น และประสบความสำเร็จมากขึ้น”

นางสาววาสิฎา จานสิบสี นักวิชาการศึกษา

“ตอนนี้เวลาฟังสามารถจำได้เป็นระบบมากขึ้น เหมือนกับว่าเราสามารถนำความรู้จากการอบรมมาพัฒนางานของเราได้ตรงจุดมากขึ้น”

นางสาวนราภรณ์ ศรียัติ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ

“ตอนแรกไม่ชอบงานที่ อบต.เลย เพราะรู้สึกว่าเป็นอะไรที่น่าเบื่อ รู้สึกไม่ชอบทำงานราชการ พอได้ไปฟังอบรม ก็เริ่มเปลี่ยนตัวเอง เข้าหาคนอื่นมากขึ้น ตอนนี้รู้สึกมีความสุขกับทำงานมากขึ้น”

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม

ตำบลหนองขาม อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี 72240

โทรศัพท์ 035 - 595 - 601

นายบุญยั้ง วังเปรม นายก อบต.หนองขาม

“การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สิ่งสำคัญที่สุดคือ **“การพัฒนาคน”** มุ่งหวังว่าหลักสูตรนักถักทอชุมชนจะช่วยสร้าง **“กระบวนการเรียนรู้”** ให้กับพนักงาน เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบองค์รวม ซึ่งนับว่ามีความสำคัญมาก หากทุกคนเข้าใจ ก็จะช่วยกันพัฒนาเด็กเยาวชน และชุมชนได้ดี”

นางสาวสุมาลี ผิวพิมพ์ดี รองปลัด อบต. หนองขาม (รักษาการแทน)

“ในองค์กรมีรูปแบบในการทำงานมากขึ้น มีการเน้นการทำงานที่ตัวเด็กและเยาวชนเป็นหลัก เพราะการพัฒนาคนมีความสำคัญยิ่ง และถือเป็นนโยบายหลักของนายก อบต. โดยเราเชื่อมั่นว่าเยาวชนในวันนี้จะต้องเติบโตไปเป็นที่พึ่งของคนในรุ่นถัดมา”

นายธนินทร พิมพ์พันธ์ หัวหน้าสำนักงานปลัด

“ผมมองงานนักถักทอชุมชนว่าคล้ายกับเจ้าของบริษัท ผู้บริหาร หรือซีอีโอที่ไม่ต้องลงมือทำเองทุกงาน แต่เข้าไป **“สร้างเครือข่าย”** ให้ทำงาน งานก็เบาขึ้น อีกทั้งยังมีเวลาคิดงานใหม่ ๆ ขึ้นได้เรื่อย ๆ คิดแล้วก็ถ่ายทอดให้เครือข่ายไปลงมือทำ”

นายรัชชัย พรมเปี้ย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

“งานของเราคืองานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคน ถ้าคนมีคุณภาพ การพัฒนา ก็จะง่ายขึ้น ถ้าเราทำงานกับคนไม่มีคุณภาพ งานมันก็จะยาก แต่ถ้าเราทำงานกับคนมีคุณภาพเขาก็จะมา เป็นกำลังหลักของการพัฒนาตำบล”

นางสาวโยธการ วงษ์สุวรรณ ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

“ถ้าเราเป็นครูที่สอนให้เด็กได้คิด มีจิตสำนึก สิ่งดี ๆ ก็จะเกิดกับเขา งานเราก็เหมือนเป็นฮีโร่ให้เด็กได้เลย”

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่าย

449 หมู่ที่ 9 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี 72150

โทรศัพท์ 035 - 415 - 500, 035 - 436 - 083

นายพรสันต์ อยู่เย็น นายก อบต.หนองสาหร่าย

“ผมไม่ได้หวังว่าโรงเรียนครอบครัวจะให้อะไรกับชุมชน แต่หวังว่าคนในชุมชนจะให้อะไรกับโรงเรียนครอบครัวมากกว่า การที่เราใช้โรงเรียนครอบครัวสอนเด็ก ๆ เป็นส่วนหนึ่งที่พยายามดึงเด็กให้รู้ว่าจะไรควรทำ ไม่ควรทำ เหมือนเราฉีควัดขึ้นให้ พยายามปลูกฝังให้เขาได้มีภูมิคุ้มกันดี ๆ ในการใช้ชีวิต”

นายสวัสดิ์ กันจรัตน์ ปลัด อบต.หนองสาหร่าย

“ปัจจัยการบริหารท้องถิ่น แม้เรามิงบประมาณมากแค่ไหน แต่ “คน” คือปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าคนไม่พัฒนา ท้องถิ่นก็พัฒนาไม่ได้ ผมมองว่านักถักทอชุมชนเหมือน “นายมาลาการ” ที่ทำหน้าที่ร้อยดอกไม้หลากพันรู้หลากสี เหมือนนักถักทอชุมชนที่ต้องร้อยคนที่หลากหลายในชุมชนและภาครัฐเข้าด้วยกัน”

นายวินทร กรุดเพชร นักพัฒนาชุมชน

“หลักสูตรนักถักทอชุมชน ช่วยให้เราได้เรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติจริง การทำงานกับชุมชนเราจะเริ่มทำจากงานเล็ก ๆ ไม่ต้องยิ่งใหญ่มาก เพราะจะได้ทำเต็มที่กับศักยภาพที่มีอยู่ แต่ถ้าทำเยอะแต่ค้างและไม่สุดทุกเส้นทาง เราก็จะไม่รู้ว่าคุณค่าความสำเร็จของงานคืออะไร”

นางสาวลัดดาวัลย์ แสงสง่า นักวิชาการศึกษา

“ก่อนจะไป “ถักทอ” ชาวบ้านเราต้องเริ่ม “ถักทอ” คนทำงานก่อน ต้องทำทีมให้แข็งแรงก่อนที่จะขยายไปสู่ชุมชน ถ้าในองค์กรมีความสุข เราก็พร้อมจะขยายความสุขไปให้ชาวบ้านด้วย”

นางสาวชญรัฐศิกานต์ ชัยวันดี บุคลากร

“ภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการร่วมสานสัมพันธ์คนในชุมชน ทำให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเยาวชนร่วมกันมากขึ้น”

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนมะสังข์

250 หมู่ที่ 1 ตำบลดอนมะสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี 72000

โทรศัพท์ 035 - 550 - 297

นายประพันธ์ เสือสังข์ นายก อบต.

“ในฐานะผู้นำ เราต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเด็ก เพราะไม่มีพ่อแม่ท่านใดอยากจะสอนให้ลูกเป็นโจร ควรต้องปลูกฝังให้เขาเป็นคนดี ถึงไม่ต้องดีที่สุดใน แต่ก็อย่าให้ถึงกับแย่มาก”

นางสาวชมพูนุช เปรมบำรุง ปลัด อบต.ดอนมะสังข์

“เราต้องเริ่มทำงานจากจุดเล็ก ๆ ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงก่อนจะเกิดเป็นจุดใหญ่ เริ่มจากให้เด็กได้รู้จักวางแผนเป้าหมายในชีวิต เพราะเชื่อว่าถ้าเขามีเป้าหมายที่ดีก็จะมีอนาคตที่ดี ซึ่งความฝันของคนทำงาน ก็คือการส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความสามารถที่มีในการทำงานเลี้ยงชีพ ในสิ่งที่เขาอยากจะเป็น แล้วสามารถกลับมาพัฒนาชุมชนได้ต่อไป”

นางพัชรี ศรีหรั่งไพโรจน์ รองปลัด อบต.ดอนมะสังข์

“เมื่อได้เข้าร่วมหลักสูตร ทำให้ได้รู้จักภาคีเครือข่าย และสามารถดึงมาทำงานกับเรา ทำให้มีพลังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กเยาวชนในชุมชนของเราได้”

นางสาวณัฐพัชร์ เจลิมพงษ์ นักพัฒนาชุมชน

“เมื่อก่อนค่อนข้างทำงานแบบเห็นแก่ตัว เอาตัวเองเป็นที่ตั้ง หาประโยชน์ใส่ตัวเองก่อน แต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้คิดแบบนั้นแล้ว ไม่ได้มองประโยชน์ของตัวเอง แต่จะมองประโยชน์ของคนส่วนมากว่าอะไรที่เราทำแล้วขับเคลื่อนงานพัฒนาได้เราก็จะทำ”

นางสาวจรีพร ช้องพูน เจ้าพนักงานการเงินบัญชี

“เมื่อได้เข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้เราเข้าใจชาวบ้านมากขึ้น ชาวบ้านก็เปิดใจยอมรับเรามากขึ้น ทำให้เวลาเราไปทำงานง่ายมากขึ้น”

องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่กองดิน

1 ตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 72150

โทรศัพท์ 035 - 422 - 030

นายก้าพล จรุงกิจกุล นายก อบต.ไผ่กองดิน

“เราเป็นข้าราชการ งานจะมากจะน้อยเราก็ต้องทำให้สำเร็จ”

นางชวลี คุ่มสุวรรณ รองนายก อบต.ไผ่กองดิน

“การจะทำงานให้ประสบความสำเร็จ นอกจากต้องมีทุนทั้งกำลังคนและงบประมาณ ซึ่งต้องร่วมกันพัฒนาชุมชนแล้ว ยังต้องให้กำลังใจลูกน้องด้วย เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ดีเขาจะได้มีกำลังใจ”

นายวชิรวิชญ์ บัวมี ปลัด อบต.ไผ่กองดิน

“เด็กและเยาวชนค่อนข้างเห็นห่างจากครอบครัว ทั้งเพศและค้ำยาเสพติดรายย่อย ทะเลาะวิวาท ถ้าจะให้ อบต.ไปช่วยแก้ไขมันยาก เพราะต้องใช้ความร่วมมือหลายฝ่าย งบประมาณเราก็มีน้อย เพราะในพื้นที่ยังมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐานมาก พอมีนักถักทอชุมชนก็ดูเหมือนมีความหวังที่จะขับเคลื่อนงานได้ต่อเนื่องมากขึ้น”

นางกัญญาพัชญ์ บัวมี รองปลัด อบต.ไผ่กองดิน

“ระหว่างงานที่ทำตามคำสั่ง กับงานที่เราประสานงานให้เกิดขึ้น เราจะภูมิใจแบบหลังมากกว่า จึงพยายามให้กลุ่มในชุมชนเขียนโครงการเอง เสนอเอง เป็นผลงานที่เกิดจากความต้องการของชุมชน ประโยชน์ก็จะตรงกับความต้องการของพวกเขาจริง ๆ ทำให้ทุกคนมีความสุข”

นางกานต์พิชชา ทำสวน หัวหน้าสำนักงานปลัด

“ที่ผ่านมาเวลาทำงานไม่เคยมีการถอดบทเรียนเลย การถอดบทเรียนเหมือนทำให้เราได้ฝึกฝน ทบทวนตัวเอง ได้จุกคิด ถ้าพูดถึงการอบรมทางวิชาการอย่างเดียว เราก็แค่จำแล้วก็ลืม แต่การถอดบทเรียนมันทำให้เราจำได้และสามารถนำไปปรับใช้ได้”

นางสาวสิริภัทร สิทธิพงษ์ นักพัฒนาชุมชน

“ที่ผ่านมาเราทำงานแยกส่วน โครงการจบก็จบกัน ไม่อยากจะทำยอดกับใคร เพราะเหนื่อยแล้ว ไม่มีการติดตามงาน ได้งบประมาณมาก็ทำให้เสร็จๆ ไป การนิเทศติดตามงานทำให้เราต้องติดตามประเมินผลงานไปด้วยในตัว ทำให้เราได้พัฒนางานให้ดีขึ้นเรื่อยๆ”

นางนิตยภั พรวิวัฒน์ธาดา ครูผู้ดูแลเด็ก

“หลังจากเข้าอบรมหลักสูตรนักถักทอชุมชน ทำให้เราเริ่มทำงานแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองมากขึ้น ให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อที่เขาจะนิกรักและห่วงแหนชุมชนบ้านเกิด ที่สำคัญคือการดึงเขาเข้ามาช่วยทำให้ภาระเราลดลง และเขาสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปใช้ดูแลลูกที่บ้านได้”

เทศบาลตำบลไผ่กองดิน

หมู่ที่ 4 ตำบลไผ่กองดิน อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี 72150

โทรศัพท์ 035 - 422 - 488 - 9

นายสุเวทย์ จรุงกิจกุล นายกเทศมนตรี

“เมื่อมีโอกาสได้รู้จักกับหลักสูตรนักถักทอชุมชน ผมก็เริ่มตระหนักและมองเห็นว่า จะได้ “เครื่องมือ” มาช่วยยกระดับการทำงานของเทศบาล ถือเป็นโอกาสที่จะได้นำร่อง นำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติงานจริงกับชุมชน ทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน รวมถึงเพิ่มความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นอย่างมีศักยภาพ”

นายพัศกร อุ่นอ่อน ปลัดเทศบาลตำบลไผ่กองดิน

“อยากให้ทีมนักถักทอชุมชนเข้าไปรวมกลุ่มกับคนในชุมชน เข้าไปเป็นแนวมองหาตัวพ่อ ตัวแม่ที่เด่น ๆ ในชุมชน มาเป็น “แกนนำ” ทำโครงการเสนอต่อเทศบาล เพื่อให้เทศบาลจัดสรรงบประมาณและบุคลากรเข้าไปช่วยทำงานให้โครงการมีความต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำแล้วทิ้งเหมือนที่ผ่านมา”

นางมณฑิพา ศรีท้าว หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข

“การทำงานทุกครั้งเราต้องเผื่อใจ หากทำไม่สำเร็จเราต้องกลับมาคิดว่าที่เราทำไม่สำเร็จเพราะอะไร แล้วเราจะสามารถเดินต่อไปได้”

นางสาวฐิติมา จันทรวิสิทธิ์ หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ

“เมื่อก่อนหน้าที่ของเราไม่เกี่ยวกับเด็กกับเยาวชนมากนัก หัวหน้าให้ไปอบรมก็ไป พอไปก็เหมือนไปเจอโลกใหม่อีกโลกหนึ่ง ทำให้เราใจเย็นมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านมากขึ้นหลังจากที่เมื่อก่อนไม่ได้ลงพื้นที่ ไม่ได้พูดคุยกับชาวบ้าน”

นางฉลองศรี มีเจริญ นักพัฒนาชุมชน

“เวลาเราไปลงพื้นที่ ไปหาคนแก่ อาจารย์ทรงพลบอกว่าเราต้องคุยกับเขา ถามเขา ก็ลองทำตามผลตอบรับกลับมาคือ ชาวบ้านจะรู้จักเรา เดินไปไหนเขาก็ยิ้มให้เรา จากเมื่อก่อนไม่รู้จักกันเลย ตอนนีเรากับชาวบ้านรู้จักกันคุ้นเคยกัน เขามีปัญหาอะไรก็จะมาเล่า มีรอยยิ้มกลับมาในการทำงาน”

นางกัลยา อรรถสิงห์ นักวิชาการศึกษา

“ครั้งแรกที่เข้าอบรมไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงความคิด จะออกไปแอบฟังอยู่ข้างนอกแล้วคิดตาม ในขณะเดียวกันก็ลองนำทักษะที่อาจารย์ทรงพลสอนไปปรับใช้ในการทำงาน ก็ได้ผลจริง ๆ โดยเฉพาะเรื่องการลงชุมชน ใช้ความสัมพันธ์กับชาวบ้านแบบใจถึงใจ”

องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม

หมู่ 3 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี 16110

โทรศัพท์ 036 - 581 - 192 โทรสาร 036 - 581 - 192

นายรัฐดิพงษ์ ศักดิ์ชัยสมบูรณ์ นายก อบต.ท่างาม

“อบต.ท่างามพร้อมสนับสนุนทุกกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี”

นายพศวัต ธีระภาพ ปลัด อบต.ท่างาม

“หลักสูตรนักถักทอชุมชน ช่วยให้นักถักทอชุมชน รวมถึงเจ้าหน้าที่ส่วนต่างๆ ของ อบต. ได้มีโอกาสเรียนรู้หลักการการทำงานเป็นทีม ภายใต้บริบทที่มีในพื้นที่ ให้สามารถนำไปปรับใช้ป็นองค์ความรู้ เป็นหลักคิด หลักปฏิบัติในการทำงาน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของเราต่อไป”

นายชินวุฒิ อาศน์วิเชียร นักพัฒนาชุมชน

“ในฐานะนักพัฒนาชุมชน ผมไม่ได้ลงไปแก้ปัญหาทุกเรื่อง แต่จะทำงานแบบ “เชื่อมประสาน” ให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ วันนี้ผมภูมิใจที่ทำให้ชุมชนเกิดความเปลี่ยนแปลง... ผมเชื่อว่าถ้าคนมีความสุข ชุมชนก็จะเข้มแข็ง”

นางสุนันท์ ศักดิ์ชัยสมบูรณ์ นักวิชาการศึกษา

“เมื่อได้รู้จักและเข้าหาชุมชนมากขึ้น เด็กๆ ก็เข้ามาทักมากขึ้น จากเดิมที่ไม่รู้จักกันมาก่อน ก็เริ่มใกล้ชิดกันมากกว่าเดิม เวลาเราขอความร่วมมืออะไร เขาก็ให้ความร่วมมือกับ อบต. ดีขึ้น”

นางสาววิภาพร กลับขัง ครูผู้ดูแลเด็ก

“การทำงานทุกอย่าง ถ้าเริ่มทำอย่างเปิดใจ รู้จักมองหากทั้งกระดาน คือมองงานให้ละเอียด และรอบคอบ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และนำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาในชีวิตเรา เชื่อว่าทุกคนจะทำงานได้ดี”

องค์การบริหารส่วนตำบลอินทร์บุรี

99 หมู่ 2 ตำบลอินทร์บุรี อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี 16110

โทรศัพท์ 036 - 582 - 294

นายศรีคาร์ณ สุวรรณสัมพันธ์ นายก อบต.

“จะพัฒนาคนอื่น เราต้องพัฒนาเจ้าหน้าที่ของเราก่อน ผมให้ความสำคัญกับส่วนการศึกษา เพราะต้องการให้เจ้าหน้าที่หันมาดูแลเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพื่อที่จะทำให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนมีคุณภาพมากที่สุด”

นายสกล มลละโรจน์ ปลัด อบต.

“หลังจากผ่านการอบรมมาอย่างต่อเนื่องพบว่า นักกิจกรรมชุมชนสามารถนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เห็นความเปลี่ยนแปลงในการทำงานอย่างชัดเจน โดยเฉพาะแนวคิดที่เชื่อมโยงการทำงานดีมากขึ้น”

นางจุฑาทิพย์ ศรีผิว รองนายก อบต.

“ทักษะความรู้ที่ได้ ทำให้เรามี **“ลูกอ่อนลูกชน”** กับพนักงานในองค์กรเพิ่มขึ้น เช่น การขอความร่วมมือจากพนักงาน ต้องดูความพร้อม และความสามารถควบคู่กัน เรียกได้ว่ามีการคิดวิเคราะห์มากกว่าเดิม เมื่อก่อนจะใช้วิธีเอ่ยปากขอโดยไม่ได้มองบริบทอื่น ๆ หากมีปัญหาต้องดูแลงานหลายด้านพร้อมกัน ก็จะพยายามจัดสรรความสำคัญ หรือให้คนที่ว่างไปดำเนินการแทน นอกจากนี้ยังนำไปใช้ในครอบครัวได้อีกด้วย เช่น มีเหตุผล ใจเย็น ฟังเสียงลูกมากขึ้น”

นายสุพลสิทธิ์ ตระกูปาน นักบริหารงานการศึกษา

“ความรู้ที่ได้จากการอบรมนำมาปรับใช้กับตัวเอง ทำให้เรามีความกล้าเพิ่มขึ้น เวลาที่มีประชาคมหมู่บ้าน หรือออกชุมชนต่างๆ เราจะกล้าแสดงออก นำเสนองานได้ดีกว่า แต่ก่อนนี้เราอาจจะคิดว่าที่เราพูด เราแสดงทัศนคติดีแล้ว พอได้มาเข้าหลักสูตรได้เห็นความหลากหลายของท้องถิ่นต่างๆ ทำให้เรานำมาปรับใช้กับท้องถิ่นเราได้ ถือเป็น การเปิดมุมมอง ได้ความรู้ใหม่ๆ”

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าจิว

ตำบลป่าจิว อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง 14000

โทรศัพท์ 035 - 851 - 190 - 2 ต่อ 18 โทรสาร 083 - 851 - 190 - 2 ต่อ 11

นายบุญรอด ยอดมีกลิ่น นายก อบต.

“หลักสูตรนักถักทอชุมชน เป็นเหมือน “ห้องเรียน” ที่นอกจากจะให้ความรู้จากการปฏิบัติจริงแล้ว ยังทำให้ทีมนักถักทอชุมชน เจ้าหน้าที่ อบต. รวมถึงเด็ก เยาวชน และคนในชุมชน ได้มาทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมด้วย”

นางศรินาท ศุภบุญ ปลัด อบต.ป่าจิว

“คนทำงานดี ต้องไม่ทำงานเหมือนเปิด แต่ต้องทำงานแบบใส่ใจ แม้บางครั้งต้องสละความเป็นส่วนตัวบ้าง ก็ถือว่าคุ้มค่ากับงานที่จะเกิดขึ้น”

นางอรุณรัตน์ นักดนตรี รองปลัด อบต.ป่าจิว

“สิ่งหนึ่งที่อยากเห็น คือ ความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน ไม่ใช่ความคิดแบบ “เงินแลกงาน” แต่เป็น “งานแลกเงิน” ที่จะทำให้ชุมชนพัฒนาได้มากกว่า”

นางทิพมาร์ธ ชงขุนทด เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

“ในฐานะของนักถักทอชุมชนเราพยายามเรียนรู้การทำงานในพื้นที่ตำบลมหาธาตุไทย เพื่อแก้ปัญหาคุณแม่วัยใส แล้วเก็บเกี่ยวประสบการณ์มาใช้ต่อที่ ตำบลป่าจิว”

นางสาวฐิตาภา ไอพารวัตร ผู้ช่วยธุรการส่วนการศึกษา

“เราเริ่มจากศูนย์ในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน หลักสูตรนักถักทอชุมชนทำให้เราได้ความรู้ว่า ทำอย่างไรให้ชุมชนเราเข้มแข็ง กิจกรรมที่เกิดขึ้นนอกจากจะช่วยพัฒนาเด็กแล้ว คนทำงานเองก็ได้พัฒนาตัวเองไปพร้อมกัน”

เทศบาลตำบลเมืองแก

132 บ้านหนองแต้ หมู่ที่ 16 อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ 32120

โทรศัพท์ 04-414-5357 โทรสาร 04-414-5357

นายจักรกฤษณ์ พาณิชยกิจเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเมืองแก

“ผมเชื่อว่างานทุกงานถ้าริเริ่มจากพื้นฐานของครอบครัวดีแล้ว ปัญหาทุกอย่างจะไม่เกิดขึ้น”

นายสุรศักดิ์ สิงห์หาร ปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก

“ภูมิใจกับพวกเขามาก เพราะพวกเขามาจากการติดลบ แต่วันนี้พวกเขาทำให้ชาวบ้านได้งาน ได้ประโยชน์จากคุณค่าที่เกิดจากมือของพวกเขาที่ “ร้อยเรียง” ทูน ปัญหา คน และชุมชน เข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นกิจกรรมได้ วันนี้เห็นชัดว่าเด็กมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองเปลี่ยนแปลง ผมว่านั่นแหละคือรางวัลที่พวกเขาได้รับแล้ว”

นายเผด็จ ยังยืน รองปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก

“ตอนแรกก็ต่อต้าน คิดว่างานประจำก็มีอยู่แล้ว แต่เมื่อเวลาผ่านไปได้เข้าใจว่าถ้าเราทำได้ ประโยชน์โดยตรงเกิดที่ตัวเราเองและชุมชนบ้านเกิดของเราทั้งนั้น ก่อนการอบรม ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น แต่เดี๋ยวนี้จับไม้ก็เหมือนจับมือ พูดได้สบายไร้กังวล”

นางเนตรทราย ถิ่นถ่าน นักบริหารการศึกษา

“เมื่อก่อนเวลาลงชุมชนก็สวมหัวโขนลงไป มีมาด พูดแต่เรื่องวิชาการ สั่งงานแล้วก็ไป ตอนนี้เพิ่งเข้าใจว่านั่นเป็นเหตุผลที่ทำให้เราไม่ได้ใจชาวบ้าน เดี่ยวนี้เข้าไปหาชาวบ้านแบบลูกหลาน มีความเป็นกันเองดึงให้ชุมชนเข้ามาจนตอนนี้มีแฟนคลับหลายคน”

นางชัญญญา ศรีแก้ว นักพัฒนาชุมชน

“แรก ๆ ก็ไม่รู้ว่าจะต้องทำกิจกรรมอย่างไร รูปแบบไหน หรือนำใครมาเป็นทีมช่วยกิจกรรม พอเริ่มได้เรียนรู้หลักสูตรนักถักทอชุมชน ก็เริ่มมองหาผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ทั้งผู้ใหญ่ใจดี หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือดีมาก ทำให้งานก็ประสบความสำเร็จ ได้รับผลตอบรับที่ดี”

นายกิตติ ชุมทอง เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

“ตอนนี้ทุกเช้าเวลามาทำงาน อันดับแรกที่ทำคือวางแผนก่อนเลยว่างานไหนสำคัญและงานไหนต้องเสร็จก่อน แต่ที่ภูมิใจที่สุดคือเรื่องความกล้าของตัวเองในการเสนอความคิดเห็นที่เห็นต่างกับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา จากเมื่อก่อนใครว่าไงก็ว่าตามกัน”

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองสิง

ตำบลเมืองสิง อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ 32180

โทรศัพท์ 044 - 576 - 105 044 - 576 - 105 ต่อ 101

นายประเสริฐ สุขจิต นายก อบต.เมืองสิง

“ผมมองว่าไม่ว่าเราจะมีต้นทุนหรือโครงสร้างที่ดีขนาดไหน แต่ถ้าบุคลากรไม่มีคุณภาพ ขาดความรับผิดชอบ ขาดจิตอาสา การรักษาสິงที่ดี ๆ ย่อมไม่สามารถทำได้อย่างแน่นอน”

นางนันทา ศรีกลับ นักพัฒนาชุมชน

“จากเดิมที่เป็นคนเชื่อมั่นในตัวเองสูงมาก คิดว่าสิ่งที่เราคิดทำดีและถูกต้องที่สุดแล้ว ชอบทำงานคนเดียว โดยไม่เคยถามความเห็นใครเลย แม้ทุกครั้งที่งานจะออกมาดี ก็ยังรู้สึกไม่พอใจ คาดหวังทุกสิ่งสูงมาก แต่หลังจากเข้าอบรมหลักสูตรนักกักตอชุมชนก็ได้เรียนรู้ว่า การทำงานให้มีความสุขและประสบผลสำเร็จนั้นเราต้องรับฟังความคิดเห็นคนอื่นด้วย ทั้งยังได้ “กระบวนการคิด” เพราะเมื่อก่อนค่อนข้างคิดสะเปะสะปะวอกวนอยู่ในหัว แต่เดี๋ยวนี้นึกแบบแตกประเด็นได้เลย”

นางปานิสรา เกลียวทอง นักวิชาการศึกษา

“การเข้าร่วมอบรมในโครงการนี้ก่อให้เกิดผลดีกับเรามาก แต่ลูกน้องบางคนอาจจะยังเข้าไม่ถึง ซึ่งคงต้องใช้เวลา อาจารย์ทรงพลบอกว่าไม่ต้องไปปรับที่ใครหรอก ให้ปรับที่ตัวเราเองนี่แหละ ถ้าตนเองเปิดใจ มีทัศนคติในเชิงบวก การทำงานก็จะประสบความสำเร็จ”

นางสัมรวย อ่อนจู ครูผู้ดูแลเด็ก

“การพัฒนาเด็กต้องพัฒนาตั้งแต่ในครรภ์ เพื่อให้เด็กเติบโตมามีพัฒนาการที่สมวัย เพราะฉะนั้นครูก็มีส่วนช่วยพัฒนาเด็กในช่วงหนึ่ง”

นางสาวจิรนนท์ เครือจันทร์ ครูผู้ดูแลเด็ก

“ก่อนเป็นครูก็เคยเป็นเยาวชนทำกิจกรรมมาก่อน เพราะอยากเห็นสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นกับสังคมที่เราอยู่ ตอนนี้เป็นผู้ใหญ่จะคอยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้เยาวชน ช่วยให้เขาได้ทำกิจกรรมดี ๆ เหมือนกัน”

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสนธิ

ตำบลหนองสนธิ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ 32180

โทรศัพท์ 088 - 586 - 1019 โทรสาร 088 - 586 - 1019

นายสมจิตร นามสว่าง นายก อบต.หนองสนธิ

“หลักสูตรนักถักทอชุมชนเป็นโครงการที่ดี สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีความยืดหยุ่น อยากรู้อยากเห็นโครงการดี ๆ อย่างนี้ตลอด เพื่อเป็นตัวช่วยให้กับนักถักทอชุมชนได้พัฒนาตนเอง เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนต่อไป ซึ่งปัญหาของสังคมจะสะท้อนออกมาจากความเป็นอยู่ของคน ในชุมชน จึงอยากให้เยาวชนมีจิตสำนึก และปรับเปลี่ยนความคิดในทางที่ดีขึ้น”

นายศุภราช สุขเกษม รองนายก อบต.หนองสนธิ

“ตอนผมเป็นครู เคยสัมผัสถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กมากมาย แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาอย่างเต็มที่ ได้ แต่เมื่อผมได้เข้ามาดำรงตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีโอกาสได้รู้จักกับหลักสูตร นักถักทอชุมชนที่จะช่วยให้แนวคิดใหม่เพื่อพัฒนาการทำงานในชุมชนของเจ้าหน้าที่ ทำให้มี ชุดข้อมูลปัญหาเชิงลึกมากขึ้น ฉะนั้นความสำเร็จในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนก็มีมากขึ้นด้วย”

นางจินตนา แก้วกล้า หัวหน้าสำนักงานปลัด

“หลักสูตรนี้ทำให้เกิด “ทีมทำงาน” ขึ้นในองค์กร จากเดิมที่ต่างคนต่างคิดต่างทำ ไม่มีใครกล้า ก้าวล่วงงานคนอื่น ตอนนั้นกลายเป็นว่าทุกคน “พูดคุย” กันมากขึ้น มีการ “บูรณาการ” และ “วางแผน” การทำงานร่วมกัน ปรัชญาหรือกันว่างานของแต่ละคนไปแทรกตรงไหน อย่างไร ไม่ทำงานแยกส่วนเหมือนแต่ก่อน

นางแอนนา จิมงาม ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

“หากทุกวันนี้เรารู้จักมองงานอย่างมีสติ ตามหลักอริยสัจ 4 ที่สอนให้หาเหตุและผลของการกระทำ รู้จักมองอย่างรอบด้าน มองอดีตเป็นครู หมั่นทบทวนตัวเอง เช่นเดียวกับหน้าที่ในองค์กร แม้ศักยภาพ ของคนจะมีไม่เหมือนกัน แต่ถ้าเราทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุดในสิ่งที่เราทำได้ เชื่อว่าผลดีก็จะเกิดกับเราและคนอื่น ด้วย”

นางจิรภรณ์ บุญมี นักวิชาการศึกษา

“เมื่อก่อนไม่ได้สังเกตเห็นถึงการทำงานแบบรอบด้าน มองเฉพาะงานที่ตนเองรับผิดชอบ แต่ไม่มอง ว่าการเสริมสร้างพัฒนาเด็กเป็นเรื่องที่สำคัญ จนได้มาเรียนรู้ที่เทศบาลตำบลเมืองเก่าทำให้เปลี่ยน ความคิดว่าที่ผ่านมาในการทำงานทุกคนรู้ทฤษฎีหมด แต่ถ้าไม่รู้จักทำงานแบบมีส่วนร่วม เด็กก็ ไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่”

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ

ตำบลหนองอียอ อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ 32160

โทรศัพท์ 044-558963-4 โทรสาร 044-558964

นายสามารถ ครองสัตย์ นายก อบต.

“ทีมนักถักทอชุมชนที่เริ่มเดินไว้ดีแล้ว สิ่งที่ผมอยากเห็นในอนาคตคือ อยากรู้ให้เด็กหนองอียอเป็นคนมีระเบียบ มีคุณธรรม อยากรู้ให้เขารวมกลุ่มกันไม่แตกแยก อยากรู้ส่งเสริมเรื่องอาชีพและการศึกษา เมื่อเขาเติบโตขึ้นไปหรือมีครอบครัวไปแล้วจะได้มีงาน มีอนาคต และไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด”

นายสุวัฒน์ ยิ้มดี ปลัด อบต.

“จากเดิมเวลาเราลงพื้นที่ทำประชาคม เขวชนมักไม่สนใจงานของ อบต. แต่หลัง ๆ เขวชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย หรือถ้ามีกิจกรรมในตำบลเขวชนก็จะให้ความร่วมมือดีขึ้น เช่น งานวันเด็ก งานประเพณีต่าง ๆ พวกเขาจะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งจัดสถานที่ จัดขบวนกิจกรรม ฯลฯ ที่สำคัญงานพัฒนาเขวชนยังทำให้ อบต. สามารถ “เชื่อมโยง” ภารกิจอื่น ๆ เข้าด้วยกันง่ายขึ้น”

นายสมเกียรติ สาระ หัวหน้าสำนักงานปลัด

“ความรู้ที่นำมาใช้มากที่สุดคือ “หลักการทรงงานของในหลวง” เรื่อง “การระเบิดจากข้างใน” ทำให้รู้ว่าเวลาเราทำกิจกรรมกับชุมชนกับเขวชน เราต้องค้นหาความต้องการที่แท้จริงของเขาให้เจอ ต้องไม่เป็นคนกำหนดกิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ ให้เขา ตอนนี้เราจะให้เด็กเขวชคิดเองทำเอง ผลคือกิจกรรมนั้น ๆ เดินต่อไปได้ด้วยดี”

นางสาวจุฬาลักษณ์ อินทร์แบน ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

“เมื่อก่อนสนใจแต่ตัวเอง อัดราสูง อารมณ์เสีง่าย แต่หลักสูตรนี้สอนให้เราเรียนรู้ว่าการทำงานแบบนี้ไม่ได้เป็นผลดีกับตัวเองและผู้อื่นเลย ก็เริ่มรู้จักปล่อยวาง เข้าใจตัวเองมากขึ้น ยอมรับผู้อื่นและเข้าใจผู้อื่น ความสุขจากการทำงานก็เกิด”

นางสาวดาราวลัย จันทา นักวิชาการศึกษา

“ถามว่าทำงานเด็กและเขวชนเหนื่อยไหม ตอบเลยว่าเหนื่อยมาก บางทีเสาร้าอาทิตย์มีกิจกรรมเราก็ต้องมา โอทีก็ไม่มี ที่เราคิดและทำทุกวันนี้เพราะเราทำมาแล้ว เราได้ใจเด็กมาแล้ว แล้วเราจะทิ้งเด็กเหล่านี้ได้ลงคอหรือ สิ่งสำคัญของการทำงานเด็กและเขวชนคือ “ใจ” เมื่อ “ใจ” เรามาแล้วจะยากง่ายก็ไม่ใช่ปัญหาอีกต่อไป”

นางชนันทกานต์ ชนะทะเล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

“เมื่อก่อนเป็นคนคิดมาก เวลาทะเลาะกับลูกจะยิงทุกซ์ เวลาทำงานก็คิดเรื่องลูกผสมปนเปกันไปหมด ยิ่งเราเป็นคนปิดตัวเอง ชอบคิดไปเองคนเดียว คิดลบ ไม่ยุ่งกับใคร เวลามีปัญหาที่ยิงทุกซ์หนัก แต่พอได้ “เปิดใจ” ได้พูดคุยกับพี่ๆ เพื่อนๆ ในทีม ทุกซ์ก็เริ่มน้อยลง”

นายวีระศักดิ์ แสงสุข ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ

“พอได้เข้าอบรมแล้วทัศนคติการทำงานเปลี่ยนไป เมื่อก่อนคิดว่าแค่ทำงานของเราที่พอแล้ว ไม่จำเป็นต้องไปช่วยคนอื่น แต่พอเปลี่ยนความคิดวิธีทำงานใหม่ ได้มีโอกาสลงพื้นที่ลงชุมชนกับพี่ๆ มากขึ้น เริ่มเห็นว่าภารกิจขององค์กรก็คืองานของเราเหมือนกัน จนเดี๋ยวนี้ไม่ว่างงานอะไรทำได้หมด ไม่ว่าใครจะให้ช่วยเหลืออะไร”

“เมื่อคนเปลี่ยน
วิธีคิด วิธีทำงาน
ผลสำเร็จก็ตามมา”

ISBN 978-616-91531-8-4
9 786169 153184

ราคา 220 บาท